

Historiske Fortællinger

om

Islændernes Færd

hjemme og ude,

udgivne

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab

i Bearbejdelse

efter de islandske Grundskrifter

ved

N. M. Petersen.

Første Bind.

Kjøbenhavn.

Trykt i S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1839.

Indledning.

De Fortællinger, der her skulle meddeles, angaa Island. Nogle indledende Ord om denne Ø, der ikke blot er mærkværdig ved sin ejendommelige Natur, men ogsaa, sin fjerne Beliggenhed uagtet, har haft en saa stor og velgjørende Virkning paa de nordiske Rigers Litteratur, en kort Oversigt over dens Hoveddele og over Hovedbegivenhederne i dens ældre Historie, ville derfor her være passende. Læseren vil da med større Lethed kunne samle de adspredte historiske Enkeltheder, som i Sagaerne forekomme, vil kunne henføre de mærkeligste Hovedgaarde og Steder til den Egn, hvor de have ligget, og ved at tage Kortet for sig gjøre sig Fortællingen end mere levende.

Disse herefter følgende Bemærkninger ere naturligvis tagne dels af Sagaerne, dels af nyere Skrifter, saa at kun Sammenstillingen og et og andet lidet Bidrag til at stille noget i det rette Lys tilhøre mig. At nævne disse Skrifter var her upassende; lærde Læsere kjende dem; for andre ere deres Titler og endnu mere deres Sidetal ligegyldige.

Island ligger i en Afstand af 120 til 150 Mil fra Norge, højt imod Nord, omtrent under samme Brede som Throndhjemsfjord. Dens største Længde fra Østen mod Vesten udgjør 70 Mile, Breden fra Nord til Syd paa forskjellige Steder 40, 50 til 65 Mile. Dens Fladeindhold angives af nogle til 1400, af andre til over 1800 Kvadrat-

mile. Hvis den ved en Naturrevolution blev løsreven fra sin faste Klippegrund, og kunde flyttes ned til os, vilde den, henlagt ved Jyllands Kyst, omtrent kunne udfylde Breden af Nordsøen, og danne en fast Bro imellem Jylland, England og Skotland.

Paa alle Sider omgivet af et stort stormende Hav, hvis skyhøje Bølger frembringe frygtelige Brændinger paa de klippefulde Kyster, thi kun mod Syden er Kysten lav, ellers hæver Landet sig anseelig over Havet, i Almindelighed i en Højde fra 600 til 1600 Fod; nu berøvet al Skov, og derved udsat for Vejrligets hele Strænghed; samt gjennemskaaret af høje Bjergkjeder, har Landet kun en ringe, næsten bestandig hemmet Vegetation. Isteden for at formilde Luften, fører Havet fra Nordpolen og Grønland en stor Mængde Drivis med sig, der lægger sig overalt ved Kysten, og frembringer en næsten utaalelig Kulde; denne Drivis kan undertiden blive liggende hele Aaret igjennem, hvorved da Vegetationen aldeles undertrykkes, Kvæget dør, og Misvært og Hungersnød bringe almindelig Elendighed over Landet. Ofte forsvinde disse Ismasser først i Juni eller Juli, ja endog ikke før i August, og derpaa afløses Kulden af den stærkeste Hede. En Hovedbjergryg strækker sig skraa igjennem Øen fra Nordvest mod Sydost, og danner i Midten, især hen imod Sydost, en stor Bjergflade, fra hvilken der, ligesom fra de nordvestlige Bjergrygge, udbreder sig Grene til alle Sider. Mange af disse Bjerge ere meget høje; de højeste Spidser hæve sig indtil 6000 Fod over Havet; andre danne Flader af en anseelig Brede. Fra en saadan Bjergflade imod Sydost, der indtager en Strækning af ti Mile henimod Havet, udbrede vidtløftige Bjergkjeder sig imod Vestnordvest; og længer nordpaa gaar ligeledes en høj Landryg, der deler

sig i to Hovedgrene, af hvilke den ene gaar mod Vesten, den anden, der atter deler sig i to, stryger nordpaa; begge ende sig i høje Forbjerge. Mange af Bjergene ere bedækkede med evig Is og Sne, og kaldes da Jøkler, men de danne ogsaa enten Fjelde eller Klippemasser, der ere taarnede paa hinanden, og kaldes da Hlad, eller steile Kegler, der kaldes Hnuper, eller Bjergbrinke, der kaldes Hjaller, eller høje Bjergflader, der hedde Moer. Forbjergene eller Næssene ende sig enten i et enkelt højt Bjerg, der sædvanlig kaldes Horn, eller i en smal høj Landtunge, der hedder Hofde (dannet af Ordet Hoved). Laviner eller nedstyrtende Snemasser, der ikke ere sjeldne, kaldes Skrider. I Fortiden synes der overalt i Landet at have været ildsprudende Bjerge, af hvilke mange efterhaanden have ophørt, og andre ere igjen fremkomne. Nu strækker den store vulkanske Linie sig tværsover Landet fra Sydvest mod Nordost, saa at den altsaa overskjærer de øvrige Bjerges Hovedretning, der gaar fra Nordvest til Sydost; ved den ene Ende omtrent ligger Hekla, ved den anden Krabla; i den sydlige Del af Landet har denne vulkanske Linie en langt større Brede, end imod Norden. Den fra disse Bjerge udstrømmende Lava kaldes Hraun. Temmelig store Floder, der her kaldes Aaer eller Elve eller Fljot, falde ned fra Bjergene imod Havet, og danne ved Udfaldet ofte brede Fjorde; blandt disse Floder udmærke igjen Jøkelsaaerne sig, der udspringe paa Isjøklerne, og hvis Vand, der er blandet med Ler eller Pimpstensdele, har en hvid Farve. Men mærkelige ere især de forskjellige Arter af varme Kilder og Bade; de egentlige varme Bade eller staaende Vande kaldes Lauger (Bade); de hede sprudende Kilder, Hverer (Kjedler); Surbrøndene eller de mineralske Kilder hedde Ølkelder eller Ølkilder; i tvende

Egne af Landet findes endelig mærkelige Svovlminer eller Namer. Enkelte Hverer sprudle frem af Isen, ja man finder dem endog i selve Havet, hvor de opvarme Vandet rundt omkring sig.

Landets Beliggenhed og Virkningerne af dets høje Bjerg- og Ismasser i Forbindelse med den Ild, der bestandig brænder i dets Indre, frembringe en stærk Overgang fra Kulde til Hede, samt forunderlige Naturfænomener, hvilke atter indvirke paa Beboernes Vel og Ve. Den sædvanlige Kuldegrad er fra 4 til 12° Reaumur, men den kan voxe til 20°, ja til 25°; den sædvanlige Varmegrad fra 6 til 18° Reaumur kan stige til 20°, ja i de mest forbrændte Klippeegne til 28°. Den længste Dag varer 23½ Time; fra Maj til September hersker næsten ingen Nat, men det er, især paa Nordlandet, bestandig lyst; ved Sommersolhverv sees Solen i nogle Dage over Synskredsen, dog noget dunkel og rødlig. Selv i de lange Vinternætter kommer der Lysning af Sneen og Isen, af Maanens og Stjernernes Skin, samt af de temmelig hyppige og stærke Nordlys. Disse udbrede sig i længere og kortere, hurtigere og langsommere Striber, Straaler og Grene, af forskjellig, sædvanlig gulagtig, Farve, som spiller over i Rødt og Grønt, og ledsages af en egen knitrende Lyd eller Brusen. Blæst hersker næsten bestandig, ofte heftige Storme, hvorved Luften renses, og Sommerens overordentlige Hede kjøles. Ved Vinden spredes tillige den kolde tykke Taage eller Frostrøg, der har sin Oprindelse af Drivisen, og som snart indhyller Toppen af Bjergene, medens det nedentil er klart, snart derimod staar lavt nede, medens der over den er blaa Himmel. I sidste Tilfælde seer man undertiden en saakaldet Taagebue, der er temmelig klar, men kun sjelden og svagt viser Regnbuens Farver. En

anden saakaldet Støvtaage eller **Mist, Vindmist**, fremkommer af Sand, Pimpsten og Støv, der fejes ned fra Bjergene, føres flere Mile igjennem Luften, og giver den en brun, rød eller sort Farve. Raser nu tillige en stærk Storm, saa bliver det til en Stenregn, og forunderlige Toner høres i Luften, naar Stormen farer igjennem Klipperifterne. Foruden den almindelige Regnbue, der er hyppig, og hvoraf der stundum sees flere, den ene over den anden, vise sig Bisole, af hvilke man endog paa een Gang har seet ni; fremdeles en saakaldet Luftild, et Skin i Luften, der viser sig under Snefog; Snelys, der fremkomme, naar Lysstraalerne kastes tilbage fra Sneen; Lygtemænd, der vise sig over Moserne eller ved Stormvejr over Havet; en anden Art Havild eller Blinken, der kaldes Mor; og om Sommeren paa flere Steder de saakaldte Ophellinger, der i andre Lande ere bekjendte under Navnet Fata Morgana. Heftige Jordskjælv forbinde sig med Udbruddet af de ildsprudende Bjerge. Disse staa uden Tvivl i Forbindelse selv med Vesuv og Ætna, i det underjordiske Ild- og Dampaarer strække sig hist fra det fjerne Syden til højt imod Nord. Paa Island vil man have bemærket, at Udbruddene gjerne ere i Vente, naar Sneen og Isen vorer meget til paa Toppen af Bjerget, og standser Uddunstningen, ved at tilstoppe de Kløfter, hvoraf Ilden før har banet sig en Udvej. Da ryster Jorden; Vulkanen sprænger sit Isdække, og udkaster stærke Flammer, Grus og Stene; undertiden bedækkes hele Omegnen med Aske; en utaalelig Svovllugt udbreder sig; tykke Skyer af Aske og Sand opfylde Luften, føre gloende Stene med sig, og gjennemskjæres af Lynglimt; forneden flyde uophørlig store Hraunstrømme frem af Bjerget, eller store kogende Vandmasser, i hvilke Isstumperne endnu ikke ere smæltede; over

Landet rundt omkring lægger sig en Skorpe af Lava og Ler; større og mindre Flodlejer der i Nærheden udtørre, i det deres Vand opløser sig i lutter Damp, eller en uhyre Hraunstrøm bryder ud paa Vulkanens Side, vælder frem, styrter sig bragende ned i Flodlejet, og udfylder det, ja staar op over dets Bredder, og oversvømmer den omliggende Slette; engang udtørredes endog den hele store Sø Myvatn ved et saadant Udbrud. Længe efter Udbruddet staar endnu en høj Røgstøtte op af Krateret; ikke sjelden er det forbundet med en usædvanlig Kulde, der ledsages af vedholdende Snefog, og efter det følge ofte frygtelige Hagelvejr og heftige Regnskyl. Under de vulkanske Udbrud begynde ogsaa enkelte Hverer med fordoblet Kraft at koge og sprude, eller der opstaa ny, imedens andre ganske forsvinde. En saadan Hver bestaar i Almindelighed af et med kogende Vand fyldt Bassin, i hvilket der ved Sprudningen efterhaanden af mineralske Dele danner sig et Rør, der bliver bestandig snævrere, indtil det endelig tilstoppes; fra dette opkastes en Vandstøtte til en Højde af hundrede Alen og mere, med en saa bragende Lyd, at Jorden ryster. Aarsagen til Sprudningen tilskriver man den i de underjordiske Huler udviklede Gas, der sammenpresses indtil dens udvidende Kraft kan overvinde Vandets Tryk, og da slynger det i Luften.

Da den hele store midterste Del af Landet ikke blot er ubeboet, men ubeboelig, saa er Folkemængden, der nu næppe udgjør 50000 Mennesker, fordelt paa Kysterne i en Strækning af omtrent 300 Mile, dels paa de skraa Flader, som dannes ved Foden af Bjergene, dels i de tre til fire, stundum ogsaa ti Mile brede Dale. Her findes dog hverken store Byer eller Landsbyer, men kun Handelspladser og Gaarde, der atter bestaa af flere Huse. De ere simple af Byg-

ning, med et Tag af Træ eller Rør; den indhegnede Plads nærmest Husene kaldes Tun. Fødemidlerne, som Landet give, skyldes især Fiskeri og Kvægavl; tør Fisk benyttes for Brød; en Hovedret er Skyr eller tyk Mælk; til Drik bruges sur Mælk blandet med Vand, eller Valle (Syre); naar Smør ikke haves, bruges Talg. Faar ere almindelige, i den nordlige Del af Landet findes ogsaa Geder; Hornkvæget er af liden Vært; ligesaa de forresten livfulde og behændige Heste; Svin vil nu ikke lykkes, skjøndt de i Oldtiden have været almindelige paa flere Steder. Til Maling af Mel benyttes endnu Haandmøller. Rejser, der naturligvis ere meget besværlige, skee til Hest, saavel af Kvinder som af Mænd, sædvanlig saa at den ene Hest bindes bagved den anden, hvorved det hele Tog kommer til at danne en lang Række. Paa de øde Heder, som oftest ved Grændserne af dem, findes Hvilepladser eller Bedesteder; enhver af de Rejsende lægger da gjerne paa et bestemt Sted en Sten, hvorved der efterhaanden opstaar en Stenhob. Indbyggerne ere af Middelvært, have et aabent Ansigt, blondt, sjelden krøllet, Haar, skjønne Tænder, temmelig stærk fremstaaende Kindknokler, men ellers, især Kvinderne, ret smukke Træk. De ere sædvanlig ranke og smalle, sjelden korpulente. Naar Fremmedes Indflydelse ikke har gjort sig gjældende, udmærke de sig ved en overordentlig Gjæstfrihed og ved ufordærvet Sædelighed. Skjøndt Undervisningen skeer hjemme, kan dog i Almindelighed enhver Islænder læse og skrive. Det gamle Sprog har vedligeholdt sig i sine væsentlige Egenskaber, saa at enhver Bonde endnu kan læse de gamle Sagaer, der udgjøre deres Vintermoro. Digtekunsten var især før blomstrende; i andre Videnskaber og Sprog, af hvilke Latinen især

dyrkes, har Island haft mange berømte Mænd, der dog have modtaget deres egentlige Dannelse i Danmark.

Island blev allerede meget tidlig inddelt i fire Fjerdinger efter de fire Verdenskanter; nemlig Sønderlandet eller Søndlændingefjerding, Vestlandet eller Vestfjordingefjerding, Nordlandet eller Nordlændingefjerding, og Østlandet eller Østfjordingefjerding, hvilke Fjerdinger nu ere fordelte i Amter. De mindre Inddelinger kaldes Sysler, og disse deles atter i Hrepper (Sogne). En af de ældste Benævnelser paa de større Landskaber er Herreder. **Sønderlandet**, der begynder mod Østen ved Solheimasand, og strækker sig mod Vesten til Hvalfjord eller, efter den gamle Inddeling, helt op til Borgefjord, indeholder følgende Sysler: 1) Rangaavallesyssel, paa Landets sydlige Side. Her findes mod Østen Øfjeldenesjøkel, samt det bekjendte ildsprudende Bjerg Hekla, hvis Høide er noget over 5000 Fod, og hvis første bekjendte Udbrud skete Aar 1004. Sysselet gjennemstrømmes af adskillige større og mindre Floder, hvoraf vi mærke Jøkelsaa paa Solheimasand, Fljot eller Markarfljot, Tværaa og to Rangaaer, den østre og den vestre; paa Grændsen imod Vesten løber Thjorsaa. Mærkelige Landstrækninger ere: Mark eller Thorsmarken østen for Markarfljot; Lien eller Fljotshlid, en frugtbar Slette imellem Markarfljot og Rangaa, med Gaardene Storolfshvol og Hlidarende eller Gaarden ved Liens Ende; og Rangaavalle eller Rangaamarkerne imellem Rangaa og Thjorsaa, med Gaarden Odde, hvor Sæmund Frode boede. — Udenfor ligge 2) Vestmanneøerne, der danne et eget Syssel. — 3) Aarnæssyssel, den bedst befolkede Del af Øen. Vesten for Thjorsaa udbreder Landstrækningen Floen sig hen til Hvidaa, der kommer fra Søen Hvidaavatn, og

ved sit Udløb, hvor den løber igjennem Landstrækningen Ølfus eller Ølves, ogsaa kaldes Ølvesaa. Mod Norden er Haukadalen med en Gaard, hvor Are Frode blev opdraget, noget sydligere Reikedalen mærkelige. Længer nede ligger Skalholt, Islands gamle Bispesæde, omtrent ved Sammenstødet af Broaa og Hvidaa, med Landstrækningen Biskopstunger mod Norden og Hrepper mod Østen. Noget vesten for Skalholt, i Landstrækningen Mosfjeldssveit, ligger Gaarden Mosfjeld, eller Øvre-Mosfjeld. Mod Vesten komme vi da til den dybe fiskerige Sø Tingvallevatn, der har 5 til 6 Mile i Omkreds, og hvis sydlige Del kaldes Ølvesvatn. Strax norden for denne Sø ligger Tingvalle eller Tingmarkerne, der gjennemstrømmes af Øraraa (Øreaaen), og hvor det gamle for hele Landet almindelige Ting eller Altinget blev holdt; man viser endnu det egentlige Tingsted eller Lovbjerget; i Nærheden findes der i Lavaen eller Hraunet en uhyre Kløft eller Spalte, der er bekjendt under Navnet Almannagjaa; Tvekampene holdtes paa en Holm eller Ø i Øraraa. Sydligere i Sysselet ligger Ingolfsfjeld, og i Nærheden deraf Ingolfshøj, hvor den første Landnamsmand Ingolf skal være højlagt. Dette Syssel har adskillige varme Kilder: Norden for Søen Apavatn ved det saakaldte Laugarvatn findes flere Hverer. I Egnen omkring Skalholt findes en Hver ved Laugarnæs; en Mil norden for Skalholt Reikholtshver, der undertiden kaster Vandet i en Højde af fer til ni Alen. Imod Sydvest ved Mundingen af Hvidaa eller Ølves findes flere Hverer i Nærheden af Rejke. Rejkelaug i Laugardalen er bekjendt fra Oldtiden. Men mærkelig er især Haukadalen, hvor der ved Haukadalsgaard findes en Hver ved Badet St. Mortens Bad, og noget længer mod Vesten den mærkeligste af alle Islands var-

me Kilder, Geiser. Denne berømte Kilde omtales allerede i de ældste Tider; den findes paa en tør Sten- og Grusmark, der mod Sydost begrændses af en Moseegn, og bestaar af et Bassin med et efterhaanden dannet Rør. Det noget ophøjede Bassin ligner en omvendt Kegle, er sirkelrundt, har udvendig en Diameter af 37, ved den indre Rand af 30 Alen, og en Dybde af 4 Alen; Røret har en Dybde af 40 Alen. Sprudningen beskrives saaledes: Naar et Udbrud er forbi, synker Vandet i Bassinet til henimod 8 Alen, og staar da ganske rolig. Efter tre til fire Timers Forløb begynder det at stige indtil Halvdelen af Bassinet, i Begyndelsen i fuldkommen Ro, men naar det kommer til Halvdelen, høres under Stigningen underjordiske Knald; efter hvert saadant begynder en sagte Brusen, ledsaget af Dampe, hvorpaa Vandet hver Gang igjen bliver roligt. Jo mere Bassinet fylder sig, desto hyppigere og stærkere blive Skudene, og Kogningen eller Opbrusningen tiltager. Naar Bassinet er fuldt, opstaa af og til smaa Udbrud, hvorved Vandet kastes til en Højde af omtrent 20 Alen; derpaa tiltage de heftige Knald, man hører omtrent tre Skud i hvert Sekund, Klippen bæver, og nu følger endelig det store Udbrud, ved hvilket Vandet flere Gange i en Tid af 5, stundum ogsaa 10 til 15, Minuter kastes i Vejret til en Højde af over 100 Alen, og igjen falder tilbage i Bassinet; meget sjelden slynges det ud over Randen. Saadanne store Udbrud skee regelmæssig hver sjette Time, saa at 4 store Udbrud finde Sted i 24 Timer. Kaster man Stene i Bassinet, saa føres de i Vejret med Vandstraalen. Vandets Temperatur er fra 180°—212° Fahrenh. Vandstøtten har nedentil 8 Fod i Gjennemsnit; om dens Højde ere Beretningerne forskjellige. I Nærheden af Geiser findes to lig-

nende, men mindre, springende Kilder, der efter deres Form kaldes Strok, hvilket betyder en Kjerne. — 4) Guldbringesyssel ender mod Sydvest i Forbjerget Rejkenæs, og gaar derfra mod Norden til Kollefjord. Paa den nordlige Side ligger Øens Hovedstad Rejkevig ved den store vestlige Havbugt, der hedder Farefjord; paa Alftenæs Bessestad, der engang tilhørte Snorre Sturlesen; samt Havnen Havnefjord. Ogsaa dette Syssel har mærkelige Kilder; Navnene Rejkevig, Rejkenæs o. lign. angive allerede dette, da de ere sammensatte med Ordet Rejke, der udtrykker rygende, dampende Steder. Østen for Byen Rejkevig findes en Hver paa Laugarnæs; ligesaa Rejkenæshverer ved Rejkenæs; samt Krisuvigshverer paa den sydlige Side ved Krisuvig. Ikke langt fra sidstnævnte Sted ved Foden af Krisuvigsfjeld findes endelig Krisuvigs Namer eller Svovlminer i en lille Dal, hvis Jordbund bestaar af Gibs med rød og blaa, med Svovlkis blandet, Boljord; de bestaa i adskillige kogende Kilder, der ikke ere bundne til noget Sted, men sprudle frem snart hist, snart her, i det de gamle tilstoppes og ny komme frem af Jordbundens mange Ridser og Spalter. — 5) Kjosesyssel, der har Navn efter Landstrækningen Kjos, gaar fra Kollefjord til Hvalfjord, der optager Botnsaa. Her findes fremdeles Landstrækningen Mosfjeldsveit med Kirken Mosfjeld, og den varme Kilde Rejkelaug. Fra Øens Hovedbjergkjede gaa flere Grene imod Vesten, iblandt disse en Hovedgren, kaldet Hellishede, der gaar ind imellem Hvalfjord og Tingvallevatn, og ender sig her i Sysselet i Forbjerget Kjalarnæs (Kjølnæs); Landtungen, hvorpaa det ligger, bærer samme Navn, og er bekjendt af sit gamle Tingsted; her seer man ogsaa Levninger af et i Oldtiden mærkeligt Hof eller hedensk Gudehus. Paa denne

Landtunge ligger Saurbær med Gaarden Esjuberg, der har Navn efter det enlig liggende, 1500 Fod høje, Bjerg Esja eller Esjan. — 6) Norden for Hvalfjord følger Borgefjordssyssel, der gaar op til Borgefjord, i hvilken Floden Hvidaa falder, saa at den hele Landstrækning omkring Borgefjorden deles i to Dele: Borgefjord sønden for Hvidaa og Borgefjord norden for Hvidaa. Her henregnes den Del, der ligger sønden for Hvidaa, under Navnet Borgefjordssyssel, til Sønderlandet, hvorimod den Del, der ligger norden for Hvidaa, eller Myresyssel, hører til Vestlandet. I Borgefjordssyssel ligger Bjergkjeden Skardshede eller Østre-Skardshede med Blaakullen eller Havnefjeld, og Akrafjeld ved Forbjerget Akranæs. Ved Foden af Akrafjeld ligger Kirken Garde, og paa samme Landtunge Indreholm. Nordligere, dog paa den sydlige Side af Skardshede, ligger Leiraa med en Kirke, ved Leiruvaag. Længer inde ligge flere Dalstrækninger, som begge Rejkedalene, den søndre og nordre, Lunderejkedal, Flokedal, Svinedal o. fl. I Lunderejkedal, der forhen hed Søndre-Rejkedal, findes den varme Kilde Krosslaug eller Korslaug, saa kaldet fordi en Del af Indbyggerne ved Kristendommens Indførelse Aar 1000 her bleve døbte. I den nordre Rejkedal ligger Gaarden Rejkholt paa den sydlige Side af Hvidaa, hvilket var Snorre Sturlesens Gaard; her sees Levninger, dels af Gaarden selv, dels af hans Bad, Snorralaug, der allerede omtales Aar 960. — **Vestlandet** strækker sig fra Fjorden Borgefjord mod Norden om til Hrutafjord. Hertil høre følgende Sysler: 7) Myresyssel har Navn af sine Myrer eller Sumpe, thi hele den vestlige og sydvestlige Del er lav og moradsig; langsmed Hvidaa findes derimod skjønne Græsgange. Mod Vesten grændser hertil 8) Hnappadalssys-

sel. I begge disse Sysler findes flere Floder og Dale, som Nordaa og Nordaadal, Tværaa og Tværaadal, Langaa, Alptaa og Hitaraa. Mærkelige Steder ere især: Borg med en Kirke; Alptanæs ved Borgefjord; Akre ved Kysten, og der udenfor Hvaløerne; Alptaatunge ved Alptaa i Hraunsdalen vesten for Bjergegnen Vestre-Skardshede. Herpaa følger Hitardalen, der strækker sig mod Vesten til Bjergstrækningen Fagerskovsfjeld, bekjendt af sine Huler og den udbrændte Vulkan Husafjeld. En anden udbrændt Vulkan, Eldborg, der ligger sydvest for Fagreskovsfjeld i Hnappadalssyssel, sprudede efter gamle Efterretninger Ild i det niende Aarhundrede. Endnu vestligere ligger Kirken Raudamel, og omtrent en Fjerdingvej fra samme Raudamels Ølkilde, en mærkelig Surbrønd. — 9) Norden for Farefjord følger Halvøen Snefjeldsnæssyssel, der gjennemskjæres af den meget høje Landryg Snefjeldsnæs, som ender med Snefjeldsjøkel eller Vesterjøkel, en gammel udbrændt Vulkan, hvis Lava endnu tydelig sees ved Forbjerget Øndverdtnæs. Paa den nordlige Side af Sysselet ligger Forbjerget Bulandshøfde, og længer mod Østen Halvøen Thorsnæs med Fjeldet og Gaarden Helgafjeld, hvor Snorre Gode fordum boede. Her i Nærheden ved Tingvalle var et gammelt Tingsted. Fremdeles ligger her Bjarnarhavn eller Bjørnshavn og i Nærheden deraf en Lavastrækning, kaldet Berserkehraun. Sønden for Hvamsfjord ligger Bredebolsted. Udenfor ligge en Mængde Smaaøer, hvoriblandt Brokø. — 10) Norden for Snefjeldsnæs aabner sig en stor Fjord, Bredefjord, efter hvilken de østen for samme liggende Dale kaldes Bredefjordsdale eller nuværende Dalesyssel, en smuk græsrig Egn, der gjennemskjæres af flere Rækker af Høje, og kun mod det Indre begrændses af lave Fjelde.

Det bestaar, som Navnet viser, af flere Dale; Snoksdal og Saudafjeld ligge sydvestlig for Hvamsfjorden; Haukadalsaa løber igjennem Haukadalen, og ved denne Flod ligger Kvenna-brekka, Arne Magnusens Fødested; paa Gaarden Hjardarholt i Laraadalen boede i fordums Dage Olaf Paa; Sælingsdal og Hvam ligge ved den nordlige indre Ende af Hvamsfjorden; ved Kirken Tunge findes Sælingsdalslaug; paa Gaarden Hvam blev Snorre Sturlesen født. Sysselets yderste Spidse mod Vesten hedder Dagverdarnæs, udenfor hvilket der ligger en hel Mængde Smaaøer. Nordligere ved Kysten ligger Skard, og der udenfor Olafsøerne og en Del mindre Øer. Endelig følge Budardalen og nogle flere Strækninger mod Norden op til Gilsfjorden, som danner Sysselets Grændse. — Norden for Bredefjord udstrækker sig imod Nordvest en Halvø, der indbefatter Bardestrands-, Isefjords- og største Delen af Strandesyssel, og sædvanlig kaldes Vestfjordene; den smalle Landtunge, hvorved Halvøen hænger sammen med det øvrige Island, udgjør næppe halvanden Mile. 11) I Bardestrandssyssel ligger paa den nordlige Side af Gilsfjorden Garpsdal og Kroksfjord; paa en af de udgaaende Halvøer Rejkhole og Forbjerget Rejkenæs; Torskefjord med Torskefjordsstrand; Gufudalen ved Gufufjord; Mule paa Enden af det høje Forbjerg Skalmarnæs. Sønden herfor ligge adskillige Øer, hvoriblandt Flatø. Længer mod Vesten følger Vatnsfjorden og vesten for samme Brjamslæk. Mod Norden strækker sig Bjergegnen Fosshede. Paa Vestsiden ligge Fjordene Patrixfjord, Talknafjord, og paa Grændsen Arnafjord. — 12) I Isefjordssyssel følge fremdeles fra Syd mod Nord Fjordene Dirafjord, Ønundsfjord, Sugandafjord, og den store Isefjord, paa hvis sydlige Side der igjen ligge flere mindre Fjorde, hvoriblandt Vatnsfjord.

Fremdeles følger imod Norden Jøkelsfjord, som ved Rita-gnup skilles fra Adalvig. Paa Nordsiden ligge de saakaldte Hornstrande med Forbjerget Horn eller Nordkap. — 13) Herpaa følge atter i Strandesyssel adskillige Fjorde og Viger, hvoraf vi mærke Bjarnarfjord eller Bjørnsfjord, paa hvis sydlige Side ligger Kaldadarnæs, Stengrimsfjord, og paa Grændsen Hrutafjord. — **Nordlandet** udgjør hele den øvrige nordlige Side af Landet fra Hrutafjord mod Vesten til Langenæs imod Østen, og indbefatter: 14) Hunavatnssyssel. Her kommer man fra Hrutafjord mod Østen til Midfjord, hvor det fra Oldtiden af bekjendte Rejkelaug findes ved Gaarden Rejke; derpaa til Landtungen Vatnsnæs, og atter østen for samme til Hunafjord eller Vatnsfjord. Her ligger paa en Landtunge Tingøre. Længer inde ligger østen for Midfjord Vididalen, saa Vatnsdalen med Vatnsdalsaa, og mod Norden Vesterhop. Østen for Vatnsdalen ligger Svinedalen, og Blandadalen ved Floden Blanda. Fra Grimstunge i Vatnsdalen rejser man til den sydvestlige Del af Landet over Kjølvejen, hvor den saakaldte Grettershule findes. Vesten herfor gaar Arnarvatnshede, i hvis sydlige Del den mærkelige Surthule eller den sorte Hule findes i Lavaklipper, der have deres Oprindelse fra Geitlandsjøkel i Borgefjordssyssel. Nordpaa i Sysselet strækker endelig Skagestrand sig med Fjeldet Spaakonefjeld op imod Skagen. — 15) Skagefjords- eller Hegrenæssyssel har Navn af den i Midten indgaaende Skagefjord eller Næsset i samme, der hedder Hegrenæs. Paa Vestsiden af Fjorden ligger det høje Tindastol med en mærkelig Hule. Længer nede Reinestadkloster ved Foden af det høje Kaldbak. I Skagefjord falde Floderne Svartaa i Svartaadalen, og den store Flod Heradsvøtn eller Herredsvandene, som henimod

Udspringet deles i Vester- og Østeraa; vesten for disse ligge Goddalene. Østen for Heradsvøtn kommer man til Hjaltedalen med det gamle Bispesæde Holum; i Nærheden af samme findes en Offersten ved Hof; sønden for Holum laa forhen Kirken Aas, der var den første kristne Kirke i Island. Fremdeles kan mærkes Oslandshlid med Miklebær i Oslandshlid; Kolbeensdalen med Kolbeensaa; samt Deildarjøkel. Nordligst ved Kysten ligger Landstrækningen Fljot imellem Skagefjord og Siglufjord. — 16) Øfjordsfyssel, der ellers ogsaa kaldes Vadlesyssel, har Navn efter Fjorden Øfjord. Det begynder mod Vesten ved Siglufjord med Siglunæs; noget sydligere ligger Olafsfjord. Akureyre eller Øfjord paa Vestsiden af Fjorden er Islands betydeligste Handelsplads næst efter Rejkevig. Sysselet har smukke Dalstrækninger, som Svarfadardal, Hørgaadal, Ørnedal. Mødruvalle paa den vestlige Side af Hørgaa i Hørgaadal var forhen et Kloster; paa den sydlige Side af Hørgaas Munding ligger Topøre, bekjendt af den gamle Landingsplads Gaase. I Øfjordsdal ligger Kirken Grund og Gaarden Espehol, samt Saurbær. Tværaa eller Munketværaa var forhen et Kloster. Herunder hører den omtrent fer Mile ude i Havet liggende Ø Grimsø, hvis sydlige Spidse ligger lige under Polarsirklen. — 17) Nordresyssel eller Tingøsyssel, hvor man østen for Øfjord kommer til den østre Øfjordstrand med Kirken Svalbard, Fnjoskedalen med Floden Fnioskaa, og Bjerget Kaldbak. Forbjerget Thorgeirshøfde skiller den lille Thorgeirsfjord fra Hvalvatnsfjord. Herpaa følger Fjorden Skjalfande, i hvilken Floden Skjalfandafljot falder. Vesten for denne i den frugtbare Dal Ljosavatnsskard ligger Kirken Ljosavatn ved en dyb Sø af samme Navn, der skal staa i Forbindelse med Havet. Mær-

kelige Dale ere Baardardalen ved Skjalfandafljot, Rejkedalen, og Laraadalen med Floden Laraa, der kommer fra Søen Myvatn. Denne Sø er fire til fem Mile i Omkreds, og har sit Navn af den uhyre Mængde Myg, der sværme omkring den. Paa den østlige Side af Skjalfandebugten ligger Handelspladsen Husevig, hvor Islands Opdager Gardar landede og tilbragte en Vinter. Denne hele Egn norden og østen for Myvatn har flere Naturmærkværdigheder. Ved Husevig og flere Steder østenfor Myvatn findes Namer eller Svovlminer; paa den nordlige Side af Myvatn de saakaldte Rejkehverer, der have en Temperatur af omtr. 65° Reaumur, og af hvilke den betydeligste hedder Orehver, hvilken næst efter Geiser er den mærkeligste af alle; dens Aabning bestaar af et Rør, der ligner en omvendt Klokke, og hvis Gjennemsnit nedentil er 12 Fod, oventil 8 Fod. Nordost for Myvatn ligger det ildsprudende Bjerg Krabla, der dog først 1724 begyndte at sprude. Det er et ikke just anseeligt Bjerg, der er bedækket med Sand og Aske, hvorimellem findes Striber af Svovl, stinkende Støtter af Damp og kogende Pytter af svovligt Dynd. En af disse Pytter har omtrent 300 Fod i Omkreds, er fyldt med en sorteblaa svovlet Boljord, der uophørlig syder og koger, og kaster undertiden en Støtte af Dynd i Vejret til en Højde af 50 Fod. Fra Krabla ere store Lavastrømme fludte ned, dels i Myvatn, dels til de nærliggende Dale. Nordpaa i Sysselet ligger Forbjerget Tjørnnæs; og længer mod Østen falder Jøkelsaa ud i Oxefjord. Endnu østligere ligger Forbjerget Raudegnup, samt Landstrækningen Slette eller Melrakkaslette; derefter Tistilfjord, samt Langenæs ved Sysselets Grændse. — **Østlandet** gaar fra Langenæs eller den indenfor samme liggende Hel-

kundarhede helt om til Solheimasand paa Landets sydlige Side. Det indbefatter Mule og Skaftefjeldssyssler, der igjen deles hver i to: Nordre og Søndre Mulesyssel, Østre og Vestre Skaftefjeldssyssel. 18) Langsned af Kysten af Nordre Mulesyssel ligge flere Fjorde, hvoraf vi bemærke Vopnafjord, indenfor hvilken ligger Kirken Hof, og paa den vestlige Side af Jøkelsaa paa Bro Hofsteig; fremdeles Njardvik og Borgefjord. Imellem den store Flod Lagarfljot, der nærmere ved sit Udspring kaldes Fljotdalsaa, og Jøkelsaa ligge Fljotsdalen og Tunge. 19) I Søndre Mulesyssel følge fremdeles adskillige Fjorde, som Lodmundsfjord, Seidisfjord, Eskefjord og Reidarfjord, Berufjord, samt den nordre og søndre Alptefjord, imellem hvilke ligger Melrakkanæs. Udenfor Berufjord ligge en Del Øer, af hvilke den største hedder Paps, hvor Landets ældste Beboere, nogle irske Munke, først skal have nedsat sig. Indenfor den søndre Alptefjord ligger Kirken Hof norden for den ofte i Taage indhyllede Lonshede. Her er Grændsen af Mule- og 20) Østre Skaftefjeldssyssel ved Forbjerget Østre-Horn; hvorpaa følger Landstrækningen Lon, Forbjerget Vestre-Horn, saa Hornafjord, og en smal sandig Kyststrækning Breidamerkrsand; derefter Forbjerget Ingolfshøfde, hvor Ingolf først landede, og der indenfor Kirken Hof. En Ørken Øræfi danner nu Overgangen til 21) Vestre Skaftefjeldssyssel, hvor Landstrækningen Fljotshverfe ligger norden for Skaptaa og Landstrækningen Medalland vesten for samme. Kirken Kirkjubær eller Kirkeby ligger vesten for Skaptaa. Her omkring er ogsaa Dalen Sida eller Siden. Paa Alptevær eller den vestlige Side af Kudafljot ligger Thykkvebær, der forhen var et Kloster. Forbjerget Hjørleifshøfde er opkaldt efter Ingolfs Medfølger Hjørleif, som landede her.

Mod Vesten ligger endelig Mydal eller Myrdal ved Myrdalsjøkel, og Solheime paa Solheimasand.

Længe før Island var bekjendt maa det have haft ildsprudende Bjerge, og have undergaaet store Naturomvæltninger, af hvilke man tildels endnu seer Spor. De ældste Efterretninger om Landet skyldes en irlandsk Munk. I Følge disse sejlede kristne Munke og Eneboere fra Skotland til de norden for samme liggende Øer, og kom saaledes, omtrent Aar 725, til Færøerne. Derfra fortsatte de deres Sejlads videre, og opdagede Island, hvor de, efter de ældste Efterretninger, nedsatte sig paa to Steder, nemlig paa Øen Papø paa den østlige Side af Landet, og paa Papyle eller Landstrækningen omkring Kirkeby paa Sydkanten. Disse Navne vise, at Beboerne vare Paper eller Munke. Her fandt man ogsaa senere ved Landets Bebyggelse irske Bøger, Klokker, Krumstave og slige Ting, som vidnede om, at der havde været Kristne. Nordboernes Opdagelse af Landet skete, som saa mange andre, tilfældig. En svensk Mand, ved Navn Svafar, havde kjøbt sig Jorder i Danmark, og boede i Sjælland; hans Søn Gardar vilde, omtrent i Aaret 860, sejle over til Sydersøerne ved Skotland, men blev i den farlige Petlandsfjord, norden for dette Land, overfaldet af Stormvejr, og drev ud i Havet. Efter at have tumlet længe om paa Søen, kom han til den østlige Side af Island ved Forbjerget Østre-Horn, hvor han fandt en god Havn. Ved at følge Kysterne sejlede han rundt om Øen, og kom paa denne sin Sejlads til Fjorden Skjalfande paa Nordsiden, hvor han byggede nogle Huse for at overvintre. Dette Sted kaldtes siden Husevig, og hedder saa endnu. En Mand, som han havde med sig, nedsatte sig her i Nærheden, men Gardar sejlede tilbage, kom til Norge, og roste det af ham

opdagede Land, som man efter ham kaldte Gardarsholm. En Viking fra Norge, ved Navn Nadod, synes ogsaa, uden at vide noget af Gardars Opdagelse, at have fundet Landet; han sejlede nemlig flere Gange imellem Norge og Færøerne, og blev paa en af disse Rejser af Storm dreven til Island, hvor han ligeledes landede paa Østsiden ved Reidarfjeld. Han besteg Bjergene, saae at det var et stort Land, og kaldte det Sneland, fordi der faldt megen Sne paa Fjeldene, men vendte igjen tilbage om Høsten, uden at undersøge det videre. Da det nu imidlertid var blevet bekjendt i Norge, at der imod Vesten laa et stort og godt Land, saa besluttede den norske Viking Floke Vilgerdesen at opsøge det. Ledesten eller Kompas havde han ikke, og benyttede sig derfor af Ravne for at finde Vejen. Paa Grændsen af Hordeland og Rogeland, paa den vestlige Side af Norge, ligger en Varde, der i lang Tid bar Navn efter ham og nu kaldes Ryvarden, og i Nærheden af denne Havnen Smørsund; efter at have blotet eller helliget sine tre Ravne til Guderne, sejlede han ud herfra over til Hjaltland eller Shetland, derfra til Færøerne, og fra disse Øer vovede han sig med sine tre Ravne ud paa det vide Hav. Da han lod den første Ravn løs, fløj den over Bagstavnen tilbage mod Land, hvoraf han kunde skjønne, at der intet saadant var paa den anden Side; den næste, der løslodes, fløj rigtig nok op, men vendte saa igjen tilbage til Skibet, til Bevis paa, at der ikke var andet, end det vilde Hav til alle Sider; den tredie derimod fløj frem over Forstavnen til den Kant, hvor man siden virkelig fandt Landet. Ogsaa Floke kom i Egnen ved Østrehorn, og fulgte derfra Kysten sønden om. Da de vare komne helt om forbi det sydvestlige Forbjerg Rejkenæs, og saa højt op, at de kunde see den store Fjord, som aabner sig der, sagde

Fare, en syderøst Mand, der fulgte med, at det maatte være et stort Land, og her faldt store Vande. Efter ham kaldes ogsaa Fjorden den Dag i Dag Farefjord. Floke sejlede nu forbi Snefjeldsnæs, og kom over den store Bredefjord til Bardestrand, hvor han gik i Land i Vatnsfjord. Her tilbragte han en Vinter; Fjorden var fuld af Fisk, men for Fiskeriets Skyld forsømte de at bjærge Hø, saa at Kvæget, som de havde med, døde for dem om Vinteren. Om Foraaret gik Floke længer op i Landet, for at betragte det, og saae da nord over Fjeldene en Fjord fuld af Havis; nu kaldte han Landet Island. Om Sommeren sejlede han igjen tilbage forbi Rejkenæs, hvor Herjolf, der fulgte med ham, og var gaaet over i en Baad, blev skilt fra dem. De samledes imidlertid atter, og kom lykkelig tilbage til Norge, hvor Floke dadlede Landet meget, men hans Medfølgere roste det.

Island var saaledes bekjendt, men andre Omstændigheder maatte komme til, før det kunde blive bebygget. Hovedaarsagen var Kong Harald Haarfagers Erobringer i Norge; han besluttede nemlig at opkaste sig til Enekonge, drog fra den ene Ende af Landet til den anden, afsatte og forjog dets mange Smaakonger eller gjorde dem til sine Jarler, og tilegnede sig al Odel eller alt frit Jordegods. Paa nogle Steder underkastede man sig ham uden synderlig Modstand, paa andre forenede Kongerne sig imod ham, men han overvandt alle Hindringer. Efter det store Slag i Hafursfjord i den nordlige Del af Rogeland kunde han ansee sig for Norges Herre, og nu iſær tyede Konger, Jarler, Herser og andre Høvdinger til fremmede Lande, nogle over til Jæmteland, andre til Øerne ved Skotland og til Færøerne, men den største Del til Island, hvor der var Land nok, Fiskeri og Græsgange nok, og hvor de, langt fra Kong Haralds Herre-

dømme, kunde have fuldkommen Frihed. Allerede før den Tid herskede hyppige Stridigheder imellem de store Slægter i Norge, og en saadan Strid gav Anledning til Islands første Bebyggelse. Fostbrødrene Ingolf og Leif eller, som han senere kaldtes, Hjørleif, vare formedelst Drab blevne landflygtige fra Fjordefylke i Norge. De udrustede da et Skib for at opsøge det af Ravnefloke besøgte Land. Ogsaa de kom til Østkanten af Island, hvor de landede i den søndre Alptefjord, men bleve her denne Gang kun en Vinter over. Hjørleif drog derefter i Vesterviking til Irland, hvorfra han førte en halv Snes Trælle med sig; han forenede sig med Ingolf, der havde besluttet en ny Reise. Denne anstillede et stort Blot eller Offer, for at erfare Gudernes Villie, og Gudesvaret eller, som det kaldtes, Fretten viste ham hen til Island. De seilede da, i Aaret 874, ud fra Norge, hver paa sit Skib. Da de kom saa nær, at de kunde see Island, bleve de skilte fra hinanden. Ved Siden af Husbondens Høisæde stode i Norge, som i andre nordiske Lande, to høie Støtter, der kaldtes Høisædesstøtterne eller Setstokkene, og paa hvilke der var udskaaret Billeder af en og anden Gud; Ingolf førte sine med sig, skiød dem overbord, og giorde Løfte, at han vilde nedsætte sig der, hvor de dreve i Land. Han landede ved det Forbierg, der siden har baaret Navnet Ingolfshøfde, men fandt ikke her sine Setstokke. Hjørleif var imidlertid af Vinden dreven mod Vesten, gik i Land ved det efter ham opkaldte Hjørleifshøfde, og lod her to Boliger reise for sig og sine Trælle. Næste Foraar vilde han saa noget Korn, han havde med sig, og lod Trællene trække Ploven, skiøndt den Oxe, han havde med, vel kunde have forrettet dette Arbeide. Trællene dræbte derfor Oxen, foregave at en Biørn havde giort det, og imedens Hjørleif

med sine Folk satte efter denne, overfaldt Trællene dem, dræbte dem alle, og flygtede med deres efterladte Koner og Gods over til Øerne sønden for Landet. Om Foraaret var det Ingolfs første Forretning at faa sine Setstokke opsøgte; han sendte sine Trælle ud for at søge dem; da de kom til Hjørleifshøfde, fandt de Ligene af de Dræbte, og bragte Ingolf Efterretning derom. Denne begav sig nu selv derhen, stod bedrøvet ved sin Frændes og Fostbroders Lig, og beklagede især, at han saaledes skulde falde for Trællehaand; men da Hjørleif aldrig havde villet blote eller ofre til Guderne, saa fandt han fornemmelig heri Grunden til hans Død. Efter at have ladet de Dræbte begrave, en af Oldtidens helligste Pligter, gik Ingolf op paa Forbjerget, for at see efter Morderne, thi den næste Pligt var at hævne de Faldnes Død; og saasnart han saae Øerne mod Syden, faldt det ham strax ind, at Trællene maatte være flygtede derover paa Skibsbaaden, som manglede. Han traf dem ogsaa her, og dræbte dem alle; Øerne kaldtes siden Vestmanneøerne eller Vestmændenes Øer efter disse Trælle, som vare fra Vesten. Efter at have tilbragt en Vinter ved Hjørleifshøfde, drog Ingolf langsmed Kysten mod Vesten, og tilbragte den tredie Vinter her under Ingolfsfjeld. Nu bleve hans Setstokke fundne, hvorpaa han drog over Heden, og tog sin Bopæl der, hvor de vare komne i Land, nemlig ved Rejkevig. Han tilegnede sig derpaa hele den sydvestlige Del af Landet lige op til Hvalfjord og Øreraa eller nuværende Kjose- og Guldbringe- samt en stor Del af Aarnæs-Syssel. Dette var den første Landnamsmand eller den første, som tog fast Bopæl i Landet, og han blev derved den navnkundigste af alle Nybyggerne.

Rygtet om denne Nedsættelse, om Landets Størrelse og

Godhed, kaldte efterhaanden flere misfornøjede norske Stormænd derover. Ligesom Ingolf havde taget det meste af Landet ved Farefjord imod Syden i Besiddelse, saa kom siden en anden, der bemægtigede sig al Landet omkring Borgefjord, en tredie nedsatte sig paa Snefjeldsnæs, en fjerde tog de indre Dale ved Bredefjord, o. s. fr.; hvilket tildels vil blive en Gjenstand for de herefter følgende Fortællinger; og i en Tid af 60 Aar, den saakaldte Landnamstid, omtrent fra 874 til 934, blev Øen saa befolket, som den nogensinde siden har været. De fleste af Nybyggerne vare norske Slægter, der enten droge over umiddelbar fra Norge selv, eller først toge til Orkenøerne, Sydersøerne og Skotland, og naar de ikke fandt sig fornøjede der, droge til Island. Nogle var dog ogsaa fra Sverrig og Danmark; iblandt de sidste var Gardars Søn Une den Danske. Selv fra det fjernere Irland kom enkelte Mænd, dels Fri, dels Trælle; og der forenedes saaledes paa samme Ø Efterkommere af Slægter fra Norden og Vesten. Disse Udvandrere vare ikke simple Mænd, men højbaarne Høvdinger, der udledte sin Æt fra Konger, Jarler og Herser; de kom ikke sejlende som enkelte Flygtninge, men førte Kone og Børn og en hel Mængde Undergivne, tildels megen Rigdom med sig; de henhørte ingenlunde til Folkets Udskud, men førte al den Kultur med sig, som da var udbredt over Norden. Saaledes kan man let forklare sig, at der hengik en saa kort Tid, før Øen fik en ordnet, selvstændig Forfatning. Naar en saadan Nybygger nærmede sig Landet, skjød han, som Ingolf, sine Setstokke overbord, for at erfare Gudernes Villie, hvor han skulde tage Land; og efter at have landet, byggede han sig selv en Bolig, besaae Landet deromkring, og tilegnede sig saameget deraf, som han selv vilde; efter at have bestemt sine egne Grændser,

uddelte han derpaa det øvrige til sine Medfølgere eller Undergivne, ja endog til nogle af sine Trælle; over alle disse blev han da Høvding. Saasnart flere Nybyggere begyndte at nedsætte sig i hinandens Nærhed, bleve visse Tegn eller Symboler nødvendige for at tilkjendegive, at en Landstrækning var taget i Besiddelse; man antændte Ild ved Mundingen af hver Flod, og tilegnede sig derved Floden med hele dens Omgivelse, eller man vandrede i een Dag over en Landstrækning, og tændte Ild paa forskjellige Steder, saaledes at den ene Ild stedse kunde sees fra den næste, eller man skjød en brændende Pil hen over Landet; andre toge Barken af en Stav, og rejste den i Vejret, til Tegn paa at her havde været Mennesker, og at dette var deres; eller man hug Mærker ind i Fjeldene, eller lod under sin Vandring flere forskjellige Ting, enten Penge eller Stykker af en Kam o. desl. blive liggende efter sig, eller man lod sin Øxe blive siddende i en Fjeldpynt o. s. fr. Var Høvdingens Bolig opført, i hvilken Setstokkene anbragtes ved hans fremtidige Højsæde, saa maatte der først og fremmest tænkes paa Opførelsen af et Gudehus eller, som det kaldtes, et Hof. Mange, som i Norge havde været Hofgoder eller Tempelforstandere, førte endog en Del af deres gamle Tempel med sig, især Mulden under Gudernes Stalle eller det Alter, hvorpaa Billederne stode, for at Stedet, hvor det ny Alter rejstes, kunde være saameget helligere. Slige Hof opførtes rundt om i Landet; og Høvdingen var da ikke blot verdslig Herre, men ogsaa Hofgode; dette hans Embede kaldtes Godord, og alle hans Undergivne Godordsmænd. Til Hofet henlagtes et Stykke Jord, Hofteig eller Hofmark, der gjerne benævnedes efter den Gud, som Hofet især var helliget, f. Ex. Thorsmarken; og alle derunder hørende Mænd

betalte en Hoftold eller Tempelskat, vare forpligtede til at yde Hofgoden visse Tjenester, og udgjorde ved offentlige Foretagender hans Følge. I Nærheden af Hofet bestemtes dernæst et almindeligt Tingsted eller en Plads, hvor fælles Ting og Sager bleve afgjorte, og hvor der efter Tinget tillige holdtes Marked. Slige Ting kaldtes Herredsting. Høvdingen var altsaa ikke alene Hofgode, men tillige Dommer; han forenede, især saalænge de enkelte Herreder endnu ikke vare traadte i nøjere Forbindelse med hverandre, i sin Person Husfaderens, Kongens og Præstens Værdighed.

Paa Levnetsmidler var der ingen Mangel. Nybyggerne førte Heste, Oxer, Faar og Svin over med sig, og de formeredes og trivedes godt; inde under Fjeldene kunde Kvæget finde Ly, og ernære sig selv; en Kvie forvildede sig til en Dal, og fandtes siden med 40 Nød, der alle havde selv søgt deres Næring; en Orne og en So, der bleve satte i Land, havde tre Aar efter et Afkom af 70. Imellem Fjeld og Strand og hist og her i Dalene groede Skove og Krat; af enkelte Træer kunde man endog danne Kjøl til et Skib; Havet bragte stort Drivtømmer, som man da opsamlede paa Kysten. I Havet var herligt Fiskeri af Sælhunde o. desl., og af og til kastede det en Hval op paa Kysten. Fjordene, Indsøerne og Floderne havde Lax og andre mindre Fiske; paa Øerne kunde man virke Salt. Paa Sønderlandet saaede man endog Korn, og Sagaerne vise, at det paa nogle Steder kunde modnes og høstes.

Alt hvad Nybyggerne havde lært i Norge førte de over med sig, tilligemed deres gamle Sæder, Skikke og Vedtægter. Krigen var den vigtigste Idræt; Smedning af Vaaben derfor ogsaa en vigtig Haandtering. Men næsten al nordisk Krig var Søkrig; derfor maatte Skibsbyggeri ogsaa drives;

Tømmer dertil hentede man især fra Norge. Skjaldekunsten øvedes fra Barndommen af; Forfædrenes Minder bevaredes i Slægtregistre, i Fortællinger, der gik fra Mund til Mund i de lange Vinteraftener; Sagnmænd, som vare særdeles kyndige heri, fortalte dem i Badene, ved Gilderne, paa Tinge og ved lignende Sammenkomster. Paa den Maade ere de følgende Fortællinger opstaaede, en Tidlang bevarede i Hukommelsen, og endelig nedskrevne.

Det vigtigste af de gamle Tingsteder var Herredstinget paa Kjalarnæs; herhen tyede man i lang Tid endog fra fjerne Dele af Øen, for at see sine Sager afgjorte og paadømte. Men Trangen til et almindeligt Ting blev snart følelig. Forat afhjælpe denne rejste den næsten 60 Aar gamle Ulfljot, en Mand, der havde nedsat sig paa Østlandet, over til Norge, og opholdt sig der i tre Aar hos Lavmanden Thorleif den Spage, for at lade sig undervise i Lov og Ret. Da han var kommen tilbage, lod han sin Fostbroder Grim Gedeskø gjennemrejse den hele Ø, for at udsøge det bekvemmeste Sted til Tinget. Og da dette var fundet, indsattes med alle Indbyggernes Samtykke det saakaldte Alting, i Aaret 928, paa de saakaldte Tingvalle ved Øreraa paa Sønderlandet; og Ulfljot, der blev den første Lavmand, fremsagde eller bekjendtgjorde de første saakaldte Ulfljotslove. De vare meget simple. Ingen maatte paa sit Skib, naar han sejlede mod Landet, paa Forstavnen have noget Billede med opspærret Mund eller gabende Hoved, men skulde aftage det forinden, at det ikke skulde skræmme Landvætterne eller Landets Skytsguder. Paa Stallen i hvert Hof skulde ligge en Ring, som Goden i ethvert Lovting skulde tage paa Haanden, efter at den var dyppet i Offerdyrets Blod. Paa denne Ring skulde Dommerne og alle, der havde noget for Retten

at gjøre, aflægge Ed og i denne paakalde Frej, Njord og den almægtige As (Odin). Til Tinget blev henlagt en Jordlod, paa hvilken Tingmændene, naar de samlede sig, opreiste deres Boder eller Træhytter. Til at besætte Tinget, der begyndte ved den niende, senere ved den tiende Sommeruges Udgang (i Slutningen af Juni), og sædvanligvis varede fjorten Dage, valgtes de forstandigste og lovkyndigste Mænd fra hele Øen, og i Spidsen for dem stod Overlavmanden eller Lovsigemanden, som han kaldtes, fordi han skulde fremsige, forkynde Lovene, eller gjentage dem for Folket, at de kunde bevares i Hukommelsen; han var da ogsaa Formand for Lavretten eller Landets Regjering.

Fra Herredstingene eller Vaartingene, som de kaldtes fordi de holdtes om Foraaret, gik nu Sagerne til Altinget, der var at betragte som Landets almindelige Overret; men ved en i Aaret 962 herskende Strid blev man opmærksom paa det Mislige ved, at der for Herredstingene og deres Udstrækning ikke gaves nogen sikker Bestemmelse, saa at en Sag stundum maatte søges paa et fremmed Ting; samt det Ubekvemme i, at alle Sager uden Forskjel fra det hele Land skulde i en saa kort Tid, som Altingets, føres, forhandles og paadømmes af en og samme Ret. Man blev derfor, efter Thord Gellers Forslag, enig om, at dele hele Landet i Fjerdinger, og vedtog, at der i hver Fjerding skulde være tre Ting, undtagen i Nordfjerdingen, hvor der blev fire, fordi Indbyggerne der ikke paa anden Maade kunde enes. Hvert af disse Ting skulde omfatte tre Godord eller saa mange Beboere, som hørte under tre Hovedhof; hver af de tre Goder udnævnte tolv Mænd til Dommere, hvilke da dannede en Ret, hvis Varighed ej maatte overstige en Uge. Og paa Altinget blev strax efter indsat fire forskjellige Over-

retter, een for hver Fjerding, hvilke kaldtes Fjerdingsdom eller Fjerdingsret, og benævnedes efter sin Fjerding, f. Ex. Nordlændingedom, Østfjerdingedom, o. s. v. Disse Retter dømte hver i sin Fjerdings Sager, men ikke i nogen af de andres. Hver Gode, hvis Distrikt udgjorde $\frac{1}{3}$ af et Vaarting, altsaa $\frac{1}{9}$ af en Fjerding, valgte en Mand til Dommer; vare Godordene delte, saa maatte to eller flere Goder forene sig om at udnævne een; hver Fjerdingsret paa Altinget bestod altsaa foruden Goderne af ni Meddomsmænd. Nogen Tid efter, i Aaret 1004, besluttede man endelig, efter den lovkyndige Njals Forslag, tillige at oprette en Art højeste Ret, kaldet Femterdommen eller den femte Ret, for hvilken Sager kunde indstævnes fra Fjerdingsretterne, og som bestod af 36 Dommere; deres fulde Antal var nemlig 48, men hver af Parterne havde Lov at udskyde sex, hvilken fraskilte Tylft skulde gjentage Sagens Omstændigheder og indlede den til Doms, men deltog ikke selv i Dommens Afsigelse. Lavretten derimod eller Landets almindelige Regjering bestod af fulde fire Tylfter. Den dannedes nemlig af tre Bænke, saa store, at der paa hver kunde sidde fire Tylfter Mænd. Tolv Mænd af hver Fjerding eller de otte og fyrretyve regjerende saakaldte Landstyrelsesmænd toge Plads paa den midterste Bænk; men hver af dem skulde tillige af sine Undergivne have to Mænd med sig, som de kunde raadføre sig med; den ene lod han sidde foran sig, den anden bagved sig, hvorved altsaa alle tre Bænke bleve fuldt besatte, hver med sine otte og fyrretyve Mænd. Indenfor sad Overlavmanden, udenfor stod Almuen. De fleste Stemmer gjorde Udslaget, men ved Stemmegivningen maatte hver Mand tillige beedige sin Mening, med mindre den svagere Del var under tolv Stemmer; var Lavmanden paa den svagere Si-

de, saa maatte den stærkere i det mindste have to Stemmer flere, for at kunne gaa af med Sejeren. Om den temmelig indviklede Rettergang vil det for Læseren være bekvemmest at erholde de fornødne Oplysninger paa de behørige Steder i Fortællingerne selv.

Adskillige blandt Landets Nybyggere, som vare komne fra de skotske Øer, havde her lært at kjende Kristendommen, og bevarede deres Tro til deres Dødsdag, skjøndt de vare udsatte for Hedningenes Forfølgelse; andre vare temmelig blandede i Troen, thi de paakaldte i Almindelighed Kristus, men ved ret vanskelige Tilfælde anraabte de tillige deres gamle Guder. Om en af disse Nybyggere, Asolf Alskik, fortæller Legenden, at han aldeles intet Samkvem vilde have med Hedningene, ikke engang modtage Føde af dem; de vilde derfor heller ikke taale ham iblandt sig, men forjoge ham fra Sted til Sted. Han byggede sig en Hytte under Øfjeldene paa Sønderlandet; hans hedenske Naboer, der ikke kunde begribe hvad han levede af, droge hen til ham, og fandt en fiskerig Bæk ved hans Hytte, samt denne fuld af Fisk; de joge ham bort, men med det samme forsvandt alle Fiskene, hvorimod der atter ved hans ny Hytte var Overflødighed. Saaledes fulgte Fiskene ham efterhaanden, alt som han blev dreven videre mod Vesten helt om til Akrenæs. Paa Kirkeby, der hvor Paperne før havde nedsat sig, boede en anden Kristen, Ketil den Fiflske eller Daaren, som Hedningene kaldte ham. Da han døde, droge Hedningene til Gaarden, men saasnart de nærmede sig den, omkom de pludselig; thi Gud havde, efter Legendens Sigende, valgt dette Sted til sin Dyrkelse og taalte ikke, at nogen vanhellig Fod betraadte det. I alt Fald stemme Beretningerne overens i, at Kristendommen her forplantedes fra Fader til Søn, ime-

dens den øvrige Del af Øen tilbad Odin, Thor og Frey. Saasnart derimod Kristendommen nærmede sig Norden, blev den ogsaa bekjendt, ja forkyndet paa Island. En Mand Kodran, der boede paa Gaarden Gilaa i Vatnsdalen havde en Søn Thorvald, der er bekjendt under Tilnavnet den Vidførle eller Vidtbereiste. Denne sejlede ned til Danmark, og begav sig i Viking med den danske Kongesøn, Svend Tveskjæg, hvis Liv han frelste paa et Tog i Bretland eller Wales. Senere drog han til Sarland eller den nordlige Del af Tyskland, hvor han blev døbt af en Biskop Frederik, og denne Biskop overtalte han til at tage med ud til Island, for der at forkynde Kristendommen. De ankom her i Aaret 982, da Thorkel Maane var Lavmand, om hvem det er noksom bekjendt, at han i sin sidste Sygdom lod sig bære ud under aaben Himmel, og skjøndt Hedning tilbad den Gud, der havde skabt Solen. Thorvald og Biskop Frederik opholdt sig den første Vinter paa Gaarden Gilaa, og gjorde derfra Rejser om i Nordlandet. Thorvald vilde overtale sin Fader til at forlade Hedningenes Skik, men Faderen satte større Lid til en Sten, hvori hans Fædres Skytsgud boede, end til den ubekjendte Gud; Biskoppen sang derfor eller messede over Stenen til den brast, hvorpaa Kodran lod sig døbe med hele sit Hus, undtagen Thorvalds ældre Broder Orm, der heller vilde forlade sin Slægt, end sine gamle Guder, og drog over til Borgefjord. Om Foraaret toge Thorvald og Biskoppen Bopæl paa Gaarden Lækemot i Vididalen, og rejste derfra omkring i Landet. Den Gang var Thorkel Krafla en af de anseeligste Mænd i Vatnsdalen. Om Høsten skulde der staa et Gilde hos Thorkels Svigerfader Olaf paa Haukagil, som hans Gaard senere kaldtes; han var saa gammel, at han altid laa i Sengen, og drak af et Horn. Da

de Fremmede havde en anden Tro, saa lod han dem være i et Hus for sig. Der skulde nu holdes et Gilde, men da der vare to Berserker, begge ved Navn Hauk, som alle vare bange for, thi de tudede som Hunde, bede i deres Skjolderand, og gik med bare Fødder igjennem brændende Ild uden at tage Skade, saa spurgte Thorkel Krafla, der ogsaa var kommen der, Biskoppen, om han ikke vidste noget Raad til at faa dem taget af Dage. Biskoppen svarede, at naar de andre vilde lade sig døbe, skulde han nok skaffe disse Ildgjerningsmænd af Vejen; han viede da Ilden, som brændte paa Gulvet, og da Berserkerne i deres Raseri kom ind, og vilde gaa igjennem den, forbrændte de sig saa stærk, at de andre let kunde dræbe dem med Knipler, thi Vaaben bede ikke paa dem. Deres Lig bleve siden førte op til den Gil eller Fjeldkløft, som efter dem kaldtes Haukagil, og hvoraf Gaarden fik Navn. Biskoppen ventede nu, at Thorkel Krafla skulde lade sig døbe, men han kunde ikke finde sig i den besynderlige Skik at lade sig to, og lod sig kun primsigne eller betegne med Korsets Tegn; hans Svigerfader Olaf blev derimod døbt, og denne Begivenhed virkede ogsaa paa mange andre, saa de erkjendte den fremmede Guds Magt, og lode sig døbe. Overhovedet havde Kristendommen ret god Fremgang paa Nordlandet, i det mange sønderbrøde deres Skurdguder eller Afgudsbilleder, og nægtede at betale den sædvanlige Hoftold til Hofets Vedligeholdelse. Her blev ogsaa, i Aaret 984, den første kristne Kirke bygget paa Gaarden Aas i Hjaltedalen, og Gaardens Ejer Thorvard fik af Biskoppen en Præst til den; alt til ikke liden Forargelse for dem, der endnu hang fast ved den gamle Tro. En af disse, der som Høvding havde megen Indflydelse, henvendte sig endog til Thorvards Broder, og spurgte ham, hvilket han vilde helst, enten brænde

den ny Kirke af eller dræbe den ny Præst. At dræbe Præsten, svarede den anden, lod han nok være, thi hans Broder havde strængt hævnet ringere Fornærmelse, end denne; at brænde Kirken kunde derimod vel gaa an, dog vilde han ikke have noget dermed at gjøre. Den hedenske Høvding fik da nogle andre Mænd med sig, men da de kom hen paa Kirkegaarden, forekom det dem, at der slog Ild ud af alle Gluggerne paa Kirken, og det saae livagtig ud for dem, som den stod i lys Lue. De vendte derfor om igjen, da de tænkte, som sandt var, at de behøvede ikke at stikke Ild paa den, siden den allerede brændte. Dagen efter fik Hedningen imidlertid at vide, at Kirken ikke fejlede noget; han fik derfor næste Nat Thorvards Broder med sig, for at gjentage Forsøget. De brøde Kirken op, og han søgte at tænde Ild i nogle tørre Ris, men den vilde ikke fænge; da han nu havde lagt sig ned, for at puste til Ilden, kom der en Pil flyvende over hans Hoved, og strax efter en anden, som trængte ind imellem hans Klæder og Kroppen; da sprang han forfærdet op, og raabte, at han vilde ikke bie efter den tredie. Kirken blev saaledes frelst, og stod i mange Aar efter. De Forsøg, som Thorvald og Bispoppen gjorde paa Kristendommens Udbredelse i Vestlandet vare ikke saa heldige; her lod ikke en eneste sig omvende. De kom iblandt andre Steder til Gaarden Hvam, hvis Ejer ikke var hjemme, thi det var just Altingstid, hans Kone derimod blotede i det hedenske Hof paa samme Tid som Bispoppen prækede Troen, og de vare hinanden saa nær, at den ene kunde høre den andens Ord; Husets unge Søn, der var tilstede, kom dette saa underligt for, at han gav sig til at lee af dem. Endnu værre gik det paa Altinget; thi da Thorvald, der næsten overalt maatte føre Ordet, eftersom Bispoppen ikke kunde tale Norsk, efter Bispoppens Begjering

her gav sig til at forkynde Troen, stod en anseelig Høvding, Hedin fra Gaarden Svalbard i Øfjord, op imod ham, og skjeldte ham haardt. Ja, man fik endog en Skjald til at digte en Nidvise om Thorvald og Bisskoppen, hvilken lød saa:

Baaret haver Bispen
Børn ni;
til dem alle
er Thorvald Fader.

Over denne Nidvise dræbte Thorvald to Mænd, og da Bisskoppen spurgte ham, hvorfor han havde gjort det, sagde han: de siger jo om os, at vi have Børn sammen. Du misforstaar deres Ord, svarede Bisskoppen, havde du Børn, da skulde jeg i Sandhed med Glæde bære dem alle i mit Hjerte. Efter at Thorvald og Bisskoppen vare vendte tilbage til Nordlandet, fandt de ogsaa der Modstand; thi da de vilde ride til Hegrenæs-Ting, kom Hedningene efter dem og kastede Stene paa dem, saa de næppe kunde komme frem; paa Tinget selv lyste de dem efter deres gamle Love i Fredløshed; og denne Dom bekræftedes paa næste Alting. For at udføre den, samlede en stor Del Hedninge sig, og vilde ride hen til Gaarden Lækemot, at indebrænde Bisskoppen. Men efterat de paa Vejen havde bedet og igjen vilde stige til Hest, fløj der nogle Fugle op tæt ved dem; Hestene bleve forskrækkede og kastede dem af; nogle brøde Arme, andre Ben, atter andre saarede sig paa deres egne Vaaben, eller Hestene løb fra dem, saa de vendte tilbage med uforrettet Sag, og Bisskoppen fik ikke noget af det Hele at vide, førend bagefter. Alle disse Forfølgelser bevægede imidlertid Bisskoppen til at forlade Landet. Han sejlede med Thorvald, i Aaret 986, over til Norge. Medens de her laa i en Havn, kom Hedin fra Svalbard til det samme Sted, og gik strax op i Skoven

for at hugge Ved. Dette saae Thorvald, fulgte efter ham med en Træl, og lod ham dræbe. Da Bisſkoppen erfarede dette, sagde han til Thorvald, at de nu maatte skilles ad, thi han var hævngjerrig. Biskop Frederik sejlede da til Sarland, hvor han døde; men Thorvald Vidførle begav sig paa Handelsrejser, drog siden ud til Jerusalem, besøgte paa Tilbagevejen Miklegaard eller Konstantinopel, og døde endelig i Rusland i et Kloster han selv skal have anlagt i Nærheden af Byen Palteſk, nuværende Paloczk.

En anden Islænder, Stefner Thorgilsen, der havde antaget Kristendommen i Danmark, fulgte Olaf Tryggvesen, der i England var bleven kristnet, til Norge. Den første Sommer efter at Olaf var bleven Konge, Aar 996, overtalte han Stefner til at drage til Island, for at forkynde Kristendommen. Men Stefner kunde ikke udrette noget med det Gode, thi alle toge haardt imod ham og hans Lære, hans Frænder næsten endnu værre end de andre; han gav sig derfor til, hvor han kunde, at bryde Hoferne ned og at sønderslaa Skurdguderne, hvorover Hedningenes Forbitrelse blev endnu større. De samlede sig imod ham, saa han med Nød og næppe undkom, og flyede over til sine Frænder paa Kjalarnæs. Hans Skib stod her i Mundingen af Gufaa, men reves løs om Vinteren og drev ud. Derom digtede Hedningene:

Stefners Stavnval[1] knejste;
Fjeldstormen flux sig rejste;
Vinden rev Landtovet over,
og ud i de stormende Vover
foer den; Strømmen skrider
ind ad dens knuste Sider.

[1]) Stavnfalk, d. e. Skibet.

Visselig det monne volde
Herskeren Frej den Volde.

Sommeren efter paa Altinget blev det lovtaget, at selve de kristne Mænds nærmeste Frænder skulde sagsøge den ny Tros Udbredere for Gudsbespottelse; hvoraf Følgen blev, at fire af Stefners Frænder anklagede ham, da man ansaae Kristendommen for Frændeskam. For Stefner var der da intet at gjøre, uden for denne Gang at give efter, og han drog endnu samme Sommer, 997, over til Kong Olaf i Norge. Her levede den Gang en Præst, ved Navn Thangbrand, en stærk og voldsom Mand, der kunde svinge Sværdet ligesaa vel som Bispestaven, og derfor ej var uskikket til at skaffe den ny Tro Indgang hos krigerske Hedninge. Han var en Søn af Grev Vilbald af Bremen, var ved Kristendommens Indførelse i Danmark kommen did, og blev Klerk hos Biskop Adelbert i Aarhus. Denne blev indbudet til et Besøg af sin Broder Bisskop Hugbert af Kanterborg i England, ved hvilken Lejlighed den engelske Bisskop uddelte Gaver til sin Broders Følge. Da han kom til Thangbrand, sagde han: Du har en ridderlig Færd, derfor giver jeg dig et Skjold; Korset derpaa med vor Herres Billede betegner din Lærdom. Nogen Tid efter kom Thangbrand til Vindland eller de vendiske Lande ved Østersøen, og traf der Olaf Tryggvesen, der, saasnart han saae Skjoldet, spurgte, hvad Mærket derpaa skulde betyde. Da Thangbrand nu havde fortalt ham det og underviist ham om vor Herres Lidelse og Død, falede hiin paa Skjoldet; men Thangbrand forærede ham det. Olaf Tryggvesen, der ikke vilde staa tilbage i Ædelmodighed, gav ham imidlertid dets Værdi i skjært Sølv, for hvilket Thangbrand kjøbte sig en smuk irsk Mø, der var taget til Fange i Krigen, og førte hende hjem med sig til Danmark. Men her

syntes en Kæmpe, der af Keiser Otto var bleven sendt did som Gissel, saa godt om Møen, at han vilde tage hende fra Thangbrand, som derover nedlagde ham i Tvekamp, og nu maatte forlade Danmark. Han tyede da til Olaf Tryggvesen, der imidlertid var bleven Konge i Norge, var i nogen Tid hans Hirdpræst, og blev derefter Præst ved den første norske kristne Kirke, som Kong Olaf lod bygge paa Øen Moster. Her besad han baade Gaard og Jorder; men han holdt saa ilde tilraade med hvad han havde, at alle hans Penge gik op; da udrustede han et Langskib, gav sig til at hærge paa Hedningene, plyndrede rundt om i Landet, og delte Byttet imellem sine Folk. Der indløb Klage paa Klage over ham til Kongen, der endelig blev saa misfornøiet med hans Færd, at han vilde forvise ham som en Ransmand af sin Tjeneste, og give ham Afsked; men Thangbrand bad ham heller at paalægge ham en eller anden farlig Reise; og Kongen lovede ham Tilgivelse, hvis han kunde faa Island kristnet. Thangbrand seilede da derover om Sommeren 997, og landede i den nordre Alptefjord paa Østlandet; men her vilde ingen tage imod ham, før Hal paa Sida, som han senere kaldtes, men som den Gang boede paa Gaarden Aa eller Thvottaa, kom hjem. Til ham henvendte Thangbrand sig med Budskab fra Kong Olaf, der havde sendt ham did og henviist ham til Hal, hvis han skulde lande øster paa. Hal lod da Skibet føre hen til den søndre Alptefjord, satte det der op, og lod et Telt reise paa sin Tunmark, hvor Thangbrand læste Messe. Dagen før Mikkelsdag begyndte de Kristne allerede at holde Helligdag om Eftermiddagen, hvorfor Hal, som besøgte dem i Teltet, spurgte, hvi de ikke toge sig noget for? Thangbrand forklarede ham Aarsagen, at det næste Dag var Hovedengelen

Mikaels Højtid, at denne Engel var sat til at modtage de kristne Afdødes Sjæle, og fortalte ham adskilligt mere om Englene. Den maa være vældig, sagde Hal, som saadanne Engle tjene, og lod sine Folk næste Dag bivaane Gudstjenesten, at de kunde see de kristne Mænds Adfærd. Næste Dag sang Thangbrand Messe i Teltet, og Hal med alle hans Husfolk bivaanede den; de syntes alle godt om det Ny, de her saae og hørte, Klokkeringningen, den vellugtende Røgelse og de prægtige Klæder af Silke og Purpur. Næste Aar, 998, Løverdagen før Paaske lod Hal sig døbe med hele sit Hus i Aaen ved hans Gaard, som siden den Tid kaldes Thvottaa (Tvætaa). Om Sommeren red Thangbrand med Hal til Altinget; og da denne var en meget anseet Mand og havde en stor Slægt, saa virkede hans Exempel meget paa andre; men mange vedbleve dog med Hænder og Fødder at sætte sig imod den ny Lære. Paa Vejen kom de til Skogahverfe, hvor Hedningene kjøbte en Mand, der kaldtes Galdre-Hedin, til at fælde Jord under Thangbrand, det vil sige at han ved Galder og Hexeri skulde faa Jorden til at synke under ham. Efter et Besøg paa Kirkeby, hvor der boede en Sønnesøn af Ketil den Fiflske, og hvor alle vare Kristne, sank ogsaa Thangbrands Hest, da de rede videre, ned under ham, men han sprang af Hesten, og blev staaende uskadt paa Randen af Jordsvælget. Paa denne Rejse døbte Thangbrand adskillige Mænd, Gissur den Hvide, en af de fornemste Høvdinge i Landet, hans Svigersøn Hjalte Skeggesen fra Thjorsaadal, samt Hal i Haukedalen, der den Gang var et Barn paa tre Aar. Paa Altinget selv forkyndte han med Fynd Guds Ærende, saa at mange Mænd paa Sønderlandet antoge Troen. Efter Tinget foer han nordpaa til Øfjord, og døbte her mange dels i en Bæk

ved Øxefjord, dels i en Dam ved Myvatn; men da han kom til Skjalfande, fandt han en saadan Modstand hos Hedningene, at han igjen maatte begive sig til Østfjordene. Herfra begav han sig atter paa Vejen, snart til Sønder-, snart til Vestlandet, dræbte den ene Mand efter den anden, fordi de digtede Nidviser om ham eller nægtede ham Levnetsmidler, fældede Berserker, og forfægtede saaledes Kristendommen baade med Haand og Mund. Men da han for de begaaede Drab blev anklaget paa Altinget, maatte han ogsaa efter omtrent tre Aars Ophold, i Sommeren 999, vende tilbage til Norge.

Efter Thangbrands Bortrejse kom der stor Splid imellem Høvdingerne om den Lære, han havde forkyndt; Hedningene spottede Gud, og de Kristne udskjeldte de gamle Guder. Paa selve Lovbjerget kvad Hjalte Skeggesen en Nidvise, der begyndte med:

Guderne gjerne for mig maa leve,
Freja tykkes mig dog en Tæve;

og herover anklagede Høvdingen Runolf Gode ham for Gudsbespottelse. Men Hjalte havde saa mange Venner, at Runolf ikke kunde faa Retten sat, førend han med Vaabenmagt havde ladet begge Brohoveder besætte ved Øxeraabro, og det varede endda længe førend nogen vilde indlede Sagen til Doms. Efter denne blev Hjalte dømt til Landflygtighed. Da han nu for at forlade Landet sejlede ned ad den vestre Rangaa mod Havet, kom der en Mand løbende efter ham med Spyd og Skjold. Du har en Halmvisk istedenfor Hjerte, raabte Hjalte til ham, og opfangede Spydet, som den anden kastede, i sit Skjold, hvorpaa hans Mænd sprang i Land, og grebe ham. Nu fik de at vide, at det var en, der ogsaa var landsforvist, men som for at

fri sig selv havde lovet Runolf Gode at dræbe den fredløse Hjalte. Denne tog Manden med til Norge. Ogsaa Gissur Hvide sejlede samme Sommer derover.

Kong Olaf Tryggvesen havde imidlertid søgt at indføre Kristendommen i Norge; han havde denne Sommer i samme Hensigt været i Helgeland eller de norske Nordlande, og vendte om Efteraaret tilbage til Byen Nidaros, nuværende Throndhjem. Her opholdt sig den Gang en hel Mængde unge Islændere, Sønner eller Frænder af Øens mest ansete Mænd, og alle endnu Hedninge; blandt andre Olaf Paas Søn, Kjartan Olafssen. En Dag, da det var godt Vejr, og adskillige Mænd gik ud af Byen for at svømme, saae Kjartan, der med sine Ledsagere var paa sit Skib i Havnen, at en af Nordmændene var baade større og en langt dygtigere Svømmer, end nogen af de andre. Hans Frænde Bolle, der stod ved Siden af ham, spurgte, om han ikke havde Lyst til at gjøre en Svømmetur med hin Mand? men Kjartan svarede Nej. Hvor er da din Kappelyst bleven af? sagde Bolle, og begyndte at kaste sine Klæder. Da sprang Kjartan op, klædte sig af, og bad Bolle slaa sig til Ro; strax derpaa sprang han i Søen, gav sig i Færd med Manden, trak ham ned under Vandet, og holdt ham dernede en Stund. Derefter kom de op, og Kjartan trak ham ned anden Gang, men da han nu selv vilde op, greb Manden ham, og holdt ham nede en god Stund. Og tredie Gang førte Manden Kjartan under Vandet, og holdt ham saa længe nede, at han nær var bleven kvalt. Nu svømmede begge til Land, og Manden spurgte Kjartan ad, om han vidste, hvem det var han havde prøvet Styrke med, hvortil Kjartan svarede Nej. Manden forærede ham derpaa en Skarlagens Kappe, og sagde, at nu kunde han vel gjætte det. Nu mær-

tede Kjartan nok, at det var Kongen selv, og takkede sømmelig for Gaven; men de andre Islændere vare misfornøjede med at han havde modtaget den, thi derved erklærede han sig ligesom Kongen forpligtet. St. Mikkels Dag gik mange af Islænderne hen for at høre de Kristnes Messe og at see deres Skik, og da de kom tilbage derfra, talte de med hinanden derom; Kjartan syntes godt om det, men kun faa af de andre. Dette fik Kongen snart at vide, sendte Bud efter Kjartan, og spurgte ham, om han vilde antage Kristendommen? Han svarede, at Kongen kunde gjøre ham saa gode Tilbud, at han ikke sagde Nej. Nu, hvad forlanger du da? spurgte Kongen. At I lover mig en ligesaa hæderlig Forfremmelse her, svarede Kjartan, som jeg kunde vente mig paa Island, skjøndt jeg ikke kommer der. Dette lovede Kongen, hvorpaa Kjartan blev døbt, og var Kongens Gjæst medens han var i de hvide Klæder, som alle Nydøbte bleve iførte. Just paa denne Tid kom Thangbrand tilbage fra Island, og berettede Kongen, hvilket Fjendskab han havde mødt, og at der var intet Haab om, at Kristendommen der paa Øen vilde have nogen Fremgang. I sin Vrede lod Kongen mange af Islænderne gribe og lægge i Jern, og truede nogle med Døden, andre med Lemlæstelse eller andre Straffe; thi han skulde vise dem, sagde han, hvad han vilde gjøre ved dem, hvis Fædre toge saaledes imod hans Budskab. Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen bade da for de Fængslede, og sagde, at Kongen havde selv før givet sit Ord paa, at ingen skulde have forbrudt sig saa meget, det jo skulde tilgives ham, naar han vilde lade sig døbe. Gissur beraabte sig desuden paa sit Slægtskab med Kongen, thi deres Mødre vare kjødelige Sødskendebørn; og tilføjede, at der nok kunde være Haab om Kristendommens

Fremgang paa Island, naar man bar sig rigtig ad dermed, men Thangbrand foer voldsom frem der, som her, begik endog Drab, og det syntes hans Landsmænd utaaleligt at tage imod af en fremmed Mand. Derpaa sagde Kongen, at alle skulde have Fred, naar Gissur og Hjalte vilde forpligte sig til at indføre Kristendommen paa Island, og til det viste sig, hvorledes det vilde gaa dermed, vilde han beholde nogle af de unge og mest dannede Islændere som Gisler. Dette indgik Gissur og Hjalte, hvorpaa de Fængslede bleve løste af deres Lænker, og døbte alle, saa mange der vare. Blandt andre blev ogsaa Skjalden Halfred døbt, og Kongen selv stod Fadder til ham, thi paa andet Vilkaar vilde Halfred ikke, hvorover Kongen gav ham Tilnavnet Vandraadeskjald, det vil sige Skjalden, som gjør Vanskeligheder, og forærede ham et Sværd til Navnfæste.

Vinteren over bleve Gissur og Hjalte hos Kong Olaf, men næste Foraar, Aar 1000, satte de deres Skib i Stand, for at sejle til Island. De kom til Vestmannaøerne, og lagde til ved Hørgaør, hvor der, som Navnet tilkjendegiver, var et gammelt Offersted; der bragte de blandt andet det Tømmer i Land, som Kong Olaf havde ladet hugge til dem, med den Bestemmelse, at de skulde opføre en Kirke deraf paa det Sted, hvor de skjøde deres Skibsbrygger i Land. Førend de begyndte derpaa, blev der dog kastet Lod, paa hvilken Side af Vaagen Kirken skulde staa, og da faldt Lodden saa, at det skulde være just der, hvor de gamle Hørger eller Altere havde været. De opholdt sig kun to Dage paa Øen, og sejlede saa ind til Landet, hvilket just var samme Dag, som man red til Altinget; de kunde derfor ingen Steder faa Heste eller anden Fordelse, thi Runolf Godes Tingmænd laa rundt om i alle Husene der ved Kysten; og de

maatte da gaa til Fods til de kom hen til en Gaard til en Mand, hvis Søn var en Svoger af Hjalte. Her fik de Heste, og rede til Laugardalen, hvor de fik Hjalte overtalt til at blive tilbage, eftersom han var erklæret fredløs. Da Gissur med de andre vare komne til Ølfus, sendte de derfra Bud til Altinget til deres Frænder og Venner, og bade dem ride sig imøde, thi de havde spurgt, at deres Fjender vilde formene dem Adgangen til Tingmarken. Endnu førend de rede bort fra Ølfus, indhentede den utaalmodige Hjalte dem, og da deres Frænder og Venner ligeledes kom dem imøde, saa rede de alle tilhobe i en stor Skare til Altinget, og toge hen til Gissurs Søstersøn Asgrim Ellidagrimsens Bod. Da flokkede ogsaa Hedningene sig fuldvæbnede, og det havde saare nær kommet til et Slag, men selv iblandt Hedningene vare der mange, som paa alle Maader søgte at forebygge, at det ej skulde komme til det Yderste.

Den Præst, som Kong Olaf havde givet Gissur og Hjalte med, hed Thormod; han sang Dagen efter Messe paa Gjaabakken ved Vestfjordingernes Bod. Derfra gik de i Tog til Lovbjerget; syv Mænd vare præsteklædte, og der bleve baarne to Kors, hvoraf det ene angav Kong Olafs, det andet Hjalte Skeggesens Højde. Desuden havde de Røgelse paa Gløder, og dens Vellugt udbredte sig til alle Sider, saavel imod Vinden, som med. Paa Lovbjerget vare alle Tingmænd samlede. Her forkyndte nu Gissur og Hjalte deres Ærende; og man forundrede sig over, hvor vel de talte for sig, og hvor snilde alle deres Ord faldt, ja, deres Tale slog alle saa meget, at ingen vovede at tale imod dem. Men Følgen heraf blev, at der opkom en stor Uenighed; den ene vendte sig til den anden, og krævede til Vidne paa, at de herefter ikke vilde have fælles Love, de Kristne og Hednin-

gene. I det samme kom en Mand løbende, og raabte, at der var opkommen en Jordbrand i Ølfus, og udbredte sig henimod en af Godernes Gaard. Da raabte Hedningene, at det var intet Under, at Guderne fortørnedes over saadanne Taler, som her løde. Men Snorre Gode fra Helgefjeld, en af de anseeligste Høvdinger paa Vestlandet, tog Ordet, og sagde: Hvad fortørnedes da Guderne for, da Hraunet, som vi her staa paa, længe før nogen Sjæl her paa Landet saae Lyset, gav sig til at brænde? Derefter stilledes Tummelen og man forlod Lovbjerget. Alle de Kristne bade nu Hal fra Sida, at han skulde forkynde de Love, som skulde gjælde om Kristendommen; hvoraf Følgen maatte blive, at Landet delte sig i to Partier, hvert med sin Lavmand. Men Hal undslog sig derfor, og betalte den virkelige daværende Lavmand, Thorgeir fra Ljosavatn, et halvt Hundrede i Sølv, forat han, endskjøndt endnu Hedning, skulde forkynde de Love, der med Hensyn til Troen skulde være gjældende baade for Kristne og Hedninge. Det var et vanskeligt Hverv. Da alle vare gaaede til deres Boder, lagde Thorgeir sig ned i sin, bredte et Skind over sit Hoved, for endnu mindre at forstyrres i sine Tanker, og blev liggende saaledes hele den Dag, Natten over, og den næste Dag til ved samme Tid. Imidlertid holdt Hedningene mandstærke Stævnemøder, og besluttede at blote to Mænd af hver Fjerding, og anraabte deres Afguder, at Kristendommen ikke maatte udbrede sig over Landet. Hjalte og Gissur holdt ligeledes Møder med de Kristne, og vilde have, at man ogsaa, men paa kristelig Vis, skulde ofre to Mænd af hver Fjerding, nemlig ligesaa mange som de andre. Hedningene, sagde de, ofre Forbrydere og de værste Ildgjerningsmænd, og styrte dem ned af Bjerge og steile Klipper;

vi ville udtage de mest udvalgte Mænd, og hellige dem som en Sejersgave til vor Herre Jesus Kristus, saa at de skulle føre et renere Liv og sky Synden endnu mere end før; og vi begge tilbyde os som en Sejersgave for vor Fjerding. Derefter fremstillede sig, ligeledes af de mest udmærkede Mænd, to for hver af de andre Fjerdinger, undtagen for Vestlandet, hvor den ny Tro ikke var saa udbredt; for denne fremstillede sig kun een Mand, Gest Odleifssen fra Bardestrand, som Thangbrand havde døbt. Men i denne Forlegenhed traadte Thorvald Vidførles Broder, Orm Kodranssen frem, den samme, som før af Vedhængenhed ved Hedenskabet havde forladt sin Faders Hus; dersom min Broder Thorvald, sagde han, havde været her, saa vilde den anden Mand ikke mangle; nu tilbyder jeg mig i hans Sted, hvis I ville tage imod mig. De modtoge ham med Glæde, og han blev strax døbt.

Dagen efter stod Thorgeir op, og sendte Bud om til Boderne, at alle Mænd skulde begive sig til Lovbjerget; og da de vare komne did, holdt han en Tale, hvori han forestillede dem, hvor misligt det vilde staa til med Landet, naar de herefter ikke skulde have een Lov gjældende for alle, formanede dem at afstaa derfra, og viste, at deraf maatte opstaa Ufred og blodig Strid, og Følgen vilde blive, at Landet ødtes. Han fortalte dem om hine Konger, som idelig laa i Krig med hinanden; den ene hed Dag og var Konge i Danmark, den anden, Tryggve, var Konge i Norge; med dem kunde det aldrig komme til nogen Enighed, førend begge Landes Indbyggere lagde sig derimellem, og, hvor nødig Kongerne end vilde, stiftede Fred; og faa Aar derefter sendte de hinanden Gaver, og bleve de bedste Venner saalænge de levede. Nu, vedblev han, tykkes det mig ogsaa her raadeligt, ikke at høre efter dem, som med Magt ville sætte deres

Villie igjennem, men at begge give noget efter, og at begge have sin Fordel, men vi alle beholde een Lov og een Skik; thi sandt er det, at slide vi Loven, da slide vi Freden. Han vendte sin Tale saaledes, at begge Parter ved dens Slutning lovede, at de Love, han vilde forkynde, skulde ubrødelig holdes. Og da forkyndte han som Lov: At alle Landets Indbyggere skulde lade sig døbe, og tro paa een Gud. Men om Børns Udsættelse og Spisning af Hestekjød skulde de gamle Love holdes i Hævd. Vilde nogen blote til Afguderne, da maatte han, men blev det beviist med Vidner at han gjorde det, skulde han være fredløs. Ved disse vise Love standsedes al Strid og Blodsudgydelse i Landet. Børns Udsættelse og Spisning af Hestekjød kunde ikke vel ganske hæves, da man derved udsatte Landet for Hungersnød, ved dels at overbefolke det, dels at berøve det et af de bedste og almindeligste Fødemidler. Vare der nogle Mænd, som de gamle Guder vare groede saa dybt ind i Hjertet, at de ej kunde lade dem fare, da nyttede det kun lidet, at befale dem Troen paa een Gud; ved Thorgeirs sidste Lov gjordes det dem muligt at tilfredsstille deres Hjertes Trang, men da de vare nødte til at gjøre dette i den dybeste Stilhed og aldeles uden Vidner, saa forebyggedes derved al Udbredelse af deres Tro og den slette Virkning den kunde have paa andre. Hedenskabet ophørte ogsaa nogle Aar efter. Alle Tingmændene bleve døbte den samme Sommer, Aar 1000, da de rede hjem fra Tinget; Nordlændingerne og Sønderlændingerne i det varme Rejkelaug i Laugardalen, thi de vilde ikke gaa i koldt Vand. Ved denne Lejlighed sagde Hjalte Skeggesen, da Runolf Gode blev døbt: Nu lære vi dog den gamle Gode at smage paa det salte Vand[1]. De fleste Mænd fra Vestlandet bleve døbte

[1]) At bide i det sure Æble.

i Rejselaug i den søndre Reykedal. Denne samme Sommer var det, at Kong Olaf Tryggvesen faldt i Slaget ved Svolder.

Efter Kristendommens Indførelse hengik nogen Tid med dens Befæstelse i Landet; derpaa udviklede sig, efter Bekjendtskab med de sydlige Landes Videnskabelighed, og Indførelsen af det bekvemme latinske Alfabet, den islandske Historieskrivning, som har vedligeholdt Landets Berømmelse indtil vore Dage; men Stormændenes Herredømme vorte tillige saa meget, at Øens Forening med Norge blev uundgaaelig.

Sexten Aar efter Kristendommens Indførelse ophævedes, efter den norske Konge Olaf den Helliges Opfordring, den sidste Levning af Hedenskabet, Lovene, som tillode at udsætte Børn og spise Hestekjød. Endnu havde man imidlertid kun fremmede Præster; for at Landets Børn kunde oplæres dertil, maatte de rejse udenlands, og selv efterat Skoler vare oprettede i Landet selv, bleve dog Biskopperne viede i fremmede Lande, især i Norge. Vejen mod Syden førte over Danmark; Maalet var gjerne i det mindste Rom; og selv Lægfolk efterlignede de Gejstliges Rejser, besøgte Helgenes Grave, endog i det fjerne Syden. Saaledes blev Kristendommen et nyt Udviklingsmiddel, og et nyt og nøje Forbindelsesmiddel imellem hin fjerne Ø og Evropas mest oplyste og dannede Lande. Grækernes og Rommernes klassiske Skrifter, i det mindste Brudstykker af de fortrinligste, bragtes til Island, og foredroges i Skolerne, de strængere Videnskaber fik faste Sæder paa Øen; dette maatte vække Smagen for den rene, ægte Historieskrivning, ligesom længer hen Bekjendtskabet med de spanske Romaner fra Middelalderen bidroge til at fordærve den.

Gissur Hvide, der først boede paa Hofde, byggede sig

en anden Gaard paa Skalholt, flyttede derhen, og lagde især Vind paa at befæste Kristendommen. Han sendte sin Søn Isleif til Sarland, hvormed der menes hele den nordlige Del af Tyskland imellem Danmarks Grændse og Rhinen; her blev Isleif oplært i Klosterskolen Herfurda, d. e. Klosteret Hervorden i Vestfalen. Da han kom tilbage herfra, og Islænderne mærkede, hvilken lærd Klerk han var bleven, saa bade de ham, at han atter skulde reise udenlands for at lade sig vie til Biskop, at de isteden for de fremmede Præster kunde faa lærde Mænd blandt deres egne Landsmænd. 50 Aar gammel blev Isleif i Aaret 1056 i Norge viet til Biskop, blev der en Vinter over, vendte saa tilbage til Island, og var Biskop i Skalholt i 24 Aar. Han oprettede en Skole, oplærte mange af Landets Børn til Præster, og døde paa Skalholt 1080. Efter ham fulgte hans Søn Gissur, der blev viet 1082, og vendte hjem efter en Reise til Danmark. Ogsaa han bidrog særdeles til at befæste Kristendommen, om end tildels efter den Tids Anskuelser. Thi da han var meget afholdt, blev det, 1096, efter Overlæg med Præsten Sæmund Frode og Lavmanden Markus Skeggesen, lovtaget, at hver Mand i Landet skulde opgive Størrelsen af sin rørlige og urørlige Ejendom, og give Tiende deraf. Han bestemte tillige, at Islands Bispesæde skulde være i Skalholt, og gav til at fundere det en stor Del af sit eget Gods, Land og Løsøre; og da han nu troede, at denne Bispestol var rig nok, skjenkede han mere, end Fjerdedelen af hans Bispedømme var værd, til, efter Nordlændingernes Begjering, at grundlægge endnu en Bispestol paa Nordlandet. Her blev da Jon Øgmundsen, en Sønnesøn af Hal paa Sida, i Aaret 1107 indviet som første Biskop til Holum i Hjaltedal. Gissur døde 1118. Foruden at der

saaledes grundedes tvende Hovedsæder for Kristendommen, bleve mange af Landets Mænd rundt om paa Øen indviede til Præster, hvilke man ikke maa forestille sig at have staaet i samme Forhold til Menigheden som vor Tids. Under Hedenskabet var nemlig, som vi før have seet, Høvdingen tillige Hofgode eller Offerpræst, og deraf viste sig endnu et Gjenskin under Kristendommen. Hine Goder beholdt nemlig, skjøndt Godordene efterhaanden bleve flere og mindre, deres verdslige Myndighed; og i de første Tider især lode en stor Del af dem, som vare blevne oplærte dertil, sig indvie til Præster ved de Kirker, som deres Forfædre eller de selv tildels havde ladet bygge, saa at de paa een Gang vare baade verdslige Høvdinger og Guds Ords Tjenere. Efter at dette ophørte, vedbleve de dog at beholde Kaldsrettigheden til den Kirke de ejede, kunde kalde Præst til den og oppebare dens Indkomster imod at holde den vedlige. Paa Historieskrivningen maatte hint Forhold have megen og gavnlig Indflydelse; thi det var især Præster eller af Præster oplærte Høvdinger og Høvdingesønner, der skreve, altsaa Mænd, der med den lærde Dannelse forenede Indsigt i alle politiske og andre verdslige Forhold.

Der gives to Maader, paa hvilke Menneskene kunne tildrage sig almindelig Opmærksomhed og fremhæve sig fra den store Hob, ved enten selv at øve sjeldne og mærkelige Gjerninger, eller ved at fortælle dem for andre. Ved Kristendommens Indførelse maatte de gamle krigerske Sæder formildes, Vikingetogene ophørte, og med dem mange Lejligheder til Stordaad; men at bevare Mindet om disse Bedrifter, om Fædrenes Daad, at forherlige dem ved Sange, at forplante dem ved Fortællinger, og endelig ved Pennen at bevare dem for Efterslægten, det stod endnu enhver kyndig,

flygtig og flittig Mand aabent. Den travle Herreborg og det enlige Kloster bleve begge lige vigtige Sæder for denne boglige Kunst. Men Hovedgrunden til at den øvedes og næredes var den naturlige Kjærlighed til Fædrene, og den hos alle Øboere herskende Nysgjerrighed og Begjerlighed efter at høre Nyt fra fremmede Lande. Den var bleven besat af en stor Mængde, næsten alle højbaarne Slægter; enhver ved Floder og Bjerge fra de øvrige Dele af Landet affsondret Landstrækning udgjorde en lille Stat for sig, dens Beboere ligesom een stor Familie. Hvad der forefaldt i denne, hvad der hændtes ved Grændserne, ved Berørelse af Naboer, hvad der foregik i Familiens Skjød, det opbevaredes, ligesom endnu i vore Dage Familieefterretninger vedligeholdes fra Slægt til Slægt. Enhver stor Høvding, hans Daad, hans Familieliv og hans Børn, hans Forbindelse og Strid med andre Slægter; alt dette var Gjenstand for hans Undergivnes og hans Efterkommeres Betragtning; mangen en, der i en saadan Slægt udmærkede sig ved noget Usædvanligt, ved stor Daad eller stor Udaad, blev det tillige for Landets. Og hvad der saaledes engang var blevet til som Sang eller Fortælling, det bevaredes ved idelig Gjentagelse i Høvdingens Hal, i Boden paa Tinge, ved Forsamlinger for at holde Lege, og i de for en stor Mængde tilgjængelige Bade. Ikke blot opfattede Manden det i Ord, Kvinden dannede sig et eller andet Billede deraf, og borderede det i Tæppet. Paa denne Maade opstode efterhaanden de saakaldte Herredssagaer eller Fortællinger om Begivenheder i enkelte Herreder eller Landstrækninger. Men ogsaa Begivenhederne i fremmede Lande vakte i højeste Maal Islændernes Videlyst. Naar et Skib kom til Landet, saa ilede Store og Smaa til Stranden for at høre Nyt, og Herredshøvdingen, den mest Ansete

paa hele Egnen, var ikke blandt de sidste; han tilegnede sig endog, ligesom han havde Forret ved Handelen, en Slags Ret til først at høre hvad Nyt de Fremmede bragte med sig. Han indbød dem til sin Gaard, lod deres Formand sætte sig lige over for hans eget Højsæde, lod ham beværte, spurgte ham ud, og lod ham fortælle. Det var saaledes ikke blotte Rygter, der strøge om blandt den simple Almue, hvilke lagdes til Grund for de følgende Skrifter; det var Meddelelser fra Mænd, der selv havde hørt og seet, ja som oftest været Deltagere i det de fortalte, til en anseet Høvding, der havde Interesse for de fremmede Høvdingers politiske Forholde, hvis Riger han i Almindelighed mere end een Gang havde besøgt; og atter at fortælle sin Søn det Mærkeligste af hvad han saaledes havde erfaret, det var ham baade en Glæde og en Ære. Kjartan Olafssen, der var bleven døbt, kom tilbage fra Norge; hans Brud var bleven ham utro, han var saa sørgmodig, at han ikke havde Sands for andet; og under alt dette gjorde især det hans Fader ondt, at han var saa tavs, at man slet ikke kunde have godt af hans Fortællinger. Stundum gik denne Nysgjerrighed saa vidt, at man ikke lod den Nysankomne have Ro til først at nyde sit Maaltid i Fred, men at han maatte erindre Stormanden om, hvor lidet høvdingligt det var, saaledes at spørge en Fremmed ud om hver Mand og hver Egn, uden at betænke hans egen Tarv. Den samme Videlyst vedligeholdt sig ogsaa i den følgende Tid. Efterretningerne om det store Jomsvikingeslag i Hjørungevaag i Norge bragtes til Island af Mænd, der selv havde deltaget i Slaget, og man vidste endnu længe efter hvad hver havde fortalt, og hvorledes den ene havde sagt det, den anden det. Engang, i Aaret 1135, var der en stor Trætte paa Tinget, og det var ikke muligt

for Høvdingerne at blive enige. Da kom der et Bud, at en af Bisskopperne, der havde besøgt Sarland og taget hjem over Norge, var ankommen til Landet, og kom nu ridende til Tinget; pludselig var Striden glemt, almindelig Glæde udbredte sig i hele Forsamlingen, alle forlode Tinget, og Bisskoppen maatte træde op paa en Forhøjning ved Kirken, og fortælle den samlede Mængde alt hvad der havde tildraget sig i Norge, imedens han var udenlands. Det var heller ikke hos Almuesfolk i de fremmede Lande, men hos Konger og Høvdinger Islænderne indhentede de Efterretninger, de bragte hjem med sig; en af de senere berømte Skjalde besøgte den danske Konge Valdemar den Anden, og fik hos ham herlige Efterretninger om adskillige Begivenheder, ja endog om den Tids Skrift og Videnskab; med Norge var Forbindelsen endnu nøjere og almindeligere. At alt hvad der saaledes fortaltes, desuagtet ikke altid var fuldkommen paalideligt, at personlige Forestillinger og Interesser blandede sig deri, at selv Øjevidners Fortælling om een og samme Begivenhed ikke i alle Omstændigheder stemmede overens, hvor kunde det være andet? Hvilken Historie, selv vore Dages, er fri derfor? ogsaa den bærer jo Præg af den Maade, hvorpaa den er opstaaet, og af den Usikkerhed, som er al menneskelig Kundskabs Lod.

Den mundtlige Fortælling maatte gaa over til skriftlig Optegnelse. Under Hedenskabet kjendte man allerede Runer, og det var den første Skrift man anvendte; nu ombyttede man disse ubekvemme og ufuldstændige Tegn med latinske Bogstaver, og beholdt af Runerne kun nogle enkelte Tegn for Lyde, som Rommerne ikke kjendte. Hidtil havde selv Lovene været mundtlig bevarede; just derfor kaldtes Landets Lavmand Lovsigemand, fordi han hvert Aar paa Lovbjerget

maatte fremsige en Del deraf, en Forretning, som han maatte have fuldstændig tilendebragt i tre Aar. 1117 blev efter Lovmanden Bergthor Rafnsens Foranstaltning bestemt, at Loven skulde forfattes skriftlig, hvorved tillige adskillige ny Forbedringer skulde indføres; næste Sommer skulde den saaledes forfattede Lov oplæses paa Altinget, og det, som fandt de Flestes Bifald, antages. Dette skete, og der forfattedes tre Haandskrifter, hvoraf det ene rimeligvis opbevaredes hos Lovmanden, de to andre hver paa sit af de to Bispesæder; disse ere Grundlaget for den saakaldte Graagaas, den Lovbog, der var gjældende saalænge Fristaten var til. Ogsaa for den gejstlige Forfatning maatte man snart tænke paa en gejstlig Lov; den saakaldte Kristenret forfattedes, efter Ærkebiskoppen af Lunds Opfordring, i Aaret 1122 af begge Biskopperne efter Raadførsel med Sæmund Frode og andre lærde Mænd. Omtrent ved samme Tid begyndte ogsaa den islandske Historieskrivning; og en stor Del, ja de fleste Sagaer om Island bleve skrevne før Aar 1200. Hvad man først opskrev var naturligvis enkelte Hovedbegivenheder og den Tid da de vare indtrufne; man havde derved et Slags kronologiske Fortegnelser, hvortil man kunde henføre de Begivenheder, der indeholdtes i en vel bekjendt Sang eller mundtlig Fortælling. Man opskrev vel ogsaa, ligesom man allerede under Hedenskabet havde gjort det med Runer, visse Hoveddele af Sangen, hvorved man kom Hukommelsen til Hjælp; og ombannede efterhaanden denne Sang til en Saga, der var kort og, ligesom Sangen, kun indeholdt Hovedstrøgene. Men jo mere øvet man blev i at bruge Pennen, desto hellere beklædte man denne Benrad med Kjød og Blod, for at den skrevne Saga kunde saa meget mere komme til at ligne de gamle, udførlige, de

livfulde Islændere saa kjære, mundtlige Fortællinger. Hørte de noget fortælle om en Mand, saa maatte de strax vide, hvorledes han gik klædt, hvordan han var skabt, om han var stor eller lille, om han havde visse Legemsfejl, hvorledes han forstod at bruge sine Vaaben, o. desl., men dette var naturligvis heller ikke nok, de maatte ogsaa vide, hvem hans Slægtninge vare, hvorledes han behandlede dem, hvorledes hans Handlinger hang sammen med hans Karakter, o. desl., og af alt dette tilsammen, af hvad man selv vidste, og af hvad man kunde udspørge hos andre Kyndige, dannede der sig en Fortælling, ikke blot om en enkelt Mands, men om en hel Slægts Begivenheder, deres Familieforholde og deres politiske Forhold til andre Hovedslægter. Saaledes opstode Sagaer med et Grundlag af en i det Hele velordnet Tidsregning (skjøndt den ikke igjen altid stemmer ganske nøje med andre Sagaers) men tillige med en udførlig Skildring af Steder, Personer og Begivenheder, saa at alt griber ind i hinanden, og at Fortællingen, naar den er tilende, efterlader et varigt Indtryk ikke blot af hvad der skete, men ogsaa af de handlende Personers Ejendommelighed. Men en saadan Fortælling er tillige ligesom en Gjenlyd af et almindeligt Sagn; aldrig griber Fortælleren ind i Handlingen, aldrig træder hans Personlighed frem; det hedder nok, at saa sagde man, eller ogsaa: saa sagde den og den, vel ogsaa: at ved denne Handling forøgedes Mandens Anseelse, en anden paadrog ham manges Daddel; men aldrig afsiger Fortælleren selv nogen Dom eller giver sin Mening tilkjende om dette og hint. Det er en Taler, der staar bag Tæppet, hans Røst lyder og udbreder sig over hele Mængden, men af ham selv seer man intet, ikke engang hans Fødder. Hjemmelsmændene til de i Sagaen fortalte Begivenheder

ere derfor ofte bekjendte og navngivne; men hvo der egentlig forfattede og opskrev Sagaen, er næsten altid ubekjendt.

Blandt de islandske Historiekyndige gives der især tre, hvis Navne fejres endnu den Dag i Dag, og som ville leve mange Aarhundreder efter vor Tid, ikke alene hos os Nordboer, men selv ved Seines Bredder, ja maaskee hin Side Alperne og Pyrenæerne; thi det er saaledes Tilfældet med alt Ædelt paa Jorden, at naar man paa eet Sted er bleven kjed og ligesom mæt deraf, saa blive andre, for hvem det er noget Nyt, paa andre Steder opmærksomme derpaa, og formedelst denne elskværdige Videlyst vandre efterhaanden de menneskelige Kundskaber Kloden rundt. Disse tre Mænd ere Are Frode, Sæmund Frode og Snorre Sturlesen.

Are Frode, det vil sige den Kyndige, den Vise, eller Are den Gamle, som han ogsaa kaldes til Forskjel fra en i Tiden yngre, blev født 1067, og var som Barn i Huset hos sin Farbroder Geller Thorkelsen paa Helgefjeld, der er bekjendt af sit Ophold hos den norske Konge Olaf den Hellige. Geller gjorde i sin Alderdom en Reise til Rom, og døde i Danmark 1073; da kom Are, syv Aar gammel, til Hal den Milde i Haukadal, den samme, hvis Daab som Barn vi nys have fortalt, og som ikke alene var vel bevandret i sit Fødelands Historie, men ogsaa havde sejlet frem og tilbage imellem Island og Norge, stod i Venskab hos Kong Olaf den Hellige, og kjendte godt til hans Rige. Hos denne Mand blev Are opfostret med Isleifs Søn Teit, forblev der i fjorten Aar, maaskee ogsaa til Hals Død 1090. Derefter vendte han formodentlig tilbage til sine Slægtninge, giftede sig, og fik rimeligvis en Del af Thorsnæssets Godord, men, ligesom flere Høvdinger, der havde faaet en lærd Dannelse, lod han sig tillige vie til Præst. Han døde 1148

Efter Beretninger, som han dels indhentede hos sin egen Slægt, dels havde fra Hal den Milde, fra Od, en Sønneson af Hal fra Sida, der igjen havde sit fra en anden ældgammel Mand, og endnu flere, ogsaa en Kvinde, nemlig Snorre Godes Datter Thuride den Spage eller Klygtige, forfattede han et Skrift kaldet Islændingebog, som indeholdt Islands Opdagelse og ældste Historie, fortsat til hans egne Dage, samt de vigtigste Begivenheder i de norske Kongers Liv, og ordnede alt dette efter en vis Tidsregning, saa paalidelig som nogen der paa Landet vidste af at sige. Men dette Skrift er forgaaet, og hvad vi have tilbage er kun et Udtog, der dog indeholder det hele Grundlag, og just derfor er særdeles vigtigt for de nordiske Rigers Historie og Tidsregning.

Sæmund Frode blev født 1056, og tilbragte sin Ungdom udenlands, indtil Bisskoppen af Holum, Jon Ogmundsen, bragte ham hjem med sig; hvorefter Sæmund boede paa sin Fædrenegaard Odde paa Sønderlandet, og, ligesom Are, var baade Høvding og Præst. Han gjennemsaae Are Frodes Arbejder, og forfattede selv, omtrent 70 Aar gammel, de norske Kongers Historie fra Harald Haarfager til Magnus den Gode, hvoraf vi dog ikke have andet tilbage, end et senere, af en anden Mand forfattet og videre fortsat Udtog paa Vers. Derimod tillægger man Sæmund den overmaade vigtige Samling af de ældste eddiske Sange, hvilken endnu haves, og hvis Mage intet andet nordevropæisk Folk kan opvise.

Snorre Sturlesen, der talte Egil Skallegrimsen, Snorre Gode og flere berømte Mænd iblandt sine Forfædre, ikke at tale om de Konger og Jarler, fra hvilke disse igjen nedstammede, blev født 1178 paa Gaarden Hvam i Dalesyssel, hvor

hans Fader Sturla Thordsen, sædvanlig kaldt Hvam-Sturla, boede. Tre Aar gammel kom Snorre i Huset hos Sæmund Frodes Sønnesøn, den lærde Jon Loptsen, der boede paa Gaarden Odde, en af de viseste og rigeste Mænd i Island. Her blev Snorre i sexten Aar til Jons Død 1197, og havde Lejlighed til at blive bekjendt med de gamle Skjaldes Sange, med Are Frodes, Sæmund Frodes og andres historiske Arbejder, at tilfredsstille sin tidlige Lyst til historisk Granskning og til Skjaldskab, og at udvikle sin Flygt og sine sjeldne Evner. Han opholdt sig endnu i nogen Tid efter Jon Loptsens Død hos dennes Søn, Sæmund Jonsen, paa Odde uden synderlig Udsigt til at kunne tilfredsstille sin Begjerlighed efter Rigdom og sin Herskelyst; kun fem Aar gammel havde han mistet sin Fader, der ikke efterlod ham noget Synderligt; og Moderen paa Hvam var heller ikke i Stand til at bringe ham i nogen fordelagtig Vej. Han giftede sig derfor med Herdis, en Datter af en rig Præst paa Gaarden Borg i Myresyssel, og lagde ved dette Giftermaal Grunden til sin følgende Rigdom, som han ikke altid ved lovlige, i det mindste ikke ved ædle Midler (Giftermaalet selv var jo heller ikke et saadant) forøgede saaledes, at han næst efter Sæmund Jonsen blev den rigeste Mand paa Landet. Han besad tilsidst sex store Hovedgaarde, hvoriblandt Bessestad, kunde ride til Altinget med et Følge af otte til ni hundrede Mand, kunde stille, om det skulde være, en endnu større Hær i Marken, og havde saa store Kvæghjorde, at han ansaae Tabet af 120 Øxne, hvilket han engang led paa een af sine Gaarde, for ringe. Han boede først hos sin Moder paa Hvam, men efter sin Svigerfaders Død, 1202, paa sin Kones Arvegaard Borg, hvorfra han nogle Aar efter, før 1209, flyttede til Gaarden Rejkholt i Borgefjordssyssel. Denne Gaard op-

byggede han paa det bedste, omgav den tilligemed Huse og Kirke med en meget høj Vold, og lod indrette det berømte Bad Snorralaug, ved at lede Vandet fra de varme Kilder, der kaldes Skribla, til den af Stene opførte runde Badstue; til denne kunde man gaa fra Vaaningshuset igjennem en muret Hvælving, ned ad Stentrapper; og Badet selv kunde man efter Behag fylde med varmt Vand ved et igjennem en Stenhelle eller flad Sten hugget rundt Hul, der var forsynet med en Told. Paa denne Gaard samlede Snorre og lod afskrive Digte og ældre Sagaer, som Grundlag til et af Nordens vigtigste historiske Skrifter, hans Heimskringla eller de norske Kongers Historie; rimeligvis samlede han ogsaa der den yngre eller efter ham kaldte Snorres-Edda, der indeholder mythologiske Fortællinger og vigtige Bidrag til Skjaldekunsten. 1213 blev Snorre Lavmand over Island, men var ogsaa som Stormand og Skjald berømt udenlands. Omtrent ved samme Tid sendte han en Lovsang til den norske Jarl Hagen Galin, der belønnede ham derfor med store Foræringer, og indbød ham til Norge. Kort efter døde imidlertid Jarlen, og Snorre blev hjemme til 1218; da sejlede han til Norge, og søgte at indynde sig hos den mægtige Skule Jarl og den unge Konge Hagen Hagensen. Herfra gjorde han ogsaa en Rejse til Sverrig, og indhøstede overalt Berømmelse som Skjald. Næste Vinter opholdt han sig hos Skule Jarl, og blev af Kongen ophøjet først til Drost, siden til Lensmand. Paa denne Tid havde Sæmund Jonsen paa Odde bemægtiget sig adskillige norske Kjøbmænds Gods; og man tænkte derfor i Norge paa, at gjøre et Hærtog til Island, enten for at tugte Sæmund og sikre Handelen, eller snarere, thi det var især den højtflyvende Skule Jarl, der drev paa Toget, for ved denne Lejlighed at erobre Island.

Dette Tog afværgede Snorre ved at love, at han ved sine Brødres Hjælp vilde forskaffe de norske Kjøbmænd fuldkommen Erstatning, samt tilsikre de Norske Handelsfrihed og Sikkerhed for Fremtiden; andre sige at Snorre lovede uden Sværdslag at bringe Øen under Kongens Lydighed: Vist er det, at Skule Jarl ved denne Lejlighed første Gang bragte det paa Bane, at Snorre skulde bringe Landet under Kongen; men hvorvidt Snorre samtykkede deri, kan ingen sige. Vist er det ogsaa, at denne til Sikkerhed for sine Løfter lovede at sende sin Søn, Jon Murt, over til Norge, for at opdrages ved Jarlens Hof. Efter sin Hjemkomst, 1220, sendte han virkeligen sin Søn over, men for Resten udrettede han lidet eller intet, enten fordi han ikke vilde eller fordi han hos sine Landsmænd fandt for megen Modstand. Tiden, hvori han levede, var særdeles urolig, og eftergivende var han ingenlunde selv; han laa derfor i næsten bestandig Strid med sine egne Brødre, med sin Brodersøn, med sine Svigersønner, med Sæmund Jonsen, stundum ogsaa med sin egen, dog uægte, Søn Urækja, og mange andre, snart om Herredømme, snart om Jordegods. Ægteskabet med Herdis var ikke lykkeligt, og Snorre tænkte paa at fri til Jon Loptsens rige Sønnedatter Solveig, hvisaarsag han ved Skiftet efter hendes Fader skal have forskaffet hende en større Arvelod, end der tilkom hende efter Loven, men hun blev, til hans Fortrydelse, kort efter forlovet med en anden. Et Par Aar efter, 1224, indgik da Snorre et Slags Ægteskab (thi hans forrige Kone Herdis levede endnu, og Ægteskab opløstes efter de da gjældende kristne Love først ved Døden) med en hovedrig Kone, Halveig, Enke efter en af hans værste Fjender. Med hende levede han til hendes Død kort før hans egen, 1241, og indviklede sig i denne Tid stedse i flere

Stridigheder med sine Stifsønner, med to af sine Svigersønner, der forskjøde hans Døtre og kom i Trætte med ham om Medgiften, og med hans Broder Sighvat og dennes Søn Sturla. Sturla Sighvatsen var i Norge 1235 og den norske Konge formaaede ham til det Løfte, at medvirke til Islands Overgivelse til Norge ved at afsætte og fordrive Landets mægtigste Høvdinger. Sturla vendte tilbage til Island 1236, og erfarede, at Snorres Søn Urækja i hans Fraværelse havde gjort Indfald paa hans Faders Besiddelser; Fader og Søn forenede sig derpaa, og fordreve Snorre fra Rejkholt, toge hans Eiendomme til sig, og bemægtigede sig hele hans Høvdingdømme. Snorre flygtede først til sin anden Gaard Besseſtad, saa fra det ene Sted til det andet, til han endelig haabede at finde et blivende Sted hos sin Frænde Thorleif paa Garde. Men ogsaa denne blev anfaldet af Sturla, det tegnede til et stort Slag, og Snorre flyede, med en eneste Mand til Følge, til Besseſtad. Thorleif tabte Slaget, blev fangen, og maatte love med sine vigtigste Tilhængere at rømme Landet. Med ham begav nu Snorre sig til Norge, 1237, just paa den Tid, da Skule Jarl, eller nu Hertug Skule, var i Færd med at gjøre Oprør mod sin Svigersøn Kong Hagen Hagensen. Snorre og hans ligeledes fordrevne Søn Urækja sloge sig til Hertugen, vare hos ham i Oslo, og fulgte siden med ham til Trondhjem. Hertugen skal efter nogle have ophøjet ham til Jarl, og forsynede ham med sit eget Skib til Hjemrejsen, men som Snorre var rejsefærdig, kom der fra Kongen, der ydermere var bleven fortørnet over en af Snorre digtet Vise, ved hvilken en af Kongens Yndlinger enten virkelig var fornærmet, eller fandt sig fornærmet, en stræng Befaling, at han ikke maatte forlade Riget. Desuagtet rejste Snorre, tog atter Bopæl paa

Rejkholt, 1239, og vandt en stor Del af sin forrige Indflydelse tilbage. 1238 vare Sighvat og hans Søn Sturla faldne i et Slag imod Gissur Thorvaldsen, en af Snorres forrige Svigersønner, med hvilke han laa i Strid. Gissur var Kong Hagen hengiven; kun Snorre kunde holde ham Stangen; og efter at Hertug Skule var falden, 1240, sendte Kongen Bud til Gissur, at han enten skulde sende Snorre som Fange over til Norge, eller, hvis dette ej kunde lykkes, rydde ham af Vejen. Det første ønskede Kongen helst, men det sidste stemmede mere med Gissurs Hensigt at bemægtige sig Snorres Ejendomme. En anden af dennes Fjender forsøgte et væbnet Overfald paa selve Altinget, hvilket han lykkelig undgik; men efter Halveigs Død tyede hendes Sønner, der vare misfornøjede med Skiftet efter hende, til Gissur, og denne greb nu Lejligheden; han drog flere og flere Mænd over paa sin Side, aabenbarede dem Indholdet af Kong Hagens Brev, og, medens hans Tilhængere samlede større Troppemasser omkring i Landet, drog han selv forud med et Følge af 70 Mand til Gaarden Rejkholt. En Mand, ved Navn Od Snebjørnsen, advarede Snorre ved et Brev, der var skrevet med en Art indviklede Runer, saakaldte Stafkarlsletur, men hverken Snorre selv eller nogen af de Tilstedeværende kunde læse dem. Gissur kom til Rejkholt Natten efter St. Mauricius Dag, den 22 September, 1241, og opbrød Snorres Sovestue; men Snorre mærkede Uraad, og skjulte sig ved en Præsts Hjælp i en Kjelder. Gissur udspurgte Præsten, hvor Snorre var, men han nægtede at vide det, indtil den underfundige Gissur forestillede, at naar han ikke blev funden og var tilstede, kunde intet Forlig komme i Stand. Da man saaledes havde faaet hans Skjulested at vide, gik fem af de Sammensvorne, dog ikke Gissur, der-

ind. En af dem raabte til en anden, at han skulde hugge Snorre ned, men denne raabte: Hug ikke! — Hug! gjentog hin, hvorpaa den anden gav Snorre et Saar, der allerede for sig var dødeligt, og to andre fuldendte Drabet. Saaledes døde Snorre, 63 Aar gammel. Om hans Karakter have Meningerne været meget delte; om hans Dygtighed som Skjald og Historieskriver, om hans Indsigter i det latinske og græske Sprog, i Mathematik og Mekanik vidner hele hans Samtid og for en stor Del hans uforgjængelige Værker.

Store Ulykker havde i al denne Tid af og til hjemsøgt Island. Snart indtraf Hungersnød og Misvært, snart rasede indbyrdes Uroligheder imellem Stormændene. Samme Aar som Biskop Gissur døde, 1118, herskede der Misvært, og der opkom et saadant Stormvejr, at man i nogle Kirker paa Nordlandet slet ikke kunde holde Gudstjeneste. Langfredag blev en Knar paa syv og tyve Rum under Øfjord af Stormen løftet op i Luften, og drejet saaledes omkring, at den faldt ned med Hulningen nedad; Paaskedag kunde næsten ingen søge Kirken, og mange, som vovede sig ud, tilsatte Livet. I det næste Aar var Manddøden saa stor, at Sæmund Frode sagde paa Tinget, at der vare flere døde af Sygdom, end der den Gang vare komne til Tings. Og Antallet af Tingmændene var ellers i Almindelighed ikke lidet. Herom faar man et Begreb ved det af nysnævnte Biskop Gissur foranstaltede Mandtal, thi ved dette talte man blot dem, som maatte udrede Omkostningerne til Tingrejser, af hvilke vel største Delen selv besøgte Tingene; de udgjorde i Østlandet 700, i Sønderlandet 1000, i Vestlandet 900 og i Nordlandet 1200, altsaa i alt 3800, og hvis her regnes efter Store Hundreder, som hver indeholdt 120, saa endnu

flere. Hvad Landets Forfatning angaar, da gik den efterhaanden over til et Eneherredømme af enkelte Stormænd, hvorved Fristatens Undergang forberedtes; de ringere Bønder bleve efterhaanden undertrykte, og blandt dem, der fremhævede sig, opstode blodige Stridigheder. I de tvende første Aarhundreder kjæmpede man ogsaa, og holdt Slag, men naar der i et saadant faldt ti Mand, saa var det allerede meget. Omtrent ved Kristendommens Indførelse kunde en mægtig Mand have hundrede Tyende paa sin Gaard, og rejse om i Herredet for at dømme med et Følge af tredive Mænd; men naar Tingmændene bleve fortrydelige, fordi han kom med for mange eller laa for længe hos dem, saa maatte han, hvis han vilde vel fare, give efter, forkorte sit Ophold, og indskrænke sit Følge; som, for at tage et virkeligt Exempel, fra tredive Mænd til sex. Alt dette blev anderledes, da enkelte mægtige Familier hævede sig overdreven frem over alle andre, forbandt sig indbyrdes, og gjorde de andre til deres Undergivne. Allerede 1121, da Haflide Marsen og Thorgils Oddesen laa i Strid med hinanden, red den første til Tinget med 1200 Mand, den anden med 700; og i den følgende Tid tiltog dette Misforhold imellem Slægterne endnu mere. Begjerlighed efter Gods, Magt, Ære og Hævn avlede uforsonligt Had, saa Stormændene, istedenfor at frede om Landet, ødelagde det og sig selv indbyrdes. Sturlungerne eller Snorres Fader Hvam-Sturlas Slægt stredes med andre mægtige Slægter; disse Kampe varede hundrede Aar før Øens Forening med Norge. Enhver Misbrug af Magten, enhver Overmagt straffer sig selv; og næppe begynder den at give sig blot, før andre Mægtige udenfra blande sig i, nære og forstørre Uenigheden, og søge derved at befordre de Stri-

dendes Undergang til deres egen Fordel. Dette var her Tilfældet med Norges Konger.

Fra de ældste Tider af havde de norske Konger haft Øje paa Island, saa meget mere som det især var norske Mænd, deres forrige Undersaatter, der besatte det. Harald Haarfager forbød først strængelig Udvandringen derhen, men da denne desuagtet tiltog, befordrede han den, uden Tvivl fordi han haabede endnu i sine Dage at bringe Øen under sit Herredømme. Den forhen nævnte Une den Danske skal endog være bleven sendt derover, for at han skulde underlægge sig Landet og blive Jarl derover; men han besad ikke de til et saadant Foretagende fornødne Egenskaber, og saasnart de andre Landnamsmænd mærkede hans Hensigt, forfulgte de ham fra Sted til Sted, indtil de endelig fik ham slaaet ihjel. Efter Harald Haarfagers Død opkom Stridigheder i Norge imellem hans Sønner, hvorved Faderens Plan at underlægge sig Øen tabtes af Sigte; og det Tog, den danske Konge Harald Blaatand, der gjorde en kortvarig Erobring i Norge, havde i Sinde, blev til intet. Olaf Tryggvesen havde nok at gjøre med Kristendommens Indførelse og Befæstelse; naar Islænderne kom til Norge, betragtede han dem vel paa en Maade som sine Undersaatter, dog havde han ingen virkelig Magt over dem, længer end imedens de opholdt sig i hans Rige. Olaf den Hellige gjorde alvorlige Forsøg paa at tilvende sig Øen. Han sendte Islænderne Tømmer til en Kirke, samt en Klokke; Kirken blev opført paa Tingmarken ved Altinget; og derefter besøgte en Del ansete Islændere ham i Norge, og bleve ham haandgangne eller gik i hans Tjeneste. Han skikkede ogsaa Vennegaver til de anseeligste Høvdinger, der besvarede dem med andre; men under alt dette vare, som det snart viste sig,

andre Hensigter skjulte. Thi tilsidst sendte han Islænderen Thoraren Nefjulfsen derover, at han paa Altinget skulde fremsætte Kongens Ærende, og dette bestod i, at de som en Vennegave skulde give Kong Olaf Øen Grimsø, der ligger i Havet udenfor Øfjord, hvorimod han lovede dem sin Beskyttelse. Dette vakte mange Raadslagninger paa Tinget, thi en Del af Kongens Venner, især paa Nordlandet, syntes tilbøjelige til at føje ham i denne Begjering; det var en saa ringe Ø, at Nordlandet ej kunde lide synderligt Tab ved dens Afstaaelse. Da bad Einar Ejulfsen sine Landsmænd at bemærke, at Følgen af denne Øs Overgivelse vilde blive, at de og deres Børn og sildigste Efterkommere vilde komme til at betale Kongen Skatte og Paalæg, ligesom de i Norge, og tabe deres Frihed for bestandig. „Kongen," sagde han, „er, efter hvad jeg hører, en god Mand, og jeg tror det, thi de, som kjende ham bedst, forsikre det; men ældre end gammel bliver han dog ikke, og kommer der saa et Kongeskifte, saa vil det gaa som ellers, at nogle Konger ere gode og andre ere slette. Men ville I, mine Landsmænd, bevare den Frihed og Selvstændighed, som I have besiddet, siden Landet blev beboet, saa lader ingen faa noget fast Sted her, hvorfra de kunne anfalde os, og betaler ingen Slags Afgift, hvad Navn den end monne have, der kan udlægges som Skat eller Landskyld. Hvad Grimsø angaar, saa lader sig vel der anbringe en Hær og en Flaade, og noget saadant har uden Tvivl Kong Olaf i Sinde; men kommer her først saadanne fremmede Gjæster, saa vil det ikke vare længe, før mangen fattig Bonde, der nu ror rolig til sit Hjem, naar han vender hjem fra sit Fiskeri vil see det sværme tykt nok udenfor sine Døre." Disse Einars vise Ord gjorde et saa stærkt Indtryk paa alle, at Høvdingerne strax paa Altinget afsloge Kon-

gens Begjering. Kong Olaf gjorde imidlertid endnu et Forsøg, imedens hans Ven, Are Frodes Farbroder, den fornævnte Geller Thorkelsen opholdt sig i Norge tilligemed en hel Del anseelige Islændere. Kongen befalede nemlig, at alle disse skulde blive tilbage, imedens Geller rejste over, for paa Altinget at røgte Kongens Ærende, der ikke bestod i ringere, end den Begjering, at Islænderne skulde indføre norske Love i deres Land, og betale ham Skat; i andet Fald truede han dem med Fejde og alskens Ulykker. Men denne Begjering blev aldeles afslaaet, og alle Kongens Trusler bleve til intet, da han havde nok at bekjæmpe i sit eget Land, til han endelig faldt i Slaget paa Stiklestad. Imedens de derefter følgende Borgerkrige rasede i Norge, havde Island Ro til at udvikle hele sin politiske og videnskabelige Stræben, indtil Norges Konger efter Borgerkrigenes Ophør atter begyndte at have Øens Underkastelse for Øje. Den fuldendtes under Hagen Hagensen. Efter Mordet paa Snorre Sturlesen fornyedes Stormændenes Fejder paa Island, og bleve endnu heftigere. Thord Kakale stillede sig i Spidsen for Sturlungerne for at hævne Snorres Død, og opkastede sig til Herre paa Nordlandet. Gissur Thorvaldsen rykkede imod ham fra Sønderlandet; men de bleve dog enige om, at de begge skulde rejse til Norge, og overgive Sagen til Kong Hagens Dom. Denne overilede sig ikke, og gav ingen Bestemmelse, før 1247, da Kardinal Vilhelm var i Norge og kronede Kongen; i hans Tanker burde Island have en Konge ligesom alle andre Lande. Der blev da bestemt, at Thord skulde have Overbefalingen paa Island, imod at han skulde formaa Indvaanerne til at underkaste sig Kong Hagen; men Gissur blev i Norge, og fik der et Len. Begge de islandske Biskopper vare norske af Fødsel, og beforderede Kongens For-

del; Bispoppen af Holum angav Thord for Kongen, at han kun søgte at vinde Øen for sig selv; hvorfor Kong Hagen 1252 atter stævnede ham over til Norge, inddrog alle Snorre Sturlesens Besiddelser, og forlenede Gissur med Nordlandet; Thord fik derimod et Len i Norge. Men næppe var Gissur kommen over til Landet, førend alle Thords Venner reiste sig imod ham, og han maatte igjen begive sig til Norge. Nu kjæmpede de Tilbageblevne om Magten, hærgede sig selv og Landet, og gjorde det til et let Bytte for en endnu mægtigere. Da udnævnede Kong Hagen endelig Gissur, 1259, til Jarl over Island, og skjøndt denne endnu søgte at tilvende sig selv Landet, blev han dog nødt til at erkjende Kongens Overherredømme. De tre Fjerdinger underkastede sig i Aaret 1261, Østlandet først 1264. Fra nu af var Island forenet med Norge, med hvilket det, som bekjendt, i Aaret 1387, gik over til Danmark.

Fortælling

om

Egil Skallegrimsen.

---

1. Om Bonden Kveldulf og hans Sønner.

I Landskabet Fjordene i Norge levede der en Mand, ved Navn Ulf, som paa mødrene Side nedstammede fra Ketil Hæng i Rafnista[1]. Det var en stor og stærk Mand, der i denne Henseende søgte sin Lige. Sin Ungdom havde han tilbragt i Viking og Hærtoge, i Selskab med Kaare fra Berdla[2], en gjæv Mand, der var øvet i alle Idrætter og dertil var en Berserk. Disse to vare de kjæreste Venner og delte alt med hinanden. Da de nu kom hjem fra deres Hærtoge, drog Kaare til sin Gaard paa Berdla, hvor han besad megen Rigdom. Hans to Sønner hed Eivind Lambe og Olver Hnufa; hans Datter Salbjørg, en smuk og mandig Kvinde, blev gift med Ulf, der ogsaa tog hjem til sine Gaarde. Han besad nemlig baade Jordegods og Løsøre, fik samme Lensmandsret, som hans Forfædre i lang Tid havde haft, og blev en Mand af Indflydelse. Han var en god Avlsbruger, hed det sig, og havde for Skik, at reise sig tidlig hver Morgen og at gaa omkring for at see hvad hans Værkmænd toge sig for, at besøge Smedierne, og at see til Kvæget og Marken, men stundum var han ogsaa i Tale med andre Mænd, der tyede til ham, for at indhente hans Raad; thi

[1]) En Ø med en Gaard af samme Navn udenfor Nummedalen i Norge.

[2]) Nuværende Gaard Berle paa Bremangerlandet i Nordfjord i Norge.

han var en klog Mand, hvis Raad ikke var at foragte. Hver Dag derimod, naar det led mod Aften, blev han saa sindssyg, at man næppe kunde faa et Ord af ham; thi om Kvelden blev han sovesyg, man mente endogsaa at han var hamram, det vil sige, at han kunde skifte Ham eller Skikkelse og faa en anden Natur, end sin egen. Deraf fik han Navnet Kveldulf eller Aftenulf. Med sin Kone havde han to Sønner; den ældste hed Thorolf, den yngste Grim. Da disse nu voxte til, bleve de begge store og stærke, som deres Fader var, men i øvrigt forskjellige til Legeme og Sjæl. Thorolf var smuk, behændig og flygtig, og, ligesom sine mødrene Frænder, munter og opvakt, en Mand, der ikke vilde staa tilbage i noget, ogsaa en dygtig Kjøbmand; alle elskede ham. Grim derimod var sort, mørk og frastødende, som hans Fader, baade af Aasyn og Sind; men en god Avlsbruger, en dygtig Arbejder i Træ og Jern, en udmærket Smed; om Vinteren drog han ogsaa med mange Huskarle paa en Skude ud paa Sildefangst.

Da Thorolf var bleven en Snes Aar gammel, gjorde han sig rede til at drage paa Hærtoge; Faderen Kveldulf forsynede ham med et Langskib; og Berdlakaares Sønner Eivind og Ølver forenede sig med ham; de havde ogsaa et Langskib og mange Folk. Om Sommeren droge de nu i Viking, erhvervede sig Gods, og gjorde godt Bytte; og saaledes laa de adskillige Sommere i Viking, men vare om Vinteren hjemme hos deres Fædre. Thorolf bragte mange Kostbarheder hjem med sig, til sin Fader og Moder; der var nemlig den Gang god Lejlighed til baade at erhværve Gods og at indlægge sig Ære. Kveldulf var da allerede en Mand til Aars, men hans Sønner i deres bedste Alder.

Snart forlod imidlertid Ølver sine Rejsefæller. Th

engang, da der paa Gule[1] holdtes et stort Blot eller Offer om Høsten, saae han der Solveig den Fagre, en Datter af Atle Jarl hin Mjove; og han blev saa indtaget i hende, at han beilede til hende, men Faderen fandt, at han ikke var fornem nok, og sagde Nei. Da gav Ølver sig til at digte Elskovssange, og hans Sind havde saa meget at gjøre med Solveig, at han tabte sin Lyst til Hærtoge. Fra den Tid af droge Thorolf og Eivind Lambe alene i Viking.

2. Kong Harald Haarfager sender Bud til Kveldulf.

Paa denne Tid havde Halfdan Svartes Søn Harald arvet Riget efter sin Fader, og aflagt det Løfte, at han ikke vilde lade sit Haar skjære eller rede, førend han var bleven Enevoldsherre over Norge. Til den Ende drog han med en Hær igjennem Landet, stred med Kongerne og overvandt dem, hvorom der kunde skrives en lang Fortælling. Fra Oplandene drog han til Throndhjem og Nummedalen, og undertvang dem. Derpaa vendte han sig mod Mørerne, hvis Konger søgte Hjælp hos Odbjørn, Kongen over Fjordene, der ogsaa besluttede at samle en Hær, og forene sig med dem. Han lod da Budstikken[2] gaa om, og sendte, blandt andre, ogsaa Bud til Kveldulf, at han skulde komme til Kongen med alle sine Huskarle. Men Kveldulf svarede: „Kongen vil sagtens finde, at det er min Skyldighed, at drage med ham, naar han skal forsvare sit Land, og der bliver hærget paa Fjordefylke, men jeg finder mig aldeles ikke forpligtet til at drage nordpaa til Møre, for at stride der, og

[1]) Gaular eller Gule, en Landstrækning i Fjordene, hvor der var et betydeligt Hovedtempel.

[2]) Et Stykke Træ i Skikkelse af en Pil, der sendtes fra Gaard til Gaard, for at opbyde Landets Mænd til Krig.

at værge deres Land. Forkynder derfor eders Konge den Stund I træffe ham, at Kveldulf bliver siddende hjemme i dette Hærløb, og samler ingen Krigsfolk, og forlader ikke sit Hjem for at stride mod Harald Haarfager, thi jeg tror, at han har et helt Knippe Lykke, naar vor Konge ikke har saa meget som en Haandfuld.“ Sendebudene droge da hjem til Kongen, og forkyndte ham Udfaldet af deres Ærende; og Kveldulf blev siddende hjemme paa sine Gaarde.

Kong Ødbjørn drog da med de Folk, han kunde faa, til Møre, og forenede sig med Kong Arnvid og Solve Klove. Men Kong Harald Haarfager var ogsaa kommen med sin Hær; og de holdt et Slag indenfor Øen Solskel, i hvilket Kong Ødbjørn og Arnvid faldt, men Sølve Klove undkom, og blev siden en stor Viking. Kong Harald bemægtigede sig Mørerne, og satte Rognvald til Jarl over dem og Romsdalen. Den samme Høst gjorde Atles Sønner et Tog mod Ølver, som undflyede og kom til Kong Harald i Møre, hvor han gik ham tilhaande[1]; og derfra fulgte han siden med Kongen til Throndhjem, vandt i høj Grad hans Gunst, og blev hans Skjald. Verdlakaare drog ligeledes til Throndhjem og blev Kong Haralds Mand.

Kong Harald, der saaledes efterhaanden tilegnede sig store Landstrækninger, som endnu ikke vare vante til hans Herredømme, gav nøje Agt paa Lensmændene og de mægtige Bønder; og hver Gang han havde nogen Grund til at vente en Oprejsning[2], tvang han alle til enten at give sig i hans Tjeneste eller at forlade Landet. Og hvis ikke, da maatte de friste endnu haardere Kaar; thi nogle maatte lade Livet, andre lod han lemlæste paa Hænder eller Fødder. I alle Fylker tilegnede han sig al Odel og alt Land, hvad enten

[1]) blev hans Mand eller gik i hans Tjeneste. [2]) Opstand.

det var bebygget eller ikke; dertil Havet og Søerne. Alle Bønder maatte være hans Lejlændige; alle de som oprydde de Skovene, alle der virkede Salt, de der levede af Jagt paa Landet, og af Fiskeri i Søen, alle maatte betale ham Skat og Skyld. For denne Trældoms Skyld forlode mange Landet, og nedsatte sig, deels i Jæmteland og Helsingeland, deels i Vesterlandene, paa Sydersøerne, i Skotland, paa Hjaltland[1], i Normandiet i Valland[2], og paa Færøerne. Og dette gav ogsaa Anledning til Islands Bebyggelse.

Da Kong Harald laa med sin Hær i Fjordene, sendte han Bud omkring i Landet til de Mænd, som ikke af sig selv vare komne til ham, og som han dog vilde tale med. Kongens Sendebud kom da ogsaa til Kveldulf, og frembare deres Ærende, at det var Kongens Villie, at Kveldulf skulde komme til ham. „Han har spurgt," sagde de, „at du er en gjæv Mand og af stor Slægt; du vil snart komme i megen Anseelse hos ham, thi der ligger ham Magt paa, at have Mænd omkring sig, der udmærke sig ved Styrke og Mod." Kveldulf svarede, at han var nu en gammel Mand, saa han var ikke synderlig hærfør eller skikket til at ligge ude paa Krigsskibe. „Jeg vil derfor," sagde han, „blive hjemme, og ikke give mig i Kongens Tjeneste." Sendemændene svarede da: „Saa lad din Søn fare til Kongen; det er en stor, velvoren Mand;" og i det han vendte sig til Kveldulfs Søn Grim, vedblev han: „Kongen vil gjøre dig til Lensmand, hvis du vil tjene ham." „Nej," svarede Grim, „saalænge min Fader lever, vil jeg ikke være Lensmand; thi saalænge skal han blive ved at være min Overmand." Sendemændene fore nu tilbage til Kongen, og fortalte ham, hvad Kveldulf havde svaret. Kongen blev meget stødt derover, og

[1]) Shetland. [2]) Det nordvestlige Frankerig.

mumlede nogle Ord for sig selv, at det var storladne Folk, og hvad de da tænkte paa? Olver Hnufa stod i Nærheden, og bad Kongen ikke være vred. „Jeg vil fare hen til Kveldulf," sagde han, „og naar han hører, det er eder saa meget om at gjøre, vil han komme til eder." Olver drog ogsaa virkelig til Kveldulf, og sagde ham, at Kongen var vred, og at det ikke vilde gaa godt, med mindre enten han selv eller en af hans Sønner tog til Kongen. Han forestillede ham, at han havde megen Forfremmelse at vente, naar de stillede Kongen tilfreds, og fortalte ham en hel Del om, hvor god en Mand Kongen var, hvilket ogsaa var sandt, imod sine Tjenere, baade med Hensyn til Penge og til Ære. Men Kveldulf svarede, at det bares ham saa for, at hverken han eller hans Søn vilde gjøre Lykke hos denne Konge, og afslog ganske at drage til ham. „Men," vedblev han, „hvis Thorolf kommer hjem i Sommer, saa behøver man ikke at bede ham længe om at foretage sig denne Færd, og han vil heller ikke undslaa sig for at blive Kongens Mand. Siig til Kongen, at jeg vil være hans Ven, og formaa alle dertil, som bryde sig noget om mine Ord; jeg vil ogsaa, hvis Kongen saa finder for godt, forestaa Landets Bestyrelse og alle Ombud paa hans Vegne, som under den forrige Konge; og see saa til, hvorledes du paa det bedste forliger mig med Kongen!" Olver vendte nu tilbage til Kongen, og sagde ham, at Kveldulf vilde sende ham sin Søn, der i Grunden ogsaa var bedre skikket til Kongens Tjeneste, men som nu ikke var hjemme. Kongen lod det dermed bero, drog om Sommeren til Sogn, og længer hen til Throndhjem.

3. Kveldulfs og Thorolfs Samtale.

Thorolf Kveldulfsen og Eivind Lambe kom om Høsten hjem fra deres Vikingstoge. Thorolf tog hjem til sin Fader,

og de gave sig i Samtale med hinanden. Thorolf spurgte da, hvad Ærende de Mænd havde haft, som Kong Harald havde sendt did. Og Kveldulf fortalte ham, at Kongen havde sendt Bud, at han selv (Kveldulf) eller en af hans Sønner skulde blive Kongens Mand. „Hvad svarede du dertil?" sagde Thorolf. „Jeg svarede," sagde Kveldulf, „som mit Sind indskjød mig, at jeg vilde aldrig haandgaa Kong Harald, og det skulde hverken du eller din Broder, naar det stod til mig; thi jeg tror aldrig der vil times os andet af denne Konge end Ulykke og Død." „Da er det noget ganske andet, hvad mit Sind indgiver mig," sagde Thorolf; „thi jeg mener at vi have megen Fremme at vente af ham; og det er min faste Beslutning at drage til Kongen og blive hans Mand; jeg har spurgt for vist, at hans Hird bestaar af lutter udmærkede Kjæmper, og det vil være mig en stor Glæde, at komme i deres Svitte, hvis de vil tage imod mig; de ere langt anderledes holdne, end nogen anden her i Landet, og, hvad Kongen selv angaar, da har jeg ladet mig sige, at han er særdeles gavmild mod sine Mænd, og sparer heller ikke paa at forfremme dem til Ære og Magt, som han finder skikkede dertil. Derimod spørger jeg om alle dem, der vende ham Ryggen og ikke ville søge Venskab med ham, at det gaar tilbage for dem, saa at somme maa flygte bort fra Landet, somme blive hans Lejesvende. Det tykkes mig underligt, Fader, at du, der er en saa klog Mand og saa ærekjær, stødte den Hæder fra dig, som blev tilbudt dig af Kongen. Men naar du forudsaae, at vi havde Ulykke at vente af denne Konge, og at han vilde blive vor Uven, hvorfor drog du da ikke i Slaget imod ham med den Konge, som du allerede var haandgangen? Usømmeligt tykkes det mig dog, hverken at være hans Ven eller hans Uven." „I den Henseende,"

sagde Kveldulf, „fulgte jeg mit Sinds Indskydelse, at de, der strede med Harald Haarfager nord paa Møre, gik ingen Sejer imøde; men ligesaa vist er det, at Kong Harald vil blive mine Frænder til stor Skade. Men jeg seer, Thorolf, at du vil raade for dine egne Handlinger; og jeg frygter ikke for, at du jo blandt Haralds Hirdmænd vil forsvare din Plads og i alle Mandsprøver staa ved Siden af de fremmeste; vogt dig imidlertid for, at overskride Maal og Maade, og at stride med dine Overmænd; men du skal heller ikke give efter mere end hvad Ret er.“ Da Thorolf nu rejste bort, fulgte Kveldulf ham ned til Skibet, omfavnede ham, og sagde ham Farvel, og ønskede, at de maatte sees igjen med Helsen.

4. Om Bjørgolf og Hilderides Sønner.

Paa Gaarden Torgar i Helgeland boede der en mægtig og rig Lensmand, ved Navn Bjørgolf; han var halv en Bjergrise[1] i Styrke, Vært og Herkomst; nu havde han mistet sin Kone, var selv en gammel Mand, og havde overgivet Bestyrelsen af alt sit Gods til sin Søn Brynjolf, der blev gift med Helga, en Datter af Ketil Hæng fra Rafnista. Deres Søn Baard voxte op til en smuk og dygtig Mand. En Høst holdtes der et talrigt Gilde, hvor Bjørgolf og hans Søn vare de gjæveste blandt de Tilstedeværende. Blandt andre var der ogsaa en Mand ved Navn Høgne, der havde en Gaard paa Øen Leka, en meget rig og anseelig Mand, men som var af ringe Herkomst, og havde hjulpet sig selv frem. Han havde en meget smuk Datter, Hilderide. Om Aftenen kastede man Lod, for, efter gammel Skik og Brug, at sidde Tvimenning[2]; og Lodden faldt saa, at Hilderide skulde

1) eller af Jætteslægt.

2) hvad vi nu kalde: i Bunterad, hver Mand med sin Kvinde.

sidde hos Bjørgolf. De talte meget med hinanden, og Møens Skjønhed gjorde Indtryk paa den gamle Bjørgolf. Paa Hjemvejen fra Gildet tog han paa sin med tredive Mand besatte Skude ind til Leka; ti Mand lod han blive tilbage ved Skibet, med de andre tyve gik han op til Gaarden. Høgne tog gjæstfri imod ham, og førte ham ind i Stuen. Da de nu havde lagt deres Kapper og Rejsetøj, lod Høgne et Skaftkar[1] bære ind med Mundgaat; og Hilderide bar Øllet om. Bjørgolf kaldte Høgne Bonde til sig, og sagde: „Det er mit Ærende hid, at jeg vil have din Datter hjem med mig; og jeg vil nu holde Løsebryllup[2] med hende." Høgne, der ikke saae sig i Stand til at gjøre Modstand, maatte føje sig i hans Villie; hvorpaa Bjørgolf kjøbte hende for en Øre Guld, gik i Seng med hende, og tog hende hjem med sig til Torgar. Han avlede to Sønner med hende, Haarek og Ræref, hvilke herefter kaldes Hilderides Sønner. Brynjolf, der ikke havde syntes om dette Giftermaal, lod strax efter Bjørgolfs Død Hilderide drage bort med hendes Sønner, som han ikke gjorde meget af, og heller ikke lod tage Arv efter deres Fader. Hilderide tog hjem til Leka til sin Fader, og hendes Sønner bleve opfødte der. De bleve smukke, men vare smaa af Vært samt klygtige som deres Moders Frænder. Hilderide og hendes Sønner toge Arv efter Høgne, og bleve boende der paa Leka, og formerede deres Ejendomme. Baard Brynjolfsen og Hilderides Sønner vare omtrent jævnaldrende.

Nord paa Helgeland i Fjorden Vefner ligger Øen Alost med Gaarden Sandnæs. Her boede Lensmanden Sigurd,

[1]) Et Kar med Skaft, hvori Mundgaat, Øl eller anden Drik bragtes ind, for derfra at fyldes i Drikkehornene.

[2]) Et Hastværksbryllup, uden de sædvanlige Forberedelser af Forlovelse, Udredning af Medgift o. desl.

den rigeste Mand der nordpaa, og en forstandig Mand. Hans Datter Sigrid, der var hans eneste Barn og Arving, holdtes for det bedste Parti i Helgeland. Baard Brynjolfssen gik paa en Skude med tredive Mand, og sejlede til Sandnæs for at bejle til hende. Han blev vel modtaget, fik Løfte paa Møen, og der gjordes Aftale, at han næste Sommer skulde komme igjen for at holde Bryllup.

5. Om Baard og Thorolf.

Den samme Sommer havde Kong Harald sendt Bud til de mægtige Bønder paa Helgeland, og stævnet dem til sig, der endnu ikke havde indfundet sig hos ham. Brynjolf og hans Søn Baard vare strax villige til denne Rejse; de droge om Høsten til Throndhjem, og traf Kongen, der modtog dem med Mildhed, og gjorde Brynjolf til Lensmand. Kongen gav ham større Forleninger, end han før havde haft, og desforuden Finnefærden og Kongens Syssel paa Fjeldet, samt Finnekjøbet eller Handelen med Finnerne[1]. Brynjolf vendte saa hjem til sine Gaarde, men Baard blev tilbage, og blev Kongens Hirdmand. Af alle Hirdmændene gjorde Kong Harald mest af sine Skjalde; de indtoge det andet Højsæde i Hallen. Inderst eller øverst sad Ødun Ildskælde, som var den ældste af dem og havde været Skjald hos Kong Haralds Fader, Halfdan Svarte; næst ham sad Thorbjørn Hornklove; saa Ølver Hnufa; næst ved ham blev der anviist Plads til Baard, som nu kaldtes Baard den Hvide eller Baard den Stærke, og var afholdt af alle; men især indgik han Venskab med Ølver Hnufa.

Den samme Høst kom Thorolf Kveldulfssen og Berdlakaa-

---

1) De i Finmarken boende Finner eller, som vi nu kalde dem, Lapper erkjendte den norske Konges Overherredømme ved at betale ham Skat, hvilken indkrævedes af en af Lensmændene i den nordligste Del af Norge.

res Søn Eivind Lambe til Kong Harald; de havde en vel bemandet tyvesædig Snekke, som de havde faret med i Viking. Der blev anviist dem og deres Følge Ophold i Gjæstesalen, hvor de biede indtil det var Tid at gaa til Kongen; og da fulgte Berdlakaare og Ølver Hnufa med dem. Da de havde hilst Kongen, sagde Ølver Hnufa: „Her er nu Kveldulfs Søn, som jeg sagde eder i Sommer, at Kveldulf vilde sende til eder; I seer, at han holder sit Løfte, og I har nu visse Jærtegn paa, at han vil være eders fuldkomne Ven, eftersom han har sendt sin Søn hid i eders Tjeneste, saa drabelig en Mand, som I selv kan see. Det er Kveldulfs og alle vores Bøn, at I vil tage hæderlig mod Thorolf, og gjøre ham til en stor Mand hos eder." Kongen svarede naadig, og lovede at opfylde deres Begjering, hvis Thorolf skikkede sig saa vel, som han saae mandig ud. Derpaa blev Thorolf Kongens haandgangne Mand, og gik i Hirdloven[1]. Men Berdlakaare og hans Søn Eivind Lambe sejlede med Skibet, som de vare komne paa, hjem til deres Gaarde. Thorolf blev hos Kongen, der anviste ham Sæde imellem Ølver Hnufa og Baard, og de indgik snart Venskab med hverandre; men især fandt man, at Thorolf og Baard lignede hinanden i smukt Udseende, Vært, Styrke og alle Idrætter. Begge nøde de i høj Grad Kongens Gunst.

Vinteren led og Sommeren kom; da bad Baard Kongen om Orlov at drage hen at holde Bryllup efter den skete Aftale; hvilket Kongen heller ikke nægtede ham. Og da han nu havde faaet Orlov, bad han Thorolf drage med sig; han sagde, som sandt var, at Thorolf der nordpaa vilde finde mange af sine gjæve Frænder, som han vel ikke før havde seet eller besøgt. Thorolf fik da ogsaa Lyst til at rejse, og de droge,

[1]) blev optaget i Kongens Hird eller blandt hans Hofmænd.

med Kongens Orlov, paa et godt Skib og med et passende Følge til Torgar, hvorfra de sendte nogle Mænd til Sigurd, for at lade ham vide, at Baard nu var kommen for at opfylde den Aftale, der var skeet forrige Sommer. Sigurd svarede, at han vilde holde alt hvad de havde berammet; hvorpaa der blev gjort Aftale om Bryllupsstævnet, og Baard skulde med sine Frænder komme nordpaa til Sandnæs. Da Tiden til Stævnet kom, droge Brynjolf og Baard derhen med mange Stormænd, deres Frænder og Slægtninge; og det gik, som Baard havde sagt, at Thorolf fandt der mange af sine Slægtninge, som han ikke havde kjendt før. De rejste til de kom til Sandnæs, hvor der holdtes et stadseligt Bryllupsgilde, og da det var forbi, drog Baard hjem med sin Kone, og blev hjemme om Sommeren tilligemed Thorolf. Men om Høsten efter toge de til Kongen, og vare hos ham den næste Vinter. Denne Vinter døde Brynjolf; hvorfor Baard, da han fik at vide, at Arven nu tilfaldt ham, bad Kongen om Hjemlov, hvilken han erholdt. Men forinden gjorde Kongen Baard til Lensmand, saaledes som hans Fader havde været, og gav ham alle de Forleninger Brynjolf havde haft. Baard drog hjem til sine Gaarde, og blev snart en stor Høvding; men Hilderides Sønner fik slet ikke noget af Arven, ligesaa lidet denne Gang som før. Baard avlede med sin Kone en Søn, der hed Grim. Thorolf blev hos Kongen, og levede der i megen Anseelse.

6. Slaget i Hafursfjord.

Kong Harald udbød stor Leding, samlede en Flaade, og stævnede Folk til sig vide om fra Landskaberne. Han sejlede fra Throndhjem sydpaa, thi han havde spurgt, at en stor Hær havde samlet sig fra Agde, Rogeland og Hordeland, at man stævnede Folk sammen baade fra de indre Dele af Landet og fra Vigen, og at mange Stormænd havde forenet

sig for at værge Landet mod Kong Harald. Denne seilede nu, som sagt, med en stor Hær og Flaade imod dem; hans Hird var ombord med, og i Stavnen paa hans Skib vare Thorolf Kveldulfsen og Baard den Hvide, samt Berdlakaares Sønner, Olver Hnufa og Eivind Lambe. Men Kongens tolv Berserker vare i den Del af Skibet, som kaldes Saren. De fiendtlige Flaader mødte hinanden i Hafursfiorden i Rogeland; og der holdtes det største Slag, som Kong Harald havde slaaet. Der skete paa begge Sider et stort Mandefald. Kongen lagde sit Skib forrest i Slaget, og der gik det varmest til; men Enden blev, at Kongen vandt Sejer, og af hans Modstandere faldt Kongen af Agde, Thorer Haklang, og Kjøtve den Rige flyede, samt hele hans Hær, paa dem nær, der efter Slaget gik Kongen tilhaande. Da man eftersaae Kong Haralds Hær, vare en Del faldne og mange saarede. Thorolf havde faaet mange Saar, men Baard endnu flere; og blandt alle dem, der vare paa Kongens Skib foran Masten, var ikke en eneste uden Saar, undtagen dem, som Jern ikke kunde bide paa, nemlig Berserkerne. Kongen lod nu de Saarede forbinde, og takkede sine Mænd for deres Tapperhed; han uddelte Gaver og Ros eftersom de havde fortjent, og lovede dem Forfremmelse. Desaarsag udnævnte han Skibsstyrere, dernæst Stavnboer og andre Frembyggere, som skulde stride fra Skibsstavnen. Dette var det sidste Slag, Kong Harald holdt indenlands; efter det fandt han ingen videre Modstand, men bemægtigede sig Landet. Kongen lod nu dem forbinde, som vare komne derfra med Livet, men de Døde begrave efter den Tids Skik. Hvad Thorolf og Baard angaar, da laa de af deres Saar; den førstes lægedes Dag for Dag, men Baards fandtes dødelige. Da lod han Kongen kalde til sig, og sagde: „Hvis jeg skulde

dø af disse mine Saar, saa beder jeg eder, at jeg maa selv raade for min Arv." Og da Kongen havde tilstaaet ham det, vedblev han: „Hele min Arv vil jeg give min Ven og Frænde Thorolf, baade Jordegods og Løsøre; og ham vil jeg ogsaa give min Kone, samt min Søn til Opfostring, thi blandt alle Mennesker har jeg heri den bedste Tro til ham." Og denne Sag fæstede han paa lovlig Maade med Kongens Tilladelse. Baard døde, og blev hæderlig begravet; hans Død var en Harmdød for mange. Thorolf kom sig af sine Saar, fulgte med Kongen om Sommeren, og indlagde sig megen Berømmelse. Da Kongen om Høsten begav sig til Throndhjem, bad Thorolf om at maatte tage til Helgeland, for at see til de Gaver, som han forrige Sommer havde faaet efter sin Frænde Baard. Kongen gav ham ikke blot Lov dertil, men lod følge Ordsending og Jærtegn[1], at Thorolf skulde have alt hvad Baard havde givet ham, at Gaven var skeet med Kongens Tilladelse og efter hans Villie. Tillige gjorde Kongen Thorolf til Lensmand, saa at han fik alle Baards forrige Forleninger, samt Finnefærden paa de selvsamme Vilkaar som Baard; desuden gav han ham et godt Langskib med alt Tilbehør og hvad han ellers behøvede til Rejsen. De skiltes i megen Kjærlighed. Da Thorolf nu kom til Torgar, blev han vel modtaget. Han fortalte da Baards Død, samt hvorledes denne havde givet ham Land og Løsøre og sin efterladte Hustru; bekjendtgjorde Kongens Budskab, og fremviste hans Jærtegn. Men da Sigrid hørte denne Tidende, sørgede hun meget over sin Mand; hvad Thorolf angik, da kjendte hun ham allerede, og vidste han var en dygtig Mand, saa der var ikke noget at udsætte paa

[1]) et eller andet Tegn fra Kongen selv, som til ydermere Bekræftelse fulgte med Ordsendingen eller det mundtlige Budskab.

Giftermaalet; desuden var det jo Kongens Bud; hun og hendes Venner fandt det derfor raadeligst, at hun trolovede sig med Thorolf, hvis hendes Fader ikke havde noget derimod. Thorolf overtog da Bestyrelsen af Godset, saavel som Kongens Syssel; og drog saa hjemmefra paa et Langskib med en tresindstyve Mand. En Aften lagde han til Havn paa Alost ved Sandnæs, og drog, efter at Skibet var tjeldet og bragt i Orden, med tyve Mand op til Gaarden. Sigurd modtog ham vel, og bad ham tage til Takke hos sig, thi siden Sigurd og Baard vare komne i Svogerskab sammen, havde han og Thorolf stiftet nøje Kjendskab med hinanden. Thorolf gik nu ind i Stuen med sine Mænd, og fik noget at leve af; hvorpaa Sigurd satte sig hen at tale med Thorolf, og spurgte om Tidende. Thorolf fortalte hvad vi allerede vide, om Slaget, om Baards Død og Gave, om Kongens Bud, og fremviste hans Jærtegn; hvorefter han bejlede til Sigurds Datter Sigrid. Sigurd optog det vel, og sagde, at adskillige Ting talte derfor; for det første, at Kongen vilde have det, dernæst at Baard havde bedet derom, og endelig, at Thorolf var ham vel bekjendt, og han troede, at hans Datter vilde blive vel gift. Saaledes var han da strax villig til at give sit Bifald; Trolovelsen sluttedes, og der blev bestemt, at Brylluppet skulde staa i Torgar om Høsten. Thorolf drog saa med sit Følge hjem til sin Gaard, og gjorde Anstalter til et stort Gilde. Han indbød en stor Mængde, især sine talrige gjæve Frænder. Sigurd kom ogsaa nordfra paa et stort Langskib og med udvalgte Mænd. Gildet var meget talrigt, og det viste sig snart, at Thorolf havde meget, og heller ikke sparede derpaa, og at han, som en Stormand, havde en betydelig Svitte omkring sig. Der gik meget med, men Aaret var godt, og Levnetsmidler at

faa i Overflødighed. Om Vinteren døde Sigurd paa Sandnæs, saa at Thorolf nu ogsaa fik al Arven efter ham, som var meget betydelig. Hilderides Sønner droge til Thorolf, og gjorde deres formentlige Ret gjældende, nemlig til Arv efter deres Fader Bjørgolf. Thorolf svarede dem: „Baade Brynjolf og endnu mere Baard vare mig vel bekjendte som Dannemænd, der af Arven efter Bjørgolf vilde have tilstaaet eder, hvad der tilkom eder med Rette. Jeg stod ikke langt derfra, da I gjorde denne samme Fordring til Baard, og jeg hørte hvad han svarede eder, at han ikke fandt den grundet, thi han kaldte eder Frillesønner.“ Haarek svarede, at de vilde skaffe Vidner paa, at deres Moder var kjøbt med Mund.[1] „Det er sandt,“ vedblev han, „at vi i Begyndelsen ikke drev paa denne Sag hos vor Broder Brynjolf, saa nær Beslægtede som vi vare stod den os altid aaben; af Baard derimod ventede vi al sømmelig Ret, og trængte heller ikke meget paa ham. Men nu er denne Arv gaaet over til Mænd, der ere os vildfremmede, og derfor kunne vi ikke længer tie til vort Tab; men maaskee det ogsaa nu vil gaa mere efter Magt, end efter Ret, hvis du ikke engang vil høre vore Vidner, som vi ville føre paa, at vi ere adel- og ægtebaarne.“ Thorolf svarede vredt: „Det er saa langt fra, at jeg holder eder for arvbaarne, at jeg meget mere har hørt, at eders Moder blev ægtet med Vold og som hærtagen[2] ført hjem.“ Og dermed endtes deres Samtale.

7. Thorolfs Finnefærd.

Om Vinteren foretog Thorolf sig en Reise op paa Fjeldet[3] med et stort Følge, nemlig omtrent halvfemsindstyve

[1]) eller Medgift, egentlig det, som Brudgommen gav Brudens Fader.
[2]) bortført med Magt eller behandlet som en, der var fangen i Krig.
[3]) Bjergstrækningen Kjølen.

Mand. Forhen plejede Sysselmændene ikke at have mere end tredive Mand med sig, stundum endnu færre. Han havde mange Handelsvarer med, holdt strax Stævnelag med Finnerne, tog Skat af dem, og holdt Kjøbstævne med dem; alting gik af i Mindelighed og Venskab, dog ikke uden Frygt paa Finnernes Side. Thorolf drog rundt om i Finmarken. Da han tyede øster over Fjeldet, spurgte han, at Kylfingerne vare komne østenfra, og droge frem, tildels for at handle med Finnerne, men sommesteder ogsaa for at rane. Han lod derfor nogle Finner speide efter deres Færd, satte efter dem, og traf i eet Bol tredive Mand, som han alle dræbte; paa et andet Sted fandt han femten eller tyve sammen; og i det hele dræbte han omtrent hundrede Mand, og fik en utrolig Mængde Gods. Om Vaaren vendte han tilbage til sin Gaard paa Sandnæs. Nogen Tid efter lod han sig bygge et Langskib med Dragehoved, og lod det forsyne med alle Fornødenheder. Han lagde megen Vind paa allehaande Fangst, hvortil der var Lejlighed i Helgeland, af Sild, Stokfisk, Sælhunde og Fugleæg. Han havde aldrig færre end hundrede Frigivne hjemme hos sig; var altid gjæv og gavmild, og holdt Venskab med alle Stormændene deromkring. Han blev saaledes en mægtig Mand; hvortil kom hans Omhu for Skibsbygning og gode Vaaben.

8. Gjæstebudet hos Thorolf.

Kong Harald drog den Sommer til Helgeland, og blev allevegne modtaget med Gjæstebud, dels paa sine egne Gaarde, dels hos Lensmændene og de mægtige Bønder. Thorolf stod da heller ikke her tilbage, men lod, da det var blevet bestemt naar Kongen skulde komme, ikke spare paa noget for at modtage ham med et stort Gilde, og indbød de mest udvalgte Mænd, der vare at faa. Kongen kom med henved tre hun-

drede Mand, og hos Thorolf var der fem hundrede. Saa mange kunde ingen Stue rumme, hvorfor Thorolf lod indrette en stor Kornlade til Drikkehal. Han lod Bænke stille langsmed Væggene, og rundt om i Huset var der ophængt Skjolde. Kongen satte sig i Høisædet, og da alle havde taget Sæde fra øverst til nederst, saae han omkring sig, og blev ganske rød i Hovedet, men sagde intet; man kunde nok mærke, at han var vred.[1] Gjæstebudet var særdeles prægtigt, og alle Levnetsmidler vare af bedste Slags. Men Kongen var temmelig uglad. Da han nu havde været der de tre bestemte Nætter, og Dagen kom, da han skulde drage bort, gik Thorolf til ham, og bad ham følge med ned til Stranden. Kongen gjorde det. Der ved Landet laa den Drage[2], som Thorolf havde ladet bygge, med Tjelding og alt andet Tilbehør. Dette Skib gav Thorolf Kongen, og bad ham betragte Gildet efter dets Hensigt; at han havde bedet saa mange Gildesmænd, var skeet alene til Hæder for Kongen, og ikke for at kappes med ham. Kongen syntes vel om disse Thorolfs Ord, og blev igjen mild og munter; mange af de Tilstedeværende lagde ogsaa et godt Ord imellem, og sagde, som sandt var, at Gildet var særdeles hæderligt, Afskedsgaven højmodig, og at saadanne Mænd vare en Styrke for Kongen. De skiltes da ad i Kjærlighed. Kongen fortsatte sin Reise sydpaa, og tog til Gilder, som vare beredte for ham.

9. Hilderides Sønner.

Hilderides Sønner droge ogsaa til Kongen, og bade ham til et tre Dages Gilde. Han bestemte naar han vilde komme, men fandt ikke mange samlede, skjøndt Gildet for Resten lod

[1]) nemlig over al den Mængde, som Thorolf havde samlet.

[2]) eller Skibet med Dragehoved.

vel af, og Kongen var ret munter. Haarek gav sig da i Tale med Kongen, og spurgte, hvor han havde taget ind om Sommeren, hvorpaa Kongen fortalte om sin Færd, og ytrede sin Tilfredshed med den Modtagelse han havde nydt overalt, da hver havde gjort sit Bedste. „I Torgar," sagde Haarek, „gik det nok prægtig til, thi der skal have været mange samlede." Dertil sagde Kongen Ja. „Det er at formode," vedblev Haarek, „thi til det Gilde var der gjort store Anstalter; og fornemligen, Konge, maa I takke eders Lykke, at det gik, som det gik, saa I ikke kom i Livsfare, men hvem veed ikke, at I baade er en klog Mand og en Lykkens Yndling; thi at alt ikke var, som det skulde være, det anede du jo strax, da du saae den store Mængde Folk, der var draget sammen, og man har fortalt mig, hvorledes du lod alle dine Tjenere bestandig være fuldvæbnede og holde Vagt baade Nat og Dag." Kongen saae paa ham, og sagde: „Hvi siger du sligt, Haarek, og hvad kjender du mere dertil?" „Maa jeg have Orlov, Konge, frit at sige min Mening?" spurgte Haarek. „Tal," svarede Kongen. „I vilde ikke," vedblev Haarek, „synes vel om, hvis I, Herre Konge, hørte hver Mands Ord, hvad de saaledes tale hjemme hos sig, hver efter sit Sind, om den Trældom, hvori I holder alle Landets Indbyggere; men vist er det, at der mangler ikke Almuen andet, til at rejse sig imod eder, end en djærv Anfører. Hvad nu saadanne Mænd, som Thorolf angaar, da er det ikke underligt, at han tykkes ypperligere end andre; ham fattes hverken Styrke eller tækkeligt Udvortes, han har en Hird omkring sig, som en Konge, og besidder Rigdom nok, om han end ikke ejede andet end sit eget Gods, men han tilegner sig ogsaa andres, som sit; desuden har I givet ham store Forleninger. Alt var nu beredt, at lønne eder slet

derfor. Thi det er Sandhed: da det spurgtes, at I vilde tage til Helgeland med saa faa Folk, ikke mere end tre hundrede Mand, overlagde Indbyggerne med hverandre, at han skulde samle en Hær, og tage dig af Dage med hele dit Følge. Thorolf var Hovedmanden derfor; og til Belønning skulde han være Konge over Helgelands Fylke og Nummedals Fylke. Han drog derfor ud og ind ad hver Fjord, og omkring til alle Øerne, og samlede hver Mand han kunde faa og hvert Vaaben. Og det var noget, som alle vidste, at han med denne Hær skulde stævne mod Kong Harald, og byde ham et Slag. Men det er ogsaa vist, Konge, at skjøndt eders Magt var noget ringere end Bøndernes, saa foer der en Skræk i dem, da de saae eder komme seilende; og man blev da enig om, at gaa eder imøde med Venlighed, og byde eder til Gilde, men naar I havde drukket og laa og sov, at anfalde eder med Ild og Vaaben. Og til Jærtegn derpaa tjener, hvis jeg ellers har hørt ret, at I blev ført ind i en Kornlade, thi Thorolf vilde ikke lade sin ny, smukke Stue opbrænde; og et andet Jærtegn er, at alle Huse vare fulde af Vaaben og Hærklæder. Men saasom de ikke kunde faa deres svigefulde Anslag imod eder fuldførte, saa grebe de til det, som for Øjeblikket var tjenligst; de udsatte alt til en bedre Lejlighed. At dette nu har kunnet holdes skjult, finder jeg rimeligt nok; thi faa, tænker jeg, vide sig skyldfri, hvis Sandheden kom for Dagen. Det skal nu være mit Raad, min Konge, at du tager Thorolf til dig, og lader ham være i din Hird, bære dit Mærke, og være paa Stavnen i dit Skib; dertil er han særdeles dygtig. Men vil du have, at han skal blive ved at være Lensmand, saa giv ham Forleninger nede i Fjordene; der findes al hans Slægt, og du kan da see til, at han ikke

bliver for mægtig; men giv Sysselet her i Helgeland til maadeholdne Mænd, som ville tjene eder med Troskab, og som have sin Slægt her, og hvis Frænder før have haft den Forretning. Jeg og min Broder skulle altid findes villige til hvad du vil betro os; vor Fader havde her i lang Tid Kongens Syssel, og forestod det vel. Det er en temmelig vanskelig Sag, Konge, at faa gode Bestyrere her, thi I selv kommer her sjelden; Landets Styrke er for liden, til at I skulde drage hid med en hel Hær, men at I oftere kommer her med faa Folk, er ikke heller raadeligt, thi her ere mange, som ej ere at lide paa." Denne Tale vakte megen Vrede hos Kongen, skjøndt han beholdt sine Tanker hos sig selv; thi saa plejede han, naar der bragtes ham vigtige Tidender. Han spurgte da, om Thorolf var hjemme i Torgar? „Det er han næppe," svarede Haarek, „han er nok saa forsigtig en Mand, at han tager sig i Agt for eders Magt; thi han kan vel tænke, at ikke alle ere saa tavse, at I jo vil faa Nys om denne Tidende; han rejste strax op til Alost, saasnart I havde begivet eder paa Vejen." Kongen talte kun lidet om denne Sag med andre Mænd, men det lod til at han fæstede Lid til det, der var ham forebragt. Da han drog sin Vej videre frem, ledte Hilderides Sønner ham sømmelig ud med Gaver, og han lovede dem sin Naade. Men desuden gave Brødrene sig Ærende i Nummedalen, og indrettede det saaledes, at de hist og her traf sammen med Kongen, som ofte laante Øre til deres Meddelelser.

10. Om Thorgils Gjallande.

En af Thorolfs Hjemmemænd, og den, han mest agtede af alle sine Huskarle, var Thorgils Gjallande. Han havde paa Vikingstogene været hans Stavnbo og Mærkesmand[1];

[1]) den, som førte Mærket eller Fanen i Forstavnen.

havde været med i Slaget i Hafursfjord, hvor han styrede Thorolfs Skib; desuden var han baade stærk og modig, og Kongen havde efter Slaget givet ham Vennegaver, og lovet ham sin Gunst. Naar Thorolf ikke var hjemme, forestod Thorgils Gaarden paa Torgar, og havde fuldkommen Raadighed i sin Husbondes Fraværelse; ogsaa nu havde Thorolf, før han drog hjemmefra, leveret Thorgils al den Finneskat, som han havde hævet paa Fjeldet, og som tilhørte Kongen, og befalet ham, at bringe den til Kongen, hvis han ikke selv kom hjem, førend denne forlod den nordlige Del af Landet. Thorgils ladede derfor Skatten paa en stor Byrding[1], der tilhørte Thorolf, og sejlede med omtrent tyve Mand sønderpaa efter Kongen, og traf ham inde i Nummedalen. Da Thorgils nu blev stædt for Kongen, bragte han ham Thorolfs Hilsen, og sagde, at han kom nu med den Finneskat, som Thorolf sendte ham. Kongen saae paa ham, men svarede intet; man mærkede, han var vred. Thorgils gik da bort, og tænkte at finde en bedre Lejlighed til at tale med Kongen. Han henvendte sig til Ølver Hnufa, og fortalte ham, hvorledes det var gaaet ham, og spurgte ham, om han vidste noget om, hvad der var i Vejen? „Nej," svarede Ølver, „men jeg har mærket, at Kongen tier stille hver Gang Thorolf bliver nævnet, siden den Tid vi vare i Leka, og jeg formoder, han maa være bleven bagvasket. Om Hildirides Sønner har jeg hørt, at de havde en lang Enetale med Kongen, og af deres Ord kan man let skjønne, at de ere Fjender af Thorolf; men jeg skal snart faa dette at vide af Kongen." Ølver begav sig derpaa til Kongen, og sagde: „Eders Ven Thorgils Gjallande er kommen hid med Skatten fra Finmarken, som er eders Ejendom. Den er denne Gang

[1]) Lastskib.

meget større, end den har været før, og langt bedre Varer; han vil gjerne reise snart tilbage igjen; vær saa god, Konge, og gak hen at see den; thi ingen har før seet saa gode Graavarer." Kongen svarede ikke noget, men gik dog derhen hvor Skibet laa. Thorgils bar strax Varerne op, og viste Kongen dem. Men da denne saae, at det var sandt, at Varerne vare langt flere og bedre, end de før havde været, saa opklaredes hans Aasyn, og Thorgils fik nu Lov at tale med ham. Han bragte Kongen nogle Bæverskind, som Thorolf sendte ham, og endnu flere Kostbarheder, som han havde faaet paa Fjeldet. Derover blev Kongen munter, og spurgte, hvorledes det var gaaet med Thorolfs Reise? hvilket Thorgils da berettede omstændelig. „Det er dog stor Skade," sagde da Kongen, „at Thorolf ikke skal være mig tro, og kunde tænke paa, at blive min Banemand." Da toge mange af de Tilstedeværende til Orde, og sagde alle med een Mund, at det maatte være slette Menneskers Bagvaskelse, hvis sligt var forebragt Kongen, og at Thorolf var ganske uskyldig. Til Slutning sagde endelig Kongen, at det vilde han ogsaa helst tro, hvorpaa han talte venlig med Thorgils om allehaande Ting, og forlod ham uden Vrede. Da Thorgils kom hjem til Thorolf, fortalte han alt, som det var gaaet til.

11. Om Thorolf.

Om Vinteren drog Thorolf atter op til Finmarken med hundrede Mand, og handlede med Finnerne. Denne Gang drog han langt østerpaa, og da man der fik Nys om hans Reise, kom nogle Kvener til ham, og sagde, at de vare sendte af Kong Faravid af Kvenland. Kyrelerne hærgede nemlig paa hans Rige, og han bad desaarsag Thorolf at komme ham til Hjælp; han lovede ham derfor ligesaa meget Bytte

som Kongen fik, og hver af hans Mænd saa meget som to af Kongens. Hos Kvenerne var det Lov, at Kongen ved Byttets Deling skulde have Trediedelen, og desuden forlods alle Skind af Bæver, Sobel og Astrake[1]. Thorolf foreskillede sine Folk dette, og overlod dem at afgjøre, om man skulde give sig paa denne Færd eller ej; men da der var Udsigt til saa stort Bytte, saa mente de fleste, at man skulde forsøge det; hvorfor det blev besluttet, at de skulde tage med Sendebudene. Finmarken er et vidt udstrakt Land; mod Vesten ligger Havet, hvorfra der gaar store Fjorde ind i Landet, ligeledes mod Norden og helt øster om; men mod Sønden er Norge. Landet er fuldt af Fjeldbygder, deels i Dalene, deels ved Søerne; thi i Finmarken ere der overordentlig store Søer og imellem dem vide Skovstrækninger; og fra den ene Ende til den anden overskjæres det af den høje Fjeldkjede Kjølen. Da Thorolf nu var kommen østerpaa i Kvenland til Kong Faravid, beredte de sig til Toget, fire hundrede Mand stærke, af hvilke Nordmændene udgjorde det ene, og kom frem til Fjeldet, hvor de traf paa de Kyreler, der havde fejdet paa Kvenerne. Saasnart disse mærkede Ufred, samlede de sig, og droge imod Kvenerne, haabende Sejer, som før. Men saasnart Slaget begyndte, gik Nordmændene drabelig frem, da deres Skjolde vare stærkere, end Kvenernes, saa at Kyrelerne lede et stort Nederlag, og Kong Faravid og Thorolf gjorde et overordentlig stort Bytte, hvorpaa de vendte tilbage til Kvenland. Thorolf forlod Kong Faravid i Venskab, drog ned fra Fjeldet til Fjorden Vefner, og saa til sin Gaard paa Sandnæs. Efter nogen Tid tog han om Vaaren til Torgar, og her hørte han, hvorledes Hildesides Sønner om Vinteren havde været i Throndhjem hos

[1]) Egern eller Jærv.

Kong Harald, og hvorledes de paa alle Maader havde søgt at bagvaske ham hos Kongen. Man fortalte ham ogsaa meget om, hvad det egentlig var deres Bagvaskelse gik ud paa. Men Thorolf svarede: „Det er langt fra at Kongen vil fæste Tro til sligt, om ogsaa saadan Løgn bliver ham forebragt; thi der er aldeles ingen Grund til, at jeg skulde svige ham, der har beviist mig saa meget Godt og intet Ondt, og det er langt fra at jeg vil tilføje ham nogen Meen, om jeg end havde Lejlighed dertil; heller vil jeg være hans Lendsmand, end hedde Konge, naar jeg skal dele denne Værdighed med en anden, der kan gjøre mig til Træl hvilket Øjeblik han vil."

12. Om Harald og Haarek; samt Kongen og Thorolf.

Om Vinteren havde Hilderides Sønner selv tolvte været hos Kong Harald, og havde sine Hjemmemænd og Naboer med sig. Disse Brødre gave sig ofte i Tale med Kongen, og vedbleve, som før, at bagtale Thorolf. Blandt andet spurgte Haarek: „Syntes I godt om Finneskatten, Konge, som Thorolf sendte eder?" „Ja," svarede Kongen. „Hvad vilde I da ikke have sagt," vedblev Haarek, „hvis I havde faaet alt det I skulde have! Men det var langt fra; den største Del undslog Thorolf. Han sendte Eder tre Bæverskind til Foræring, men jeg veed med Visshed, at han selv beholdt tre halve Snese, som med Rette tilhørte eder; og saaledes er det vel ogsaa gaaet med det andet. Hvis I derimod betroede os Brødre Sysselet, skulde vi sandelig bringe eder langt mere." Alt hvad de nu saaledes sagde mod Thorolf, det bekræftede deres Ledsagere, saa at Kongen blev overmaade vred.

Om Sommeren drog Thorolf med halvfemsindstyve velrustede Mænd til Throndhjem, for at bringe Kong Harald

Finneskatten. Der blev anviist ham Plads i Gjæstesalen. Strax den første Dag kom Olver Hnufa til sin Frænde, og fortalte ham, hvorledes han var bleven bagvasket, og at Kongen laante Øre dertil. Thorolf bad ham derfor, at tale hans Sag hos Kongen; „thi jeg selv," sagde han, „vil ikke kunne give ham mange gode Ord, hvis han heller vil tro slette Mænds Løgne, end fæste Lid til min Sanddruhed og Oprigtighed, som han har haft Prøver paa." Næste Dag kom Olver igjen til Thorolf, og sagde, at han havde talt med Kongen, men kunde ligesaa lidet som før blive klog paa ham. „Saa faar jeg selv gaa til ham," sagde Thorolf; hvilket han da ogsaa gjorde. Han kom ind, da Kongen sad til Bords, og hilste. Kongen takkede, og befalede at skjenke for ham. Thorolf sagde, at han bragte nu Kongens Skat af Finmarken, og endnu andre Ting, hvorved han haabede at vise ham sin Taknemlighed. Hvortil Kongen svarede, at han ikke ventede sig andet af Thorolf end Godt, og havde heller ikke forskyldt andet. „Skjøndt," sagde han, „hvor omhyggelig du er for at tækkes mig, derom hører man vel forskjellige Meninger." „Meget falskelig maa jeg da være bedømt," sagde Thorolf, „hvis nogen siger, at jeg har viist Utroskab imod eder; de, der forebringe dig sligt, maa mere være dine Venner end jeg, og sikkerlig mine fuldkomne Fiender; men det vil komme dem dyrt at staa, naar vi engang ene kunne afgjøre den Sag." Thorolf gik derpaa bort; og næste Dag udredte han Skatten i Kongens Nærværelse. Da alt var frembaaret, tog Thorolf nogle Bæver- og Sobelskind, og sagde, at dem vilde han forære Kongen. Mange af dem, der stode hos, sagde, at det var vel gjort, og Kongens Venskab værd. Men Kongen sagde, at Thorolf havde taget sin Løn forud. Hvorpaa Thorolf svarede,

at han havde gjort alt hvad der stod i hans Magt, for at behage Kongen. Var han alligevel ikke fornøjet, saa var det ikke hans Skyld. Kongen kjendte ham og hele hans Opførsel fra den Tid, da han var hos ham i hans Svitte; og det var underligt, om han nu troede ham anderledes sindet, end den Gang. Kongen svarede: „Den Gang du var hos os, Thorolf, skikkede du dig vel i alle Maader; det er derfor bedst, at du igjen tager til min Hird; bær mit Mærke, og forestaa mine Hirdmænd! da vil ingen kunne bagvaske dig, og jeg kan have din Adfærd for Øje baade Nat og Dag." Thorolf saae til begge Sider af sig; der stode hans Huskarle. „Det vil blive mig tungt," sagde han, „at give disse mine Mænd Afsked; for min Rang og for dine Forleninger maa du raade, Konge; men disse mine Følgesvende vil jeg ikke skille mig ved, saalænge jeg har Føde at give dem, selv naar jeg ikke har andet, end mig selv, at stole paa. Det er min Bøn og Begjering, Konge, at I vil tage hjem til mit til Gjæstebud; hør da selv saadanne Mænds Ord, som I har Lid til, hvad Vidnesbyrd de bære i denne Sag, og handl da efter eders Overbevisning!" Kongen svarede og sagde, at han ikke tiere vilde tage til Gilde hos Thorolfs. Denne gik da bort, og lavede sig til Hjemrejsen; men saasnart han var taget bort, overgav Kongen Hilderides Sønner de Forleninger i Helgeland, som Thorolf hidtil havde haft, saavel som Finnefærden. Han inddrog desuden Gaarden i Torgar, og alt det, Brynjolf havde ejet, og overlod Bestyrelsen af det altsammen til Hilderides Sønner. Derefter sendte han Mænd med Jærtegn til Thorolf, for at bekjendtgjøre ham denne Anordning. Denne lod da alt det Løsøre, han kunde føre med sig, bringe ombord paa et Skib, og sejlede med alle sine Mænd, baade Frigivne og Trælle,

til sin Gaard paa Sandnæs, og havde ikke ringere Følge, eller førte mindre Pragt, end forhen.

13. Om Hilderides Sønner.

Hilderides Sønner overtoge Sysselet i Helgeland uden Modsigelse, formedelst Kongens Overmagt, men mange af Thorolfs Frænder og Venner havde meget derimod. Om Vinteren droge de med tredive Mand op paa Fjeldet; men Finnerne gjorde meget mindre af disse Sysselmænd, end den Gang Thorolf kom, saa at de med langt større Uvillie, end ellers, betalte Skatten. Thorolf derimod tog med hundrede Mand op paa Fjeldet, og drog strax øster til Kvenland til Kong Faravid, med hvem han gjorde et nyt Tog med firehundrede Mand til Kyreleland, hvor de plyndrede omkring i Bygderne, og gjorde stort Bytte. Om Foraaret vendte han tilbage til sin Gaard, og sendte sine Mænd dels paa Skredfangst[1] til Vaage, dels paa Sildefiskeri, og samlede hjem til sin Gaard al den Fangst, der kunde gjøres. Han havde et stort, veludrustet Havskib, der var malet ovenfor Søgangen og havde blaa- og rødstribede Sejl. Dette lod han sætte i Stand, og bemande med sine Huskarle, og efter at have ladet det med Stokfisk, Huder og lyse Skindvarer[2], samt en stor Del Graaskind og andre Skindvarer, som han havde faaet paa Fjeldet, lod han det sejle over til England, for at kjøbe Klæde og andre Fornødenheder. I England gjorde de godt Kjøbstævne, og ladede Skibet med Hvede, Honning, Vin og Klæde. De havde god Bør, og kom om Høsten tilbage til Hordeland. Den samme Høst vare Hilderides Sønner komne til Kongen, for at bringe ham Skatten. Kongen var selv tilstede ved Udredningen. „Er nu al den Skat udredt," sagde han, „som

---

1) Skred, d. e. Fisk, som anvendes til Stokfisk.
2) Hermelinskind.

I fik i Finmarken?" „Ja," svarede de. „Den er baade meget mindre og slettere," sagde Kongen, „end da Thorolf krævede den, og I sagde jo dog, at han handlede ilde med Sysselet." „Det er godt, Konge," svarede Haarek, „at du har lagt Mærke til, hvor megen Skat der plejer at komme fra Finmarken, thi du kan da let beregne dit Tab, hvis Thorolf bliver ved at øde Finneskatten for dig. Vi vare der i Vinter med tredive Mand, efter de forrige Sysselmænds Sædvane; men saa kom Thorolf med hundrede Mand, og vi hørte, hvorledes han havde ladet sig forlyde med, at han vilde tage os Brødre og alle de Mænd, vi havde med os, af Dage, fordi du havde givet os Bestyrelsen af det Syssel, han selv vilde have. Vi saae da ingen anden Udvej for os, end at undgaa ham og sørge for vor Sikkerhed; og derfor kom vi kun saa kort bort fra Bygderne paa Fjeldet, imedens Thorolf med en hel Mandeskare drog igjennem Finmarken, bemægtigede sig al Handel, og lod sig betale Skat af Finnerne. Og hvorfor vil han saaledes forhindre eders Sysselmænd fra at komme til Finmarken, uden fordi han agter at gjøre sig til Konge baade over den og over Helgeland og hele Landet der nordpaa. Det er sandelig underligt, at I lader alt dette gaa ustraffet hen. Et sikkert Bevis paa, hvor meget Gods han har trukket af Finmarken, er den Knar, den største paa Helgeland, der i dette Foraar blev udrustet paa Sandnæs. Hele Ladningen derpaa tilhørte Thorolf, og den bestod, tænker jeg, næsten aldeles af Graavarer, og uden Tvivl fandtes der flere Bæver- og Sobelskind, end Thorolf har bragt dig. Dette Skib førte Thorgils Gjallande, og sejlede med det over til England. Vil du vide, hvorledes det forholder sig dermed, saa lad speide efter Thorgilses Færd, naar han kommer her tilbage; thi jeg tror næppe, at noget Handelsskib i vore

Dage har haft saa stor en Ladning inde; og naar alt kommer til alt, saa er hver Penning derpaa din Ejendom, o Konge!" Alt hvad Haarek saaledes sagde, det bekræftede hans Ledsagere, og der var ingen tilstede, som kunde modsige det.

14. Thorolfs Skib bliver taget.

Der var den Gang hos Kong Harald to Brødre fra Vigen, ved Navn Sigtryg Snarfare og Halvard Haardfare. Deres Mødreneæt stammede fra Vestfold, og de kunde regne sig i Slægt med Kongen. Disse store, stærke, modige, i Løb, Skifærd, Skibsføring og andre Idrætter veløvede Mænd vare ikke synderlig elskede af Almuen; men Kongen gjorde meget af dem, og brugte dem til sine Sendefærd baade inden- og udenlands, snart til at lade nogen henrette, eller til at inddrage Gods og deslige. Disse Brødre fulgte nu ogsaa med Kongen, da han drog paa Gjæsteri i Hordeland. En Dag lod han dem kalde til sig, og befalede dem, at tage deres Følgeskab, og speide efter det Skib, som Thorgils Gjallande om Sommeren var sejlet med til England, og naar de havde fundet det, at bringe ham Skibet og Ladningen, men lade Mændene, hvis de ikke satte sig til Modværge, drage deres Vej. Brødrene vare strax færdige, og toge hver sit Langskib, for at opsøge Thorgils. De fik Spørgsmaal paa ham, at han var kommen fra England, og sejlet nordefter. De sejlede da efter ham, og traf Skibet i Furesund, kjendte det strax, overrumplede Mandskabet, der ikke tænkte paa nogen Fare, og førte dem vaabenløse til Land, saa at de ikke havde andet, end hvad de gik og stod i. Derpaa traf de Bryggerne ind fra Kysten, hvor Skibet laa, hug Landtovene over, og bragte Skibet med Ladningen til Kongen. Da Ladningen blev baaren op af Skibet, saae Kongen, at det var Storgods, og at Haarek ikke havde løjet. Men Thorgils og hans Ledsa-

gere maatte nu see sig om efter en Befordring, og tyede til Kveldulf, som de fortalte det slette Udfald af deres Reise. Kveldulf tog dog vel imod dem, og sagde, at nu gik hans Anelse i Opfyldelse, at Thorolf ingen varig Lykke maatte vente sig af Venskabet med Kong Harald. „Det Pengetab, han nu har liidt," vedblev han, „kunde endda være hvad det var, naar kun ikke værre Ting følger efter; men jeg frygter bestandig for, at han ikke vil betænke, hvor ringe hans Kræfter ere imod den Overmagt, han har for sig." Og han bad derpaa Thorgils at sige til Thorolf: „Det er mit Raad, at han skal forlade Landet, thi maaskee han bedre kan komme an hos den engelske, danske eller svenske Konge." Derpaa forsynede han Thorgils og hans Mænd med en Roskude med Tilbehør, samt Tjelding, Levnetsmidler og alt hvad de kunde behøve til Reisen; og de seilede da nordpaa til Thorolf, og bragte ham Tidende om alt hvad der var forefaldet. Thorolf tog sig den lidte Skade temmelig let, og sagde, at det vilde ikke skorte ham paa Gods; det var jo godt at have Fællig med Kongen. Han kjøbte sig derpaa Mel og Malt, og hvad han ellers behøvede for sine Folk, men beklagede, at hans Huskarle nu ikke kunde faa saa smukke Klæder, som han havde tiltænkt dem. Derpaa solgte eller pantsatte han sine Jorder, men holdt samme Hus som før, og havde heller ikke færre Folk, end forrige Vinter, snarere flere; og paa Gilder og Gjæstebud for sine Venner anvendte han endnu mere, end før. Den hele Vinter blev han hjemme.

15. Thorolfs Hærtog.

Da nu Vaaren kom, Sneen smæltede og Isen skiltes, lod Thorolf et stort Langskib sætte i Søen og tiltakle, besatte det med sine Huskarle, og havde over hundrede Mand hos sig, lutter smukke, udvalgte og velbevæbnede Folk; med

den første gunstige Vind sejlede han derpaa langs ned med Kysten af Landet, snart inden- snart udenskjærs, og der forefaldt intet mærkeligt, førend han kom øster i Vigen. Der spurgte han, at Kong Harald opholdt sig der, og vilde om Sommeren drage til Oplandene. Indbyggerne erfarede intet om Thorolfs Færd, thi han sejlede med god Bør videre til Danmark, og derfra til Østerleden, hvor han hærgede om Sommeren, men uden at vinde stort Bytte. Om Høsten sejlede han tilbage til Danmark, og kom der paa den Tid, da Øreflaaden[1] skiltes ad. Der havde, som sædvanlig, været en stor Del norske Skibe, men alle dem lod han sejle forud, uden at give sig tilkjende. En Aften kom han til Mostersund[2], hvor der laa en stor Knar, der ligeledes var kommen fra Øre[3]. Befalingsmanden paa den var en af Kong Haralds Fogeder, Thorer Thruma, der forestod Kongens Gaard paa Thruma, en stor Gaard i Vigen, hvor Kongen ofte opholdt sig, og til hvis Fornødenhed Thorer nu var sejlet hen, for Kongens Penge at kjøbe Fladbrød, Malt, Hvede og Honning. Thorolf lagde med sit Skib til Knarren, og bød Thorer at værge sig; men da denne ikke havde Folk nok til at staa sig mod Overmagten, saa overgav han sig; hvorpaa Thorolf tog Skibet med hele Ladningen, og satte Thorer i Land paa Øen. Med begge sine Skibe sejlede han saa nordpaa til han kom til Elven[4], hvor de bleve liggende, for at vente paa Nattens Frembrud; og da det var blevet mørkt, roede de med Langskibet op i Floden, og lagde til paa Øen Hisingen ved den Gaard, som Halvard og Sigtryg ejede,

---

1) Saaledes kaldtes de Handelsskibe, der hver Sommer samledes i Øresund fra alle de omliggende Lande.

2) En Havn i Halland.

3) Helsingør eller Skaanør.

4) Gøtelven.

og som beboedes af deres tvende yngre Brødre, Thord og Thorgeir. De kom til Gaarden før Dagningen, sloge Mandskreds omkring den, og raabte Hærraab, saa at alle derinde vaagnede og løb efter deres Vaaben. Thorgeir flygtede strax ud af sit Sovekammer hen til Skigaarden[1], som gik rundt om Gaarden, greb fat i en af Pælene, og svingede sig over. I Nærheden stod Thorgils Gjallande, som svang sit Sværd efter Thorgeir, traf ham i Haanden, og hug den af ved Pælen, hvorpaa Thorgeir løb til Skoven. Men hans Broder Thord blev fældet med over tyve Mand. Derpaa ranede Thorolfs Folk alt, og afbrændte Gaarden; sejlede saa igjen ud af Floden til Havs, og nordpaa i Vigen. Her traf de paa et stort Handelsskib ladet med Malt og Mel, og tilhørende nogle Indbyggere i Vigen; ogsaa dette anfaldt Thorolf, satte Folkene i Land, og bemægtigede sig Skib og Gods. Saaledes havde han nu tre Skibe, hvormed han sejlede forbi Folden[2], og ad den sædvanlige Vej forbi Lindesnæs. Paa Vejen lagde de til ved Næssene, og hug Strandhug. Da de vare komne nordenfor Lindesnæs, sejlede de længer ud til Havs, men ranede dog hvor de kom til Land. Endelig drejede Thorolf ind i Fjordene til sin Fader Kveldulf, hvem han fortalte, hvad han havde taget sig for om Sommeren. Efter et kort Ophold fulgte Faderen og hans Broder Grim ham til Skibet; og forend de toge Afsked med hinanden, sagde Kveldulf: „Det er nu gaaet, Thorolf, som jeg sagde dig, før du drog til Kong Haralds Hird, at hverken du eller nogen af os Frænder vilde times Lykke deraf. Du har heller ikke brudt dig noget om min Advarsel, ikke at kappes med Kong Harald; thi hvor modig og dygtig

[1]) Plankeværk eller højt Stakit.

[2]) Kristianiafjord og Egnen deromkring.

du end i alle Henseender er, saa har du dog for stakket en Lykke til at stille dig ved Siden af Kong Harald, som alle her i Landet have maattet bukke under for, hvor stor Magt og hvor mange Mænd de end have at byde over. Det bæres mig nu for, at det er sidste Gang vi vil sees, og skjøndt du efter Naturens Løb skulde overleve mig, saa frygter jeg dog, at det vil anderledes føjes." Thorolf gik nu ombord, og sejlede hjem til Sandnæs, hvor han lod alt det erhvervede Bytte bringe til sin Gaard, og satte Skibet op. Han havde nu tilstrækkelig Føde for sine Mænd, blev bestandig hjemme, men havde ikke færre Folk, end forrige Vinter.

10. Halvard og hans Broder drage mod Thorolf.

Imedens Thorolf var paa Hærtoge, opholdt Kong Harald sig i Vigen, tog derfra om Høsten til Oplandene, og siden til Throndhjem, hvor han blev Vinteren over. Brødrene Sigtryg og Halvard, der imidlertid havde spurgt, hvorledes Thorolf havde handlet med deres Ejendom paa Hisingen, og al den Skade han havde anrettet paa Mænd og Gods, mindede ofte Kongen derom, saa vel som hvorledes Thorolf havde ranet Kongens og hans Undersaatters Ejendomme, og bade Kongen om Orlov til, med deres sædvanlige Mandskab at maatte hjemsøge Thorolf. Kongen svarede: „Vistnok kan ingen fortænke eder i, at I tage Thorolf af Dage, men jeg frygter, der skorter eder paa Lykke til det Værk; I kunne være dygtige og drabelige Mænd nok, men hans Mage ere I dog ikke." Det, svarede de, vilde jo vise sig, naar Kongen gav dem Orlov; de havde tit vovet sig mod Mænd, som ikke havde tilføjet dem saa svare Fornærmelser, og havde sædvanlig gaaet af med Sejeren. Saasnart det vaarede, og Folk begyndte at sejle ud, bleve

de ved at gjentage deres Begjering, at de maatte drage mod Thorolf og dræbe ham, indtil Kongen gav dem Tilladelse. „Jeg veed," sagde han, „at I vil bringe mig hans Hoved og en stor Del Kostbarheder, hvis I ellers komme tilbage; men nogle ymte, at hvis I seile nordpaa, saa vil I komme til at bruge baade Aarer og Seil, for igjen at komme derfra." De gjorde sig paa det snareste færdige med to Skibe og to hundrede Mand, og seilede med Nordostvind udaf Fjorden; men det er Modvind, naar man vil nordpaa langsmed Landet.

17. Thorolfs Fald.

Da Brødrene droge afsted, var Kong Harald paa Gaarden Lade i Throndhjem, og lod strax efter i største Skynding fire Skibe sætte i Stand, med hvilke han roede over Throndhjems Fjord ind i Beiters Sø til Eidet ved Elda. Der lod han Skibene blive liggende, og drog over Eidet til Nummedalen. Her lod han Bønderne skaffe Skibe, hvorpaa han gik ombord med sin Hird, der udgjorde fire hundrede Mand. Han havde sex Skibe, alle vel besatte med Mænd og Vaaben. De havde et hvast Modvejr, og roede Dag og Nat; til Lykke vare Nætterne lyse. Om Aftenen efter Solbjerg kom de til Sandnæs, hvor de saae et tjeldet Langskib ligge i Søen, hvilket de kjendte for Thorolfs. Han havde besluttet at forlade Landet, og havde ladet brygge Mundgaat til Reisen. Kongen befalede sine Mænd at gaa op fra Skibene, og lod sit Mærke bære frem. Der var ikke langt til Gaarden. Thorolfs Vardmænd[1] sade inde og drak, saa der var ingen paa Varden, og heller ingen andre ude. Kongen lod da Mændene slaa Kreds om Stuen; de opløftede et Krigsraab, og der blev blæst i Kongeluren. Men saasnart Thor-

[1]) Vogtere eller udstillede Poster.

olf og hans Folk hørte dette, løb alle til sine Vaaben, thi hver Mands fulde Væbning hang over hans Rum[1]. Derpaa lod Kongen udraabe ved Stuedøren, at Kvinder, Børn og Oldinge, Trælle og Tyende skulde gaa ud. Husfruen Sigrid gik da ud med alle Kvinderne, og de Mænd, som havde faaet Lov dertil. Sigrid spurgte om Berdlakaares Sønner vare der tilstede. De gik begge to frem, og spurgte, hvad hun vilde dem. „Følger mig til Kongen!“ sagde hun. De gjorde saa. Og da hun var kommen til Kongen, sagde hun: „Er det forgjæves, Herre, at mægle Forlig imellem eder og Thorolf?“ Kongen svarede: „Vil Thorolf give sig i min Vold paa min Naade, saa skal han beholde Liv og Lemmer, men hans Mænd skulle lide Straf efter deres Skyld.“ Derefter gik Olver Hnufa til Stuen, og lod Thorolf kalde, og sagde ham Kongens Vilkaar. Thorolf svarede strax, at han intet tvunget Forlig vilde indgaa med Kongen; „men bed ham,“ sagde han, „at give os Lov til at gaa ud, og lad da Lykken dele os imellem!“ Olver gik til Kongen, og sagde ham Thorolfs Begjering; men Kongen svarede: „Sætter Ild paa Stuen! jeg vil ikke øde mine Mænd, og stride med ham herude; kommer han ud, da vil han tilføje os megen Mandeskade, skjøndt han har færre Mandskab end vi.“ Der blev da sat Ild paa Stuen, som snart fængede, thi Tømmeret var tørt og Væggene tjærede, og Taget tækket med Næver[2]. Thorolf befalede sine Mænd at bryde Fjællebeklædningen op, for at komme til Bjælkelaget i Gavlen, og saa at bryde Skjoldpanelet; og da de saaledes vare komne til Bjælkerne, toge saa mange Mand, som kunde komme til, fat paa en af Bjælkerne, og skjøde den med den ene Ende ud i Hjørnet af Bygningen, saa haardt at alle Spigerne

[1]) det Sæde han plejede at have i Stuen. [2]) Bark.

sprang, saa at Væggen gik isønder, og der blev en stor Udgang. Thorolf gik da først ud, dernæst Thorgils Gjallande, og saa den ene efter den anden. Nu begyndte der en heftig Kamp, en Stund næsten uvis, saalænge som Stuen tjente dem til Ryghold, og Kongen tabte da mange Folk; men da Stuen begyndte at brænde, trængte Luen dem, og da faldt adskillige af dem. Thorolf sprang da frem, og hug til begge Sider; hvo han saarede, behøvede ikke at lade sine Saar forbinde. Han søgte hen mod Kongens Mærke, men i samme Øjeblik faldt Thorgils Gjallande. Thorolf naaede Skjoldborgen, gjennemborede Mærkesmanden, og sagde: „tre Fod kom jeg for kort[1]," og i det samme stode Sværd og Spyd igjennem ham; men Kongen selv gav ham Banesaaret, og Thorolf faldt frem for hans Fødder. Da raabte Kongen, at man skulde holde inde med Blodbadet, og lod sine Folk gaa ned til Skibene. Olver Hnufa og hans Broder befalede han at tage deres Frænde Thorolfs Lig, og sørge for, at det med de øvrige Faldne fik en sømmelig Jordefærd, samt at lade deres Saar forbinde, om hvis Liv der kunde være Haab; men han forbød at plyndre, „thi alt dette Gods," sagde han, „er min Ejendom." Da Kongen nu var kommen ombord med de fleste af sine Folk, gik han, medens Folkene forbandt sine Saar, omkring paa Skibet, og saae paa dem. Han saae en af sine Mænd forbinde et Svadesaar[2], og sagde, at det Saar havde Thorgils ikke givet, thi anderledes bed hans Vaaben; „faa," sagde han, „tænke paa at forbinde de Saar, han gav; stor Skade er det for en saadan Mand!" Strax om Morgenen lod Kongen hejse Sejl, og styrede rask søn-

---

1) thi ellers kunde han have naaet Kongen selv.

2) d. e. et let Saar, der vel var bredt, men ikke dybt, og derfor heller ikke farligt.

derpaa; henimod Aften stødte de i alle Sundene ved Øerne paa en stor Mængde Rosskibe, der vare paa Vejen til Thorolf; thi denne havde haft sine Spejdere ude helt ned til Nummedalen og rundt om paa Øerne, og de havde erfaret, at Halvard og hans Broder vare komne søndenfra, for at anfalde Thorolf. Disse Brødre havde imidlertid haft Modvind, og ligget omkring i forskjellige Havne, indtil der kom Nys om dem til de nordlige Dele af Landet, hvoraf alt dette Hærløb var opkommet; nu, da det snart rygtedes, hvad der var skeet, og at Kongen havde ladet sine Skibe blive i Nummedalen, var taget landvejs til Throndhjem, og med de Skibe, han der havde liggende, var sejlet til Lade, nu vendte de tilbage til Kongen, med liden Ære. Ølver Hnufa og Eivind Lambe opholdt sig nogen Tid paa Sandnæs, for at bringe alt i Orden. De lode Valen[1] begrave, stædede Thorolf til Jorden efter gammel Skik, og rejste Bautastene for ham; de lode de Syge helbrede, og bragte Boet i Orden for Sigrid. Det meste Husboned, Bordboned og Klædningsstykker vare brændte, men Resten i god Behold. Da de vare færdige dermed, begave de sig tilbage til Kongen i Throndhjem. I nogen Tid vare de stille, og gave sig ikke af med nogen. En Dag gik de begge for Kongen, og Ølver sagde: „Vi Brødre ville bede dig om Orlov, Konge, til at drage hjem til vore Gaarde; thi efter hvad her er forefaldet, have vi ikke mere Sind til at dele Drik og Sæde med dem, der bare Vaaben paa vor Frænde Thorolf.“ Kongen betragtede dem, og afslog det kort; hvorpaa de gik tilbage til deres Rum. Næste Dag lod Kongen dem kalde ind til sig i Maalstuen[2], og sagde: „I skulle nu faa Besked paa eders Begjering at drage hjem. I have været en Tid lang hos

[1]) de Faldne. [2]) Talestuen, Audienssalen.

mig, og opført eder som velsædede og dygtige Mænd, og jeg har altid været fornøjet med eder. Du, Eivind, skal nu drage til Helgeland; jeg vil gifte dig med Thorolfs Enke, Sigrid paa Sandnæs, give dig alt hans Gods, og mit Venskab, om du kan bevare det. Men Ølver skal blive hos mig; ham kan jeg ikke skille mig fra for hans Idrætters Skyld." Brødrene takkede Kongen. Eivind sejlede med et godt Skib og Kongens Jærtegn til Sandnæs, hvor Sigrid modtog ham vel, og føjede sig i Kongens Villie. De havde to Børn sammen. Eivind Lambe blev i Kongens Gunst, saalænge de levede.

18. Hilderides Sønner dræbes; og Ketil Hæng sejler til Island.

En af Thorolf Kveldulfsens bedste Venner og hans nære Frænde var Ketil Hæng, en Søn af Thorkel Jarl i Nummedalen og Ketil Hæng paa Rafnistas Datter Rafnhilde. Han var med i den Samling paa Helgeland, da man vilde komme Thorolf til Hjælp, men som opløste sig, da Kong Harald kom sejlende nordenfra efter Thorolfs Død. Hæng havde tresindstyve Mand med sig, og styrede til Torgar, hvor Hilderides Sønner opholdt sig med faa Folk. Han fældede dem der paa Gaarden, og bemægtigede sig deres Gods. Derpaa lod han alt sit flyttelige Gods bringe ud paa to Knarre, de største han kunde faa, og gik ombord med Kone og Børn, og alle de Mænd, der havde været i Ledtog med ham. Hans Fosterbroder Baug, en ætstor og rig Mand, styrede den ene Knar. Faa Aar før denne Tid vare Ingolf og Hjørleif sejlede ud for at bebygge Island; der var megen Tale blandt Folk om denne Færd, og det hed sig, at der var godt Land at faa. Hæng sejlede nu ud, for at opsøge Landet, og kom mod Sønderkanten. Men da de

var hvast Vejr, og der ikke var havneligt formedelst de stærke Brændinger, sejlede de længer imod Vesten forbi Sandene; hvorpaa de endelig, da Vejret lagde sig, og Brændingen mindskedes, kom til Mundingen af en stor Flod. Det var Thjorsaa, som den Gang var baade stridere og dybere, end nu. De lossede Skibet, og undersøgte Landet østen for Aaen, og førte deres Kvæg med sig. Den første Vinter tilbragte Hæng østen for den ydre Rangaa, men om Foraaret tog han Land imellem Thjorsaa og Markarfljot, fra Fjeld til Strand, og byggede sig en Gaard paa Hove ved den østre Rangaa. Samme Foraar fødte hans Kone ham en Dreng, Rafn. Hæng gav Baug Land i Fljotshlid, hvor han boede paa Gaarden Hlidarende; og desuden uddelte han Land til sine Skibsfolk og til sine fire Sønner. Hans femte Søn, Rafn, der siden blev den første Lavmand paa Island, og boede paa Hove efter sin Fader, var den berømteste af dem alle.

19. Kveldulfs Sorg.

Imedens alt dette forefaldt, levede Thorolfs Broder Grim hjemme hos Faderen. Vinteren efter at Thorolf havde forladt dem, var Grim bleven gift med Bera, eneste Barn af en rig Lensmand i Fjordene, ved Navn Yngvar. Han var da fem og tyve Aar gammel, og allerede da skaldet, hvoraf han fik Navnet Skallegrim. Faderen Kveldulf var endnu en rask og rørig Mand, men overlod dog sin Søn Bestyrelsen af Gaard og Gods. Skallegrim, der lignede sin Fader i Vært og Styrke, Udseende og Sindelag, valgte, som han, stærke og dygtige Mænd til Hjemmemænd, og desuden havde de mange Frigivne og andre, som vare opvorne der paa Stedet, og næsten jævnaldrende med Skallegrim.

Da Kveldulf nu spurgte sin Søn Thorolfs Fald, blev han saa bedrøvet over denne Tidende, at han lagde sig til Sengs af Kummer og Alderdom. Skallegrim kom ofte til ham, og talte godt for ham, og bad ham muntre sig, og sagde, at af alle Onder var det det værste at tabe Modet og at søge Sengen. „Lad os hellere," sagde han, „see til hvorledes vi hævne Thorolf; maaskee træffe vi nogle af de Mænd, som have været med at fælde ham; og hvis ikke, saa gives der nok andre, hvis Tab vil gaa Kongen nær." Men Kveldulf kvad:

Thorolf, min Søn! ak er fældet,
(Nornen er grum) overvældet,
midt i hans fagreste Alder
Hærfaders Stemme ham kalder.
Ælde har Thor overvunden[1],
ogsaa min Skranke blev funden;
higer min Hu end derefter,
Hævn mægte ej mine Kræfter.

Kong Harald drog om Sommeren til Oplandene, og om Høsten til Valders og til Vors. Olver Hnufa var med, og gav sig tit i Tale med Kongen, om han ikke vilde give Bod for Thorolf, lade Kveldulf og Skallegrim faa enten Bøder eller en Hædersbevisning, hvormed de kunde være tilfreds. Kongen afslog det ikke aldeles, naar de vilde begive sig til ham. Desaarsag rejste Olver til Fjordene, for at besøge Kveldulf. Denne spurgte ham nøje ud, hvorledes alt var gaaet til paa Sandnæs, da Thorolf faldt? hvilken Storbaad hans Søn havde øvet, før han faldt? hvo der bar Vaaben paa ham, hvor han blev mest saaret, og hvorledes han

[1]) efter Fortællingen om Thors Rejse til Udgaardsloke.

endelig var falden? Olver fortalte ham alt, at Kongen havde givet ham et Saar, der alene var nok til hans Bane, og at Thorolf faldt forover næsten paa Kongens Fødder. „Det glæder mig," sagde Kveldulf, „thi det er et gammelt Ord, at den, der falder forover, vil blive hævnet, og at Hævnen vil ramme den, som staar foran ham; men lidet timeligt er det, at den Lykke bliver os beskjæret." Olver sagde dem fremdeles, at, hvis de vilde drage til Kongen, for at kræve Bod, saa haabede han den Rejse vilde blive dem til Hæder, og bad dem og forestillede dem, at de skulde gjøre et Forsøg. Men Kveldulf svarede, at han ikke kunde rejse for sin Alders Skyld, og vilde blive hjemme. „Vil du rejse, Grim?" spurgte da Olver. Men heller ikke han havde Lyst dertil, og mente, at Kongen vilde finde ham lidet ordsnild, og han selv vilde ikke kunne bede længe. Det skulde heller ikke behøves, vedblev Olver, thi baade han og de andre skulde tale saa godt for ham, som de kunde. Og eftersom Olver brugte al sin Overtalelse, saa lovede Grim endelig at rejse, naar han fik alt gjort i Stand dertil. Tiden blev aftalt, og Olver vendte tilbage til Kongen.

20. Skallegrims Rejse til Kongen.

Til den omtalte Rejse valgte Skallegrim de stærkeste og modigste Mænd blandt hans Hjemmemænd og Naboer, tolv i Tallet; mange af dem vare hamramme[1] og en af dem Kulbider[2]. De gik ombord paa en Rofærge, sejlede sydpaa, og lagde ind i Østrefjord, hvorfra de begave sig landvejs til Vors. Paa deres Vej maatte de over en Sø, som de roede over paa en Baad, men derfra var ikke ret langt til den Gaard, hvor Kongen var paa Gjæsteri. Da Grim kom der,

1) som Vaaben ikke kunde bide paa.
2) eller Berserk, som i Berserksgangen slugte gloende Kul.

var Kongen gaaet tilbords. Ude i Gaarden traf de nogle Mænd, og Grim bad en af dem kalde Ølver Hnufa ud. Manden gik ind i Stuen, hen hvor Ølver sad, og sagde til ham: „Her ere komne nogle Mænd, tolv i Følge, hvis man ellers kan kalde dem Mænd, thi de ligne mere Thurser[1], end menneskelige Skabninger." Ølver stod strax op og gik ud, thi han kunde nok tænke hvem det var; han omfavnede sin Frænde Grim, og bad ham følge med ind i Stuen. Grim sagde til sine Ledsagere: „Her er det nok Skik, at man gaar vaabenløs ind for Kongen; sex af os skulle gaa ind, men de andre sex blive udenfor og passe vore Vaaben." De gik nu ind. Ølver gik hen for Kongen; Skallegrim stod bagved ham; og Ølver sagde: „Nu er Kveldulfs Søn Grim kommen hid, og vi ville takke dig, Konge, hvis du, som vi haabe, lader denne Reise være ham til Held; mange har du beviist Hæder, som havde mindre Krav derpaa, og som staa tilbage for ham i de fleste Idrætter. Og sikkerlig vil du gjøre det, Konge, da denne Sag ligger mig saa meget paa Hjerte, hvis du ellers agter min Bøn noget værd. Ølver talede længe og snildt, thi han var en meget veltalende Mand. Mange andre af hans Venner gik ogsaa for Kongen, og understøttede hans Begjering. Kongen saae sig om, og fik Øje paa en Mand, der stod bagved Ølver, sit Hoved højere, end de andre, og skaldet. „Er dette Skallegrim?" spurgte Kongen, „hin høje Mand?" Grim bekræftede det. „Det er da min Villie," vedblev Kongen, hvis du forlanger Bod for Thorolf, at du skal blive min Mand, og træde her i Hirdlov, og tjene mig. Maaskee din Tjeneste da vil tækkes mig saa vel, at jeg giver dig Bøder efter din Broder eller anden Hæder, ligesaa stor som den jeg har viist din Broder

[1]) Jætter.

Thorolf; men du maa da ogsaa søge at bevare den bedre end han." Skallegrim svarede: „Det var noksom bekjendt, hvor langt fremmere Thorolf i alle Henseender var, end jeg er; men han havde dog ingen Lykke til at tjene dig, Konge. Derfor vil jeg heller ikke tage denne Beslutning. Jeg vil ikke tjene dig, fordi jeg veed, at jeg vil have lidet Held til at vise dig en saadan Tjeneste, som jeg ønskede, og som værd kunde være; jeg finder mig endnu udygtigere dertil, end Thorolf." Kongen tav og satte sig ned, ganske blodrød i Ansigtet. Olver vendte sig strax om, og bad Grim gaa ud. De gik ud, og toge deres Vaaben; og Olver bad dem skynde sig bort. Han fulgte dem med mange andre til Søen, og sagde til Skallegrim, førend de skiltes ad: „Anderledes, min Frænde, faldt din Reise til Kongen ud, end jeg ønskede; jeg opmuntrede dig meget til den, men nu vil jeg bede dig jo før jo heller at tage hjem, og ikke nærme dig Kong Harald, førend det seer fredeligere ud imellem eder, end nu; og vogt dig vel baade for Kongen og hans Mænd!" Grim tog nu med sine Ledsagere over Søen, men Olver gik hen til de Skibe, der vare opsatte ved Bræd-den, og forhug dem saaledes, at de for Øieblikket vare ubrugelige; thi han saae Kongens Mænd i fuld Fart komme ned fra Gaarden, stærk bevæbnede. Kong Harald havde nemlig sendt dem for at dræbe Grim. Kort efter at Grim var gaaet, udbrød han nemlig: „Det seer jeg paa denne store skaldede Mand, at han har fuldt op af Ulvesind, og vil blive til Skade for Mænd, hvis Tab vil gaa mig meget nær. Betænker det, I, som har noget Udstaaende med ham, at han ingen vil spare, naar han seer sin Leilighed. Sætter derfor efter ham, og dræber ham!" De fore da strax afsted, ned til Søen, men da ikke et Skib var i brugelig Stand, vendte de igjen tilbage til Kongen, og sagde, at Grim maatte være

undkommen over Søen. Skallegrim drog til sin Fader Kveld-ulf, der syntes vel om, at hans Søn ikke var gaaet i Kongens Tjeneste, og gjentog sin forrige Ytring, at de kun vilde have Skade af ham at vente og ingen Oprejsning. De overlagde nu ofte med hinanden, hvad de skulde gjøre, og bleve enige om, at de, ligesaa lidet som andre, der havde Ufred med Kongen, kunde blive i Landet, men maatte drage bort. Og de fik da Lyst til at tage til Island, der skulde være et godt Land, hvor flere af deres Venner og Frænder vare tagne hen, og hvor man ikke engang behøvede at kjøbe Jord, men kunde vælge Bosteder efter Behag. De besluttede da at bryde op, og udrustede tidlig paa Vaaren deres Skibe. De havde to store Knarre, og tredive vaabendygtige Mand paa hver, foruden Kvinder og Børn, og toge alle deres Løsøre med sig. Men deres Jorder torde ingen kjøbe, af Frygt for Kongen. Da alt var færdigt, sejlede de bort, og kom ud til den Øsamling, der kaldes Solunder, der bestaar af mange store Øer, saa gjennemskaarne af Viger, at kun faa kjende alle de derværende Havne.

21. Brødrene Halvards og Sigtryggs Drab.

Paa denne Tid var Kong Haralds Morbroder og Fosterfader, Guttorm, død; da Kongen var bleven Enevoldskonge over Norge, havde han givet denne sin Frænde Vestfold, Østeragde og Ringerige og alt det Land, hans Fader Halfdan Svarte havde besiddet. Efter Guttorms Død sendte Kongen Brødrene Halvard og Sigtryg til Kjøbstaden Tønsberg, hvor Guttorm havde haft sit Sæde, dels for at see til Riget, dels for at føre Guttorms Sønner tilbage med sig til Kongen. De havde lykkelig udført dette Ærende, og sejlede paa Tilbagevejen over Sognsø med god Bør og klart Vejr, da de bleve bemærkede af Kveldulf og Skallegrim.

Disse fredede nemlig bestandig paa den almindelige Søvej; og Skallegrim, der var meget skarpsynet, fik Øje paa Brødrenes Skib, og kiendte det. Det var det samme, som Thorgils før havde ført. Skallegrim lod nu holde Øje med dem, hvor de lagde til Havn om Aftenen, og vendte derpaa tilbage til Kveldulf, og fortalte ham hvad han havde seet, hvorledes han havde kiendt Skibet, at det var det, som Halvard og hans Broder havde taget fra Thorgils, og som før havde tilhørt Thorolf, og at der uden Tvivl vare Mænd ombord, som det var værd at giøre Jagt paa. De satte da begge Baadene i Stand, og havde tyve Mand paa hver; Kveldulf førede den ene, Skallegrim den anden. De roede hen for at opsøge Skibet, og da de vare komne til det Sted, hvor Skibet laa, lagde de til Land. Brødrene havde tjeldet over Skibet, og vare gangne til Ro; men Vagtmændene, som sade ved Enden af Bryggen, sprang op, da de saae Kveldulfs Folk komme, og raabte ud til dem paa Skibet, at de skulde staa op, der var Ufred paa Færde. Brødrene grebe strax til Vaaben, men da Kveldulf med sine Folk var kommen til Enden af Bryggen, gik han ud paa Skudbryggen. Han havde i Haanden et Vaaben af det Slags, som kaldes Bryntroll, bød sine Mænd følge Skibsbord, og befalede dem at hugge Tieldene ud af Kloverne[1]; han selv stormede tilbage med Lyftingen[2], og da kom Berserksgangen over ham, saavel som over flere af hans Folk; de dræbte alt hvad der kom dem i Veien. Det samme giorde Skallegrim, der var gaaet ud over Frembryggen, overalt hvor han foer frem paa Skibet. Saaledes bleve de ved, indtil Skibet var ryddet. Da Kveldulf var kommen til Lyftingen, svang han sit Bryn-

1) hvori de vare befæstede langs med Siderne af Skibet.

2) i Bagstavnen.

trold, og hug Halvards Hjelm og Hoved igjennem, saa Vaabenet sank i til Skaftet, og rykkede det derpaa saa haardt til sig, at han svingede Halvard i Luften, og slyngede ham ud overbord. Skallegrim ryddede Fremstavnen, og dræbte Sigtryg. Mange sprang overbord, men Skallegrims Mænd sprang i deres egen Baad, roede til, og dræbte alle dem, der vare sprungne i Søen. Over halvtredsindstyve Mand satte Livet til med Halvard. Men Skallegrim og hans Fader bemægtigede sig Skib og Gods. To eller tre Mænd, som de ikke-agtede for noget, toge de tilfange, og skjænkede dem Livet, for at erfare hvem der havde været paa Skibet, og hvad dets Bestemmelse var. Og da de havde faaet alt dette at vide, eftersaae de Valen[1], der laa paa Skibet. Det fandtes da, at de fleste vare sprungne overbord og havde tilsat Livet. Blandt dem vare ogsaa Guttorms Sønner, den ene kun tolv, den anden ti Aar gammel, begge meget haabefulde Drenge. Derefter gav Skallegrim de Mænd, hvis Liv han havde sparet, deres Frihed, og befalede dem, at drage til Kong Harald, og forkynde ham omstændelig hvad her var skeet, og hvem der havde øvet det. „Og denne Kvædling," sagde han, „skal I bringe Kongen:

Hævnen er fuldbragt,
Kongen til Foragt!
Nu gaar Ulv og Ørn
over Inglings[2] Børn.
Halvards hugne Lig
fløj i Norges Vig;
og Snarfares[3] Side
Glenten graa skal slide."

Derpaa førte de Skibet med Ladningen ud til deres egne

[1]) de Faldne. [2]) Konges. [3]) Halvards Broder, Sigtryg Snarfare.

Skibe, og skiftede om saaledes, at de ladede det tagne Skib, men ryddede det mindste af deres egne, fyldte det med Sten, hug Huller i det, og sænkede det; og saasnart de fik Bør, sejlede de ud til Havs. Man plejer i Almindelighed at sige, at de, der gaa Berserksgang, saa længe de ere i denne Tilstand, ere saa stærke, at intet kan modstaa dem, men saasnart den forlader dem, blive de langt afmægtigere, end ellers. Saaledes gik det ogsaa Kveldulf; da han var kommen til sig selv igjen, følte han sig saa affræftet af den nys holdte Kamp, at han maatte gaa til Sengs. Han førte Befalingen over det Skib, de havde taget fra Halvard. De havde god Bør, og fulgtes i lang Tid ad, saa de kunde see hinanden; men da de vare komne langt ud til Havs, tiltog Kveldulfs Sygdom, saa man maatte befrygte hans Død. Da han mærkede dette, kaldte han sine Skibsfolk til sig, og sagde, at uden Tvivl vilde deres Veje snart skilles ad. „Jeg har ellers aldrig været syg," sagde han, „og derfor er det nok nu paa det sidste. Skulde jeg dø, som jeg tror, da gjører mig en Kiste, og lad mig fare overbord. Anderledes gaar det nu, end jeg tænkte; det var ikke paa den Maade jeg haabede at komme til Island og der tage Land. Bringer min Søn Grim min Hilsen, naar I komme til ham, og siger ham, at hvis han kommer til Island, og jeg, imod Forventning, skulde komme did førend han, saa maa han vælge sig Bosted nærmest ved det Sted, hvor jeg er kommen i Land." Kort efter døde Kveldulf, og hans Skibsfolk lagde ham, som han havde befalet, i Kiste, og skjøde den overbord. Efter Kveldulfs Død tog en af hans gamle Venner, Grim den Haaleyske, Overbefalingen over Skibet; han var en ætstor og rig Mand, der just formedelst sin nøje Forbindelse med Kveldulf og hans Søn Thorolf var falden i Kongens Unaade.

De nærmede sig nu Island, og kom sønderpaa; men da de havde hørt, at Ingolf havde taget Bopæl paa Vestsiden, saa styrede de derom. Da de vare komne udenfor Rejkenæs, saae de Fjorden aabne sig, og styrede derind med begge Skibene; men da det blev hvast Vejr med megen Væde og Taage, bleve de igjen skilte fra hinanden. Grim den Haaleyske sejlede endelig ind ad Borgefjord, alle Skjær forbi, og lod kaste Anker, til Vejret lagde sig og klarede op; saa oppebiede de Flodtiden, og førte Skibet op i Mundingen af en Flod, som hedder Gufaa. Her bleve de den første Vinter, besaae Landet baade oppe og ude, og de vare ikke gaaede ret langt, forend de i en Vig fandt Kveldulfs Kiste, som der var dreven i Land. De førte den hen til det nærmeste Næs, satte den ned der, og ladede Sten op omkring den.

22. Skallegrims Landnam.

Skallegrim kom i Land der hvor et stort Næs gik ud i Søen, og ovenfor Næsset var der et smalt Eid. Der udlossede de deres Ladning, og kaldte det Knarrenæs. Skallegrim besaae Landet, og fandt, at der var meget Myrland, og vidtudstrakte Skove langshen imellem Fjeld og Strand. Da de besaae Landet længer sydpaa langs med Søen, fandt de en stor Fjord for sig, og da de droge indad langs med denne, stødte de endelig paa deres Venner fra det andet Skib, Grim den Haaleyske og hans Medfølgere. Det var et glædeligt Møde, og de andre fortalte Skallegrim, hvorledes Kveldulfs Lig var kommen der til Land, og at de havde jordet det; fulgte ham derpaa hen til Stedet, og viste ham, at der kort derfra var et bekvemt Sted til at fæste Bopæl. Om Vinteren bleve de hver paa sit Sted; men derefter tog Skallegrim alt Landet imellem Fjeld og Strand, nemlig alle Myrerne op til Borgehraun og sydpaa til Havnefjelde, samt

hele Bjerglandet fra det Sted hvor Floderne bøje sig mod Havet. Om Foraaret førte han sit Skib til Fjorden, ind i den Vaag, der laa nærmest det Sted, hvor Kveldulf var kommen i Land, og opførte der en Gaard, som han kaldte Borg. Fjorden kaldte han Borgefjord, og efter denne fik atter hele Herredet eller Landstrækningen Navn. Grim den Haaleyske gav han Land søndenfor Borgefjord paa Hvanøre. Da han om Foraaret lod drive sit Kvæg ud langs med Søen, traf de paa et lille Næs, hvor der vare nogle Alfter; det kaldte de Alftenæs. Efterat Skallegrim dernæst havde uddelt Land til sine Skibsfolk, besaae han Landet endnu dybere inde; først drog han langs med Borgefjord, til Fjorden hørte op, og saa med Floden imod Vesten, som han kaldte Hvidaa; thi hans Medfølgere havde aldrig før seet de Floder, der udspringe fra Jøklerne, og Vandet syntes dem derfor at have en underlig Farve. De fulgte Hvidaa, indtil de foran sig saae en anden Flod, der kom nord fra Fjeldene; den kaldte de Nordaa. Saa fulgte de langs med denne, til de stødte paa en anden med et ringe Vandfald, hvilken de kaldte efter Fjeldkløfterne, hvorfra den udsprang. De satte over den, fulgte saa Nordaa, satte ogsaa over den, vendte tilbage til Hvidaa, og fulgte den. Paa een Gang saae de en Aa tværs for dem falde i Hvidaa; den kaldte de Tværaa. Alle disse Floder vare meget fiskerige. Efter saaledes at have beseet Landet, vendte de tilbage til Borg.

23. Skallegrims Idrætter, og flere Nedsættelser.

Skallegrim var en særdeles dristig Mand, og havde idelig mange Arbejdsmænd omkring sig. En af hans Bestræbelser gik især ud paa, at aabne ny Erhvervskilder, saavidt som Naturen tilbød saadanne, for at forskaffe Menneskene Føde; thi i Begyndelsen havde de, i Forhold til Menneske-

mængden, kun faa Kvæg; og det, man havde, maatte hele Vinteren igjennem gaa om i Skovene, og skaffe sig selv Føde. Skallegrim var ogsaa en god Skibsbygger; og Drivtømmer var der ingen Mangel paa ved Vestkanten af Myrerne. Paa Alftenæs lod han bygge en Gaard, saa at han der førte sin anden Husholdning; derfra lod han drive Havfiskeri, Sælhundefangst og Æggesamling, hvoraf der var Overflødighed; og herfra lod han Drivtømmer opsamle og føre til sig; der kom ogsaa store Hvaler til Kysten, som man, naar man vilde, kunde skyde med Spyd; og næsten alle Dyr, som man vilde gjøre Jagt paa, havde endnu ikke lært at kjende Mennesker, hvorfor de let lode sig fange. En tredie Gaard havde Skallegrim ved Søen paa Vestsiden af Myrerne, hvor man endnu bedre kunde samle Drivtømmer. Der lod han saa Korn, og kaldte den: paa Agre. Udenfor laa nogle Øer, hvor der fandtes Hvaler; dem kaldte han Hvalsøerne. Desuden lod han sine Folk nedsætte sig langs op med Floderne, for Laxefangstens Skyld. Da hans Kvæg begyndte at formere sig, tyede Faarene Sommeren igjennem op til Fjelds, og han bemærkede da, at det Kvæg, som gik paa Hederne, blev langt større og federe, samt at Faarene holdt sig godt om Vinteren i Fjelddalene, uden at drives ned. Derfor lod Skallegrim en Gaard anlægge oppe ved Fjeldet, og indrettede Husholdning der for en af sine Folk, der skulde passe Faarene, hvoraf han allerede da havde en anseelig Hob.

Kort efter at Skallegrim var kommen til Landet, kom et Skib til Borgefjord, paa hvilket Oleif Halte var ombord med Kone, Børn og andre Frænder; det var en rig, ætstor og forstandig Mand, der havde besluttet at nedsætte sig i Landet. Han var hos Skallegrim den første Vinter, og fik

derefter en Landstrækning søndenfor Hvidaa, hvor han anlagde en Gaard paa Varmelæk. Hans Sønner vare Rage i Laugardal, og Thoraren Ragesbroder, der blev Lavmand paa Island næst efter Rafn Hængsøn. -

Kong Harald Haarfager lod det ikke blive ved at inddrage alle Kveldulfs, Thorolfs og Skallegrims Ejendomme, men han forfulgte ogsaa alle dem, der med Raad eller Daad havde deltaget i Skallegrims Voldsomheder, før han forlod Landet, samt alle deres Frænder og Slægtninge; nogle lod han afstraffe, andre søgte enten at skjule sig indenlands eller maatte aldeles forlade Landet. Blandt disse var ogsaa Skallegrims Svigerfader, Yngvar, der besluttede at seile til Island, hvor han havde hørt der var Land nok at faa hos Skallegrim. Han var ogsaa den første Vinter paa Borg; men derefter overlod Skallegrim ham sin Gaard paa Alftenæs tilligemed omliggende Landstrækning, og byggede sig i dets Sted en anden Gaard paa Knarrenæs.

Skallegrim var en god Jernsmed; og smæltede en stor Del Raajern om Vinteren. Han lod en Smedie bygge i Nærheden af Søen, langt borte fra Borg, og i god Afstand fra Skoven. Men da han ikke kunde finde nogen Sten, der var haard og jævn nok til paa den at hamre Jernet, thi paa dette Sted fandtes ingen Stene, men kun lutter Sand og Grus langs med Søen; saa skjød han en Aften, da de andre vare gangne til Sengs, et otteaaret Skib ud, og roede ud til Midfjordsøerne, lagde sig for Anker, steg overbord, dykkede under til Havets Bund, og bragte en stor Sten op med sig, som han lagde i Skibet. Derpaa roede han til Land, og bar Stenen hen til sin Smedie, og lagde den udenfor Døren; denne Sten brugte han siden til at hamre Jern paa. Den ligger endnu der med en stor Del Ham-

merfkjæl ved Siden, og man kan see paa den, dels hvorledes den ovenpaa er banket, dels hvorledes den har været slidt af Brændingen, hvor den laa, og at den ikke ligner de andre Stene paa dette Sted; nu kunne fire Mænd ikke løfte den. Skallegrim selv var særdeles ivrig ved sit Smedearbejde, men hans Huskarle knurrede over, at de maatte staa saa tidlig op. Da digtede han denne Vise:

Aarle maa Smeden, som agter
Gods at eje, sig rejse!
Viddes Broder[1] i Bælgen
bruser sin Morgenlovsang.
Medens den gnistrende Malmstang
minde[2] jeg lader hans Aande,
svinger, o muntre Svende!
svinger de stærke Hamre!

24. Skallegrims Børn.

Skallegrim og Bera fik en stor Mængde Børn, men alle de første døde. Da fik de en Søn, som blev vadnet[3], og kaldet Thorolf; da han vorte til, blev han snart stor af Vært og skjøn af Udseende, og alle fandt, at han lignede Thorolf Kveldulfsen, som han var opkaldt efter. Han overgik alle sine Jævnaldrende i Styrke, og blev en udmærket Idrætsmand; derhos var han altid mild og munter, saa at alle Folk holdt af ham, og hans Fader og Moder elskede ham ogsaa meget. Skallegrim og hans Kone havde to Døtre, Sæun og Thorun, der ogsaa artede sig vel i deres Opvært. Fremdeles fik de en Søn, der blev vadnet og givet Navn. Han kaldtes Egil. Da han vorte til, viste det sig snart, at han vilde blive mørk af Aasyn, som Faderen; han havde ogsaa sort Haar. Tre Aar gammel var han allerede saa

[1]) Vinden. [2]) kyse. [3]) eller paagydet med Vand, efter hedensk Skik.

Thorolf; men du maa da ogsaa søge at bevare den bedre end han." Skallegrim svarede: „Det var noksom bekjendt, hvor langt fremmere Thorolf i alle Henseender var, end jeg er; men han havde dog ingen Lykke til at tjene dig, Konge. Derfor vil jeg heller ikke tage denne Beslutning. Jeg vil ikke tjene dig, fordi jeg veed, at jeg vil have lidet Held til at vise dig en saadan Tjeneste, som jeg ønskede, og som værd kunde være; jeg finder mig endnu udygtigere dertil, end Thorolf." Kongen tav og satte sig ned, ganske blodrød i Ansigtet. Olver vendte sig strax om, og bad Grim gaa ud. De gik ud, og toge deres Vaaben; og Olver bad dem skynde sig bort. Han fulgte dem med mange andre til Søen, og sagde til Skallegrim, førend de skiltes ad: „Anderledes, min Frænde, faldt din Rejse til Kongen ud, end jeg ønskede; jeg opmuntrede dig meget til den, men nu vil jeg bede dig jo før jo heller at tage hjem, og ikke nærme dig Kong Harald, førend det seer fredeligere ud imellem eder, end nu; og vogt dig vel baade for Kongen og hans Mænd!" Grim tog nu med sine Ledsagere over Søen, men Olver gik hen til de Skibe, der vare opsatte ved Bredden, og forhug dem saaledes, at de for Øjeblikket vare ubrugelige; thi han saae Kongens Mænd i fuld Fart komme ned fra Gaarden, stærk bevæbnede. Kong Harald havde nemlig sendt dem for at dræbe Grim. Kort efter at Grim var gaaet, udbrød han nemlig: „Det seer jeg paa denne store skaldede Mand, at han har fuldt op af Ulvesind, og vil blive til Skade for Mænd, hvis Tab vil gaa mig meget nær. Betænker det, I, som har noget Udstaaende med ham, at han ingen vil spare, naar han seer sin Lejlighed. Sætter derfor efter ham, og dræber ham!" De fore da strax afsted, ned til Søen, men da ikke et Skib var i brugelig Stand, vendte de igjen tilbage til Kongen, og sagde, at Grim maatte være

undkommen over Søen. Skallegrim drog til sin Fader Kveldulf, der syntes vel om, at hans Søn ikke var gaaet i Kongens Tjeneste, og gjentog sin forrige Ytring, at de kun vilde have Skade af ham at vente og ingen Oprejsning. De overlagde nu ofte med hinanden, hvad de skulde gjøre, og bleve enige om, at de, ligesaa lidet som andre, der havde Ufred med Kongen, kunde blive i Landet, men maatte drage bort. Og de fik da Lyst til at tage til Island, der skulde være et godt Land, hvor flere af deres Venner og Frænder vare tagne hen, og hvor man ikke engang behøvede at kjøbe Jord, men kunde vælge Bosteder efter Behag. De besluttede da at bryde op, og udrustede tidlig paa Vaaren deres Skibe. De havde to store Knarre, og tredive vaabendygtige Mand paa hver, foruden Kvinder og Børn, og toge alle deres Løsøre med sig. Men deres Jorder torde ingen kjøbe, af Frygt for Kongen. Da alt var færdigt, sejlede de bort, og kom ud til den Øsamling, der kaldes Solunder, der bestaar af mange store Øer, saa gjennemskaarne af Viger, at kun faa kjende alle de derværende Havne.

21. Brødrene Halvards og Sigtrygs Drab.

Paa denne Tid var Kong Haralds Morbroder og Fosterfader, Guttorm, død; da Kongen var bleven Enevoldskonge over Norge, havde han givet denne sin Frænde Vestfold, Østeragde og Ringerige og alt det Land, hans Fader Halfdan Svarte havde besiddet. Efter Guttorms Død sendte Kongen Brødrene Halvard og Sigtryg til Kjøbstaden Tønsberg, hvor Guttorm havde haft sit Sæde, dels for at see til Riget, dels for at føre Guttorms Sønner tilbage med sig til Kongen. De havde lykkelig udført dette Ærende, og sejlede paa Tilbagevejen over Sognsø med god Bør og klart Vejr, da de bleve bemærkede af Kveldulf og Skallegrim.

Disse speidede nemlig bestandig paa den almindelige Søvej; og Skallegrim, der var meget skarpsynet, fik Øie paa Brødrenes Skib, og kjendte det. Det var det samme, som Thorgils før havde ført. Skallegrim lod nu holde Øie med dem, hvor de lagde til Havn om Aftenen, og vendte derpaa tilbage til Kveldulf, og fortalte ham hvad han havde seet, hvorledes han havde kjendt Skibet, at det var det, som Halvard og hans Broder havde taget fra Thorgils, og som før havde tilhørt Thorolf, og at der uden Tvivl vare Mænd ombord, som det var værd at gjøre Jagt paa. De satte da begge Baadene i Stand, og havde tyve Mand paa hver; Kveldulf styrede den ene, Skallegrim den anden. De roede hen for at opsøge Skibet, og da de vare komne til det Sted, hvor Skibet laa, lagde de til Land. Brødrene havde tjeldet over Skibet, og vare gangne til Ro; men Vagtmændene, som sade ved Enden af Bryggen, sprang op, da de saae Kveldulfs Folk komme, og raabte ud til dem paa Skibet, at de skulde staa op, der var Ufred paa Færde. Brødrene grebe strax til Vaaben, men da Kveldulf med sine Folk var kommen til Enden af Bryggen, gik han ud paa Skudbryggen. Han havde i Haanden et Vaaben af det Slags, som kaldes Bryntrold, lod sine Mænd følge Skibsbord, og befalede dem at hugge Tjeldene ud af Kloverne[1]; han selv stormede tilbage mod Lyftingen[2], og da kom Berserksgangen over ham, saavel som over flere af hans Folk; de dræbte alt hvad der kom dem i Vejen. Det samme gjorde Skallegrim, der var gaaet ud over Frembryggen, overalt hvor han foer frem paa Skibet. Saaledes bleve de ved, indtil Skibet var rydbet. Da Kveldulf var kommen til Lyftingen, svang han sit Bryn-

[1]) hvori de vare befæstede langs med Siderne af Skibet.

[2]) i Bagstavnen.

trold, og hug Halvards Hjelm og Hoved igjennem, saa Baabenet sank i til Skaftet, og rykkede det derpaa saa haardt til sig, at han svingede Halvard i Luften, og slyngede ham ud overbord. Skallegrim ryddede Fremstavnen, og dræbte Sigtryg. Mange sprang overbord, men Skallegrims Mænd sprang i deres egen Baad, roede til, og dræbte alle dem, der vare sprungne i Søen. Over halvtredsindstyve Mand satte Livet til med Halvard. Men Skallegrim og hans Fader bemægtigede sig Skib og Gods. To eller tre Mænd, som de ikke-agtede for noget, toge de tilfange, og skjænkede dem Livet, for at erfare hvem der havde været paa Skibet, og hvad dets Bestemmelse var. Og da de havde faaet alt dette at vide, eftersaae de Valen[1], der laa paa Skibet. Det fandtes da, at de fleste vare sprungne overbord og havde tilsat Livet. Blandt dem vare ogsaa Guttorms Sønner, den ene kun tolv, den anden ti Aar gammel, begge meget haabefulde Drenge. Derefter gav Skallegrim de Mænd, hvis Liv han havde sparet, deres Frihed, og befalede dem, at drage til Kong Harald, og forkynde ham omstændelig hvad her var skeet, og hvem der havde øvet det. „Og denne Kvædling," sagde han, „skal I bringe Kongen:

Hævnen er fuldbragt,
Kongen til Foragt!
Nu gaar Ulv og Ørn
over Ynglings[2] Børn.
Halvards hugne Lig
fløj i Norges Vig;
og Snarfares[3] Side
Glenten graa skal slide."

Derpaa førte de Skibet med Ladningen ud til deres egne

---

[1]) de Faldne. [2]) Konges. [3]) Halvards Broder, Sigtryg Snarfare.

derefter en Landstrækning søndenfor Hvidaa, hvor han anlagde en Gaard paa Varmelæk. Hans Sønner vare Rage i Laugardal, og Thoraren Ragesbroder, der blev Lavmand paa Island næst efter Rafn Hængsøn.

Kong Harald Haarfager lod det ikke blive ved at inddrage alle Kveldulfs, Thorolfs og Skallegrims Ejendomme, men han forfulgte ogsaa alle dem, der med Raad eller Daad havde deltaget i Skallegrims Voldsomheder, før han forlod Landet, samt alle deres Frænder og Slægtninge; nogle lod han afstraffe, andre søgte enten at skjule sig indenlands eller maatte aldeles forlade Landet. Blandt disse var ogsaa Skallegrims Svigerfader, Yngvar, der besluttede at seile til Island, hvor han havde hørt der var Land nok at faa hos Skallegrim. Han var ogsaa den første Vinter paa Borg; men derefter overlod Skallegrim ham sin Gaard paa Alftenæs tilligemed omliggende Landstrækning, og byggede sig i dets Sted en anden Gaard paa Knarrenæs.

Skallegrim var en god Jernsmed; og smæltede en stor Del Raajern om Vinteren. Han lod en Smedie bygge i Nærheden af Søen, langt borte fra Borg, og i god Afstand fra Skoven. Men da han ikke kunde finde nogen Sten, der var haard og jævn nok til paa den at hamre Jernet, thi paa dette Sted fandtes ingen Stene, men kun lutter Sand og Grus langs med Søen; saa skjød han en Aften, da de andre vare gangne til Sengs, et otteaaret Skib ud, og roede ud til Midfjordsøerne, lagde sig for Anker, steg overbord, dykkede under til Havets Bund, og bragte en stor Sten op med sig, som han lagde i Skibet. Derpaa roede han til Land, og bar Stenen hen til sin Smedie, og lagde den udenfor Døren; denne Sten brugte han siden til at hamre Jern paa. Den ligger endnu der med en stor Del Ham-

merskjæl ved Siden, og man kan see paa den, dels hvorledes den ovenpaa er banket, dels hvorledes den har været slidt af Brændingen, hvor den laa, og at den ikke ligner de andre Stene paa dette Sted; nu kunne fire Mænd ikke løfte den. Skallegrim selv var særdeles ivrig ved sit Smedearbejde, men hans Huskarle knurrede over, at de maatte staa saa tidlig op. Da digtede han denne Vise:

Aarle maa Smeden, som agter
Gods at eje, sig rejse!
Viddes Broder[1] i Bælgen
bruser sin Morgenlovsang.
Medens den gnistrende Malmstang
minde[2] jeg lader hans Aande,
svinger, o muntre Svende!
svinger de stærke Hamre!

24. Skallegrims Børn.

Skallegrim og Bera fik en stor Mængde Børn, men alle de første døde. Da fik de en Søn, som blev vadnet[3], og kaldet Thorolf; da han vorte til, blev han snart stor af Vært og skjøn af Udseende, og alle fandt, at han lignede Thorolf Kveldulfsen, som han var opkaldt efter. Han overgik alle sine Jævnaldrende i Styrke, og blev en udmærket Idrætsmand; derhos var han altid mild og munter, saa at alle Folk holdt af ham, og hans Fader og Moder elskede ham ogsaa meget. Skallegrim og hans Kone havde to Døtre, Sæun og Thorun, der ogsaa artede sig vel i deres Opvært. Fremdeles fik de en Søn, der blev vadnet og givet Navn. Han kaldtes Egil. Da han vorte til, viste det sig snart, at han vilde blive mørk af Aasyn, som Faderen; han havde ogsaa sort Haar. Tre Aar gammel var han allerede saa

[1]) Vinden. [2]) kyse. [3]) eller paagydet med Vand, efter hedensk Skik.

stor og stærk, som andre Drenge paa sex til syv Aar. Han blev snart maalklygtig og ordviis; men var just ikke god at komme til Rette med, naar han legede med andre Drenge. Om Vaaren drog Yngvar til Borg, for at byde Skallegrim ud til sig, og indbød tillige sin Datter Bera, hendes Søn Thorolf og hvilke Mænd Skallegrim ellers vilde tage med. Skallegrim lovede at komme, hvorpaa Yngvar drog hjem, for at lave til Gilde, og lod brygge Øl. Men da nu Tiden kom, da Skallegrim og Bera skulde drage afsted til Gildet, toge de Thorolf med sig, samt adskillige Huskarle, saa at de i alt vare femten i Følge. Egil talte til sin Fader om at han vilde med; „jeg er jo ligesaa nær dertil, som Thorolf," sagde han; men Faderen svarede: „Nej, du skal blive hjemme; du kan ikke begaa dig imellem flere, hvor der drikkes stærkt, og selv naar du ikke er drukken, er du ikke god at have med at gjøre." Skallegrim steg nu til Hest, og red bort; men Egil var meget misfornøjet med sin Lod; han gik ud af Gaarden, og traf et af Skallegrims Øg, sprang op, og red efter Faderen. Han havde vanskelig ved at finde over Myrerne, da han ikke kjendte Vejen; men af og til, naar Krat og Skov ikke betoge ham Udsigten, saae han dog Skallegrims Ridt. Silde om Aftenen, da Folk allerede sade ved Drikken, kom han til Alftenæs, og gik ind i Stuen. Saasnart Yngvar saae ham, tog han glad imod ham, og spurgte, hvorfor han kom saa silde? Egil fortalte da Samtalen med hans Fader. Men Yngvar satte ham hos sig, lige overfor Skallegrim og Thorolf. Og da man til Lystighed ved Gildet gav sig til at kvæde Viser, kvad Egil følgende:

Kommen er jeg dog til Yngvars
Arne, han som Lyngorms Leje
(gjerne ham jeg gjæste vilde)

giver Hædersmænd i Hallen.
Du, som Landomslyngers lyse
Leje øder, mener du vel,
at du saadan treaars Sangsmed,
som mig overgaar, kan finde?'[1]

Ingvar syntes godt om denne Vise, og takkede Egil for den. Dagen efter bragte han Egil som Skjaldskabsløn tre Sneglefaller og et Andeæg. Ved Drikken kvad derfor Egil nok en Vise om Digterlønnen:

Sværdets tapre Svinger gav til
Skjaldeløn den muntre Egil
trende fagert vundne Hvirvler,
tavse Brag fra Havets Bølger;
og den sorte Havands trinde
Sæde med de mørke Pletter
gav den gjæve Fjordesejler,
for at glæde liden Egil.

Overhovedet gjorde Egil megen Lykke ved sit Skjaldskab. Mere Mærkeligt forefaldt der ikke paa denne Reise; og Egil tog atter hjem med Skallegrim.

25. Om Brynjolf Herse og hans Søn Bjørn.

Paa Ørland i Sogn boede der en Herse ved Navn Bjørn. Hans Søn Brynjolf tog Arv efter ham, og havde to Sønner, Bjørn og Thord, der endnu vare unge. Bjørn var en dygtig Sømand, der snart drog i Viking, snart i

[1]) Dette Vers er, saavel som det følgende, temmelig nær Grundskriften, for at vise, hvorledes Egil, skjøndt et Barn, havde opfattet de digterske Omskrivninger. Lyngormens Leje er Guldet, og ligesaa Landomslyngerens, d. e. Midgaardsormens eller i Almindelighed Ormens Leje; og den, som øder eller ødsler med Guldet, er en sædvanlig Omskrivning paa en Mand.

Kjøbfærd, og overhovedet var en anseelig Mand. En Gang var han til et stort Gilde i Fjordene, og saae der en fager Mø, som hugede ham meget. Han spurgte sig for om hendes Slægt, og hørte, at hun var en Søster til Hersen Thorer Roaldsøn, hed Thora, og kaldtes Ladhaand[1]. Bjørn bejlede til hende; men Broderen Thorer afslog det. Imidlertid forsynede Bjørn sig med Folk, drog om Høsten paa en Skude til Fjordene, paa en Tid da Thorer ikke var hjemme, førte Thora bort med sig, og hjem til Ørland. Der bleve de om Vinteren, og Bjørn vilde holde Bryllup med hende. Men Faderen Brynjolf misbilligede meget Bjørns Daad, og fandt den usømmelig, da der imellem Thorer og ham i saa lang Tid havde hersket Venskab. „Derfor, Bjørn," sagde Brynjolf, „skal du ikke hos mig holde Bryllup med Thora uden hendes Broder Thorers Tilladelse, men hun skal blive saa vel behandlet, som om hun var min Datter og din Søster." Og alting maatte være i Brynjolfs Hus som han vilde have det, hvad enten Bjørn syntes godt eller ilde derom. Brynjolf sendte desuden Mænd til Thorer, for at tilbyde ham Forlig og Erstatning for Bjørns Færd; men Thorer forlangte, at Bjørn skulde sende Thora hjem; uden det vilde intet Forlig kunne tilvejebringes. Og Bjørn vilde paa ingen Maade lade hende fare, skjøndt Brynjolf trængte derpaa. Saaledes led Vinteren. Ved Begyndelsen af Foraaret talte Brynjolf og Bjørn en Dag om deres Sager, og den første spurgte den anden, hvad han nu vilde tage sig for. Bjørn svarede, at han vilde forlade Landet, og havde mest Lyst til, naar Faderen vilde give ham et Langskib, at drage i Viking. Men Brynjolf frygtede for, at han vilde anrette endnu mere Forstyrrelse, og lovede ham et Kjøbmandskib med Varer, for

[1]) som bærer Lad eller Armbaand.

at han kunde seile til Dublin, hvorhen der den Gang skete hyppig Seilads. Bjørn viste sig fornøiet dermed, og alting beredtes til hans Reise. Men da han nu var færdig, og der blæste en god Bør, gik han paa en Baad med tolv Mand, roede ind til Ørland, og gik op til Gaarden, og hen til hans Moders Dynge eller Kvindestue. Hun sad derinde med mange Kvinder, tilligemed Thora. Bjørn sagde, at Thora skulde drage med ham, og de førte hende bort; men hans Moder forbød strengelig Kvinderne, at sige et Ord derom inde i Huset; thi fik Brynjolf det at vide, saa vilde han blive meget forbitret, og der vilde reise sig en stor Tvist imellem Fader og Søn. Thoras Klæder og Kostbarheder og alt, hvad hun behøvede at have ved Haanden, bleve indpakkede, og alt dette toge Bjørn og hans Folk med sig. Om Natten roede de ud til Skibet, satte Seil til, og seilede ud ad Sognsø, og saa til Havs. De maatte kjæmpe med Modvind og Søgang, og tumlede længe om paa Havet, thi de havde fast besluttet at holde sig saa langt fra Norge, som muligt. Endelig bleve de under et hvast Veir drevne til den østlige Side af Hjaltland[1], hvor de satte til, og landede ved Mosø. Her lossede de Skibet, bare Ladningen op til den derværende Borg, trak Skibet op, og satte det i Stand.

26. Bjørn drager til Island.

Noget før Vinteren kom der et Skib til Hjaltland fra Orkenøerne, og bragte den Tidende, at der om Høsten var kommet et Langskib til Øerne med Kong Haralds Sendebud; de bragte Sigurd Jarl Kongens Befaling, at lade Bjørn Brynjolfsen dræbe, hvor han fandtes; og lignende Budskab var sendt til Sydersøerne, ja lige til Dublin. Bjørn erfarede denne Tidende, samt at han var erklæret landflygtig fra

[1]) Shetland.

Norge. Strax da de vare komne til Hjaltland, havde han holdt Bryllup med Thora; og de sade om Vinteren paa Mosøborg. Men strax om Foraaret, da Havet begyndte at lægge sig, satte han sit Skib ud, og gjorde sig færdig til Afrejsen, for at sejle til Island. De kom til den sydlige Side af Landet, men bleve atter drevne ud i Søen. Ingen af dem, der vare ombord, havde før været paa Island. De besøgte Mundingerne af flere Fjorde, indtil de endelig kom til et Næs, hvor der laa en Ø udenfor, og hvor der var et dybt Sund imellem Øen og Næsset. Her fæstede de Skibet. Der gik en Vig op vesten for Næsset, og ved Vigen laa en stor Borg. Bjørn gik med nogle Mænd paa en Baad, og befalede dem, at tie med alt deres Rejse angaaende, som kunde volde dem nogen Fare. De roede til Gaarden, gave sig i Tale med nogle Mænd, og fik da at vide, at Stedet hed Borgefjord, Gaarden Borg, og Bonden Skallegrim. Bjørn kjendte strax hans Navn, og gik hen til ham. Skallegrim spurgte, hvem de vare? Bjørn nævnte sig og sin Fader. Denne kjendte Skallegrim godt, og tilbød Bjørn alt hvad han monne behøve, hvorfor denne takkede. Da spurgte Skallegrim, hvilke flere anseelige Mænd der vare paa Skibet? Bjørn sagde, at Thora Roaldsdatter var der, Søster til Thorer Herse. Derover blev Skallegrim meget glad, og sagde, at det var en følgelig Ting, at han viste sin Fostbroder Thorers Søster al den Forekommenhed og Hjælp, han kunde; hvorpaa han indbød baade Bjørn og hende til sig med alle deres Skibsfolk. Bjørn tog med Tak derimod; Ladningen blev bragt fra Skibet op i Tunet ved Borgen, hvor de rejste deres Boder, og Skibet ført op i en derværende Aa. Bjørn og alle hans Skibsfolk levede som Gjæster

hos Skallegrim, der aldrig havde færre Mænd hos sig, end tresindstyve værgagtige Karle.

27. Om Skallegrim og Bjørn.

Om Høsten var der kommet Skibe fra Norge til Island, og da udbredte sig det Rygte, at Bjørn var løbet bort med Thora, imod hendes Frænders Raad, samt at Kongen havde gjort ham landflygtig fra Norge. Da dette kom Skallegrim for Øren, kaldte han Bjørn til sig, og spurgte ham, hvorledes det var gaaet til med hans Giftermaal? og om det var skeet med Frænders Raad? „Jeg havde ikke ventet mig," sagde han, „af Brynjolfs Søn, at du skulde skjule Sandheden for mig." Bjørn svarede: „Hvad jeg har sagt dig er sandt, Grim! men du maa ikke bebrejde mig, at jeg ikke har sagt mere, end du spurgte om; jeg skal nu vedgaa hvad sandt er: Rygtet har ikke løjet, og Giftermaalet skete ikke med Broderen Thorers Samtykke." Da blev Skallegrim meget vred, og sagde: „Hvor torde du da være saa djærv, at komme hid til mig! Vidste du ikke, hvor nøje Venskab der finder Sted imellem mig og Thorer?" Bjørn svarede: „Vel vidste jeg, at der imellem eder herskede Fostbrødrelag og fortroligt Venskab; men jeg foer hjem til dig, fordi jeg blev dreven her til Lands, og fordi jeg vidste, det kunde ikke nytte at ville undgaa dig. Det være nu dig overladt, at bestemme min Lod; men jeg venter mig ikke uden Godt af dig, thi jeg er din Hjemmemand." Nu kom Skallegrims Søn Thorolf til, og søgte med mange Forbønner at bevæge sin Fader til, ikke at regne Bjørn dette til Onde, siden han nu dog engang havde taget imod ham. Mange andre forenede deres Bønner med hans, saa Skallegrim endelig lod sig berolige, og sagde, at Thorolf fik da at raade. „Tag du mod Bjørn!" sagde han, „og viis dig imod ham, saa du kan have Ære deraf!"

28. Thorolfs Udenlandsfærd.

Thora fødte om Sommeren et Barn; det var en Pige, som blev vadnet og fik Navn, og kaldtes Asgerde. Bera satte en Kvinde til at passe Barnet. Bjørn og alle hans Skibsfolk bleve om Vinteren hos Skallegrim, hvor da Thorolf indgik Venskab med ham, og næsten altid var i hans Selskab. Og da Vaaren kom, gik Thorolf engang til sin Fader, og spurgte, hvad Raad han havde udtænkt for sin Vintergjæst Bjørn, og hvorledes han vilde sørge for hans Bedste? Grim spurgte, hvad Bjørn mente. „Jeg tror," svarede Thorolf, „at han helst vilde drage til Norge, naar han kunde leve der i Fred; og mig tykkes, Fader, du kunde vel sende nogle Mænd til Norge, at byde Forlig paa hans Vegne; Thorer vil sikkert lægge megen Vægt paa dine Ord." Og saa længe blev Thorolf ved med sine Bønner, til Skallegrim gav efter, og fik nogle Mænd til om Sommeren med Ordsending og Jærtegn at drage til Thorer Roaldsen, for at tilvejebringe Forlig imellem ham og Bjørn. Saasnart Brynjolf fik dette at vide, gjorde ogsaa han paa sin Side sig al Umage; og Thorer, der indsaae, at Bjørn nu ikke havde noget at frygte, tilstod ham endelig Forliget. Skallegrims Sendemænd bleve om Vinteren hos Thorer, vendte først næste Sommer tilbage, og bragte om Høsten Efterretning om Forliget. Bjørn var den tredie Vinter hos Skallegrim; men næste Foraar beredte han sig med sit Følge til Bortrejse. Da han nu var færdig, sagde Bera, at hun vilde beholde sin Fosterdatter Asgerde hos sig, hvilket Forældrene ogsaa tillode, saa at Pigebarnet blev tilbage, og fødtes op hos Skallegrims. Dennes Søn Thorolf beslluttede, at følge med Bjørn, og fik det Nødvendige til Rejsen af sin Fader. De sejlede ud om Sommeren, og kom lykkelig og

vel til Sognsø, hvorfra Bjørn sejlede ind til Sogn, og drog saa til sin Fader. Thorolf fulgte med ham, og Brynjolf tog glad mod dem begge. Derefter blev der sendt Bud til Thorer Roaldsen, og et Stævnemøde blev afstalt imellem ham og Brynjolf, til hvilket Bjørn ogsaa indfandt sig. De indgik Forlig med hinanden, og Thorer udredte alt det Gods, som Thora havde staaende i hans Gaard; hvorpaa Thorer og Bjørn befræftede deres Venskab og Svogerskab. Bjørn var nu hjemme paa Ørland hos sin Fader, og Thorolf levede som en kjær Gjæsteven af begge.

29. Om Erik Blodøxe og Thorolf.

Kong Harald Haarfager plejede ellers at opholde sig en stor Del af Aaret i Hordeland eller i Rogeland, hvor han havde flere store Kongsgaarde, men denne Vinter var han i den nordlige Del af Landet. Da Bjørn og Thorolf nu havde været en Vinter i Norge, og Vaaren kom, udrustede de et Skib, samlede Mandskab, og droge om Sommeren i Viking til Østerleden, og vendte hjem igjen om Hosten, efter at have samlet sig meget Gods. Og da de kom hjem, spurgte de, at Kong Harald var i Rogeland, og vilde blive der Vinteren over. Kong Harald begyndte da at blive gammel og løg, men hans mange Sønner vorte stærkt til. Erik, senere kaldet Blodøxe, som var hans kjæreste Søn, var endnu ung og blev opfostret hos Hersen Thorer Roaldsøn, som stod i megen Gunst hos Kongen. Da Bjørn og Thorolf kom hjem, droge de først til Ørland, men derfra sejlede de til Fjordene, for at besøge Thorer. De gjorde Rejsen paa en Karve, der blev roet af tolv til tretten Mand paa hvert Bord, og havde en Besætning af tredive Mand. Dette Skib, som de havde taget i Viking om Sommeren, var smukt malet ovenfor Søgangen og særdeles fagert. Da de nu kom til

Thorers, bleve de vel modtagne, og forbleve der i nogen Tid; Skibet laa imidlertid tjeldet udenfor Gaarden. En Dag, da de fulgtes ad ned til Skibet, bemærkede de, at Kongesønnen Erik ogsaa var der; snart gik han ud paa Skibet, snart igjen op paa Landet, og blev staaende, og betragtede Skibet. Da sagde Bjørn til Thorolf: „Kongesønnen beundrer vort Skib; byd du ham det til Foræring! thi jeg er vis paa, at det vil være os til stor Hjælp hos Kongen, hvis Erik anbefaler os hos ham, og efter hvad jeg har hørt, bærer han endnu noget Nag til dig for din Faders Skyld.“ Thorolf svarede, at det uden Tvivl var et godt Raad; hvorpaa de gik ned til Skibet, og Thorolf sagde: „Du betragter dette Skib nøje, Kongesøn! hvorledes tykkes dig om det?“ „Godt,“ sagde han, „det er et særdeles fagert Skib.“ „Saa vil jeg give dig det,“ sagde Thorolf, „hvis du ikke vil forsmaa det.“ „Det gjør jeg ikke,“ sagde Erik, „hvis Lønnen derfor ikke synes dig for ringe, mit Venskab; men lever jeg, kan det altid være noget.“ Thorolf svarede, at den Løn var ham langt mere, end Skibet var værd. De skiltes nu ad, og fra den Tid af viste Kongesønnen sig altid mild imod Thorolf. Bjørn og Thorolf kom nu i Tale med Thorer, og spurgte ham, om han troede, der var noget om, at Kongen bar Nag til Thorolf. Thorer tilstod, at saa havde han hørt. Bjørn forestillede ham da, at han skulde drage til Kongen, og tale Thorolfs Sag; „thi vi to vil dele Ve og Vel med hinanden,“ sagde han; „saa handlede han mod mig, da jeg var paa Island.“ Det kom da saa vidt, at Thorer lovede at tage til Kongen, og bad dem forsøge paa, om Kongesønnen Erik ikke vilde tage med ham. Da de henvendte sig til Erik derom, var han villig til, at lægge et godt Ord ind for dem hos hans Fader. Derpaa droge Thorolf og Bjørn deres

Vei til Sogn; men Thorer og Erik Kongsson udrustede den Karve, han nylig havde faaet til Foræring, og seilede sønderpaa for at opsøge Kongen, som de traf i Hordeland. Han tog venlig imod dem, men de opholdt sig der nogen Stund, for at træffe et beleiligt Øieblik, naar Kongen var i godt Lune. De sagde da, at Skallegrims Søn Thorolf var kommen der til Landet, og bade Kongen at mindes, hvad Godt hans Frænder havde beviist ham, og ikke lade ham undgjælde hvad Faderen havde gjort, da han hævnede sin Broder. Thorer talte herom med al Mygbed. Men Kongen svarede temmelig kort, at han og hans Slægt havde fristet megen Vanskjæbne af Kveldulf og hans Sønner, at Thorolf formodentlig var sine Frænder lig, der alle vare stolte og overmodige Mænd, som aldrig holdt Maade, og lidet brøde sig om, med hvem de havde noget at skifte. Derpaa tog Erik Ordet, og sagde, at Thorolf havde viist sig imod ham som en Ven, og foræret ham en herlig Kostbarhed, det Skib, hvorpaa de vare komne. „Jeg har lovet ham," sagde han, „mit fuldkomne Venskab; men skal dette være forgjæves, saa ville faa herefter søge min Gunst. Du vil ikke tillade, min Fader, at sligt skal være Tilfældet med den Mand, der allerførst gav mig en saa anseelig Foræring." Det kom da saa vidt, at Kongen, førend de skiltes ad, lovede, at Thorolf skulde have Fred for ham. „Men jeg vil ikke," sagde han, „at han kommer hid til mig; du, Erik, kan vise ham, og flere hans Frænder, saa meget Venskab, du vil; men enten vil du finde dem mygere mod dig, end de have viist sig imod mig, eller ogsaa du vil komme til at fortryde din Forbøn, især hvis du lader dem blive længe hos dig." Derpaa seilede Erik Blodøxe og Thorer hjem til Fjordene, og sendte Bud til Thorolf, for at lade ham vide Udfaldet af deres Ærende

hos Kongen. Om Vinteren vare Thorolf og Bjørn hos Brynjolf; men derefter sejlede de i mange Somre i Viking, og tilbragte Vintrene snart hos Brynjolf, snart hos Thorer.

30. Bjarmelands Færd; og Thorolfs Hjemreise.

Erik Blodøxe fik derefter Del i Regjeringen, og havde Bestyrelsen af Hordeland og Fjordene, og antog Hirdmænd. Et Foraar besluttede han at drage til Bjarmeland, og forsynede sig med de mest udsøgte Folk til denne Reise. Thorolf var med i Stavnen paa hans Skib, og bar hans Mærke; han var da meget stor og stærk, som hans Fader. Paa denne Reise forefaldt adskillige mærkelige Ting. Erik holdt et stort Slag ved Floden Vina i Bjarmeland, og sejrede; og paa denne Reise fik han ogsaa Øser Totes Datter, Gunhilde, en særdeles smuk, kløgtig og meget troldkyndig Kvinde, som han førte hjem med sig. Thorolf stod i megen Gunst hos hende. Han plejede nu at tilbringe Vintrene hos Erik, og Somrene i Viking.

En Sommer gjorde han sig færdig til en Kjøbmandsfærd, og agtede at drage til Island, for at besøge sin Fader. Han havde nu været længe hjemmefra, og samlet sig meget Gods og mange Kostbarheder. Da han nu var færdig, begav han sig til Kong Erik, der, førend de skiltes ad, leverede ham en Øxe, som han vilde forære Skallegrim. Denne Øxe var en meget stor Kostbarhed; den var stor, havde krumme fremstaaende Hjørner, og var belagt med Guld; Skaftet var med ophøjet Arbejde af Sølv. Thorolf havde en lykkelig Reise, og kom med sit Skib til Borgefjord, hvorfra han strax foer op til sin Fader. Dette var et glædeligt Møde. Skallegrim tog nu ogsaa ned til Skibet, for at byde Thorolf velkommen, og lod Skibet sætte op; men Sønnen tog selv tolvte hjem til Borg. Da han nu var kommen hjem, bragte han Skal-

legrim Kong Eriks Hilsen, og overleverede ham den Øre, Kongen havde sendt ham. Skallegrim tog imod Øren, holdt den i Vejret, og saae i nogen Tid paa den, men sagde ikke noget, og hængte den derpaa op ved sin Plads i Stuen. Engang om Høsten lod Skallegrim nu en stor Mængde Øxne drive hjem til Borg, som han vilde slagte. Han lod da to Øxne lede hen under Husvæggen, saaledes at deres Halse, hver fra sin Side, kom over hinanden, og tog saa en anseelig Hellesten, som han skjød ind under Halsene. Derpaa gik han til med Øren, hin Kongegave, og hug paa een Gang begge Øxnene, saa at Hovederne gik af. Men Øren sprang ned paa Stenen, der laa nedenunder, saa at hele Eggen sprang af, og den rævnede helt op i Hærdningen. Skallegrim saae paa Eggen, sagde ikke et Ord, men gik ind i Ildhuset, steg op paa en Blok, og skjød Øren op over Dørbjælken, og der laa den Vinteren over i Røgen. Da nu Foraaret kom, tilkjendegav Thorolf, at han om Sommeren agtede at rejse udenlands. Skallegrim fraraadte det. „Godt er det," sagde han, „at age hjem med hel Vogn; du har nu," vedblev han, „allerede gjort een hæderlig Rejse, og det er et gammelt Ord, at megen Færd kan blive ukjær. Tag hellere her imod saa meget Gods, som du finder tilstrækkeligt til at blive en gild Mand." Men Thorolf svarede, at han vilde gjøre een Rejse endnu, hvortil han havde driftige Grunde; „og naar jeg da næste Gang," sagde han, „kommer tilbage, saa vil jeg nedsætte mig her. Din Fosterdatter Asgerde skal gjøre denne Rejse med mig, for at besøge sin Fader; det bad han mig om, da jeg forlod Norge." Skallegrim svarede da, at han maatte selv raade derfor; hvorpaa Thorolf drog til sit Skib, og gjorde det i Stand. Da han var færdig, førte de Skibet ud til Digrenæs, hvor de

ventede paa Bør. Asgerde gik ombord med ham. Men forend Thorolf forlod Borg, gik Skallegrim hen, og tog Øxen, hin Kongegave, ned fra Dørbjælken og gik ud med den. Skaftet var nu ganske svart af Røg, og Øxen selv forrustet. Skallegrim betragtede Eggen, gav derpaa Thorolf Øxen, og kvad en Vise, hvori han sagde, at Eggen var sprungen istykker paa den troløse Øxe; det var derfor bedst, han tog den tilbage med dens tilrøgede Skaft; en skjønne Gave, som det aldrig havde været værd at føre ud til Island!

31. Egils og Skallegrims Lege. Samt Thorolfs og Egils Udenlandsreise.

Skallegrim havde megen Gammen af Styrkeprøver og Lege. Boldtspil vare iblandt andet den Gang meget almindelige, og der paa Egnen vare mange stærke Mænd; men ingen overgik dog Skallegrim i Styrke, skjøndt han nu begyndte at ældes. Hans Søn Egil gav sig meget af med at brydes, var meget heftig og vredladen, og vilde aldrig lade sig gaa paa af nogen; og alle vidste noksom at undervise sine Sønner, at de skulde give efter for ham. Engang blev der nu imod Begyndelsen af Vinteren bestemt en Boldtspilleg paa Markerne ved Hvidaa, hvilken Leg blev meget talrig besøgt; thi man tog derhen vide om fra Herrederne, og Skallegrims Hjemmemænd forsømte sig ikke heller. En af de fornemste iblandt dem hed Thord Granesen, dengang endnu en ganske ung Mand, som holdt meget af Egil Skallegrimsen. Denne, som da gik i sit syvende Aar, bad Thord om, at tage ham med til Legen; og Thord føiede ham i hans Ønske, og satte ham op bagved sig paa Hesten. Da de nu vare komne til Legestedet, bleve Mændene inddelte til Legen; men der var ogsaa kommet adskillige Smaadrenge, som indrettede

sig en anden Leg. Da nu alle vare fordelte, havde Egil faaet til sin Lod, at lege med en anden Dreng, ved Navn Grim, som var ti eller elleve Aar gammel og stærk efter sin Alder. Men da de havde begyndt deres Leg, var Egil den svageste, og Grim forsømte ikke at bruge alle sine Kræfter imod ham. Derover blev Egil vred, løftede Boldttræet i Vejret, og slog til Grim. Men denne greb fat paa ham, og slog ham af alle Kræfter ned i Jorden, pryglede ham dygtig af, og truede med at lemlæste ham, hvis han ikke vilde styre sig selv. Saasnart Egil var kommen paa Benene igjen, gik han ud af Legen, men de andre Drenge raabte efter ham. Han løb strax hen at lede Thord Granesen op, og klagede ham sin Nød. „Jeg skal gaa med dig, og det skal vi nok hævne," sagde Thord. Hvorpaa han gav ham en Skjægøxe, et den Gang almindeligt Vaaben, som han just havde i Haanden. De gik nu hen til Stedet, hvor Drengene havde deres Leg. Grim havde netop grebet Boldten, og gav sig til at løbe, de andre Drenge efter ham. Da løb Egil mod Grim, og hug ham Øxen i Hovedet, saa den blev siddende i Hjernen. Hvorpaa Egil og Thord gik bort, hen til deres Stalbrødre. Myremændene grebe til Vaaben; de andre ligesaa. Oleif Halte tilligemed hele hans Følge forenede sig med Mændene fra Borg, der saaledes vare langt mandstærkere, saa at det ikke kom til videre Strid for denne Gang. Men heraf rejste sig dog store Trætter imellem Oleif Halte og Faderen til den dræbte Dreng, ved Navn Hegg. De holdt tilsidst et Slag med hinanden paa det saakaldte Laxfit ved Grimsaa, og der faldt syv Mand; Hegg blev dødelig saaret, og hans Broder faldt. Hvad Egil angaar, saa lod hans Fader Skallegrim, da Drengen var kommen hjem, sig just ikke forlyde med noget, men hans Moder Bera sagde,

... ille vare fordelte, havde ...
... en anden Dreng, ved ...
... Aar gammel og ...
... begyndte deres Leg, ...
... kunde ikke at bruge ...
... Egil vred, ...
... Men denne greb ...
... efter ned i Jorden. ...
... at lemlæste ham. ...
... snart Egil var ...
... gen, men de ...
... hen at ...
... „Jeg ...
... de Dern. ...
... lang ...

at der i Egil stak en Viking, og det vilde vise sig, naar han havde Alder dertil, og man skaffede ham et Hærskib. Da kvad Egil den Vise:

Saa mente min Moder,
at mig skulde kjøbes
en Flej[1] og fagre Aarer,
at fare med Viking i Ring,
at stande i højen Stavn,
og styre hin dyre Knar,
og saa til Havn at holde,
og hugge dem ned for Fode.

Da Egil var bleven tolv Aar gammel, var han saa stor af Vært, at faa lignede ham i Størrelse og Styrke, og i Legene overvandt han de allerfleste. Just den Vinter, da han fyldte sit tolvte Aar, gav han sig meget af med Lege; og han og Thord Granesen, der da var en Snes Aar gammel, og ligeledes en stærk Mand, kom den Vinter ofte til i Legene at være Skallegrims Modstandere. Engang holdtes der saaledes en Boldtleg sønder i Sandvig ved Borg. Thord og Egil vare imod Skallegrim, der tilsidst blev træt, saa at de andre fik Magten over ham. Men om Aftenen efter Solbjerg tog det en værre Vending for Thord og Egil; Skallegrim gjorde sig nemlig da saa stærk, at han greb Thord, løftede ham i Vejret, og kastede ham saa voldsomt mod Jorden, at Benene knustes i ham, og han døde paa Stedet. Derpaa greb han efter Egil. Men en af Skallegrims Trælkvinder, ved Navn Thorgerde Braak, der havde fostret Egil i hans Barndom, en rask Kvinde, stærk som en Karl og desuden troldkyndig, raabte i det samme til Faderen: „Hames[2] du

[1]) en Art Skib.

[2]) Skallegrim fik undertiden, som vi forhen have seet, Berserksgang.

nu, Skallegrim, mod din egen Søn?" Skallegrim gav da Slip paa Egil, men hug efter hende. Hun bøjede sig, und-gik Hugget, og løb bort; Skallegrim efter hende. Saaledes bleve de ved at løbe helt ud til Enden af Digrenæs; der sprang hun ned fra Bjerget i Søen. Men Skallegrim kastede en stor Sten efter hende, og satte hende den lige imellem Skuldrene, saa at hun aldrig kom op mere. Dette Sted kaldtes siden Braaksund. Om Aftenen efter, da de kom hjem til Borg, var Egil meget vred. Skallegrim satte sig til Bords tilligemed alle de andre; men Egil havde ikke indfundet sig paa sin Plads. Han gik hen i Ildhuset til en Mand, som var Skallegrims Værkstyrer og Husfoged, og som han holdt særdeles meget af; ham hug Egil Banehug, og gik saa til sit Sæde. Skallegrim sagde ikke noget hertil, og denne Sag havde ingen videre Følger; Fader og Søn talte ikke et Ord til hinanden, hverken godt eller ondt. Og saaledes gik nu denne Vinter.

Næste Sommer var det, at Thorolf, som før er fortalt, kom til Island. Og da han havde været der en Vinter over, udrustede han om Foraaret sit Skib i Braaksund. Da han nu var ganske færdig, gik Egil hen til sin Fader, og bad ham om Lov til at rejse med. „Jeg vil fare udenlands med Thorolf," sagde han. Skallegrim spurgte, om han havde talt med Thorolf derom? „Nej," svarede Egil, hvorpaa Faderen bad ham, først at gjøre det. Men da Egil nu gav sig i Tale med Thorolf derom, saa viste denne kun liden Lyst til at tage ham med. „Naar din Fader," sagde han, „her i sit eget Hus ikke kan styre dig, saa kommer det mig

der var en Art bevidstløst Raseri, ved hvilket man troede, at Berserken ligesom foer ud af sin Ham, eller gik, som vi sige, fra sig selv. Heraf Udtrykket: at hames, at fare i en anden Ham, d. e. at gaa Berserksgang.

voveligt for, at tage dig med mig udenlands; thi der nytter det dig ikke at vise et saadant Sind, som her." „Saa kommer nok ingen af os til at reise," sagde Egil. Næste Nat reiste der sig et stærkt Uvejr, og Vinden bar ud paa Søen. Da det nu var blevet mørkt, og det var Flodtid, kom Egil hen hvor Skibet laa, gik ud paa Skibet, udenom Tjeldingerne, og hug Tovene over, som gik udenbords; derpaa skyndte han sig op over Skibsbryggen, skjød den strax ud, og hug de Tov over, som vare oppe paa Landet. Skibet drev da ud paa Fjorden. Men saasnart Thorolf og hans Folk mærkede, at Skibet drev, sprang de i en Baad; Vejret var imidlertid saa haardt, at de intet kunde udrette, og Skibet drev over til Andekil, og op paa Stranden der. Egil gik hjem til Borg. Da man erfarede Egils Skalkestykke, dadlede de fleste det; men han sagde, at det skulde ikke vare længe, førend han tilføjede Thorolf endnu større Skade og Fortræd, hvis denne ikke vilde tage ham med sig. Flere gave sig imidlertid til at mægle imellem dem, saa at det blev Enden derpaa, at Thorolf tog mod Egil, der saaledes drog udenlands med ham om Sommeren.

Saasnart Thorolf var kommen ombord, tog han Øxen, som Skallegrim havde givet ham, og kastede den overbord i Dybet, saa den aldrig mere kom op. Han havde en lykkelig Overfart, og landede ved Hordeland, hvorfra han strax drog til Sogn. Her var imidlertid Brynjolf død om Vinteren, og hans Sønner havde skiftet Arv. Thord havde faaet Gaarden Ørland, som Faderen havde boet paa, og var gaaet Kongen tilhaande, og bleven Lensmand. Bjørn havde derimod til sin Lod faaet en anden god og anseelig Gaard, og var ikke gaaet Kongen tilhaande. Han kaldtes derfor

Bjørn Høld[1]; han var en velhavende og storsindet Mand. Thorolf begav sig strax efter sin Landing til ham, og bragte ham sin Datter Asgerde. Der blev da et glædeligt Møde. Asgerde var en meget smuk Kvinde, forstandig og dannet og meget ferm i alle kvindelige Øvelser. Fremdeles begav Thorolf sig til Kong Erik. Og da de fandtes, bragte han Kongen Skallegrims Hilsen, og sagde, at han med Taknemmelighed havde taget mod Kongens Sending[2]; og lod derpaa frembære et godt Langskibsseil, hvilket Skallegrim efter hans Sigende sendte Kongen til Foræring. Kong Erik tog vel imod Gaven, og tilbød Thorolf at blive hos sig om Vinteren. Thorolf takkede for Tilbudet, men svarede, at han først maatte begive sig til Thorer, hos hvem han havde et vigtigt Ærende. Derefter drog Thorolf, saaledes som han havde sagt, til Thorer og blev vel modtaget. Thorer tilbød ham at blive hos sig; Thorolf svarede, at det vilde være ham kjært; „men jeg har en Mand med mig,“ sagde han, „der maa modtages med samme Gjæstfrihed, som jeg; det er min Broder; han har aldrig før været hjemmefra, og jeg maa derfor drage Omsorg for ham.“ Thorer svarede, at der var intet i Veien, om Thorolf vilde tage endnu flere Mænd med sig, og hvad hans Broder angik, da vilde han blive en Prydelse for Thorers Følge, hvis han havde nogen Lighed med sin Broder. Derefter drog Thorolf til sit Skib, og lod det sætte op paa Land; men han og Egil toge til Thorer Herse. Thorer havde en Søn, ved Navn Arinbjørn; han var noget ældre end Egil, udmærket af sin Alder og en dyg-

[1]) Hølder kaldtes i Norge de fornemste Bønder, som levede uafhængige paa deres Gaarde, og ansaaes for de næste i Rangen efter de kongelige Lensmænd.

[2]) nemlig hin ovenomtalte Øxe.

tig Idrætsmand. Egil gav sig meget af med ham, og var næsten altid i hans Selskab. Men imellem Brødrene herskede der just ikke megen Omgang.

32. Thorolf bejler til Asgerde.

Thorolf Skallegrimsen gav sig saa i Samtale med Thorer, hvad han vilde synes om, hvis Thorolf friede til hans Frænke Asgerde. Dette optog Thorer venlig, og svarede, at han vilde befordre denne Sag. Derpaa drog Thorolf med et godt Følgeskab til Sogn, kom til Bjørns Gaard, og blev vel modtaget. Bjørn bød ham blive hos sig saa længe han vilde. Derpaa kom Thorolf frem med sit Ærende, og bejlede til hans Datter Asgerde. Faderen tog det vel op, gjorde ingen Vanskeligheder, og Sagen blev afgjort. Forlovelsen gik for sig, og Bryllupsstævnet blev fastsat; Gildet skulde staa hos Bjørn om Høsten. Derefter vendte Thorolf tilbage til Thorer, og fortalte ham Udfaldet af sin Rejse. Denne ytrede sin Glæde over Giftermaalet. Og da Stævnetiden nærmede sig, da Thorolf skulde tage til Gildet, bød han Mænd til at følge med sig, først Thorer og Arinbjørn og deres Huskarle, saa mægtige Bønder, saa at han havde et talrigt Følge af gode Mænd med sig. Men strax ved Stævnedagen, da Thorolf skulde drage hjemmefra, og Brudemændene vare komne, blev Egil saa syg, at han ikke kunde tage med. Thorolf og hans Ledsagere begave sig derimod paa Vejen, som bestemt var, paa et stort vel udrustet Langskib.

33. Om Olver og Egil.

En af Thorers Huskarle hed Olver; han forestod Bestyrelsen af hans Gaard, indkrævede hans Tilgodehavende, og var hans Pengeforvalter. Han var den Gang over sine bedste Aar, men endnu rask og rørig. Nu traf det sig saa,

at Ølver vilde gjøre en Udfart for at indkræve Thorers Landskyld, som var bleven staaende tilbage om Vaaren; han havde dertil en Rofærge med tolv af Thorers Huskarle paa. Paa samme Tid begyndte Egil at komme sig, og stod op; han fandt det da altfor kjedsommeligt hjemme, naar alle de andre vare borte, og sagde til Ølver, at han vilde tage med ham. Ølver fandt, at en god Stalbroder var ikke overflødig, og der var Plads nok til ham paa Skibet, saa Egil gjorde sig færdig, og havde sine Vaaben med sig, Sværd, Haandspyd og Skjold. Paa Vejen fik de imidlertid et haardt Vejr med stærke Storme, saa de gave sig til at ro stærkt til, og kom saaledes til Atleø, hvor de lagde til Land. Der oppe paa Øen ikke langt fra Stranden var en Gaard, der tilhørte Kong Erik, og blev bestyret af en Mand ved Navn Baard, kaldet Atleø-Baard, en flink og dygtig Arbejdsmand, der vel ikke var af stor Slægt, men var meget afholdt af Kong Erik og Dronning Gunhilde. Ølver og hans Folk traf deres Skib op af Flømaalet[1], gik saa op til Gaarden, og traf Baard udenfor, hvorpaa de fortalte ham om deres Rejse, og sagde, at de ønskede at blive der om Natten. Baard, som saae, at de vare meget vaade, fulgte dem hen til et Ildhus[2], der laa affondret fra de andre Huse, og lod her gjøre en stor Ild for dem, saa at de fik deres Klæder tørrede. Og da de vare færdige dermed, kom Baard igjen og sagde: „Nu ville vi sætte Spise og Drikke for eder, thi jeg kan tænke, I længes efter at sove, saa forkomne som I ere.“ Det behagede Ølver vel. Man satte da et Bord frem, og gav dem Mad, nemlig Brød og Smør, og satte store Kar med Skyr[3] for dem. Baard sagde: „Det gjør mig meget

[1]) det Sted, hvortil Havet stiger ved Flod.
[2]) Hus med Ildsted. [3]) eller Skjør, Skjørmælk.

ondt, at der ikke er Øl herinde, saa at jeg kunde beværte jer, som jeg vilde; I komme nu til at bjærge eder med hvad her er." Men Ølver og hans Ledsagere vare meget tørstige, og søbede Skyret. Derpaa lod Baard noget Havreøl bringe ind, og de drak da det. „Det skulde ret fornøje mig," sagde Baard, „hvis jeg havde nogen bedre Drik at byde eder." Halm skortede der ikke paa; og han bad dem da lægge sig derpaa og sove.

34. Baards Drab.

Den samme Aften kom Kong Erik og Gunhilde til Atleø, og Baard havde ladet anrette til et stort Gilde, for at tage imod dem; thi der skulde være Diseblot[1]. Der holdtes da et prægtigt Gjæstebud, og der var Drik nok inde i Stuen. Kongen spurgte, hvor Baard var henne, siden han ingensteds saae ham. En Mand svarede, at han var ude, og sørgede for sine Gjæster. „Hvad er det for Gjæster," sagde Kongen, „som han mener heller at burde opvarte, end at være inde hos os." Manden svarede, at der vare komne nogle af Thorer Herses Huskarle. „Gak strax efter dem," sagde Kongen, „og kald dem herind!" Det skete. De kom da ind, og Kongen tog venlig mod Ølver, og bad ham tage Plads i Højsædet lige over for sig, og hans Ledsagere nedenfor ham. De gjorde saa, og Egil sad næst ved Ølver. Der blev nu baaret Øl om til dem; mange Skaaler gik rundt, og man skulde ved hver drikke Hornet ud. Da det nu led ud paa Aftenen, havde mange af Ølvers Folk faaet mere, end de kunde bære; somme spyede derinde, men somme naaede at komme udenfor Døren. Baard var meget ivrig med at bringe dem Drik, men Egil tog Hornet, som han havde rakt Ølver, og drak det ud. Baard sagde, at han

[1]) Offergilde for Diserne eller Gudinderne.

havde en stærk Tørst, og bragte ham strax Hornet fyldt paa ny, og bad ham tømme det. Egil tog det, og kvad:

Du sagde før, der Mangel var
paa Drik, og dog du fulde Kar
til Diseblot lod bære;
du løjst med liden Ære.
Dit fule Sind, med Vind og Blæst,
du viste imod fremmed Gjæst,
og lod os see for Øje
hvad Svig vi maatte døje.

Baard bad ham drikke, og holde op med sine Spottegloser. Egil drak hvert Horn, der kom til ham, og desuden for Ølver med. Da gik Baard hen til Dronningen, og sagde, at der var en Mand, som beskjæmmede dem; aldrig drak han saa meget, at han jo endnu klagede over Tørst. Dronningen og Baard blandede da Uting i Drikken, og lod den bringe ind. Baard signede Skaalen, og gav den derpaa til Opvartningskvinden, som bragte Egil den, og bad ham drikke. Da tog Egil sin Kniv op, stak sig i Haanden, tog saa imod Hornet, og ristede Runer derpaa, og besmurte dem med sit Blod. Han kvad derhos:

Paa Hornets Rand vi riste vil
de stærke Runer, og dertil,
naar vi med Blod dem væde,
Kraftord derover kvæde.
Saa drikke vi af Hjertens Lyst,
og see, om Drikken, os blev kryst,
om Øllet, Baard os byder,
er uden Men og Lyder.

Hornet sprak itu, men Drikken løb ned i Halmen[1]. Nu be-

[1]) som var strøet paa Gulvet.

gyndte Ølver at faa Ondt, hvorfor Egil stod op, tog ham ved Haanden, og førte ham til Døren. Han kastede sin Kappe om paa den venstre Side, og holdt paa sit Sværd under sin Overkjole. Men i det de kom til Døren, kom Baard efter dem med et fuldt Horn, og bad dem drikke til Afsked. Egil stod i Døren, han tog mod Hornet, og drak det ud, og kvad:

Mig bar han Øl, thi Ølver fik
sig Sjælesot af denne Drik,
og bliver bleg om Næsen;
mig skrækker ej det Væsen.
Dit arge Sind, din Tryllemagt,
jeg trodser dem med stolt Foragt,
og tømmer Hornets Kilde,
skjøndt du det mener ilde.

Egil kastede strax Hornet fra sig, greb sit Sværd, og trak det ud. Det var mørkt i Stuen. Han stak Sværdet midt igjennem Baard, saa Spidsen stod ham ud igjennem Ryggen, og Baard faldt død ned, imedens Blodet strømmede ud af hans Saar. I det samme faldt Ølver om. Egil løb ud af Stuen; det var bælmørkt, og han satte i fuldt Løb bort fra Gaarden. Men i Stuen mærkede man, at Baard og Ølver vare faldne; Kongen kom til, og lod Lys bringe ind, og man saae da, hvad der var skeet, at Ølver laa der sandsesløs, men Baard dræbt, og hele Gulvet flød i Blod. Kongen spurgte da, hvor den store Mand var bleven af, der havde drukket mest om Aftenen. De andre svarede, at han var gaaet ud. „Søg ham op!" sagde Kongen, „og bring ham til mig!" Der blev ledt efter ham omkring i Gaarden, men han fandtes ikke. Da Kongens Mænd kom ind i Ildhuset, saae de Ølvers Følgesvende ligge der, og spurgte dem, om

Egil havde været der? De hørte, at han var løbet derind og havde taget sine Vaaben, men var derpaa gaaet igjen. Dette berettede de Kongen, der befalede sine Mænd at skynde sig alt hvad de kunde, at tage alle de Skibe, der vare paa Øen, og om Morgenen, saasnart det var blevet lyst, skulde de ransage hele Øen, og dræbe Manden.

35. Egils Flugt.

Egil løb afsted hele Natten, og søgte hen hvor der laa Skibe; men hvorsomhelst han kom til Stranden, fandt han Mænd for sig; og han foer saaledes den hele Nat omkring, uden at saa noget Skib. Da det begyndte at lyse, var han stædt paa et Næs, hvorfra han saae over til en anden Ø, der ved et forfærdelig langt Sund var skilt fra Atleø. Han fattede da sin Beslutning; han tog nemlig sin Hjelm, Sværd og Spyd, brød dette af Skaftet, som han kastede ud i Søen, men Vaabnene svøbte han i sin Kappe, gjorde en Bylt deraf, og bandt sig den fast paa Ryggen. Derpaa styrtede han sig i Havet, og vedblev at svømme til han naaede Øen. Den hed Saudø; det var kun en lille Ø, der var begroet med Krat; der gik meget Kvæg, baade Nød og Faar, som hørte dem paa Atleø til. Da han var kommen op paa Øen, vred han Vandet af sine Klæder; det var da blevet lys Dag, og Solen var kommen paa Himlen. Strax da det var blevet lyst, lod Kong Erik Øen ransage; men det gik kun langsomt, da Øen var stor, og Egil fandtes ikke. Kongen lod da sine Mænd fare over til de andre Øer, for at lede efter ham. Det var om Aftenen at tolv Mand roede over til Saudø, dels for at søge efter Egil, og dels for at tage noget Slagtekvæg med fra Øen. Egil, der saae dem komme mod Øen, lagde sig da ned i noget Krat, og skjulte sig, før Skibet kom til Land. De lode tre Mænd blive til-

bage ved Skibet, men ni gik op i Land, og delte sig saaledes, at tre fore hver sin Vej. Da der nu var kommen en Høj imellem dem og Skibet, stod Egil op; sine Vaaben havde han allerede paa rede Haand. Han gik skraas ned til Søen, og frem langs med Kysten, og de, som passede paa Skibet, vidste ikke af noget, før Egil paa een Gang kom over dem. Den ene hug han strax Banehug; men den anden gav sig til at løbe; det gik just op ad en Skrænt, Egil hug efter ham, og hug den ene Fod af ham; den tredie var løbet ud paa Skibet, greb en Stang, og vilde skyde fra, men Egil trak Skibet til sig, og sprang ud paa det; de skiftede Hug i nogen Tid, før Egil fik ham dræbt, hvorpaa han kastede ham overbord. Derpaa tog han Aarerne, og roede bort med Skibet, foer saaledes afsted den hele Nat og den næste Dag, og standsede ikke, før han kom til Thorer Herse. Mændene, som vare komne over paa Saudø, bleve der i flere Nætter; de slagtede noget af Kvæget, for at faa Føde, gjorde Ild paa, og søde det; de rejste et stort Baal paa den Side af Øen, som vendte mod Atleø, stak Ild deri, og gjorde saaledes en Vide[1]. Da man saae denne fra Atleø, roede nogle over, og førte dem, der endnu vare levende, tilbage til Øen. Kongen var da borte, og var taget hen til et andet Gilde. Hvad Olver og hans Ledsagere angaar, da gav Kongen dem ingen Skyld for denne Sag, og lod dem fare i Fred. De vare komne hjem forend Egil; men Thorolf og Thorer vare dog komne endnu før. Olver fortalte dem hvad der var forefaldet, Baards Drab, og den hele Hændelse, saa vidt som han vidste, thi hvad der var blevet af Egil, kjendte han ikke til. Thorolf, og ligeledes Arinbjørn,

[1]) eller Baun, en Dynge Træ, som man stak Ild i, for at give Tegn.

bleve meget nedslagne herover, thi de frygtede for, at Egil ikke skulde komme tilbage. Men næste Morgen kom Egil hjem, og saasnart Thorolf erfarede det, gik han hen til ham, og spurgte paa hvad Maade han var undkommen, og hvad der var forefaldet paa hans Flugt. Egil kvad da:

I Konning Eriks høje Sal
og i Gunhildes muntre Hal
jeg stod, og fandt, hvor gjæve,
gjæstmilde der de leve.
Saalunde har jeg dem forladt,
at trende hen til Helhjems[1] Nat
af deres Mænd jeg sendte,
som længe la'r sig vente.

Arinbjørn tyktes vel om denne hans Daad, og sagde til sin Fader, at det var hans Pligt at forlige Egil med Kongen. Thorer svarede: „Uden Tvivl vil Folk finde, at Baard havde fortjent sin Død, men det ligger dog ogsaa altfor meget i Egils Æt, ikke at see sig for og at undgaa Kongens Vrede; det vilde falde de fleste tungt nok, men jeg skal for denne Gang see at forlige ham med Kongen.“ Thorer rejste da til Kongen, men Arinbjørn blev hjemme, og forsikrede, at een Skjæbne skulde overgaa dem alle. Da Thorer nu var kommen til Kongen, bød han Bod for Egil, tilbød sin Borgen, og overlod Sagen til Kongens Dom. Kongen var meget vred og vanskelig at komme til Orde med. Det sandedes nu, sagde han, hvad hans Fader havde spaaet, at disse Frænder vare ikke at lide paa; og han bad Thorer, selv om han tilstod noget Forlig, at drage Omsorg for, at Egils Ophold i hans Rige ikke blev af lang Varighed. „For din Skyld, Thorer,“ vedblev han, „vil jeg tage Pengebøder for hine dræbte Mænd.“

[1]) Underverdenens, Dødens.

Han bestemte da en Pengebod, saaledes som ham selv syntes; men Thorer betalte alt, og foer derpaa hjem.

36. Om Thorolfs og Egils Hærtog.

Thorolf og Egil bleve Vinteren over hos Thorer, men om Foraaret udrustede de et stort Langskib, og forsynede sig med Mandskab dertil. Om Sommeren sejlede de til Østerleden, og hærgede, erhværvede sig meget Gods, og holdt mange Træfninger. De styrede til Kurland, og sluttede først Fred med Indvaanerne paa en halv Maaned, og holdt Kjøbstævne[1] med dem. Men da denne Tid var udløbet, gave de sig til at hærge, og lagde til paa forskjellige Steder. En Dag lagde de til ved Mundingen af en stor Flod, hvor der var en stor Skov oppe i Landet. De besluttede der at gjøre Landgang. Folkene bleve delte i Hobe, tolv Mand i hver. Først gik de igjennem Skoven, og da var der ikke ret langt, før Bygden begyndte. De gave sig da til at plyndre, og dræbte Indbyggerne; men disse flyede for dem, saa de tilsidst ingen Modstand fandt. Da det led imod Aften, lod Thorolf sine Folk ved Luren samle, for at gaa ned til Skibene, hvorpaa Mændene, hver eftersom de vare stædte, vendte om til Skoven; men da Thorolfs Folk vare samlede, og alle bleve mynstrede, fandtes det, at Egil ikke var kommen ned med sin Trop. Det begyndte da allerede at mørknes af Natten, saa man troede ikke at kunne faa ham opsøgt. Egil var med tolv Mand gaaet igjennem en Skov, og de saae da store Sletter og Bygder for sig. Kort fra dem stod der en Gaard, som de stævnede til; og da de vare komne did, løb de ind i Husene, men bleve ingen Mennesker vaer. De toge alt det Gods, som de forefandt, alt hvad løst var. Der vare mange Huse, saa at de bleve opholdte der længe, og da de

1) Marked, en vis Tid, i hvilken de frit skulde handle med hinanden.

nu vare komne ud, og bort fra Gaarden, saa havde der imidlertid imellem dem og Skoven samlet sig bevæbnede Folk, som gave sig til at anfalde dem. Der strakte sig en høi Skigaard[1] fra Gaarden henimod Skoven. Da befalede Egil, at de andre skulde følge ham, saaledes at deres Forfølgere ikke kunde komme til at anfalde dem fra alle Sider. De gjorde saa. Først gik Egil, siden den ene efter den anden, saa nær, at man ikke kunde skille dem ad. Kurerne søgte fast imod dem, men anfaldt dem dog mest med Spyd og Skudvaaben, og vovede sig ikke saa nær, at det kunde komme til Hugkamp. Da nu Egil og hans Folk gik frem langs med Skigaarden, saae de uforvarendes en anden Skigaard, der kom fra den anden Side, og strax efter stødte til den første, saa at de dannede en Bugt med hinanden, og standsede deres Gang. Kurerne trængte dem i Afslukket; nogle stak med Spyd og Sværd igjennem Skigaardene, og andre kastede Vaaben paa dem. Egils Folk bleve saarede, dernæst haandtagne[2], og alle bleve bundne førte hjem til Gaarden. Bonden, som ejede den, var en mægtig og rig Mand, og havde en voren Søn. Der blev da raadslaaet om, hvad man skulde gjøre ved dem, og Bonden mente, det var bedst at hugge dem ned tilhobe. Men Sønnen forestillede, at det var nu saa mørkt, at man ingen Fornøjelse kunde have af at pine dem, og bad, at man skulde bie til næste Morgen. De bleve da skudte ind i et Hus, og fast bundne. Egil var baade med Hænder og Fødder bunden til en Pæl. Da Huset nu var fast laaset, gik Kurerne ind i Stuen, for at faa Mad, vare meget lystige, og gave sig til at drikke. Egil anvendte alle sine Kræfter, og rykkede i Pælen, til den løsnedes i Gulvet; endelig faldt den om, og han smøgede sig fra den.

---

[1]) Plankeværk, Stakit. [2]) fangne.

Derefter løste han sine Hænder ved Tændernes Hjælp, og da han først fik fri Haand, løste han Baandene paa sine Fødder, og endelig sine Stalbrødre. Da alle saaledes vare blevne løse, saae de sig allevegne om, hvor de skulde finde en Udgang. Væggene paa Huset vare dannede af store Bjælker, men i den anden Ende af Huset var en flad Beklædning af Bræder. Der løb de hen, og brøde Bræderne op, og kom da ind i et andet Husrum, hvis Vægge ligeledes vare af Tømmer. Her hørte de nogen tale nede under deres Fødder, ledte allevegne omkring, og fandt endelig en Dør paa Gulvet. Og da de havde lukket denne op, var der en dyb Grav derunder, og derfra kunde de høre Menneskestemmer. „Hvem er her?“ spurgte da Egil. En Røst svarede ham, at han hed Aage. Egil spurgte, om han vilde op af Graven, hvortil den anden svarede Ja. Egils Folk toge da nogle af de Reb, hvormed de havde været bundne, lode dem gaa ned i Graven, og trak tre Mænd op. Aage fortalte dem da, at de andre to vare hans Sønner; de vare danske Mænd, som vare blevne hærtagne forrige Sommer. „I Vinter,“ sagde han, „havde jeg det nogenlunde godt; jeg havde en stor Del af Bøndernes Gods under min Varetægt, men mine Sønner maatte trælle, og vare meget modfaldne. Om Foraaret besluttede vi da at løbe bort, men bleve fundne, og saa satte ned i dette Hul.“ „Du maa være vel bekjendt med Husets Lejlighed,“ sagde Egil, „hvor kan vi snarest vente at komme bort?“ Aage sagde, at der var endnu et Brædeværk; naar de brøde det op, saa vilde de komme ind i en Kornlade, og saa kunde de gaa ud som de selv vilde. Egils Folk brøde da Brædeværket op, kom ind i Laden, og derfra ud. Det var bælmørkt. Hans Ledsagere sagde da, at de skulde skynde sig ad Skoven til; men Egil sagde til Aage,

at siden han kjendte Husene deromkring, saa maatte han kunne give dem Anvisning, hvor der var noget Bytte at faa. Aage svarede, at der skortede ikke paa Gods; der var et Loftkammer, hvor Bonden selv sov, og der var der Vaaben nok. Egil bad dem da at gaa med derhen; og da de vare komne op ad Trappen, saae de, at Loftkammeret var aabent, der var Lys inde, og Tjenestemænd, som redte Sengene. Egil befalede da nogle, at blive udenfor, og passe paa, at ingen kom ud; selv løb han ind, greb fat paa Vaabnene, som der var en Mængde af, og dræbte alle de Mænd, der vare derinde. Alle fik sig der en fuldstændig Vaabenrustning. Aage gik derpaa hen til et Sted, hvor der var en Lem i Lofttiljen, lukkede den op, og sagde, at de skulde gaa ned der i Understemmen[1]. De toge Lys med sig, og gik ned. Der havde Bonden sit bedste Gods og allehaande Kostbarheder og meget Sølv. De toge da hver saa meget de kunde bære, og bare det ud. Egil tog iblandt andet en temmelig stor Mjødkande, og bar den under sin Arm. Men da de vare komne til Skoven, standsede Egil, og sagde: „Dette er en slet Færd og ingen brav Kriger værdig; vi have stjaalet Bondens Gods, uden at han veed noget deraf; den Skam skal aldrig blive siddende paa os; lad os nu vende tilbage til Gaarden, og forkynde dem hvad der er skeet.“ Men alle modsatte sig, og sagde, at de vilde omborð. Da satte Egil Mjødkanden ned, gav sig til at rende, og løb til Gaarden. Men da han var kommen did, saae han Tjenestesvende gaa fra Kjøkkenet med Fade, som de bare ind i Stuen. I Ildhuset saae han en stor Ild med Kjedler over, og der gik han hen. Man havde flyttet store Tømmerstokke hjem, og saaledes gjort Ild paa, som Skik var, nemlig ved at stikke Ild i den ene Ende

[1]) Værelset nedenunder.

af Stokken, hvorpaa den da brænder af sig selv. Egil greb en af Stokkene, gik hen til Stuen, og stak den med den luende Ende op under Hellefadet og saa op i Næveren[1], og der gik snart Ild deri. Kort derfra laa der en Del Træ; det bar han hen for Stuedøren. Ilden trængte snart igjennem Tagbræderne; men de, der sade inde i Stuen og drak, mærkede intet, før Luen slog ind igjennem Taget. Da løb de til Døren, men her var det just ingen let Sag at komme ud, baade for det Træ, der var opstablet, og tillige fordi Egil passede paa Døren, og dræbte de fleste, der søgte at komme ud, snart i Døren selv og snart udenfor. Bonden spurgte, hvo der raadte for Ilden[2]? „Den Mand" svarede Egil, „raader nu for Ilden, som du mindst havde tænkt det om i Gaar Aftes; og ikke skal du bede om hedere Bagning, end den jeg tænder op; mygt[3] Bad skal du have for det myge Leje, du gav mig og mine Stalbrødre. Det er den samme Egil, som du lod fjedre[4] og binde til Pælen i det Hus, I laasede saa omhyggelig; nu skal jeg lønne dig for din Modtagelse, som du har fortjent." I det samme tænkte Bonden at liste sig ud i Mørket, men Egil stod tæt ved, og hug strax baade ham og mange andre Banehug. Det varede kun et Øjeblik, før Stuen brændte og faldt ned; og den største Del af de Folk, som vare derinde, omkom. Egil gik tilbage til Skoven, fandt sine Stalbrødre, og de gik alle ned til Skibet. Mjødkanden, som han havde taget med sig, sagde Egil, at han vilde have forlods af Godset; den var, vel at mærke, fuld af Sølv. Thorolf og hans Folk bleve meget glade, da Egil kom; de styrede strax fra Land, da Morgenen brød frem.

---

[1]) Barken, hvormed Huset var tækket.
[2]) efter hvis Befaling den var anlagt. [3]) blødt.
[4]) lægge i Fjedder eller Baand.

Aage og hans Sønner fulgte med Egil. De seilede længer hen paa Sommeren til Danmark, lagde sig ogsaa der i Vejen for Kjøbmandsskibene, og plyndrede hvad de kunde faa.

37. Kjøbstaden Lund brændes.

Harald Gormsen[1] havde da, efter sin Fader Gorms Død, taget mod Regjeringen i Danmark. Landet var den Gang meget udsat for Hærgninger, thi der laa mange Vikinger omkring i Farvandene. Da Aage nu havde nøje Kundskab om Danmark baade til Lands og til Søs, saa udspurgte Egil ham meget, paa hvilke Steder der kunde ventes godt Bytte; og da de vare komne til Øresund, sagde Aage, at der oppe i Landet laa en stor Kjøbstad, der hed Lund, hvor der kunde gjøres et godt Bytte, men Borgerne vilde rimeligvis sætte sig til Modværge. Det blev da forelagt Krigerne, om man skulde beslutte sig til Opgang eller ej. Meningerne vare delte, nogle raadte til, andre fra, men endelig skjød man Sagen ind for Styremændene[2]. Thorolf foretrak Opgang, og da han nu spurgte Egil om hans Mening, kvad denne:

Lader os, o kjække Kriger!
(Modet ved hver Stordaad stiger)
op til Dalefiskens Gjærde[3],
gaa med vore Sværde!
Op til Lund vi ile
uden Rast og Hvile,
og før Solens Dalen
højnes om os Valen!

---

[1]) eller Harald Blaatand.

[2]) eller Befalingsmændene over Skibene, nemlig Thorolf og Egil.

[3]) Dalens Fisk er en Slange, dens Gjærde eller Leje er en Lund; det Hele er saaledes en Omskrivning paa Byen Lunds Navn.

Man beredte sig da til Opgang, og drog til Kjøbstaden. Men saasnart Borgerne mærkede, der var Ufred, saa stævnede de imod, og satte Mænd til at værge den Trævold, hvormed Staden var omgivet[1]. Der begyndte en haard Kamp. Egil søgte med sin Trop fast frem imod Borgledet[2], og skaanede sig ikke, saa der blev et stort Mandefald af Borgerne. Han skal selv have været den første, der trængte ind i Borgen, og da de andre fulgte ham, saa flyede Borgerne, og lede et stort Nederlag. Han og Thorolf plyndrede derpaa Kjøbstaden, og fik meget Gods, og stak Ild paa Byen, førend de forlode den. Derpaa droge de igjen ned til deres Skibe.

38. Om Gildet hos Arnfinn Jarl.

Thorolf styrede nordpaa forbi Halland, og da de fik Modvind, løb de ind i en Havn, dog uden at plyndre. En Jarl, ved Navn Arnfinn, var ikke langt derfra oppe i Landet; og saasnart han spurgte, at Vikinger havde lagt der til Land, sendte han sine Mænd ned til dem, for at erfare, om de vilde have Fredland der eller Krig. Thorolf svarede, at de agtede ikke at hærge, thi de havde ingen Grund til at fare frem med Hærskjold, og Landet var jo heller ikke rigt. Da Jarlen fik dette Budskab, og saae, at han ikke behøvede at samle Folk for den Sag, saa red han uden Hær ned til Vikingerne, gav sig i Samtale med Thorolf, og bød ham endelig til Gilde hos sig med saa mange Folk han vilde tage med. Thorolf lovede at komme, og paa den bestemte Tid sendte Jarlen dem Heste imøde. Baade Thorolf og Egil rejste, og havde tredive Mand med sig. Jarlen tog vel imod dem; man fulgte dem ind i Stuen, der blev strax budet dem Mundgaat, og de bleve siddende der til Aften. Men førend

[1]) eller efter en anden Læsemaade: den Træborg, der laa ved Byen.
[2]) Porten.

Spisebordene bleve fremsatte, sagde Jarlen, at man skulde kaste Lod om Sæderne; Mand og Kvinde skulde drikke sammen, saavidt som Par vare til, og de, som vare tilovers, for sig selv. Man bar altsaa sine Lodder i Skjød, og Jarlen tog dem op. Han havde en smuk Datter, der var i sin fejreste Alder, og Lodden faldt saa, at Egil skulde sidde hos Jarlsdatteren om Aftenen. Hun gik omkring paa Gulvet for at more sig. Egil stod nu op, og gik hen til den Plads, hvor Jarlens Datter havde siddet om Dagen; men da man nu skulde til at bænkes, gik Jarlsdatteren hen til sin Plads, og kvad:

Hvad vilt du, Svend, i Sædet mit?
Ei graadig Ulv du gav ret tit
den varme Brad. Mit eget
jeg her vil have heget.
Du hørte ej, hvor Ravn i Høst
gol over Valen, ej dit Bryst
Sværdeggens hvasse Støtte
i Slagets Bulder mødte.

Egil tog og satte hende ned hos sig, og kvad:

Faret jeg haver med blodige Sværd,
fulgt af de hungrige Ravnes Hær,
og Spyd med den gjaldende Spidse
jeg slynged mod Vikingers Isse;
vi fægted i Slagtumlens Hede,
og Ild fløj om Mændenes Sæde;
i Borgledet lode vi ruge
i Ro de blodige Buge.

Egil og Møen drak nu sammen om Aftenen, og vare meget muntre. Gildet var fortræffeligt, saavel nu som næste Dag. Derpaa vendte Vikingerne tilbage til deres Skibe, efter at

de havde forladt Jarlen som Venner og skiftet Gaver indbyrdes.

Thorolf og Egil sejlede nu videre frem til Brennøerne, som den Gang var et almindeligt Tilholdssted for Vikingerne, eftersom der sejlede mange Kjøbmandsskibe imellem Øerne. Aage og hans Sønner vendte hjem til deres Gaarde; han var en velhavende Mand, og ejede adskillige Gaarde i Jylland. Han skiltes fra de andre i Kjærlighed, og de forsikrede hinanden om bestandigt Venskab. Ved Begyndelsen af Høsten sejlede Thorolf og Egil videre frem forbi Norge, og kom til Fjordene, hvor Thorer Herse tog vel imod dem, men endnu mere hans Søn Arinbjørn. Denne bød strax Egil at blive der om Vinteren, som han med Tak tog imod; men da Thorer fik det at vide, sagde han, at denne Indbydelse var nok vel brad, thi han vidste ikke, hvad Kong Erik vilde sige dertil, da han efter Baards Drab havde erklæret, at han ikke vilde have Egil der i Landet. „Du kan nok, Fader," sagde Arinbjørn, „mage det saa hos Kongen, at han ikke bryder sig om Egils Ophold hos os; du byder, som billigt er, din Maag Thorolf til at blive her, og jeg og Egil, vi skulle have samme Vinterfred."[1] Heraf saae Thorer nok, at hans Søn vilde have sin Villie heri. Baade Fader og Søn tilbøde da Thorolf Vinterfred, hvilket Tilbud han ogsaa modtog; og saaledes bleve de der, tolv i Tallet, om Vinteren. Blandt deres Mænd vare to Brødre, Thorvald Ofse og Thorfinn Strange, nære Slægtninge af Bjørn Høld og opfødte med ham. Det var store, stærke, heftige og

[1]) Ligesom der om Vikingerne siges, at de havde Fredland paa Steder, hvor de vare visse paa at kunne forblive uanfægtede, saaledes siges de ogsaa at have Vinterfred paa det Sted, hvor de efter Vikingstogene om Sommeren droge hen, for at tilbringe Vinteren i Ro.

fremlyste Mænd, som havde fulgt med Bjørn i Viking; men siden, da han havde slaaet sig til Ro, gave de sig i Selskab med Thorolf, og vare i Stavnen paa hans Skib. Og da Egil fik Befaling over et Skib, blev Thorfinn hans Stavnbo.[1] Disse Brødre fulgte altid med Thorolf, der agtede dem højest af alle sine Skibsfolk; de vare derfor ogsaa denne Vinter i hans Følge, og sade Brødrene nærmest. Thorolf sad i Højsædet ligeover for Husbonden Thorer, og drak Skaal om Skaal med ham; Egil ligesaa med Arinbjørn; men alle Mindeskaaler[2] skulde gaa hele Gulvet rundt[3].

Om Høsten begav Thorer Herse sig til Kong Erik, der tog meget naadig imod ham; og da de vare komne i Samtale med hinanden, bad Thorer Kongen ikke at regne ham det til Onde, at han havde Egil hos sig om Vinteren. Ogsaa dette tog Kongen gunstig op, og sagde, at Thorer kunde faa det med ham, som han vilde, men en anden Mand vilde det ikke have bekommet saa vel, hvis han havde taget mod Egil. Men da Gunhilde hørte, hvad de talte om, udbrød hun: „Jeg tænker, Erik, at det gaar nu som sædvanlig, at du lader dig let foresnakke noget, og husker ikke længe hvad Ondt man har gjort dig; du vil ikke høre op med at drage Skallegrims Sønner frem, før de have fældet dig nogen af dine nærmeste Frænder. Men om du end ikke bryder dig noget om Drabet paa Baard, saa er det samme ikke Tilfældet med mig." Kongen svarede: „Du ansporer mig mere til Grusomhed, Gunhilde, end nogen Mand kunde gjøre;

[1]) Ved Søslagene stred man i Almindelighed fra Forstavnene; Besætningen her bestod derfor af udvalgte Folk. Den, der førte Befalingen over dem, kaldtes Stavnbo eller Stavngjemmer.

[2]) Skaaler for Guderne eller berømte Mænd.

[3]) eller med andre Ord: tømmes af alle og hver Mand.

der var dog en Tid, da Thorolf var dig kjærere, end han nu er; men i alt Fald vil jeg ikke tage det Ord tilbage, som jeg har givet disse Brødre." „Ja vist," svarede hun, „var Thorolf vel antaget her, førend Egil fordærvede det for ham, men nu seer jeg ingen Forskjel imellem dem." Thorer vendte hjem, og fortalte Brødrene baade Kongens og Dronningens Ord.

39. Thorvald Offes Drab.

Gunhildes Brødre, Sønner af Øsfur Tote, hed Eivind Skreja og Alf Askmand. De vare endnu unge, men dog fuldvorne, store og stærke, og meget stridbare. De stode paa den Tid mest i Anseelse hos Kong Erik og Gunhilde, men vare ikke afholdte af Almuen. Om Sommeren skulde der holdes et stort Blot[1] paa Gule[2], hvor der var et anseeligt Hovedhov[3], hvilket i Mængde besøgtes af Folk fra Fjordene, fra Fjalar og fra Sogn, og af næsten alle Stormænd deromkring. Kong Erik tog ogsaa derhen. Da sagde Gunhilde til sine Brødre: „Seer til, at I mager det saa i dette talrige Møde, at I faar een af Skallegrims Sønner dræbt, og helst dem begge." De lovede det. Da nu ogsaa Thorer Herse lavede sig til at drage derhen, lod han Arinbjørn kalde til sig, og sagde: „Jeg tager nu hen til Blotet, men vil ikke have, at Egil skal komme did; jeg kjender Gunhildes Svig, Egils Heftighed og Kongens Magt; det skal falde vanskeligt, at passe alt dette sammen. Men Egil vil ikke blive tilbage, med mindre ogsaa du bliver hjemme. Thorolf og hans andre Følgesvende skal derimod følge med mig; han skal da blote og søge Held baade for sig og sin Broder."

---

[1]) Offer, blodigt Offer, med Offergilde.

[2]) eller Gaular, som forhen er bemærket.

[3]) Hov eller Hof, Tempel.

Derpaa sagde Arinbjørn dette til Egil, at han maatte blive hjemme, „vi begge to,“ sagde han; og dermed var Egil fornøjet. De andre droge med Thorer til Blotet, hvor der var samlet en stor Mængde Mennesker, og holdtes store Drikkelag. Thorolf fulgte bestandig med Thorer, saa de ikke forlode hinanden hverken Nat eller Dag. Eivind sagde derfor til Gunhilde, at han saae ingen Lejlighed til at dræbe Thorolf; hvorpaa hun bad ham i det mindste at rydde een af hans Mænd af Vejen, heller een end slet ingen. En Aften var Kongen allerede gaaet til Sengs; ligesaa Thorer og Thorolf; men Thorfinn og Thorvald sade endnu efter. Da kom Brødrene Eivind og Alf, og satte sig hos dem, og vare meget lystige. Først drak de alle tilhobe; derpaa gave de sig til at drikke til halvs; Eivind og Thorvald drak sammen, samt Alf og Thorfinn. Da det nu led ud paa Aftenen, kom det under Drikken først til Stiklerier, saa til Skjændsmaal, endelig til Skjældsord. Da sprang Eivind op, trak sin Dolk frem, og gjennemborede Thorvald, saa han fik Banesaar. Derpaa sprang de op paa begge Sider, baade Kongens Mænd og Thorers Huskarle. Men alle Mænd derinde vare uden Vaaben, da der var Hovshellighed[1]; adskillige Mænd gik da imellem, og fik de mest Rasende skilte ad; og videre forefaldt der ikke den Aften. Eivind havde begaaet Drab i Helligdommen, og var derved bleven Varg[2], saa at han strax maatte fare bort. Kongen tilbød at give Bod for den Dræbte, men Thorolf og Thorfinn svarede, at de aldrig havde

[1]) Hovet eller Templet var saa helligt, at ingen maatte gaa derind med Vaaben. Af dette Sted sees, at denne Hellighed ogsaa udstraktes til nærliggende Steder paa den Tid da Ofringer holdtes.

[2]) eller Varg i Ve. Saaledes kaldtes den, der begik et Drab, paa et helligt, til Guderne indviet Sted (Ve); han blev derved fredløs.

taget mod Mandebøder[1], og i dette Tilfælde vilde de mindst gjøre det. Hermed skiltes de ad, og Thorer drog hjem. Da Eivind nu ikke turde være noget Sted, hvor de norske Love gjaldt, saa sendte Kong Erik og Gunhilde ham ned til Danmark til Kong Harald Gormsen, der tog vel imod ham og hans Ledsagere; han kom did paa et stort Langskib, og denne Konge gjorde Eivind til sin Landværnsmand imod Vikingerne, da han var en dygtig Kriger.

Da Foraaret kom, rustede Thorolf og Egil sig til atter at fare i Viking, og agtede sig endnu en Gang til Østerleden. Men da de vare komne til Vigen, sejlede de sønderpaa langs med Jyllands Kyst, og hærgede der. Saa fore de videre frem til Frisland, og tilbragte paa dette Tog en stor Del af Sommeren. Derefter vendte de igjen tilbage til Danmark; men da de vare komne til det Sted, hvor Danmark og Frisland grændse sammen, og havde lagt til Land, kom der om Aftenen, som man vilde begive sig til Ro paa Skibene, to Mænd til Egils Skib, og sagde, at de havde et Ærende til ham. De bleve da fulgte til ham, og sagde, at Aage den Rige havde sendt dem did, for at lade ham vide, at Eivind Skreja laa ude for Jyllands Side[2], og vilde passe dem op, naar de sejlede tilbage; han havde samlet saa mange Folk, at de ikke vilde kunne staa sig imod ham, hvis de traf sammen med dem alle; selv havde han to lette Skibe, og laa der i Nærheden. Da Egil nu havde faaet denne Tidende, nedtoge hans Folk strax Tjeldingerne, og han befalede dem at sejle saa stille som muligt, hvilket de gjorde. I Dagningen kom de til Eivinds Skibe, der laa for Anker, lagde

[1]) Det ansaaes nemlig for hæderligere, isteden for at tage mod Mandebøder, at skaffe sig Selvhævn.

[2]) Den vestlige Kyst af Jylland.

strax frem til Angreb, og anfaldt dem baade med Sten og Vaaben. Mange af Eivinds Folk faldt, men han selv sprang overbord, og svømmede til Land tilligemed alle de andre, der frelste Livet. Men Egils Folk bemægtigede sig Skibene med Ladning og Vaaben. Hen paa Dagen vendte de tilbage til Thorolf, der spurgte, hvor Egil havde været henne, og hvor han havde faaet de Skibe fra, som han havde med sig, hvorpaa da Egil fortalte, at han havde taget dem fra Eivind Skreja. Han kvad da ogsaa:

Vi her ved Jyllands Side
lod skarpe Odde bide;
hin Viking, som beskjermed
Danriget, vi os nærmed,
og lod med ydske Svende
ham Strandens Dybde kjende;
thi Eivind Skrej i Blæsten
sprang ned af Bølgehesten.

Thorolf sagde, at nu havde de nok maget det saa, at det var dem lidet raadeligt, at gjæste Norge i Høst. „Nu vel,“ svarede Egil, „saa opsøge vi os et andet Sted.“

40. Om Kong Adelsten af England.

Paa den Tid da Harald Haarfager regjerede i Norge, herskede Alfred den Mægtige over England, den første Enevoldskonge i England af sin Stamme. Efter ham fulgte hans Søn Edvard, Fader til Adelsten den Sejersæle, der opfostrede Hagen den Gode. Paa denne Tid havde Adelsten tiltraadt Kongedømmet i England efter sin Fader; men strax rejste alle de Høvdinger sig, som havde mistet deres Riger under hans Forfædre; thi de haabede nu, da der sad en ung Konge ved Roret, lettest at erholde dem tilbage. Det var baade Britter, Skotter og Irer, der stode op imod ham.

Kong Adelsten samlede derfor en Hær, og gav baade fremmede og indenlandske Mænd Sold, naar de vilde træde i hans Tjeneste. Brødrene Thorolf og Egil, der imidlertid vare seilede til Sarland[1] og Flæmingeland[2], spurgte, at Kongen af England behøvede Krigsfolk, og at der var Bytte at vente, og besluttede desaarsag at begive sig did med deres Folk. De kom om Høsten til Kong Adelsten, som tog vel imod dem, og fandt, at de kunde være ham til god Hjælp; og da han havde talt nogen Stund med dem, tilbød han dem at træde i hans Sold og blive hans Landværnsmænd. Og de bleve nu saaledes enige, at de gik i hans Tjeneste. England havde længe været kristent den Gang, da dette skete, og Kong Adelsten var en saa from Konge, at han kaldtes Adelsten den Trofaste (den Gudhengivne). Kongen bad Brødrene om at lade sig primsigne[3]. Det var nemlig den Gang Skik, at baade Kjøbmænd og de, der gik i Sold hos kristne Mænd, gjorde dette, fordi de, der vare primsignede, havde lige godt Samkvem baade med Kristne og med Hedninger, og kunde holde sig til den Tro, som de selv vare mest hengivne. Thorolf og Egil opfyldte ogsaa begge Kongens Bøn, og lode sig primsigne. De havde i det Hele tre hundrede Mand, som gik i Kongens Sold.

41. Om Olaf Skottekonge.

Olaf den Røde hed en Konge i Skotland. Paa fædrene Side var han af skotsk, men paa mødrene af dansk Slægt, og nedstammede fra Regner Lodbrog. Skotland regnede man i Sammenligning med England for at være som en tredie

[1]) Den nordlige Del af Tyskland. [2]) Flandern.

[3]) At primsigne, (af de latinske Ord primus, først, og signum, Tegn) betyder at lade sig betegne med Korsets Tegn, til Bevis paa at man hyldede Kristendommen, endskjøndt man endnu ej lod sig døbe.

Del af dette Rige; Northumberland derimod for en Femtedel. Det sidste strakte sig op ad den østlige Side af England, og grændsede til Skotland. Hovedstaden der hed Jorvig[1]. I gamle Dage havde det haft danske Konger, men nu tilhørte det Adelsten, som lod det bestyre ved to Jarler, Alfgeir og Gudrek, hvilke tillige sade der til Landværn, saavel imod Skotternes Anfald, som imod de Danskes og Norskes, der hærgede meget paa Landet, og mente at have store Fordringer derpaa. I Northumberland vare der nemlig saa godt som ingen Indvaanere, der jo enten paa fædrene eller mødrene Side vare af dansk Æt, og mange vare det paa begge Sider. I Bretland[2] regjerede to Brødre, Ring og Adils, som vare skatskyldige under Kong Adelsten, og havde den Forret, at naar de vare i Kongens Hær, skulde de og deres Folk være forrest i Fylkingen[3] foran Kongens Mærke. Disse Brødre vare udmærkede Hærmænd, og ikke saa ganske unge. Alfred den Mægtige havde berøvet alle Skattekongerne deres Navn og Vælde, saa at de forrige Konger og Kongesønner kaldtes nu Jarler; og dette varede ved under hans Regjering og under hans Søn Edvard. Men Adelsten var kommen ung til Regjeringen, og af ham troede de at have mindre at frygte; mange, som før havde været tro og hengivne, bleve derfor nu upaalidelige.

42. Krigsrustning.

Olaf Skottekonge samlede en stor Hær, for at gaa til England; og da han var kommen til Northumberland, drog han frem med Hærskjold. Jarlerne, som regjerede der, samlede en Hær imod ham, og det kom til et stort Slag, i hvilket Kong Olaf sejrede; Gudrek Jarl faldt, og Alfgeir tog

---

1) York. 2) Wales, hvis Indbyggere nys kaldtes Britter.
3) den til Slag opstillede Hær.

Flugten med den største Del af sin Hær. Kong Olaf underlagde sig hele Northumberland. Alfgeir drog til Kong Adelsten, og forkyndte ham sin Ulykke, hvorpaa Kongen, da han hørte, at der var falden en saa stor Hær ind i hans Rige, sendte Bud ud til alle Sider til Jarler og andre Befalingsmænd, for at stævne Folk til sig. Selv begav han sig, med de Folk han kunde faa samlet, paa Vejen mod Skotterne. Olaf Skottekonge havde imidlertid, da det rygtedes, at han havde sejret og bemægtiget sig en stor Del af England, faaet en langt større Hær, end Adelsten, og da forenede en Del af Befalingsmændene sig med ham. Blandt andre stødte Ring og Adils, der allerede havde samlet en stor Hær, til ham, og tilsammen havde de en forfærdelig Mængde Folk. Da Kong Adelsten erfarede alt dette, holdt han Stævnemøde med sine Høvdinger og Raadgivere, spurgte dem, hvad der nu var raadeligst, og forklarede dem omstændelig alle tilhobe hvad han vidste om Skottekongens Færd og Styrke. Derom vare alle enige, at Alfgeir Jarl var meget strafskyldig, og havde fortjent at miste sin Værdighed. Men iøvrigt blev det bestemt, at Kong Adelsten skulde vende tilbage til den sydlige Del af England, og derfra bestandig nordefter samle Folk til sig; thi man frygtede for, at det vilde gaa for sent med at faa en tilstrækkelig Mængde samlet, hvis ikke Kongen selv stillede sig i Spidsen for Hæren. Over den allerede samlede Hær gjorde Kongen Thorolf og Egil til Høvdinger, saaledes, at de skulde befale over alle de Folk, som Vikinger havde bragt Kongen; Alfgeir derimod beholdt endnu Befalingen over sine egne Folk; og Befalingsmænd over de mindre Afdelinger indsattes af Kongen selv.

Derefter skikkede Brødrene Sendebud til Kong Olaf med det Ærende: at Kong Adelsten vilde hefle ham Val-

plads¹, og bestemme et Sted til Slag paa Vinhede ved Vinaskoven; at de skulde holde op med at hærge i hans Land; og at den, som vandt Sejer i Slaget, skulde raade for Englands Rige. Mødet skulde skee efter en Uges Forløb, og hvo, der kom først, skulde bie en Uge efter den anden. Den Gang var det Skik, at saasnart der var heslet Valplads for en Konge, saa vilde det være æreløs Gjerning, hvis han hærgede, før Slaget var holdt. Olaf standsede derfor sin Hær, lod være at hærge, og oppebiede Stævnedagen². Da førte han sin Hær til Vinhede. Norden for denne stod en Borg, i hvilken Kong Olaf lagde sig med største Delen af sine Folk; thi ud fra den strakte sig store Herreder, fra hvilke han lettere kunde faa den nødvendige Tilførsel af Levnetsmidler. Men nogle af sine Mænd sendte han op paa Heden, hvor Slaget skulde holdes, for at de kunde udvælge Teltsteder og bringe alting i Stand, før Hæren kom. Da disse nu kom til den heslede Valplads, fandt de den omgivet med rundt om nedsatte Hesselstænger. Det gjældte om, at et saadant Sted, hvor en stor Hær skulde fylkes³, var jævn og slet, og her fandtes ogsaa en ganske jævn Hede. Paa den ene Side løb der en Flod, paa den anden var der en stor Skov. Men selv hvor der var kortest imellem Floden og Skoven, var det dog et meget langt Stykke Vej. Der havde Kong Adelstens Mænd slaaet deres Telte, saa at disse stode helt hen imellem Skoven og Floden. De havde teltet saaledes, at der i hvert tredie Telt vare slet ingen Mænd, og ellers kun faa i de andre; men nu, da

¹) Naar et Slag, saaledes som her, i Forvejen blev aftalt at holdes til en vis Tid, paa et vist Sted, saa blev den bestemte Valplads forud omgivet med Hesselstænger, og dette kaldtes at hesle Valpladsen.

²) den bestemte Dag.

³) stilles i Slagorden.

Kong Olafs Mænd kom til dem, havde de samlet sig i Mængde uden for alle Teltene, saa de andre ikke kunde gaa derind. Adelstens Mænd sagde, at alle deres Telte vare fulde af Folk, saa at de næppe kunde faa Plads. Og Teltene stode desuden saa høit, at man ikke kunde komme til at see op over dem, og bedømme, om der vare mange eller faa i Dybden. Kong Olafs Mænd troede derfor, at der var en umaadelig Hær. De gave sig nu til at reise Telte nordenfor Heslerne, hvor Marken havde en jævn Skraaning. Kong Adelstens Mænd sagde for Resten Dag for Dag, at deres Konge vilde snart komme eller var allerede ankommen til den Borg, der laa søndenfor Heden; og der strømmede Folk til dem baade Nat og Dag.

Da nu den bestemte Stævnetid var udløben, sendte Adelstens Mænd et Budskab til Kong Olaf, saa lydende, at Kong Adelsten var slagfærdig, og havde en stor Hær, men han bad Olaf betænke disse hans Ord, at de skulde ikke udgyde saa mange Menneskers Blod, som det nu havde Udseende til; at han skulde drage hjem til Skotland, og da vilde Adelsten give ham som Vennegave en Skilling Sølv af hver Plov over hele sit Rige; og de skulde holde Fred og Venskab med hinanden. Da dette Budskab kom til Kong Olaf, var han just i Færd med at ordne sin Hær, og agtede at bryde op. Men nu standsede han sin Færd for den Dag, og tilbragte den med Raadslagning, og hans Høvdinger med ham. Meningerne vare ulige. Nogle skyndede meget til at modtage Tilbudet, thi det vilde altid være et hæderligt Tog, naar de kom hjem, efter at have faaet saa mange Penge af Adelsten. Andre fraraadte, og mente, at anden Gang vilde Adelsten byde dem endnu langt mere, naar de forkastede dette. Og denne Mening beholdt Over-

haand. Sendebudene bade da Kong Olaf om Tid til at forhøre hos Kong Adelsten, om han vilde udrede endnu mere for Fredens Skyld; de udbade sig een Dag til Hjemrejse, en anden til Overlæg og den tredie til Tilbagerejse. Dette tilstod Kongen dem. Sendemændene rejste da hjem, og kom tilbage den tredie Dag, som bestemt var. De forkyndte nu Kong Olaf, at Adelsten vilde give alt det han før havde tilbudet, og desuden til Deling imellem Kong Olafs Hær en Skilling til hver fribaaren Mand, en Mark til hver underordnet Befalingsmand, som befalede over tolv Mand eller flere, en Mark Guld til hver Hirdstyrer[1], og fem Mark Guld til hver Jarl. Dette lod Kongen bekjendtgjøre for sine Folk, og det gik ligesom forrige Gang, at nogle raadte fra, andre til. Men tilsidst gav Kongen sin endelige Bestemmelse, at han vilde antage dette Tilbud, naar dertil endnu føjedes, at Kong Adelsten skulde lade ham beholde hele Northumberland med alle dertil hørende Skatter og Skyld. Sendebudene bade igjen om en Frist af tre Dage, samt at Kong Olaf da vilde sende Mænd hen at høre Kong Adelstens Beslutning, om han vilde opfylde denne Fordring eller ej; de mente imidlertid, sagde de, at han nok vilde gjøre alt, for at Freden kunde komme i Stand. Kong Olaf tilstod deres Forlangende, og sendte siden Mænd til Kong Adelsten, som de traf i Borgen sønden for Heden. Her fremførte de deres Ærende og Fredsvilkaaret; og Kong Adelstens Mænd forklarede tillige, hvilke Tilbud de havde gjort Kong Olaf, og hvorledes det forhen havde været de forstandigste Mænds Raad at opsætte Slaget, saalænge Kongen ikke var kommen. Men Kong Adelsten gav nu snart sin endelige Besked i denne

[1]) Befalingsmand over en Afdeling af Hirden eller Mændene ved Kongens Hof.

Sag, og talte saa til Sendemændene: „Bringer disse mine Ord til Kong Olaf, at jeg vil give ham Orlov til at fare hjem til Skotland med sin Hær, naar han først har tilbagebetalt alt det Gods, han med Uret har taget her i Landet. Lader os saa slutte Fred imellem vore Lande, og ikke hærge paa hinanden. Lægger hertil, at Kong Olaf skal blive min Mand, og tage Skotland til Len af mig, og være min Underkonge. Drager nu tilbage," sagde han, „og forkynder ham disse mine Ord!" Sendemændene vendte strax tilbage om Aftenen, og kom til Kong Olaf henimod Midnat. De vakte ham, og forkyndte ham Kong Adelstens Ord. Kongen lod strax sine Jarler og andre Høvdinger kalde, og lod Sendemændene komme, for at berette Udfaldet af deres Ærende og Adelstens Ord. Men da dette var kundgjort for Krigerne, istemmede de alle, at der nu ikke var andet for, end at berede sig til Slag. Sendemændene berettede tillige, at Adelsten havde en stor Hær, og at han først var kommen til Borgen den samme Dag, som de selv vare komne did. Da sagde Adils Jarl: „Nu sandes mine Ord, Konge, at I vilde faa Prøve paa Englændernes Listighed. Her have vi ligget og biet en lang Tid, imedens de droge alle deres Tropper til sig. Da vi kom her, var deres Konge endnu langt borte, og medens vi have ligget stille, have de samlet en stor Mængde Folk. Det er nu mit Raad, Konge, at vi Brødre bryde op strax i Nat med vore Folk; maaskee de nu ikke frygte for nogen Fjende, efter at de have spurgt, at deres Konge er nær med en stor Magt. Vi ville da gjøre Anfald paa dem, og naar vi drive dem paa Flugt, ville de deels miste en Del Folk, deels blive mindre modige i Slaget." Kongen fandt, at dette Raad var godt, og svarede, at de andre vilde gjøre deres Folk færdige, saasnart det blev Dag, og komme dem

til Undsætning. Og efter at dette var stadfæstet, sluttede de Mødet.

43. Slaget.

Ring Jarl og hans Broder Adils droge endnu om Natten med deres Hær sønder frem paa Heden. Men da det blev lyst, saae Thorolfs Vagter dem drage frem, hvorpaa der blev blæst Hærblæst. Man hærklædte sig, og fylkede, og delte Hæren i to Fylkinger. Thorolf befalede over den ene, Alfgeir Jarl over den anden, og Mærket blev baaret foran ham. I den sidste Fylking vare dels hans egne Folk, dels de, der vare komne til fra Herrederne, saa at den var langt talrigere end Thorolfs. Thorolf var saaledes væbnet: Han havde et bredt og tykt Skjold, en stærk Hjelm paa Hovedet, og var gjordet med Sværdet Lang, et stort og godt Vaaben. I Haanden havde han et Spyd, hvis Fjedder[1] var to Alen lang, med en firkantet Od, men opad var Fjedren bred. Falen[2] var baade lang og tyk; Skaftet ikke længere, end at man med Haanden kunde naa til Falen, og overmaade tykt. I Falen var en Jernstang, og hele Skaftet var jernbeslaaet. Dette Slags Spyd kaldtes Brynthvarer[3]. Egil var rustet ligesom Thorolf. Han var gjordet med Sværdet Nad[4], et fortrinligt Vaaben, som han havde faaet i Kurland. Ingen af dem havde Brynje paa[5]. De satte deres Mærke op, hvilket blev baaret af Thorfinn Strange. Alle deres Folk havde norske Skjolde og fuldstændig norsk Hærboned[6]. Alle norske Mænd, som fandtes i Hæren, vare i denne Fylking.

---

[1]) Den nederste Del af Spydet.

[2]) Den midterste Del af Spydet imellem Fjedderen og Skaftet.

[3]) Brynjebor. [4]) Dette Navn betyder en Slange.

[5]) Saa at de strede med ubedækket Bryst.

[6]) Rustning, Klæder og Vaaben.

Thorolf og Egil fylkede i Nærheden af Skoven, men Alfgeirs Fylking drog langsmed Floden. Adils Jarl og hans Broder saae, at de ikke kunde overraske dem, og gave sig da til ligeledes at fylke sin Hær. De dannede to Fylkinger, og havde to Mærker; Adils stillede sig mod Alfgeir Jarl, Ring imod Vikingerne. Nu begyndte Slaget, og de gik vel frem paa begge Sider. Adils Jarl gjorde et heftigt Anfald, saa at Alfgeir Jarl maatte vige; men desto djærvere satte Adilses Mænd ind paa ham, saa han endelig maatte tage Flugten. Han red med en flygtende Skare sønder over Heden, til han kom til den Borg, hvor Kongen var. Da sagde Jarlen: „Til Borgen, mener jeg, er det ikke raadeligt at drage, thi hvad andet end Bebrejdelser kunne vi vente af Kongen, efter at have flyet for Kong Olaf. Vor Sag er ikke bleven bedre ved denne Flugt, og vi have af ham kun Vanære at vente." Han fortsatte derfor sin Flugt sønderpaa, og blev ved at ride Dag og Nat, til han kom vester til Jarlsnæs[1]. Her fik han sig et Skib, og sejlede over til Valland[2], hvor han havde en Del af sin Slægt, og kom aldrig mere til England. Adils forfulgte de Flygtende, men ikke ret langt, og vendte saa igjen tilbage til Slaget, for at anfalde paa ny. Da Thorolf saae dette, sagde han til Egil, at han skulde vende sig imod ham, og lod Mærket bære derhen; han opmuntrede sine Mænd til at følge mandig efter, og at slutte sig tæt sammen. „Lad os holde op under Skoven," sagde han, „saa at vi have den i Ryggen, at de ikke kan anfalde os fra alle Sider." De gjorde saa, trak langs med Skoven, og der begyndte en haard Kamp. Egil søgte mod Adils, og det var et skarpt Vaabenskifte; Styrken var hel ulige, men der faldt dog flest paa Adilses Side. Thorolf blev saa

[1] I Wales. [2] Det vestlige Frankrig.

rasende, at han kastede Skjoldet paa Ryggen, greb Spydet med begge Hænder, sprang saaledes frem, og hug eller stak til begge Sider. Paa begge Sider sprang de tilbage for ham, men han dræbte mange, og banede sig saaledes en Vej frem til Ring Jarls Mærke, dræbte Mærkesmanden, som bar det, og hug Mærkestangen ned. Derpaa satte han Jarlen Spydet for Brystet, og drev det igjennem hans Brynje og Krop, saa at det kom ud imellem Hærderne, løftede ham op paa Spydet over sit Hoved, og skjød endelig Halen af Spydet ned i Jorden. Alle, baade Jarlens egne Mænd og hans Fjender, saae, hvorledes Jarlen opgav Aanden paa Spydet. Derpaa trak Thorolf sit Sværd, og hug til begge Sider; hans Mænd fulgte ham, saa der faldt mange Britter og Skotter, men nogle flyede. Men da Adils Jarl saae sin Broders Fald, det store Mandefald i sin Hær, og at nogle gave sig paa Flugt, samt at han selv blev haardt trængt, saa tabte ogsaa han Modet, og løb mod Skoven til. Han flyede med sin Trop ind i Skoven, og da gav hele Jarlenes Hær sig paa Flugt. Thorolf og Egil satte efter de Flygtende, og tilføjede dem endnu et stort Nederlag, hvorpaa den flygtende Hær splittedes ad hen over Heden. Adils Jarl havde ladet sit Mærke tage ned, saa at ingen vidste hvor han drog frem, og desuden begyndte det brat at mørknes af Natten. Thorolf og Egil vendte tilbage til sine Hærboder[1], og strax efter kom Kong Adelsten med hele sin Hær. Denne rejste sine Telte, og beredte sig til Kamp; ligesaa Kong Olafs Hær, der kom kort efter. Kong Olaf erfarede nu, at begge Jarlerne Ring og Adils vare faldne tilligemed en stor Del af deres Folk.

[1]) Telte eller Barakker.

44. Thorolfs Fald.

Kong Adelsten havde tilbragt den forrige Nat i den ovenfor omtalte Borg, og spurgte der, at der havde staaet et Slag paa Heden. Han lod da hele Hæren bryde op, og drog nordpaa til Heden. Her indhentede han nøjagtige Efterretninger om det holdte Slag, og takkede Thorolf og Egil, der havde begivet sig til ham, for den vundne Sejer. De bleve samlede der om Natten. Ved Dagens Frembrud vakte Kong Adelsten sin Hær, holdt Samtale med sine Høvdinger, og anordnede Fordelingen af sine Tropper. Først anordnede han sin egen Fylking, og stillede i Spidsen af den de raskeste Tropper, over hvilke han satte Egil til Befalingsmand. Thorolf derimod gav han Befalingen over hans egne Folk og endnu nogle andre, der skulde støde til dem; og dette skulde være den anden Fylking, som skulde angribe den Del af den fjendtlige Hær, der fægtede løst uden at danne nogen Fylking. Skotterne pleje nemlig ofte at stride løse uden at være fylkede, løbe til og fra, og komme frem paa forskjellige Steder; dem, som da ikke tage sig i Agt, tilføje de ofte megen Skade, men sprede sig igjen paa Marken, saasnart man vender sig imod dem. Egil forestillede Kongen, at han ikke vilde skilles fra Thorolf i Slaget, men derimod saae han gjerne, at de begge bleve stillede der, hvor det gik haardest til; men Thorolf sagde, at de skulde overlade det til Kongen, at ordne dem, som han fandt for godt. Og Egil svarede da: „I maa nu raade, men denne Anordning vil tit komme til at fortryde mig.“ Nu gik Mændene frem i Kongens Fylking, og satte Mærket op; den stod paa den aabne Mark hen til Floden, men Thorolfs ved Skoven. Kong Olaf delte nu ogsaa sin Hær i to Fylkinger, og rykkede frem med den, han selv førte, mod Kong Adelstens. Deres Styrke

var lige. Den anden af Kong Olafs Fylkinger, som befaledes af skotske Jarler, og for det meste bestod af Skotter, rykkede frem i Nærheden af Skoven imod Thorolf, og var ligeledes meget stærk. Fylkingerne gik nu mod hinanden, og der begyndte snart et stort Slag. Thorolf gik fast frem, lod Mærket bære langs med Skoven, og agtede at komme Kongens Fylking i de aabne Skjolde [1]. De havde Skjoldene for sig, og Skoven dækkede dem til høire Side. Thorolf gik frem, saa at der kun vare faa Mænd foran ham; men paa een Gang, da han mindst tænkte derpaa, brød Adils Jarl med sin Trop frem af Skoven, og de gjennemborede strax Thorolf med en hel Mængde Spyd, saa han faldt der ved Skoven. Thorfinn, som bar Mærket, veg da tilbage til den tættere Del af Fylkingen, men ogsaa dem anfaldt Adils, saa det kom atter til en haard Kamp, og Skotterne, som havde fældet Høvdingen, raabte Sejersraab. Egil, som hørte Raabet, som saae Thorolfs Mærke vige tilbage, og nok kunde slutte, at Thorolf selv ikke fulgte det, løb nu frem imellem Fylkingerne; og da han naaede sine Mænd, fik han snart at vide hvad der var skeet. Han opmuntrede dem da til Fremgang, stillede sig selv i Spidsen, med sit Sværd Nad i Haanden, søgte fremad, hug til begge Sider, og fældte mange. Thorfinn bar strax Mærket efter ham, og de andre fulgte. Det blev til en skarp Strid. Egil gik frem til han mødte Adils Jarl, og skiftede kun faa Hug med ham, før Jarlen faldt med mange omkring sig. Og efter Jarlens Fald flyede hans Trop; Egil og hans Folk satte efter dem, og dræbte alle, de kunde naa; thi at bede om Fred nyttede kun lidet. Men de skotske Jarler stode heller ikke længe, da deres Stalbrødre

[1]) Eller anfalde ham fra den Side, hvor Skjoldaabningerne vendte hen, det vil sige, falde ham i Ryggen.

flyede, og vendte strax Ryggen. Egil stævnede nu med sine Folk imod Kongens Fylking, kom den i de aabne Skjolde, og anrettede snart et stort Nederlag, saa at Fylkingen opløste sig i Hobe og enkelte Flygtninge. Mange af Olafs Mænd toge Flugten. Vikingerne istemmede da Sejersraab. Saasnart Kong Adelsten mærkede, at Kong Olafs Fylking begyndte at brydes, saa opmuntrede han sine Folk, lod Mærket bære frem, og gjorde saa heftigt et Anfald, at Kong Olafs Hær blev aldeles kastet, og der skete et stort Mandefald. Kong Olaf faldt med største Delen af sine Folk; thi selv alle de, der begave sig paa Flugt, bleve dræbte, saasnart man kunde naa dem. Saaledes vandt Kong Adelsten en herlig Sejer.

45. Egil jorder Thorolf.

Kong Adelstens Mænd forfulgte de Flygtende, men Kongen selv red tilbage til Borgen, og overnattede ikke før han naaede den. Ogsaa Egil forfulgte længe de Flygtende, og vendte saa tilbage til Valpladsen, hvor han fandt sin Broders Lig. Han tog det op, vaskede det, og behandlede det videre, som Skik var. De grove en Grav, og satte Thorolf deri med alle sine Vaaben og Klæder. Derpaa spændte Egil, før han forlod ham, paa hver af hans Arme en Guldring; endelig ladede de Graven med Stene, og øste Muld derover. Da kvad Egil:

I Strid han uforfærdet var,
Jarlmandens Bane[1], kjæk og snar;
i Vaabengnyet blodig
faldt Thorolf heltemodig.
Jorddækket staar ved Vinas Bræd
min gjæve Broders Hvilested,

[1]) Jarlens Banemand.

hvis Død har fyldt mit Hjerte
med Helnøds[1] bitre Smerte.

Og ved samme Lejlighed kvad han:

Lighobe jeg paa vestlig Vang[2]
opdyngede ved Mærkets Stang;
Adils i Vaabenmødet
med Slangen blaa[3] jeg hødede.
Ung Olaf stred mod Englands Hær,
hjemsøgte den med Staal og Spær,
og Ring til Kamp udæskede,
saa Ravnens Tørst blev læsket.

Derefter drog Egil med sin Trop til Kong Adelsten, og gik strax hen for Kongen, der sad ved Drikkebordet. Der var megen Glam[4] inde. Saasnart Kongen saae, at Egil var kommen ind, befalede han de andre at rømme den lavere Bænk for ham og hans Følge, og sagde, at Egil skulde sidde der i Højsædet ligeover for Kongen[5]. Egil satte sig da ned, og skjød Skjoldet ned for sine Fødder. Han havde sin Hjelm paa Hovedet, og lagde Sværdet tværs over sine Knæ; snart trak han det halv ud, snart skjød han det igjen tilbage i Skeden; han sad rank og med barsk Aasyn. Han havde et

---

[1]) Dødens Elendighed. [2]) Englands Mark.

[3]) med hans Sværd, som hed Nad eller Slange. [4]) støjende Glæde.

[5]) I de gamle Haller stode to Rader Bænke, efter Stuens Længde, hver med sit Højsæde. Paa Højsædet i den højere Bænk sad Husbonden selv, som paa den fornemste Plads, med Ansigtet mod Nord; lige over for ham i Højsædet paa den lavere Bænk anviste man den fornemste Gjæst Sæde; de øvrige sade til Højre og Venstre af begge Højsæderne efter deres Rang. Det Sæde, der her anvistes Egil, var altsaa det fornemste næst efter Kongens eget. I Midten af Hallen imellem begge Bænkerader brændte en stor Ild paa Gulvet eller paa en Forhøjning af Stene.

stort Ansigt, en bred Pande, store Øjenbryn, mørke Øjne, en kort, men tyk Næse, vide og store Læber, en meget bred Hage og Kindben, tyk Hals og usædvanlig store Skuldre; naar han var vred, havde han et barsk og grumt Aasyn; for Resten var han vel voxen, ja højere end nogen anden Mand; havde ulvegraat og tykt Haar, og blev tidlig skaldet. Da han nu sad saaledes, som nys blev beskrevet, saa skjød han det ene af sine sammenstødende Bryn ned mod Kinden, det andet op mod Haarrødderne. Han vilde ikke drikke, skjøndt der blev baaret til ham, men trak Brynene op og ned. Kong Adelsten sad i Højsædet. Ogsaa han havde lagt Sværdet over sine Knæ; og da de saaledes havde siddet en Stund, drog Kongen sit Sværd ud af Skeden, strøg en stor og god Guldring af sin Arm, og stak den paa Sværdspidsen; stod op, gik frem paa Gulvet, og rakte den over Ilden til Egil. Egil stod op, trak ligeledes sit Sværd, gik frem paa Gulvet, stak sit Sværd ind i Aabningen paa Ringen, drog den til sig, og vendte tilbage til sin Plads. Kongen satte sig ligeledes i Højsædet. Men da Egil havde sat sig ned, drog han Ringen paa sin Arm, og nu antoge hans Bryn deres naturlige Stilling. Derpaa lagde han Sværd og Hjelm ned, og tog mod Drikkehornet, som man bragte ham, og drak det ud. Og fra nu af drak Egil sin Del, og talte med de andre Mænd. Derefter lod Kongen to Kister bære ind; to Mænd bare hver, og begge vare fulde af Sølv. Kongen sagde: „Disse Kister, Egil, skal du have, og hvis du kommer til Island, skal du bringe din Fader dette, hvilket jeg sender ham til Erstatning for hans Søn; men nogle af Pengene skal du skifte med dine og Thorolfs Frænder, hvilke du selv holder for de anseeligste. Men til Erstatning for din Broder skal du selv her hos mig faa Land eller Løsøre, hvad du

helst vil; og vil du blive i Længden hos mig, da vil jeg give dig Hæder og Værdighed, som du selv monne attraa." Egil tog mod Pengene, takkede Kongen for sine Gaver og venlige Ord, begyndte da at glædes i Hu, og kvad:

Før sænked jeg af Kummer fuld
mit Øjenbryn, thi under Muld
min tapre Broder hviler,
og fra hans Grav jeg iler.
Nu fandt jeg Konge, som forstaar
at gyde Trøst i Sjælens Saar;
mit Bryn sig atter hæver,
og Smil paa Læben lever.

Derpaa bleve de Mænd tagne under Lægebehandling, som vare komne fra Slaget med Livet.

Egil forblev hos Kong Adelsten Vinteren efter Thorolfs Fald tilligemed de Tilbageblevne af Brødrenes Hær, og han nød megen Hæder hos Kongen. Han digtede en Drapa[1] om Kong Adelsten, hvori følgende Kvæde forekommer:

Vidtberømte Hersker fældte
trende Konger, Oprørshelte;
Ellas Æt nu Landet lyder,
og ved Held sig fryder.
Du om Fædres Navn kan værge,
højest Helt! det højt vi sværge.
Her din Roes, o Herre, runger,
herligste blandt Konger!

Og Omkvædet er:

Landet frit og uden Men
lyder bolde Adelsten.

Adelsten gav da fremdeles Egil til Skjaldeløn to Guld-

[1]) en stor Lovsang.

ringe, hver paa en Mark, samt en kostelig Kappe, som Kongen selv havde baaret.

Om Foraaret gav Egil tilkjende, at han om Sommeren agtede sig til Norge, for at see hvorledes det stod til med hans Broders Enke Asgerde. „De have store Besiddelser,“ sagde han, „men jeg veed ikke, om der er Børn i Live; hvis ikke, da tilfalder hele Arven mig.“ Kongen svarede, at det maatte staa til Egil selv at drage bort, hvis han fandt sin Nærværelse saa nødvendig; men det tyktes dog Kongen bedst, at han stadfæstede sig der i Landet under hvilke Vilkaar han selv vilde. Egil takkede, men sagde, at han først burde did, hvor Pligten kaldte ham; og han haabede at komme tilbage, naar han fik Lejlighed dertil. Adskillige af hans Folk bleve hos Kongen, men Resten fulgte med ham; han havde et stort Langskib med en Besætning af hundrede Mand eller flere. Ved Afskeden bad Kongen ham komme snart igjen, hvilket Egil lovede.

Da Egil var kommen til Norge, og havde skyndt sig til Fjordene, erfarede han, at Thorer Herse var død, og at Arinbjørn havde tiltraadt Arven og var bleven Lensmand. Han begav sig til Arinbjørn, og blev vel modtaget, og Arinbjørn bød ham at blive der. Egil satte da sit Skib op, og sørgede for sine Mænds Ophold; selv blev han selvtolvte hos Arinbjørn om Vinteren.

46. Egils Giftermaal.

Thorgeir Thyrnefod, der boede paa Den Fenring i Hordeland paa sin Gaard Ask, en rig og troldkyndig Mand, havde efterladt sig tre Sønner: Bergønund, der udmærkede sig ved sin Højde og Styrke, men tillige var en trættekjær Mand, Atle den Korte, der var mere undersætsig, men bomstærk, og Hadd, som havde tilbragt sin Ungdom i Viking.

Bergønund havde da giftet sig med Bjørn Holds Datter Gunhilde, og ført hende hjem til Gaarden Ask. Men Thorolf Skallegrimsens Enke Asgerde var hos sin Frænde Arinbjørn. Hun havde med Thorolf en ung Datter, der hed Thordis, og var der hos sin Moder. Egil underrettede Asgerde om Thorolfs Død, og tilbød hende sin Forsorg. Hun blev meget bedrøvet ved denne Tidende, og svarede rigtignok venlig paa Egils Tilbud, men benyttede sig kun lidet deraf. Ud paa Høsten blev Egil meget sørgmodig, drak lidet, og sad ofte med Hovedet skjult i sin Kappe. Engang gik Arinbjørn hen til ham, og spurgte hvad han sørgede over. „Vel," sagde han, „har du liidt et stort Tab ved at miste din Broder, men det er mandigt at bære det vel; Mand skal efter Mand leve[1]. Hvad kvæder du nu? Lad mig engang høre!" Egil svarede, at dette havde han for nylig kvædet:

Før, da jeg med Ungdoms Ild
ubesindig var og vild,
frodig hang og fyldig nok
om mit Hoved gyldne Lok;
nu, naar Skjalden tænker paa
Bjergfolds Dejlighed, han maa
skamfuld skjule Panden gold
i sin Kappes vide Fold[2].

Arinbjørn spurgte hvad det var for en Kvinde, han digtede

---

[1]) Den ene skal overleve den anden.

[2]) Navnet Asgerde er sammensat af Ordene As, der ogsaa betyder Aas, Bjergaas, og Gerde, der i Formen et Gjærde kommer nær i Betydning til en Fold; ved Bjergfold har Egil saaledes paa en forblommet Maade tilkjendegivet sin Elskedes Navn Asgerde. Man erindrer, at han, efter hvad der før er fortalt, tidlig blev skaldet; lang Haarvært ansaaes for en Skjønhed.

Elskovssang om? „Har du maaskee skjult hendes Navn i Visen?" sagde han. Da vedblev Egil:

Sorgen ved mit Leje staar,
følger mig hvorhen jeg gaar;
Ry om Daad og Vaabenvælde
toner kun som klangløs Bjælde.
Heltes Roes og Hæder stor
vandt jeg mig ved Kongers Bord,
vidt jeg foer; men hvo kan vide,
hvad en Kvinde bedst kan lide?

„Her," sagde Egil, „maa det gaa, som det hedder, at alt skal man sige sin Ven. Jeg vil da svare dig paa dit Spørgsmaal, hvad det er for en Kvinde jeg digter om, at det er din Frænke Asgerde, og dertil beder jeg om din Bistand." „Det er vel fundet," svarede Arinbjørn, „og visselig skal jeg gjøre mit til dette Giftermaal." Egil kom nu med sit Forslag til Asgerde, men hun henviste ham til hendes Fader og hendes Frænde Arinbjørn. Derefter talte Arinbjørn med hende, og fik det samme Svar. Og Arinbjørn, som gjerne saae Giftermaalet gaa for sig, rejste da med Egil til Bjørn, hos hvem Egil begynde sit Frieri og bejlede til hans Datter Asgerde. Bjørn tog vel derimod, og sagde, at heri vilde Arinbjørn have meget at sige. Denne skyndede til, og saaledes blev Enden, at Egil fæstede Asgerde, og Brylluppet skulde staa hos Arinbjørn. Og da Stævnetiden kom, holdtes der et prægtigt Bryllupsgilde, og Egil var da meget munter den øvrige Del af Vinteren.

Om Foraaret satte Egil et Kjøbmandsskib i Stand, for at sejle til Island. Arinbjørn raadte ham ikke at stadfæstes i Norge, saalænge Gunhilde havde saa megen Magt; thi hun bar endnu bestandig Nag til ham, og dette var blevet

endnu værre efter Egils Møde med Eivind Skreja ved Jyllandskysten. Da Egil nu var færdig, og fik Bør, sejlede han ud, kom om Høsten til Island, og styrede til Borgefjord. Han havde da været tolv Aar udenlands. Skallegrim, der nu begyndte at ældes, glædede sig meget over hans Hjemkomst. Egil tog med Thorfinn Strange og en stor Del af hans Medfølgere sit Vinterophold hos sin Fader. Han havde bragt en uendelig Hoben Penge hjem; men man finder intet om, at han skiftede det Sølv, som Kong Adelsten havde givet ham, hverken med Skallegrim eller andre. Samme Vinter blev Thorfinn gift med Skallegrims Datter Sæun, og bosatte sig; fra dem nedstammede Bjørn Hitdælakappe.

Da Egil havde levet nogle Aar paa Borg hos sin Fader, kom der et Skib fra Norge, og bragte den Tidende, at Bjørn Høld var død, og at hans Maag[1] Bergønund havde tilegnet sig alt hans Efterladenskab. Alle Løsøre havde han ført hjem til sin Gaard, Jorderne havde han bortlejet, og enten forbeholdt sig al Landskyld deraf eller selv taget dem i Besiddelse. Da Egil erfarede dette, spurgte han sig nøje for, om Bergønund havde gjort dette paa egen Haand, eller om han havde mægtigere Mænd til sin Bistand, og han fik da at vide, at Bergønund stod i megen Gunst hos Kong Erik, men især hos Gunhilde. Om Høsten slog Egil sig til Ro; men næste Aar lod han sit Skib sætte frem, fik sig en god Besætning, og gik ombord med sin Kone Asgerde, hvorimod Thorolfs Datter Thordis blev tilbage. Da han var kommen til Norge, begav han sig strax til Arinbjørn, tog sit Ophold hos ham, og gav sig i Tale med ham om det Gods der i Landet, som han formente at have Fordring paa. Arinbjørn svarede: „Den Sag vil vanskelig have Fremgang. Bergø-

[1]) Svigersøn.

nund er en haard og trættekjær Mand, uretfærdig og gjerrig, og nu har han meget Hold af Kongen og Dronningen. Og Gunhilde, der, som du veed, er din store Fiende, vil næppe opmuntre ham til at gjøre Ret og Rede i denne Sag." Egil sagde: „Kongen vil ikke nægte os Lov og Ret, og med din Bistand tager jeg ikke i Betænkning at haandthæve min Fordring mod Bergønund." De bleve da enige om, at Egil skulde tage en Skude, og begive sig til Ask; han havde tyve Mand med sig, sejlede til Hordeland, og traf Ønund. Egil kom strax frem med sit Ærende, og krævede Deling af Arven efter Bjørn; thi dennes Døtre, sagde han, vare efter Loven lige berettigede til Arv, men Asgerde, mente han, var af nok saa høj Slægt, som Ønunds Kone Gunhilde. „En dumdristig Mand er du, Egil," svarede Ønund; „landflygtiggjort af Kongen kommer du her i hans Rige, og vælter dig ind paa hans Mænd og Venner. Du skulde dog betænke, Egil, at jeg før har vendt op og ned paa dine Lige, og det for mindre Sager, end denne, førend du kommer og kræver Arv paa din Kones Vegne, der, som hver Mand veed, paa sin Mødreneside er trællebaaren." Saaledes blev Ønund ved at skjælde en Stund. Egil, som indsaae, at han intet vilde gjøre med det Gode, stævnede ham da til Tings, og skjød Sagen til Guletingslov. Ønund sagde: „Til Guleting skal jeg komme, og min Skyld skal det ikke være, om du kommer uskadt derfra." „Desuagtet," svarede Egil, „vil jeg komme, og det maa da gaa, som det kan, med vor Sag." Egil sejlede nu hjem til Arinbjørn, og fortalte ham, hvorledes det var gaaet; og Arinbjørn, der naturligvis blev meget vred, fordi hans Faster Thora blev skjældt for en Trælkvinde, begav sig til Kongen. Men denne

tog Sagen temmelig tungt[1]. „Hidtil," sagde han, „har du bestandig beskyttet Egil, og for din Skyld har jeg ladet ham blive her i Landet; men det synes mig dog for meget, at du vil tage ham i Forsvar mod mine Venner." Arinbjørn svarede vel, at han kun bad om Lovens Beskyttelse, men Kongen blev næsten vred, og Dronningen, tænkte Arinbjørn, vilde nok blive det endnu mere. Han vendte da hjem, og sagde, at de havde just ikke de bedste Forhaabninger at gjøre sig. Vinteren gik, og Tiden kom, da man drog til Guleting. Arinbjørn havde et talrigt Følge, og Egil reiste med ham.

47. Egils og Onunds Trætte[2].

Kong Erik var tilstede, og havde et stort Følge. Med ham fulgte Bergønund og hans Brødre, ligeledes med en stor Skare. Da man nu skulde tinge om Mænds Sager, gik begge Parter derhen hvor Dommen[3] var sat, for at fremføre sine Beviser, og Bergønund brugte mange store Ord. Det Sted, hvor Dommen blev sat, var en jævn Mark, hvor Hesselstænger vare nedsatte i en Kreds, og uden om gik Snore, der kaldtes Vebaand[4]. Inde i Kredsen sade tolv Dommere fra Fjordefylke, tolv fra Sygnefylke[5], og tolv fra Hordefylke, hvilke tre Tylfter skulde dømme i alle Sager. Arinbjørn valgte Dommerne fra Fjordefylke, og Thord fra Ørland dem fra Sygnefylke; alle disse holdt sammen. Arinbjørn havde et fuldtbesat Langskib med sig, samt flere Smaaskuder og Førselsskibe. Kong Erik havde sex eller syv Lang-

---

[1]) Da man siger, at tage sig en Ting let, saa synes denne gamle Talemaade ogsaa at burde optages.

[2]) Proces. [3]) eller Retten.

[4]) eller, med en mere dansk Form, Vibaand, de hellige Baand.

[5]) eller Sogn.

Skibe, alle vel bemandede. Desuden var der en stor Samling af Bønder.

Egil begyndte at føre sin Sag med Opfordring til Dommerne at dømme efter Loven i hans og Onunds Sag; derpaa udviklede han, hvilken retmæssig Grund han havde til at gjøre Fordring paa det Gods, der havde tilhørt Bjørn Brynjolfssen; han viste, at Asgerde, Bjørns Datter og hans Egtekone, var arveberettiget, at hun var odelbaaren og lenbaaren og hæderbaaren[1] efter sine Forfædres Slægt; og endelig opfordrede han Dommerne til at tilkjende Asgerde Halvdelen af Bjørns Arv, baade Land og Løsøre. Da Egil havde endt sin Tale, tog Bergønund Ordet, og sagde: „Min Kone Gunhilde er en Datter af Bjørn og Oløf, som han har ægtet paa lovlig Maade. Gunhilde er Bjørns rette Arving. Alt det Gods, som Bjørn ejede, har jeg derfor taget til mig, thi jeg vidste, at hans anden Datter, han havde nemlig endnu een, ikke var arveberettiget; thi hendes Moder blev hærtagen[2], og derefter taget til Frille, men ikke efter hendes Frænders Raad[3], og ført fra Land til Land. Men du, Egil, agter, her som andensteds, at fare frem med Uret og Vold. Nu skal det lidet tjene dig; thi baade Kong Erik og Dronning Gunhilde have lovet mig, at der skal skee mig Lov og Ret, saavidt som deres Magt rækker. Jeg skal fremføre tilforladelige Vidnesbyrd

---

[1]) At hun var odelbaaren, vil sige, at hun nedstammede fra Bønder, der besade Odel eller frit Jordegods; lenbaaren, at hun stammede fra Mænd, der vare Kongens Lensmænd, altsaa endnu højere i Værdighed end blotte Bønder; hæderbaaren, at hun stammede fra Hædersmænd, det vil sige, fra Herser eller Jarler eller Konger, thi disse sagdes at bære Hædersnavn.

[2]) fangen i Krig eller bortført med Magt.

[3]) hvilket var nødvendigt til lovligt Ægteskab.

for Kongen og Dronningen og Dommerne, at Thora Ladhaand, Asgerdes Moder, blev hærtagen fra sit Hjem hos sin Broder Thorer, og anden Gang fra Gaarden Ørland fra Brynjolf; saa foer hun bort fra Landet med Vikinger, og var landsflygtig fra Norge, og i denne Landsflygtighed avlede Bjørn med hende Pigen Asgerde. Nu er det derhos en stor Dumdristighed af Egil, at han vil gjøre alle Kong Eriks Ord til Skamme; for det første," sagde han, i det han vendte sig mod Egil, „at du er her i Landet, efter at Kongen har gjort dig landsflygtig, og dernæst, hvad der er endnu mere, at du, som har giftet dig med en Trælkvinde, vil kalde hende arvgangen. Jeg opfordrer da Dommerne til, at tildømme Gunhilde Arven, og at erklære Asgerde for Kongens Trælkvinde, thi hun blev født imedens hendes Fader og Moder vare landsflygtige efter Kongens Bud." Arinbjørn blev meget forbitret, da han hørte Thora Ladhaand blive kaldt en Trælkvinde; han stod op, og vilde ikke længer tie; saae sig om til begge Sider, og tog saa til Orde: „Vidner skulle vi fremføre, o Konge, i denne Sag, og lade dem bekræfte med Ed, at der i Forliget imellem min Fader Thorer og Bjørn blev fastsat, at Asgerde, Bjørns og Thoras Datter, skulde være ledt til Arvs[1] efter sin Fader Bjørn; saavel som, hvad der er eder selv, Konge, bekjendt, at du ophævede Bjørns Landsflygtighed; og derved bleve alle de Hindringer bortryddede, som vare i Vejen for Forligets Fuldbyrdelse." Kongen svarede ikke strax paa hans Tale, saa at Egil imidlertid kvad:

Trælbaaren, o den fule Gjæk!
min Husfru tør han skjælde fræk;
som Tyren, naar den høder,
af Arrigskab han gløder.

[1]) indsat i alle et ægtefødt Barns lovlige Rettigheder.

Nej, vid det, Mand, min Hustru skjær
af Herkomst og arvbaaren er.
Vi Vidner vil fremføre;
du dem, o Konge, høre!

Derpaa lod Arinbjørn sine Vidner føre frem, tolv Mænd, alle udvalgte, og som alle havde hørt paa Forliget imellem Thorer og Bjørn; og de tilbøde Kongen og Dommerne, at bekræfte deres Vidnesbyrd med Ed. Dommerne vilde tage mod deres Ed, hvis Kongen ikke forbød det. Kongen sagde, at han vilde hverken give Lov dertil eller gjøre Forbud. Men da tog Dronning Gunhilde til Orde: „Det er et stort Under, o Konge, at du lader denne store Egil forvikle alle Sager for dig! Hvad om han tragtede efter dit Kongedømme, vilde du da ikke sætte dig imod ham? Men vil du end ikke give nogen Kjendelse til Önunds Fordel, saa vil jeg ikke taale, at Egil skal træde vore Venner under Fødder, at han med Uret skal berøve Önund sit Gods. Hvor er min Broder Alf? Far med din Trop hen til Dommerne, og lad ikke denne uretfærdige Dom faa Fremgang!" Alf og hans Mænd droge da hen til Dommen, skare Vebaandene itu, brøde Stængerne ned, og sprængte Retten fra hinanden. Da blev der en stor Tummel paa Tinget, men alle Mænd vare vaabenløse. Da sagde Egil: „Kan Bergønund høre mine Ord?" „Jeg hører," svarede Önund. „Saa æsker jeg dig til Holmgang," vedblev Egil, „saalunde, at vi stride her paa Tinget, og den, som sejrer, tage Land og Løsøre, hvorom vi tviste; men du skal være hver Mands Niding, hvis du tør ikke." Da svarede Kong Erik: „Er du saa meget begjerlig efter at stride, Egil, saa skulle vi give dig Lejlighed dertil." „Ikke," svarede Egil, „vil jeg stride imod Kongens Vælde eller mod Overmagt, men Lige mod Lige skal jeg

aldrig fly, naar det maa forundes mig, og heller ikke skal jeg da gjøre Forskjel paa Mand, om han bærer Hædersnavn eller ej[1]." Da sagde Arinbjørn: „Lad os nu tage bort, Egil! for denne Sinde ville vi intet udrette her os til Gavn;" hvorpaa han vendte sig med hele sit Følge, for at gaa bort. Men Egil vendte atter tilbage, og talte lydelig: „Skyder jeg til Vidne dig, Arinbjørn, og dig, Thord, og alle de Mænd, som mine Ord kunne høre, Lensmænd og Lavmænd og menige Almue, at jeg nedlægger Forbud paa alle de Jorder, som Bjørn Brynjolfssen ejede, Forbud dem at bebo og at dyrke og Gavn deraf at nyde; Forbud nedlægger jeg mod dig, Bergønund, og imod alle andre Mænd, indenlandske og udenlandske, høje og lave. Og hvo der gjør det, kalder jeg skyldig i Lovbrud, i Gudernes Fortørnelse og i Fredsforstyrrelse." Derpaa fulgte Egil med Arinbjørn, og de gik ned til deres Skibe. Vejen førte over en temmelig lang Bakke, saa at man ikke kunde see Skibene fra Tingmarken. Egil var meget opbragt. Da de vare komne ned til Skibene, talede Arinbjørn til sine Folk, og sagde: „Hvilken Ende det har taget med Tinget, er eder alle vitterligt, og at Retten blev os fornægtet. Kongen er meget vred, saa at vore Mænd have intet Godt af ham at vente. Hver Mand begive sig derfor paa sit Skib, og fare hjem, og den ene bie ikke paa den anden!" Derpaa gik Arinbjørn selv ud paa sit Skib, og sagde til Egil: „Gak nu du med dine Ledsagere paa Skuden, som ligger her ved Langskibets Udbord, og see til at komme først bort! Sejler om Natten saa meget I kan, men ikke om Dagen, og forder eder[2]! thi Kongen vil gjøre sit til, at I

---

1) Da Hædersmænd, som forhen er bemærket, ere Herser, Jarler og Konger, saa ligger heri en skjult Udæskning til Kongen selv, om han skulde have Lyst til at gaa imod Egil, een imod een. 2) skynder eder.

kunne mødes. Naar saa alt dette har sat sig, saa kom atter til mig, at vi kunne overlægge hvad der kan gjøres, for at bilægge Tvisten imellem dig og Kongen." Egil fulgte Arinbjørns Raad; de gik omtrent tredive Mand i Tallet paa Skuden, og roede rask til; det var en særdeles hurtig Sejler. En stor Del andre Skibe med Arinbjørns Folk, Skuder og Rofærger, roede paa samme Tid ud af Havnen; men Langskibet, som Arinbjørn selv styrede, sejlede sidst, thi det var tungest under Aarerne. Og imedens den rasksejlende Skude, som Egil styrede, fjernede sig brat fra den samlede Flaade, kvad han endnu en Sang om Arven og Jorderne, som man saa svigefuld vilde berøve ham, og om Hævnen, som han endnu haabede at tage.

48. Om Kong Erik og Egil.

Kong Erik hørte Egils sidste Tale paa Tinget, og blev meget forbitret; men da alle Mænd vare komne vaabenløse til Tings, gjorde han intet Anfald. Derimod befalede han alle sine Mænd, at skynde sig til Skibene, og holdt et Husting paa Stranden, hvori han bekjendtgjorde sin Villie. „Vi skulle," sagde han, „tage Teltene ned paa vore Skibe, og ro efter Arinbjørn og Egil; og saa er min Villie, at vi tage Egil af Live, hvor vi træffe ham, og ikke skaane nogen, som vil yde ham Bistand." Først roede de da hen til det Sted, hvor Arinbjørns Skibe havde ligget, men de vare alle borte. Derpaa lod Kongen dem ro nordpaa ind i Sundene, og da de vare komne til Sognsø, indhentede de Arinbjørns Skibe, der roede ind i Saudungssundene. Kongen lagde strax til Arinbjørns Skib, og spurgte, om Egil var der; men Arinbjørn svarede, at Kongen selv kunde see, at der inden Borde kun vare Kongen velbekjendte Mænd, og at Egil heller ikke vilde

findes under Tiljerne[1]; Kongen maatte lade søge, om han vilde; Egil var med tredive Mand gaaet ombord paa en Skude, og de var taget ud imod Stensund. Kongen befalede da sine Folk at ro efter ham endnu dybere ind i Sundene. En af hans Hirdmænd, Ketil Hød, styrede Kongeskibet, og viste de andre Vejen; han var Kongens nære Frænde, og lignede ham meget i Udseende. Førend Egil foer til Tinget, havde han ladet sit Skib sætte i Søen, og bragt Ladningen ombord; og nu, da han havde forladt Arinbjørn, søgte han strax til Stensund for at finde sit Skib, som laa der i Havnen med Telt over. De gik strax ombord, og lode Skuden ligge ved Roret imellem Skibet og Landet, med Aarerne paa rede Haand. Næppe havde det begyndt at dages, før Vagtmændene mærkede, at der kom Skibe imod dem; og da Egil saae, der var Ufred paa Færde, stod han op, og befalede sine Folk, at springe over paa Skuden; han og alle de andre grebe deres Vaaben; og de to Kister med Sølv, som Kong Adelsten havde givet ham, tog han med sig. De roede frem imellem Landet og den Snekke, som var nærmest ved Land blandt de ankommende Skibe. Det var Kong Eriks eget Skib. Da de begge roede stærkt til, og det heller ikke var ret lyst, saa løb Skibene mod hinanden, og Lyftingerne[2] stødte sammen. Da kastede Egil et Spyd, og traf den Mand, der sad ved Roret, midt paa Livet; men det var Ketil Hød, som strax døde. Nu raabte Kong Erik til sine Mænd at de skulde ro efter Egil; men i det Skibene løb forbi Egils Kjøbmandsskib, sprang nogle af Kongens Mænd op derpaa, og alle de af Egils Folk, som ej havde fulgt hans Befaling at gaa ombord paa Skuden, bleve enten dræbte, eller maatte søge i Land; der omkom saaledes ti af

---

[1]) i Rummet. [2]) Bagstavnene.

hans Mænd. Og imedens nogle af Kongens Skibe satte efter Egil, plyndrede andre Kjøbmandsskibet, toge alt hvad der var indenbords, og brændte Skibet. De, som forfulgte Egil, gjorde det med megen Iver, de grebe to fat paa een Aare, og skiftedes endda til at ro; der skortede dem heller ikke paa Folk indenbords, hvorimod Egil kun havde et ringe Mandskab, ikke mere end atten, paa sin Skude. Det var da naturligt, at de indhentede ham. Men indenfor Øen, imellem den og en anden Ø, var der et temmelig grundt Vadelsund [1], og det var just Ebbe. Her lod derfor Egil sin Skude løbe ind, men Snekkerne kunde ikke flyde der, og paa den Maade kom han fra dem. Kongen vendte da tilbage, men Egil drog nordpaa, for at finde Arinbjørn. Denne forsynede ham med et andet Skib, som kunde holde Havet, og med saa megen Ladning, som han vilde have; hvorpaa Egil satte det i sejlfærdig Stand, besatte det med omtrent tredive Mand, og gik ombord med sin Kone Asgerde, der imidlertid havde opholdt sig hos Arinbjørn. De skiltes i Venskab; og Egil kvad:

Guderne, der Uret hade,
Kongen det undgjælde lade!
Gid ham Odins Vrede ramme
for mit Gods, han tog med Skamme!
Folkets Undertrykker fage
Frej og Njord fra Landet jage!
Thor, der Land og Lov beskjermer,
tugte ham, der Lov fornærmer!

49. Kong Erik dræbte sine Brødre.

Da Kong Harald Haarfager begyndte at ældes, delte

---

[1]) Vadel, af et Vad, og at vade, betyder et Sted med saa lave Vande, at man kan vade derover; en anden, i Danssken mere almindelig, ligeledes afledt Form er Vedle, Vejle.

han Riget imellem sine Sønner, og satte Erik til Overkonge over dem alle; og efter en Regjering af halvfjerdsindstyve Aar afstod han Riget til Erik, og anordnede, at hans og Gunhildes Søn Harald, som han vadnede og gav sit Navn, skulde være Konge efter sin Fader. Men da Harald Haarfager tre Aar efter døde i Rogeland, og var begravet ved Haugesund, opkom der en stor Strid imellem hans Sønner; thi Vigveringerne[1] toge Olaf til Konge, og Thrønderne Sigurd; og begge disse sine Brødre fældte Erik i Tønsberg et Aar efter Kong Haralds Død. Dette Ledingstog skete den samme Sommer, som den nys fortalte Trætte imellem Egil og Bergønund forud havde fundet Sted paa Guleting. Thi derefter lyste han Egil landflygtig over hele Norge, saa at hvo der vilde maatte dræbe ham, og foer saa med sin Hær fra Hordeland øster til Vigen, for at holde Slag med sine Brødre. Bergønund blev hjemme paa sin Gaard, tilligemed sin Broder Hadd, da Kongen drog i Leding, thi han frygtede for at forlade den, saalænge Egil endnu var i Landet; og Kong Erik lod desuden en af sine Frænder, Frode, en ung, smuk Mand, blive tilbage til hans Bistand; han sad paa Kongsgaarden Alrekstad, og havde en Trop Mænd hos sig. Hos Frode opholdt sig tillige Kong Eriks og Gunhildes Søn Rognvald, der dengang var en ti til elleve Aar gammel, og en meget haabefuld Dreng. Arinbjørn fulgte med Kongen i Ledingen. Forinden havde imidlertid Egil lagt ud med sit Skib, og styrede til et Udvær[2], som hedder Vitar, og som ligger udenfor Alda, og udenfor den sædvanlige Søvej. Her laa nogle Fiskere, af hvem han hørte, at Kongen havde gjort ham landflygtig. Da kvad Egil:

---

[1]) Indbyggerne i Vigen. [2]) Et Sted langt ude i Havet.

Landets Alf, der Loven bryder[1],
viden Vandring[2] nu mig byder;
Kvinden har ham gjort forstokket,
som til Brodermord ham lokked.
Ogsaa dette kun Gunhilde
voldet har, o den Umilde!
Men som ung jeg lærte skjønne,
Hævn at faa og Svig at lønne.

Det blæste ikke synderlig; om Nætterne var det Fjeldvind, og om Dagen blæste det fra Søen. En Aften satte Egil Sejl til, og gik ud til Havs, og Fiskerne, der egentlig vare satte til at udspejde hans Færd, roede tilbage til Landet, og kunde nu berette, at han var sejlet til Havs og havde begivet sig bort. Da Bergønund erfarede dette, sendte han alle de Mænd fra sig, som han hidtil havde haft til sin Beskyttelse, roede hen til Alrekstad, og bød Frode til Gilde hos sig, thi han var velforsynet med Øl. Frode tog nogle Mænd med sig, og fulgte ham hjem, hvorpaa de holdt et stort Drikkelag, havde megen Glæde, og tænkte ikke mere paa nogen Fare. Da Frode var taget hjemme fra, tog Kongesønnen Rognvald en seraaret Karve, og roede med ti til tolv ham meget hengivne Mænd ud til Kongsgaarden paa Øen Herdla, som hans Fosterfader Skjægthorer forestod, hvor han med Glæde blev modtaget, og hvor der heller ikke skortede paa Drik.

50. Bergønunds og Rognvald Kongesøns Drab.

Egil sejlede da om Natten ud paa Havet, men om Morgenen lagde Vinden sig og det blev Lugn; de lode da Sejlet falde, og bleve liggende i nogle Dage, indtil der rejste sig en Kuling. Da befalede Egil sine Folk, at sejle mod Land,

[1]) Kongen, der skulde være Landets Alf eller Beskytter, men som tvært imod bryder Loven. [2]) Landflygtighed.

thi skulde der komme en stærk Storm paa fra Havet, saa var det uvist, om de kunde naa Land, og Ufred maatte de vente sig næsten overalt. De seilede da ind til Herdlas Vær[1], hvor de fandt en god Havn, tjeldede over Skibet, og bleve liggende der om Natten. Paa Skibet havde de en lille Baad, som Egil selv tredie gik paa, og roede om Natten ind til Herdla. Han sendte en Mand op paa Øen for at speide, hvilken kom tilbage med den Efterretning, at Rognvald Kongesøn og hans Mænd vare der paa Gaarden, og sade ved Drikkebordet; han havde truffet en af Huskarlene, der var beruset, og denne havde sagt til ham: „Her skal drikkes ligesaa godt, som hos Bergønunds, hvor Frode er henne med fire Mand;“ og han fortalte tillige, at der der, hos Ønunds, vare ingen uden de sædvanlige Husfolk, samt Frode og hans Mænd. Nu roede Egil tilbage til Skibet, og befalede sine Mænd at staa op og tage deres Vaaben. Skibet blev lagt for Anker, tolv Mand bleve satte til at bevogte det, og med de andre atten Mand gik Egil paa Efterbaaden[2], og roede ind ad Sundene. De indrettede det saa, at de om Aftenen kom til Øen Fenring[3], hvor de lagde til i en Lønvig. „Nu,“ sagde Egil, „vil jeg alene gaa op paa Øen for at speide, og I andre skulle bie her efter mig.“ Han havde sine sædvanlige Vaaben, Hjelm og Skjold, var gjordet med Sværd, og havde et Huggespyd i Haanden. Hatten havde han trukket over sin Hjelm, gik op til en Skov, og traf der nogle Drenge med nogle store Hyrdehunde; og da han spurgte, hvorfor de laa der, og havde saa store Hunde med sig, svarede de: „Du maa nok være en stor Tosse; har du ikke hørt, at her gaar en stor Bjørn paa Øen, som anretter me-

[1]) En lille Ø ved Herdla. [2]) Den større Baad, som fulgte med Skibet.
[3]) Hvor Gaarden Ask laa.

gen Ødelæggelse, og dræber baade Mennesker og Kvæg; der er sat en Pris paa, hvo der kan dræbe den; vi vaage hver Nat her paa Afk over vort Kvæg, som er indelukt i Foldene. Men hvorfor gaar du bevæbnet om Natten?" „Ogsaa af Frygt for Bjørnen," sagde Egil, „den har forfulgt mig en Del af Natten, og der er nok faa, som nu gaar uden Vaaben. Seer jer vel for! den er der i Udkanten af Skoven. Ere de alle gaaede i Seng paa Gaarden?" Drengen svarede, at Bergønund og Frode sade nok og drak endnu, som de gjorde hver Nat. „Saa siger dem hvor Bjørnen er," sagde Egil, „og jeg faar nok skynde mig hjem." Han gik derpaa bort, men Drengen løb til Gaarden og ind i Stuen, hvor de sad og drak; alle vare gaaede til Sengs, undtagen Ønund, Frode og Hadd. Da Drengen nu havde sagt dem, hvor Bjørnen var, grebe de deres Vaaben, der hang hos dem, løb strax ud, og op til Skoven. Der strakte sig en udgaaende Spids frem af Skoven, og hist og her stode nogle Buske. I disse sagde Drengen, at Bjørnen havde været, og de saae Grenene røre sig, hvorfor de troede den var der. Bergønund sagde derfor til Frode og Hadd, at de skulde stille sig imellem dette Sted og Skoven, at Bjørnen ikke skulde komme ind i denne; han selv løb derimod frem mod Krattet med Hjelm og Skjold, gjordet med Sværd, og med et Spyd i Haanden. Men den, der var i Krattet, var Egil, og ingen Bjørn. Næppe fik han Øje paa Bergønund, førend han trak sit Sværd, og da der var en Hank paa Hæftet, skjød han det op paa sin Arm, tog Spydet i Haanden, og løb saa frem mod Ønund. Denne løb endnu stærkere til, og skjød Skjoldet for sig. Begge kastede deres Spyd. Egil drejede sit Skjold imod, saa at Ønunds Spyd kun gav det en Ridse, og faldt tilbage paa Marken; men Egils Spyd traf midt paa

Ønunds Skjold, gik igjennem til langs op paa Fjedren, og sad fast i Skjoldet, der nu blev tungt at bære. Begge grebe til Sværdet, men Ønund fik næppe sit trukket halv ud, før Egil havde gjennemboret ham; Ønund ravede, Egil trak sit Sværd haardt ud, og hug til Ønund, saa Hovedet næsten gik af; derpaa tog han Spydet ud af Skjoldet. Hadd og Frode løb strax til, da de saae Ønund falde, og Egil vendte sig imod dem. Spydet kastede han imod Frode, saa det gik igjennem hans Skjold og Bryst, og Odden kom ud paa Ryggen; han faldt strax død bagover. Med Sværdet vendte Egil sig saa mod Hadd, og de skiftede kun faa Hug, før Hadd faldt. Da kom Hyrdedrengene farende til. Til dem sagde Egil: „Bliver her og passer paa eders Husbondes og hans Ledsageres Lig, at de ikke skulle slides af vilde Dyr og Fugle.“ Han gik derpaa sin Vej, men var ikke kommen langt, førend elleve af hans Folk kom ham imøde. Med dem besluttede han nu at vende tilbage til Gaarden, og fare frem paa Hærmands Vis. De løb ind i Husene, og dræbte femten eller sexten Mænd, plyndrede alt, og ødelagde hvad de ikke kunde have med sig, dreve Kvæget til Stranden, slagtede det, og bare saa meget ud paa Baaden, som de kunde rumme. Derpaa roede de ud forbi Øerne. Egil, der sad til Roers, var nu saa vred, at ingen kunde faa et Ord af ham. Men da de styrede ud af Fjorden mod Herdla, kom Kongesønnen Rognvald med tolv Mand dem imøde paa sin Karve; de havde faaet Nys om, at Egil laa ved Herdlas Vær, og vilde bringe Ønund Efterretning derom. Egil kjendte strax Skibet, og styrede lige paa dem. De stødte saa heftig sammen, at Karven kom til at hælde stærkt med det ene Bord, og Søen gik ind; hvorpaa Egil strax sprang op, greb sit Spyd, og raabte til sine Mænd, at de ikke skulde spare

nogen levende Sjæl. Der gjordes liden eller ingen Modværge, saa at Rognvald og hans tolv Ledsagere bleve dræbte.

Egil roede nu til Øen Herdla, og gik op til Gaarden. Næppe bemærkede Thorer hans Ankomst, førend han med alle sine Hjemmemænd, Karle og Kvinder, skyndte sig fra Gaarden, hvilken Egil ligeledes plyndrede. Derefter vendte de tilbage til Skibet, og det varede ikke længe, før der rejste sig en gunstig Vind fra Landet. De gjorde sig da sejlfærdige. Og da nu alt var beredt, gik Egil op paa Øen, tog en Hesselstang i Haanden, og gik op paa en Bjergsnaas, der vendte ind imod Landet. Her tog han et Hestehoved, og satte det paa Stangen, brugte det sædvanlige Formæle[1], og sagde: „Her sætter jeg op Nidstang, og drejer dette Nid imod Kong Erik og Dronning Gunhilde," (han drejede i det samme Hestehovedet ind imod Landet,) „og jeg drejer det imod alle Landvætterne[2], som bygge og bo her i Landet, at de fare forvildede om og finde intet blivende Sted, før de have jaget Kong Erik og Gunhilde fra Landet." Nu skjød han Stangen ned i en Fjeldridse, og lod den staa der; og ristede Runer paa den, som indeholdt hele hint Formæle. Derefter gik han tilbage til Skibet; de satte Sejl til, og styrede ud paa Havet. Vinden tog til, og var gunstig, saa at Skibet foer rask afsted. Da kvad Egil:

Dybet larmer; Bølgen gaar
med sit hvide Hovedhaar,
og mod Stavnens Sider tætte
voldsom bryder vrede Jætte[3].

---

[1]) Formular. [2]) Landets Skytsguder.

[3]) Jætten, d. e. Vinden og Voven. Ligesaa strax efter: Gestils eller Søkongens Alf, og Havets Ulve, lutter Omskrivninger paa Vinden og det oprørte Hav.

Gestils Alf med stærke Slag,
Planken slaar; men før i Dag
fnyste Havets Ulve over
Mast og Raa med Dybets Vover.

De havde en lykkelig Reise, og kom til Borgefjord, hvor de lagde i Havn, og førte Ladningen i Land. Egil tog hjem til Borg, og hans Skibsfæller søgte sig Ophold andensteds. Skallegrim var nu bleven gammel og svag, saa at Egil overtog Bestyrelsen af Gaard og Gods.

51. Skallegrims Død.

Thorgeir, der var gift med en Søster til Egils Moder Bera, og var kommen ud til Landet med Yngvar, havde efterladt sig en Søn Thord, der nu boede paa sin Faders Gaard Lambestad paa Alftenæs. Om Høsten, noget før Vinteren, red Thord hen til sin Frænde Egil paa Borg, og bød ham til Gilde hos sig, da han havde ladet brygge Mundgaat[1]. Efter en Uges Forløb vilde Egil tage derhen med sin Kone Asgerde og ti til tolv Mand; men da han var færdig, fulgte Skallegrim ham ud, omfavnede ham, førend han steg til Hest, og sagde: „Det varer længe, Egil, før du betaler mig de Penge, som Kong Adelsten sendte mig; eller hvad tænker du der skal gjøres dermed?“ Trænger du meget til Penge, Fader?“ svarede Egil; „det vidste jeg ikke. Jeg skal strax lade dig faa Sølvet, saasnart jeg veed du behøver det, men jeg tror, du har endnu een eller to Kister staaende fulde af Sølv.“ „I mine Tanker,“ sagde Skallegrim, „har du faaet din Del af vore Løsøre; saa kan du vel ogsaa lade mig gjøre med mit hvad jeg vil.“ „Vis-selig,“ svarede Egil, „du behøver ikke at bede mig om Lov dertil, og vil ogsaa raade dig selv, uden at bekymre dig om

[1]) en Art stærkt Øl.

mine Ønsker." Egil red derefter til Lambestad, hvor han skulde blive i tre Dage; men endnu samme Aften lod Skallegrim sin Hest sadle, red hjemmefra, da de andre gik til Sengs, og havde, da han foer bort, en temmelig stor Kiste paa sine Knæ og under Armen en Kobberkjedel. Man har siden troet for vist, at han sænkede den ene eller begge Dele ned i den saakaldte Krumskilde, og lagde en stor Hellesten ovenpaa. Han kom først hjem ved Midnatstid, gik saa til sit Leje, og lagde sig med Klæderne paa. Men om Morgenen, da det blev lyst, og Husets Folk klædte sig paa, fandt man ham siddende paa Sengeskjællen, og han var da død, og saa stiv, at man hverken kunde rette hans Lemmer eller flytte ham, hvormeget man end prøvede derpaa. Man fik da strax en Mand til Hest, at han kunde skynde sig til Lambestad, for at bringe Egil denne Tidende. Denne tog strax sine Vaaben og Klæder, og red hjem. Saasnart han var stegen af Hesten, gik han ind i en Art Forstue, der var ved Ildhuset, og hvorfra der førte en Dør ind i Huset; han gik ind, tog Skallegrim i Skuldrene, bøjede ham tilbage, lagde ham ned, og ydede ham Lighjælp[1]. Derpaa lod han Væggen mod Sønden bryde igjennem; og da dette var gjort, tog han selv ved Skallegrims Hoved, de andre ved Fødderne, og saaledes bare de ham tværs igjennem Huset, ud igjennem den aabne Væg, og hen til Nøstenæs. Her lode de Telt slaa over Liget om Natten. Næste Morgen, da det var Flodtid, blev det lagt i et Skib, og roet ud til Digrenæs. Her lod Egil gjøre en Høj yderst paa Næsset, hvori Skallegrim blev lagt tilligemed hans Hest, Vaaben og Smederedskaber. At der blev lagt Penge ned i Højen hos ham, finder man intet om. Nu overtog Egil Arven, Land og Løsøre; og Thorolfs og Asgerdes Datter Thordis var hos ham.

[1]) Denne bestod i at lukke Ligets Øjne, Næsebor og Mund.

52. Egils Rejse til England.

Den samme Sommer, da Egil Skallegrimsen sejlede til Island, kom Harald Haarfagers Søn Hagen Adelstensfostre, der var fostret i England, over til Norge, og blev taget til Konge af Thrønderne. Saaledes var han og hans Broder Erik begge Konger i Norge i een Vinter, men om Foraaret samlede de paa begge Sider en Hær. Hagens blev langt stærkere; thi isteden for, at hans Fader havde trælgjort baade Store og Smaa, gav han strax den Lov, at hver Mand skulde frit besidde sin Odel. For Erik var der da ingen anden Udvej, end at fly fra Landet, og han tog bort med sin Kone Gunhilde og deres Børn. Arinbjørn Herse, Kong Eriks Fostbroder og Fosterfader til et af hans Børn, den kjæreste af alle hans Lensmænd, fulgte med Kongen. Først sejlede de til Orkenøerne, hvor Kong Erik giftede sin Datter Ragnhilde med Arnfinn Jarl. Derpaa sejlede han til Skotland, og hærgede der; og endelig i samme Hensigt til England. Her samlede Kong Adelsten en Hær, og gik imod Erik; men det kom til Forlig imellem dem, saaledes at Kong Adelsten gav Kong Erik Bestyrelsen over Northumberland, imod at han blev Adelstens Landværnsmand imod Skotter og Irer. Thi vel havde Kong Adelsten efter Kong Olafs Fald gjort Skotterne skatskyldige, men de vare dog ikke at lide paa. Om Gunhilde fortæller man, at hun lod øve Seid[1], og lod seide, at Egil Skallegrimsen aldrig skulde have Ro paa Island eller andensteds, førend hun fik ham at see. Den Sommer, da Hagen og Erik strede om Norge, tilstædtes det ingen Skibe at forlade Landet; i den Tid kom der derfor ingen Skibe til Island eller nogen Tidende fra Norge.

[1]) En Art Trolddom, hvorved man troede at kunne tilvende andre, ogsaa Fraværende, Ulykke og Vanheld paa Legeme og Sjæl.

Imidlertid sad Egil paa sin Gaard; men den anden Vinter efter Skallegrims Død tabte han sin Munterhed, og dette tog til, jo længer det led frem paa Vinteren. Da Sommeren kom, gav han endelig tilkjende, at han vilde seile bort, og antog Skibsfolk; han havde tredive Mand paa Skibet. Asgerde blev tilbage for at passe Gaarden, men Egil agtede sig til England, for at besøge Kong Adelsten og see, hvorvidt denne Konge vilde opfylde sine forrige Løfter. Han blev dog sent færdig, og da han stak i Søen, var Vinden heller ikke gunstig, saa det led hen mod Høst, og Vejret blev uroligt. De kom nordenfor Orkenøerne, men her vilde Egil ikke lande, thi han frygtede for, at Kong Erik skulde have Magt der rundt om paa Øerne. De seilede da til Skotland, men fik nu et stærkt Stormvejr, saa de havde Ondt nok med at krydse forbi Kysten her og det nordlige England. En Aften, da det begyndte at mørkne og Vejret var hvast, fandt de sig paa een Gang omgivne med Skjær baade paa Udbord og foran Stavnen, saa der var ingen anden Udvej, end at søge til Land. Dette gjorde de ogsaa, men lede Skibbrud, og kom til Land ved Mundingen af Humra[1]. Besætningen og det meste af Godset blev bjærget, men Skibet sloges itu. Da de nu traf paa Folk, hørte de een Tidende, som tyktes Egil god, nemlig at Kong Adelsten og hans Rige vare i Velmagt, og en anden, som tyktes ham farlig, at Kong Erik Blodøxe og Gunhilde regjerede der i Landet, og vare kort fra det Sted, hvor de vare landede, paa Borgen Jorvig[2]. Dog hørte han ogsaa, at Arinbjørn Herse var hos Kongen og endnu stod i hans Gunst. Han betænkte da, hvad Raad han skulde gribe til; det vilde næppe lykkes ham, saa kjendelig som han var, at skjule sig, og for-

1) Floden Humber. 2) Staden York.

nødt at drage saa lang en Vej, indtil han kom til Kong Adelstens Rige; og han fandt det uværdigt, hvis han skulde blive greben paa Flugten. Han tog da Mod til sig, fik sig endnu samme Nat en Hest, og red til Borgen, hvor han ankom næste Aften. Over sin Hjelm havde han en sid Hat, og fuldvæbnet var han ogsaa. Da han nu, ved at spørge sig for, havde fundet Arinbjørns Bolig, steg han af Hesten, og traf en Mand, der sagde ham, at Arinbjørn sad ved Maaltidet. „Tjen mig i, min gode Mand," sagde han derpaa, „at gaa ind i Stuen, og spørg Arinbjørn, om han helst vil tale med Egil Skallegrimsen ude eller inde?" „Det Ærende kan jeg sagtens udrette," sagde Manden. Hvorpaa han gik ind i Stuen, og sagde ganske højt: „Her staar en Mand udenfor Døren, saa stor som et Trold; han bad mig gaa ind og spørge, om du ude eller inde vilde tale med Egil Skallegrimsen." Arinbjørn svarede: „Gak og bed ham bie; jeg skal strax komme." Manden gjorde det. Derpaa lod Arinbjørn Bordene tage bort, og gik ud med alle sine Huskarle. Han hilste Egil, og spurgte, hvorfor han var kommen? Egil fortalte i faa Ord de vigtigste Omstændigheder ved sin Reise, og udbad sig nu hans Hjælp. „Har du truffet nogen her i Borgen," sagde Arinbjørn, „som have kjendt dig, før du kom til mig?" „Nej," sagde Egil. „Saa tage da alle Mænd sine Vaaben!" sagde Arinbjørn. Og da dette var skeet, gik de til Kongsgaarden. Da de vare komne til Hallen, klappede[1] han paa Døren, bad der maatte lukkes op, og sagde hvo der var. Dørvogterne aabnede strax Døren. Kongen sad endnu ved Bordet. Arinbjørn befalede derpaa, at de tolv Mand stærke skulde gaa ind, og udnævnte

[1]) bankede. Det er ogsaa i Kjæmpeviserne det sædvanlige Udtryk; f. Ex. han klapped paa Døren med Kiste, fordi han havde ej Skind.

dertil Egil og ti andre. „Nu, Egil," sagde han, „skal du bringe Kongen dit Hoved, og omfavne hans Fødder, men jeg vil tolke din Sag." Derpaa gik de ind. Arinbjørn gik hen for Kongen, og hilste ham. Kongen bød ham Velkommen, og spurgte, hvad han vilde. Arinbjørn sagde: „Jeg bringer eder her en Mand, som er kommen en lang Vej for at besøge eder og at forlige sig med eder. Det er en stor Hæder for eder, o Herre, at eders Uvenner af egen Drift forlade fremmede Lande, og, endskjøndt langt fra eder, ikke kunne bære Tanken om eders Vrede. Viis dig nu ogsaa som Høvding mod denne Mand, og tilstaa ham god Fred og Forlig, eftersom han højlig har fremmet din Hæder, har faret over mange Have og udstaaet store Gjenvordigheder, og forladt Hus og Hjem for din Skyld. Intet nødte ham dertil uden hans Hengivenhed mod dig, min Konge, thi paa Island havde han intet at frygte af din Vrede." Da saae Kongen sig om, og fik Øje paa Egil, hvis Hoved ragede over alle de andres; han kjendte ham strax, saae skarpt paa ham, og sagde: „Hvor torde du være saa dristig, Egil, at vove dig hid? da du sidst skiltes fra mig, havde du kun Død af mig at vente." Egil gik hen til Bordet, greb Kongens Fod, og kvad:

Jeg kommen er paa Bølgens Hest[1]
den lange Vej; jeg kom som Gjæst
at nyde Held og Ære
hos Englands høje Herre[2].
Men jeg, som ofte Vaaben bar,
nu Haralds[3] Ætling fundet har,
hvis Blik med Strænghed luer
og straffende mig truer.

---

[1]) Skibet. [2]) Kong Adelsten. [3]) Harald Haarfagers.

Kongen sagde: „Det er ikke fornødent at opregne hvad jeg har imod dig; dine Forbrydelser ere saa mange og store, at enhver vil indsee, at du ikke kan komme herfra med Livet; det kunde du ogsaa selv vide forud, at du af mig intet Forlig havde at vente.“ Og Gunhilde tilføiede: „Hvorfor ikke dræbe ham strax? Mindes du ikke, Konge, hvad han har gjort? han har dræbt dine Venner og Frænder, ja din egen Søn, og nidet dig selv. Naar saae man nogensinde saa megen Frækhed øvet mod en kongelig Herre?“ Arinbjørn sagde: „Har Egil talt ilde mod Kongen, saa vil han forsone det med en Lovtale, der skal vare evindelig.“ „Vi ville ikke høre hans Lov,“ sagde Gunhilde; „lad ham strax, Konge, føre ud at halshugges! Jeg vil ikke høre hans Ord, og ikke see ham.“ Da sagde Arinbjørn: „Kongen vil ikke af dig lade sig egge til alskens Nidingsværk; du vil ikke lade Egil dræbe i Nat, min Konge, thi Nattedrab ere Mord.“ Kongen svarede: „Din Bøn skal være tilstaaet, Egil maa leve i Nat; tag ham hjem med dig, og bring mig ham i Morgen!“ Arinbjørn takkede Kongen, og sagde: „Vi haabe, Herre, at Egils Sag vil tage en bedre Vending. Har Egil fornærmet dig høilig, saa betænk ogsaa, at han har mistet meget ved dig og dine Frænder. En herlig Mand, Egils Farbroder Thorolf, lod din Fader Kong Harald tage af Dage formedelst slette Menneskers Bagvaskelse, og uden al Brøde. I selv, Konge, fornægtede Egil Lov og Ret for Bergønunds Skyld, og tragtede desuden efter hans Liv, dræbte hans Mænd, og plyndrede alt hans Gods, ja gjorde ham landflygtig, og fordrev ham af Landet. Og Egil er ikke den Mand, der lader sig gaa paa. Men hver Gang Mand skal dømmes, da bør ikke blot hans Brøde tages i Betragtning, men ogsaa de Grunde, som have skyndet ham dertil. Jeg

skal nu bevogte Egil Natten over." Derpaa gik Arinbjørn hjem med sit Følge, og da de vare komne til Gaarden, fulgte han Egil op paa et lidet Loftkammer, hvor de fortsatte deres Raadslagning. Arinbjørn sagde: „Kongens Vrede var stor, men jeg tror dog hans Sind formildedes noget, før vi skiltes, og Lykken maa nu raade for, hvo der vinder; men Gunhilde vil gjøre alt for at fordærve dig. Nu mener jeg, at vi skulle tage vor Beslutning saaledes: at du nemlig vaager den hele Nat, for at digte et Lovkvæde om Kong Erik; jeg tror det var godt, om det blev en Drapa paa tyve Viser, og du kan da kvæde den i Morgen, naar vi komme for Kongen. Saaledes gjorde din Frænde Brage, da han var falden i Unaade hos den svenske Konge Bjørn; han digtede en tyvevиset Drapa paa een Nat, og frelste saaledes sit Hoved; og det samme kan maaskee lykkes dig." Egil svarede: „Jeg skal forsøge det, naar du saa vil, men aldrig har jeg tænkt paa at digte Lovsang om Kong Erik." Arinbjørn bad ham forsøge; gik derpaa bort, og lod Spise og Drikke bringe op til ham. Egil var nu ene om Natten. Arinbjørn gik til sine Mænd, og de sade ved Drikkebordet til Midnat. Da gik han med sit Følge til sit Sovekammer; men forend han klædte sig af, gik han atter op til Egil, og spurgte ham, hvorledes det gik med Kvædet. Egil svarede, at han intet havde faaet digtet; „her har siddet en Svale ved Gluggen[1]," sagde han, „og pebet mig Ørene fulde den hele Nat, saa jeg har aldrig kunnet have Ro for den[2]."

[1]) En Aabning, hvori der kunde indsættes en Ramme med en gjennemsigtig Hinde, eller som kunde lukkes med en Luge; den tjente isteden for Vindue.

[2]) Skjøndt det ikke bestemt antydes her i Fortællingen, kan man dog næppe være i Tvivl om, hvorfor denne Svale forstyrrede ham, at det nemlig var en Virkning af Gunhildes Seid og Trolddom. Det skjønnes

Derpaa gik Arinbjørn bort og ud igjennem Døren, hvorfra man kunde komme op paa Huset, og satte sig ved Loftsgluggen, der hvor Fuglen havde siddet; han saae, at en Hamløberske foer over paa den anden Side af Huset. Arinbjørn blev siddende der ved Gluggen den hele Nat til det blev lyst; og efter at han var kommen der, digtede Egil hele Drapaen, og fæstede sig den saaledes i Hukommelsen, at han kunde kvæde den om Morgenen, da han kom til Arinbjørn. De passede nu vel paa, naar det var beleilig Tid at gaa til Kongen.

53. Egil fremsagde sit Kvæde.

Kong Erik gik som sædvanlig til Bords, og havde et talrigt Følge omkring sig. Saasnart Arinbjørn erfarede dette, begav han sig med sine fuldvæbnede Mænd til Kongsgaarden, medens Kongen endnu sad til Bords. Han krævede Indgang i Hallen, som heller ikke blev ham nægtet, hvorpaa han og Egil gik ind med Halvdelen af Følget, men den anden Halvdel blev staaende udenfor Døren. Arinbjørn hilste Kongen, og denne bød ham Velkommen. Arinbjørn sagde: „Jeg bringer nu Egil; han har intet Forsøg gjort paa at flygte i Nat. Vi ønske nu at vide, hvad hans Skjæbne skal blive. Jeg haaber, min Herre, at I vil lade ham nyde Godt af min Forbøn, thi det er mig særdeles magtpaaliggende, at I tilgiver ham. Jeg har viist eder ikke ringe Tjenester, og hverken sparet Handling eller Ord for at forstørre eders Hæder. Alle mine Ejendomme, mine Frænder og Venner, som jeg havde i Norge, har jeg forladt, og fulgt eder, da

ogsaa af det næstfølgende Udtryk: Hamløberske, d. e. en Hex, der kunde paatage sig forskjellig Ham eller Skikkelse, og i dette Tilfælde havde omskabt sig til en Fugl, for at forstyrre Egil. Arinbjørn holdt derfor Vagt ved Vinduet hele Natten, at intet Utyske skulde forstyrre Digteren.

alle eders andre Lensmænd forlode eder; og det var rimeligt, thi du har beviist mig meget Godt." „Hold inde, Arinbjørn," sagde Gunhilde, „og tal ikke saa meget herom! Du har gjort vel mod Erik, og han har fuldelig lønnet dig derfor. Du skylder Kong Erik mere, end Egil, og du kan ikke forlange, at Egil, efter alt hvad han har bedrevet, skal gaa ustraffet fra Kongens Aasyn." Da sagde Arinbjørn: „Dersom Kongen og I, Gunhilde, have besluttet at nægte Egil Fred, saa er det i det mindste ædelmodigt, at give ham Lov til at reise og en Uges Frist til at forde sig. Frivillig begav han sig hid til eder, og ventede sig deraf Tilgivelse; lad ham da fare, og Lykken derefter dele eder imellem!" „Heraf seer jeg," svarede Gunhilde, „at du er Egil mere hengiven end Kong Erik. Skal Egil have en Uges Frist til at ride herfra i Fred, saa vil han i den Tid komme til Kong Adelsten. Men Kong Erik kan ikke længer dølge for sig selv, at alle andre Konger ere nu hans Overmænd. For kort siden vilde alle have fundet det utroligt, at han hverken skulde have Villie eller Magt til at hævne sin Harm paa enhver saadan Mand som Egil." „Ingen brav Mand," sagde Arinbjørn, „vil kalde ham større, fordi han dræber en Bondesøn, en udenlandsk Mand, som har givet sig i hans Vold. Men troer Kongen herved at indlægge sig Berømmelse, saa vil jeg give ham Leilighed til, at denne Begivenhed kan blive endnu mere Omtale værd. Thi fra nu af skulle Egil og jeg dele Skjæbne, saa at een Død skal ramme os begge; og dyrt, o Konge, vil du da betale Egils Liv, naar vi alle ere fælbede til Jorden, jeg og mine brave Mænd. Andet havde jeg ventet mig af eder, end at I heller vil lade mig strække til Jorden, end tilstaa mig en Mands Liv, som jeg bønfalder om." Da svarede Kongen: „Altfor megen Iver viser du,

Arinbiørn, for at yde Egil Hjælp. Kun nødig vil jeg tilføie dig Skade, hvis det kommer dertil, og hvis du heller vil tilsætte Livet, end see ham dræbt. Men jeg har Grund nok til at straffe Egil, hvad jeg saa end lader gjøre ved ham." Da Kongen havde sagt dette, gik Egil frem for ham, og begyndte sit Kvæde, og kvad høit, og der blev strax en almindelig Tavshed.

Hovedløsen.

(Første Afdeling.)

1.

Vester jeg foer paa Hav;
Vidrer selv mig gav
Vædsken af sit Bryst[1],
saa jeg foer med Lyst.
Egen[2] drog jeg ud
hist ved Isebrudd[3],
og i Sindets Knar
Hæders Dræt[4] jeg bar.

2.

Kongens Hæder bød,
den mig Sang indgiød;
og til Englands Skjød
bar jeg Odins Mjød.
Hæder, og ej Tant,
Kongens Lov, for sandt,
(derfor lytter grant!)
Roes for ham jeg fandt.

---

[1]) Vidrer er Odin; hans Brysts Vædske Poesi efter den eddiske Fortælling om Poesiens Oprindelse.

[2]) Skibet. [3]) Omskrivning for Island eller Islands Kyst.

[4]) Poesi. De fire sidste Linier gjentage Meningen af de fire første.

3.

Lyt, o Konge, du,
kom det vel ihu,
hvad jeg kvæder nu,
naar mig hører du!
Verden veed jo dog
Hvad vor Konning vog[1],
Vidrer varetog
Valen, som han slog.

4.

Sværdes Glam løb fast,
Skjolderanden brast;
under Gunnes[2] Blik
Kongen fremad gik.
Sværdeelven[3] fløb,
højt dens Brusen løb;
Malmets Spaadom[4] klang
gjennem Luft og Vang.

5.

Ej som Skyers Svæven
vakled Darradsvæven[5];
Pilevangens[6] Række
fyldtes kun af Kjække.
Glødende i Blodet[7]
lued Kæmpemodet,

[1]) Hvor meget, d. e. hvor mange han fældte. Originalen har samme Udtryk. [2]) Krigsgudindens. [3]) Blodet.

[4]) eller Sang, Vaabenklangen.

[5]) Darrads Væv er det staaende Slag efter en Digtning, som meddeles i en af de følgende Sagaer. [6]) Kamppladsens.

[7]) d. e. blodige, medens Blodet strømmede. Originalen har samme Udtryk.

og i Vaabentorden
hæved selve Jorden.

(Første Stev eller Omkvæd.)

Under Gunnes Fjed
Mænd da segned ned;
men naar Død de fandt,
Erik Hæder vandt.

(Anden Afdeling.)

6.

Mer vil jeg sige,
hvis Mænd tige[1];
mer jeg spurgte,
hvad de gjorde.
Vunder gløded
i Kongemødet;
Kaarden, hvistet
mod Skjolde, bristed.

7.

Brynjeringe
ramte klinge;
Saarets Spader[2]
Blodet bader.
Jeg veed, de sunke
for Bæltets Funke[3],
Odins Ege[4]
i Jernets Lege.

8.

(Andet Omkvæd.)

Da bed Odden fast,
da skar Eggen hvast;

1) tie. 2) Sværd. 3) Sværdet. 4) Krigere.

hine Døden fandt,
Erik Hæder vandt.

(Tredie Afdeling.)

9.

Kongen rødned Sværd,
der var Ravnes Færd,
Pil kom Livet nær,
hen fløj blodigt Spær.
Skotters bitre Fiende[1]
mættede Ulvinde.
Nares Søster raadte,
og Ørnens Nadver traadte[2].

10.

Krigens Traner fløj
over Valens Høj[3];
nok af lunkne Drik
Saarets Maager[4] fik.
Da i Oddekampen
Ulv blev fro ved Dampen,
og i Hovedstavnen[5]
graadig hakked Ravnen.

(Tredie Omkvæd.)

11.

Ørens Vædske[6] flød
ud i Bølgens Skjød;

---

[1]) Kong Erik.

[2]) Nares Søster, Døden, Hel, Lokes Datter; hun traadte paa Ligene, Ørnens Maaltid. [3]) Dyngen af de Faldne.

[4]) Krigens Traner, Saarets Maager ere Omskrivninger paa Rovfugle.

[5]) Hovedets Stavn, Omskrivning paa Hovedet.

[6]) Blodet.

Erik Ulven gav
Lig paa salte Hav.

(Fjerde Afdeling.)

12.

Skarp Pil fløi heden[1],
da var ude Freden;
Elmen[2] blev dragen,
da blev mangen slagen.
Ilu gik Brodde;
end bede Odde;
og Buer snare
lod Pile fare.

13.

Fra Ringes Fjære[3]
udkaster Spære
Sværdlegs Ypper,
af Blod han drypper.
Her, som overalt,
stod han hvor det gjaldt;
over Sø og By
foer Eriks Ny.

(Fjerde Omkvæd.)

14.

Kongen Buen trak,
Saarets Bier[4] stak;
Erik Ulven gav
Lig paa salte Hav.

---

[1]) hen. [2]) Buen af Elm, Omskrivning for Buen.
[3]) Ringes Strand, Land, Sæde er Omskrivning for Haanden, hvorpaa Ringen sidder.
[4]) Pilene.

(Femte Afdeling.)

15.

End vil jeg sjunge
for Gamle og Unge
Kongens Hæder,
som hver Mand glæder.
Hilde lod han vaage
paa Plankers Maage,
og Skjærets Hage
om Geirs Ski drage[1].

16.

Armbaunen bryder
Haandstenes Yder;
Mangel vil gjerne
Ringbryder fjerne[2].
Ved Frodes Mel[3]
glædes Krigers Sjæl;
Smykker uden Tal
haver Kongen fal.

17.

Folk stod ikke
for Kongens Blikke,

[1]) Meningen af dette, meget forskjellig fortolkede Sted, saaledes som den her er udtrykt, er den: han skyede ikke den idelige Søkrig paa Bølgen, heller ikke Bølgens Bryden ved det farlige Skjær. Hilde er Krigsgudinden, der efter den bekjendte Mythe vaagede, for at vække de døde Krigere til Live paa ny; Plankernes Maage eller Fugl er Skibet; Skjærets Hage, det udragende Skjær; Geirs eller Vikingens Ski er Skibet.

[2]) Hidtil pristes Kongens Tapperhed, men Egil glemmer heller ikke den anden kongelige Hovedbyd: Gavmildhed. Armens Baun eller Flamme er Ringen; Haandstenen Guld.

[3]) efter en bekjendt Mythe Guldet.

naar Krumbuen klang
i Fylkingsgang.
Han kaster Brande[1],
men fast paa Lande
holder Hornklove[2].
Han er værd at love.

(Sidste Afdeling.)

18.

Konge! hvad jeg nu
digted, kom ihu!
Glad jeg var i Hu,
at mig hørte du.
Jeg kvad med Munden
af Hjertegrunden
Odins-Sandsen[3]
i Joraglandsen[4].

19.

Kongen Lov jeg bar,
Folket lyttet har;
Kvad jeg sang tilfreds
her i Mandekreds;
ud af Latters Ham[5]
Roes for høien Gram[6].
Saa frem det foer;
hørt blev mit Ord.

---

1) Brand, Omskrivning for Sværd og Vaaben, eller for Guld og Smykker.

2) Tilnavn for en Helt: Skjoldkløveren.

3) Poesi.

4) Joras Glands, en Omskrivning paa Joras Vig eller Byen Jorvig, York.

5) Sjælen.

6) Konge.

20.

(Slutningsønske.)

Guld vorde ham Gammen,
som Øjet Flammen,
som Blodet Aaren
og Sindet Taaren!

54. Livet skjænkes Egil.

Kong Erik sad opret, imedens Egil kvad, og saae skarpt paa ham. Og da Drapaen var ude, sagde Kongen: „Paa bedste Maade er Kvædet fremført. Og nu, Arinbjørn, har jeg betænkt, hvad Enden skal være paa min og Egils Sag. Du har med megen Iver taget dig af ham, siden du for hans Skyld endog vilde stille dig i Kamp med mig. For din Bøns Skyld skal Egil nu have Lov til at fare bort fri og felig. Men du, Egil, indret din Færd saa, at du, efter at have forladt denne Stue, aldrig mere kommer mig eller mine Sønner for Øje, og kom aldrig mig eller mine Folk nær. Thi endskjøndt jeg nu giver dig dit Hoved, fordi du begav dig i min Vold, og jeg ikke vil øve Nidingsværk paa dig, saa skal du dog vide for Sandhed, at dette er intet Forlig imellem dig og mig eller mine Sønner og vore Frænder, som ville hævne vor retfærdige Sag.“ Da kvad Egil:

Gjerne jeg tager,
hvor styg den end er,
Hjelmenes Klint[1]
af Kongens Haand.
Hvo har gjævere
Gave faaet
af højbaaren Herskers
hulde Ætling?

Arinbjørn takkede Kongen ærbødig for den ham beviste Naade

[1]) Hovedet.

og Venskab; og fulgte derpaa Egil hjem til sin Gaard. Her lod han siden sine Folk sætte sig til Hest, og fulgte Egil med hundrede fuldvæbnede Mænd. De rede til de kom til Kong Adelsten, som modtog dem vel, og spurgte Egil, hvorledes det var gaaet ham hos Kong Erik? Han kvad:

Han lod mig dog de svarte Syn[1]
beholde med de mørke Bryn;
og Ravnens hæse Varselskrig
ej denne Gang gjaldt Egils Lig.
Endnu jeg kan hos Kongers Sol[2]
frit raade for min Arvestol;
og hæve Ales Hat[3] paa ny
i Odins muntre Vaabengny.

Ved Skilsmissen fra Arinbjørn gav Egil ham de to Guldringe, hver paa en Mark, hvilke Kong Adelsten havde givet ham. Hvorimod Arinbjørn gav Egil Sværdet Dragvandel, hvilket han havde faaet af Thorolf Skallegrimsen. Skallegrim havde faaet det af sin Broder Thorolf, og denne igjen af Ketil Hængs Søn Grim Laadenkind, thi det var det, som Ketil Hæng havde brugt i alle sine Holmgange. De skiltes ad i megen Kjærlighed, og Arinbjørn vendte tilbage til Jorvig til Kong Erik. Egils Følgesvende og Skibsfolk bleve der uantastede, og omsatte deres Varer ved Arinbjørns Hjælp; og ud paa Vinteren begave de sig ligeledes til den sydlige Del af England til Egil.

55. Om Thorsten Eriksen og Egil.

Lensmanden Erik Alspag i Norge var gift med Thora, en Søster til Arinbjørn, og havde store Besiddelser i Vigen. Hans Søn Thorsten var fulgt med Arinbjørn til England,

[1]) hans sorte Øjne. [2]) Kong Adelsten.
[3]) Vikingens Hat, Hjelmen.

og blev opfødt hos ham. Det samme Efteraar, som Egil var kommen til England, fik man der Efterretning om, at Erik Alspag var død, og at Kongens Fogeder havde inddraget hans Ejendomme under Kongen. Arinbjørn og Thorsten bleve derfor enige om, at denne skulde tage til Norge, for at kræve sin Arv tilbage, og om Foraaret udrustede de i denne Hensigt et Skib. Først drog Thorsten til London til Kong Adelsten, og havde Jærtegn og Ordsending[1] fra Arinbjørn, dels til Kongen selv, dels til Egil, at denne skulde tale hans Sag, at Kong Adelsten nemlig vilde lade sin Ordsending følge med til sin Fostersøn Kong Hagen, at Thorsten maatte faa sin Arv og Ejendom i Norge. Da Arinbjørn nu var Kongen bekjendt som en brav Mand, saa gjorde han heller ingen Vanskeligheder; og Egil gav nu ligeledes tilkjende, at ogsaa han om Sommeren vilde tage til Norge, for at erholde det Gods, som Kong Erik og Bergønund havde berøvet ham, og som Bergønunds Broder Atle den Korte nu havde bemægtiget sig; han haabede, at det vilde lykkes ham ved Kongens Ordsending. Kong Adelsten vilde gjerne have beholdt Egil hos sig, og gjøre ham til sin Landværnsmand, et Tilbud, som Egil hverken vilde modtage eller afslaa, men om hvilket han ytrede, at han i det mindste først maatte til Island, for at see til sin Kone og sine Ejendomme der. Kongen gav ham da et godt Handelskib tilligemed en Ladning Hvede og Honning, samt adskillige andre Varer; og Egil begav sig ombord tilligemed Thorsten Eriksen eller, som han ogsaa kaldtes, Thorasen, efter at have taget en venlig Afsked

1) Ordsending er det mundtlige Budskab; til endnu større Bekræftelse og Sikkerhed fulgte med dette et Tegn, en Ring eller deslige, som den, der modtog Budskabet, kjendte som Afsenderens; dette kaldtes Jærtegn.

med Kongen. De kom til Vigen, styrede ind i Øslofjord[1], hvor Thorstens Gaarde laa oppe i Landet, og droge videre frem til Romerige. Saasnart Thorsten var kommen til Landet, gjorde han sine Fordringer gjældende, og ved sine mange anseelige Frænders Hjælp og ved Kongens endelige Dom fik han alle sin Faders Ejendomme tilbage. Egil havde sit Ophold hos ham med en Del af sit Følge, og da der ingen Mangel var, tilbragte de meget fornøjelig Vinteren.

56. Egils og Thorstens Møde hos Kongen.

Kong Hagen Adelstensfostre sad den Vinter i Throndhjem. Mod Enden af Vinteren droge derfor Thorsten og Egil med et Følge af omtrent tredive Mand, først til Oplandene, og saa over Dovrefjeld til Throndhjem, hvor de fandt Kongen. Thorsten udviklede ham sin Sag, og fremførte Vidner, at han var fuldberettiget til den Arv, han gjorde Fordring paa, og han erholdt ikke blot Kongens Bekræftelse paa sine Ejendomme, men blev tillige Lensmand, ligesom hans Fader havde været. Egil gik ogsaa til Kongen, og kom frem med sit Ærende, samt Kong Adelstens Ordsending og Jærtegn. Han gjorde for sig og sin Kone Asgerde Fordring paa Halvdelen af Bjørn Hølds Besiddelser, Land og Løsøre; tilbød at føre Vidner og Ed i sin Sag; viste, hvorledes han allerede havde frembaaret alt dette for Kong Erik, men formedelst Kongens Magt og Gunhildes Indflydelse ikke kunde erholde sin lovlige Ret; han fremstillede, hvorledes det var gaaet paa Guleting, og bad nu Kongen forunde ham Lovens Beskyttelse. Kong Hagen svarede: „Efter hvad jeg har hørt, saa fandt baade min Broder Erik og Gunhilde, at du, Egil, i eders Skifte kastede større Sten, end du kunde løfte, og at du maa være vel tilfreds med, at

[1]) Kristianiafjord.

jeg ikke har blandet mig i denne Sag; thi vel var det ikke Skjæbnens Villie, at jeg og min Broder skulde forliges, men hans Søn[1] var dog min Brodersøn." „Og dog, Konge," sagde Egil, „kan I ikke lade saa vigtig en Sag, som denne, gaa uafgjort hen; thi hver Mand i Landet, indfødt eller fremmed, skal lyde eders Bud eller Forbud, og jeg veed, at I, som har sat Lov og Ret her i Landet for hver Mand, vil ikke unddrage mig dem mere end andre. Byrd og Frændestyrke her i Landet tror jeg at have saa megen, at jeg kan maale mig med Atle den Korte. Men hvad mit Forhold til Kong Erik angaar, da maa jeg sige eder, at jeg har været hos ham, og skiltes saaledes fra ham, at han bad mig fare i Fred, hvorhen jeg vilde. Jeg vil nu tilbyde eder, Herre, mit Følgeskab og min Tjeneste; jeg veed, at der er Mænd hos eder, med hvilke jeg tør maale mig som Kriger i aaben Mark; og det aner mig, at det ikke vil vare længe, før I og Kong Erik komme til at prøve Kræfter, hvis I leve; ja, det skulde gaa underligt til, om I ikke engang maa sande, at Gunhilde har et stort Kuld Børn[2]." Kongen sagde: „Min haandgangne Mand, Egil, bliver du ikke. Du og dine Frænder have hugget for store Skaar i min Æt, til at det kan duge dig at stadfæstes her i Landet. Far du ud til Island, og bliv der paa din Fædrearv; da vil du ingen Men lide af mig og mine Frænder, men her i Landet ville uden Tvivl vi Frænder alle dine Dage være de mægtigste. For min Fosterfader Kong Adelstens Skyld, som jeg veed elsker dig meget, skal du imidlertid have Fred her i Landet,

[1]) nemlig den af Egil dræbte Rognvald.

[2]) Læseren ville her erindre sig, at Hagen Adelstensfostre senere blev bekriget af Gunhildes Sønner, og endelig fældet af dem. Det er Anelsen, som foresvæver Egil.

og nyde Lov og Landsret." Herfor takkede Egil Kongen, og bad ham at faa hans visse Jærtegn[1] med til Thord paa Ørland eller andre Lensmænd i Sogn og Hordeland; og dette lovede Kongen ham.

57. Egil fældte Ljot den Blege.

Da Thorsten og Egil saaledes havde endt deres Ærender, begave de sig paa Tilbagevejen. Og da de vare komne over Dovrefjeld, tilkjendegav Egil, at han vilde drage ned i Romsdal, derpaa tage tilsøs, og ende sine Ærender i Sogn og Hordeland; thi om Sommeren vilde han gjøre sig rejsefærdig til Island. De skiltes da ad. Thorsten drog igjennem Dalene til sit Hjem, og fik, da han var forsynet med Kongens Jærtegn og Ordsending, uden Modsigelse sine fædrene Besiddelser tilbage. Egil derimod tog selvtolvte til Romsdal, fik sig der Befordring, og rejste til Møre, hvor han endelig kom til Øen Hød. Her tog han som Gjæst ind paa Gaarden Almheim[2], hvor Lensmanden Fridgeir boede, en ung Mand, der nylig havde tiltraadt sin Fædrearv, og bestyrede den med sin Moder Gyda, Arinbjørn Herses Søster. Egil, der her blev modtaget som en god Ven, fik om Aftenen Sæde næst ved Fridgeir, og hans Ledsagere nedenfor ham. Der var god Beværtning, og holdtes et prægtigt Drikkelag. Husfruen Gyda gav sig i Tale med Egil, spurgte til sin Broder og andre Frænder og Venner, der havde fulgt ham til England, og hvorledes det var gaaet Egil selv. Denne fortalte hende alt omstændelig, og kvad, som han næsten ved enhver Lejlighed gjorde, en Vise om sin Rejse. Egil var meget munter, men Husets Folk lode

[1]) nemlig Kongens Lejdebrev eller Pas til Lensmændene, at Egil maatte opholde sig i Landet og søge sin Ret efter Loven.

[2]) Nuværende Gaard Alme paa Øen Hareid.

[illegible] i denne Sag; thi vel var det ikke Skjeb[illegible] [illegible] og [illegible] skulde forliges, men hans [illegible]. „Og dog, Konge,“ sagde [illegible] lade [illegible] en Sag, som denne, gaa uaf[illegible] [illegible] i Landet, indfødt eller fremmed, [illegible] eller [illegible], og jeg veed, at I, som [illegible] i Landet for hver Mand, vil ikke [illegible]. Byrd og Frændeskabs [illegible] at jeg kan maaske [illegible]. Men hvad mit Forhold til Kong [illegible], da maa jeg sige eder, at jeg har været hos [illegible] fra ham, at han bad mig fare i [illegible]. Jeg vil nu tilbyde eder, Herre, [illegible]; jeg veed, at der er Mand [illegible] jeg [illegible] mig som Kriger i aaben [illegible], at det ikke vil vare længe, for I [illegible] at være Krafter, hvis I leve; ja, [illegible] til, om I ikke engang maa sande, [illegible] Born.“ Kongen sagde: [illegible], Egil, bliver du ikke. Du og dine [illegible] for store Skaar i min Æt, til at det [illegible] her i Landet. Far du ud til [illegible] fra Fædrenearv; da vil du ingen [illegible] og mine Frænder, men her i Landet ville [illegible] alle dine Dage være de mægtigste. [illegible] Kong Adelsteens Skyld, som jeg veed [illegible], skal du imidlertid have Fred her i Landet, [illegible].

[illegible] Ragnald.

[illegible], at Hagen Adelsteensfostre senere blev [illegible] og endelig faldet af dem. Det er Und[illegible]

:t." Herfor takkede Egil Kongen, og
visse Jærtegn[1] med til Thord paa
ısmænd i Sogn og Hordeland; og
:n.

:ældte Ljot den Blege.

:gil saaledes havde endt deres Ærende
Tilbagevejen. Og da de vare komne
:adegav Egil, at han vilde drage ned
: tilsøs, og ende sine Ærender i Sogn
Sommeren vilde han gjøre sig rejse-
: skiltes da ad. Thorsten drog igjen-
:m, og fik, da han var forsynet med
Ordsending, uden Modsigelse sine
age. Egil derimod tog selvtolvte til
Befordring, og rejste til Møre, hvor
Den Hød. Her tog han som Gjæst
:mheim[2], hvor Lensmanden Fridgeir
der nylig havde tiltraadt sin Fædrearv,
sin Moder Gyda, Arinbjørn Herses
er blev modtaget som en god Ven, fik
æst ved Fridgeir, og hans Ledsagere
: var god Beværtning, og holdtes et
Husfruen Gyda gav sig i Tale med
ı Broder og andre Frænder og Venner,
til England, og hvorledes det var gaaet
:ortalte hende alt omstændelig, og kvad,
:d enhver Lejlighed gjorde, en Vise om
ır meget munter, men Husets Folk lode

---

[1] Lejdebrev eller Pas til Lensmændene, at Egil
...het og søge sin Ret efter Loven.

[2] ... paa Øen Hareid.

temmelig nedslagne; og han saae en fager, velklædt Mø, som han hørte var Fridgeirs Søster, hun var ganske bedrøvet, og sad og græd uafladelig den hele Aften, hvilket forekom ham og hans Folk underligt. Næste Morgen var det et saa haardt Vejr, at ingen kunde vove sig paa Vandet. Da bade baade Fridgeir og Gyda ham, at blive hos dem med sine Følgesvende, til det blev Rejsevejr, og han skulde da faa med, hvad han behøvede. Egil takkede, og de laa vejrfaste[1] der i tre Dage, til det atter blev lugnt[2]. Da stode Egils Folk op tidlig om Morgenen, lavede alting til Rejsen, fik derpaa Mad og Øl, og efter at have siddet en Stund derved, toge de deres Klæder. Egil stod op, og takkede Bonden og Husfruen for deres Gjæstfrihed. De fulgte ham paa Vejen. Da gav Gyda sig til at hviske med sin Søn Fridgeir, og Egil ventede imidlertid paa dem. Han sagde til Møen: „Hvorfor græder du, Pige? jeg har aldrig seet dig fornøjet;" men hun kunde ikke svare, og græd endnu mere. I det samme hørte han Fridgeir sige højt til sin Moder: „Nu vil jeg ikke bede derom, da de staa færdige til deres Rejse." Men Gyda gik hen til Egil, og sagde: „Jeg vil nu sige dig, Egil, hvad der er i Vejen med os. Her er en ulidelig Mand ved Navn Ljot den Blege, en Berserk og Holmgangsmand; han kom hid og bejlede til min Datter, men vi betænkte os ikke, og gav ham strax Afslag. Derfor æskede han min Søn Fridgeir til Holmgang, som skal staa i Morgen paa en Ø, der hedder Vorl[3]. Nu vilde jeg bede dig, at følge med min Søn. Var Arinbjørn her i Landet, da vilde vi snart blive befriet for saadan en Mand som Ljot." „Det

[1]) kunde ikke komme til at rejse for Vejrets Skyld.

[2]) eller Vejret lagde sig.

[3]) eller Vors? Maaskee nuværende Rødø.

er min Skyldighed, Husfrue," sagde Egil, „at gjøre det for Arinbjørns Skyld." De gik nu atter ind i Stuen, og vare samlede hele Dagen. Om Aftenen kom Fridgeirs Venner, som skulde følge med ham, og næste Dag begave de sig til Øen. Der var en fager Mark, hvor Holmstævnet skulde holdes, kort fra Søen, og Holmstedet var begrændset med Stene, som vare lagte i en Kreds udenom. Nu kom Ljot med sit Følge, med Skjold og Sværd, en stor og stærk Mand; i det han gik frem paa Marken henimod Holmstedet, kom Berserksgangen over ham, saa han begyndte at tude ildelig, og bed i sit Skjold. Fridgeir var en smuk, velvoren Mand, men hverken stor eller stærk, og han havde aldrig før været i Kamp. Da Egil saae Ljot, kvad han:

Farlig nok kan denne Færd
Fridgeir vorde; lad os hver
ham fra Kampen holde,
som hin Mø mon volde,
mod en Mand, der bider Skjold,
bloter[1] Gønduls[2] dunkle Vold,
der som Æger[3] truer
med sit Øjes Luer.

Ljot saae hvor Egil stod, hørte hans Ord, og sagde: „Gak hid til Holmen, du store Mand, og kjæmp med mig, om du har Lyst; det er et mere ligeligt Møde, end naar jeg strider med Fridgeir. Om jeg end fælder ham, det skal ikke gjøre mig til en større Mand." Da kvad Egil atter:

Fejghed var det, Sjælesot,
denne Bøn at nægte Ljot;

[1]) ofrer til. [2]) Krigens Valkyrie.
[3]) den Rasende, en rasende Jætte.

Brynje-Ten[1]! vi lege
skulle med den Blege.
Kom, mit Sværd! men viis ham ej
nogen Skaansel paa din Vej!
Skjold mod Skjold vi føre
Kampen ud paa Møre!

Nu gjorde Egil sig færdig til Holmgangen; han havde sit sædvanlige Skjold, var gjordet med Sværdet Nad, og havde Dragvandel i Haanden. Han gik ind over Grændsestenene, men Ljot var endnu ikke færdig. Da svang han sit Sværd, og kvad:

Skarpe Hug med Hjaltets Vaand[2]!
Skjoldet fast i stærke Haand!
Skjoldets Maane stærk mod Stød!
Sværdets Tunge blodig rød!
Saa vi give Ljot sin Rest,
lege med den Blege bedst;
saa vi give Kjæmpen Ro,
og hans Lig til Ørnens Klo.

Da kom Ljot frem paa Kamppladsen, og fremsagde Holmgangslovene, at den skulde bære Nidingsnavn, som traadte ud over Grændsestenene, der vare satte omkring Holmgangsstedet. Derpaa løb de mod hinanden. Egil hug til Ljot; denne holdt Skjoldet for sig. Men Egil gav det ene Hug efter det andet, saa at Ljot slet ikke kunde komme til at forsvare sig, og maatte vige hen til Enden af Pladsen. Men Egil foer ligesaa hurtig efter ham, og hug saa djærvt, at Ljot sprang ud over Grændsestenene, og langt hen paa Marken. Saaledes gik det første Anfald. Ljot bad nu om

1) Brynjens Ten eller Stang er Sværdet.
2) Sværdhæftets Vaand, Sværdet.

Hvile, som Egil tilstod. De stillede sig da atter hen, og hvilede sig. Da kvad Egil:

Skuffed mit Syn?
Jog ham mit Bryn
hen over Vange?
mon han var bange?
Pilregnens Stav[1]
tykkes ej brav,
taaler han ikke
Skaldedes[2] Blikke.

Derpaa sagde han til Ljot, at han nu skulde være færdig, at de kunde afgjøre denne Holmgang. Ljot sprang hurtig op, men Egil løb imod ham og hug strax til ham; og da gik han ham saa nær, at den anden maatte springe tilbage, og i det samme gled hans Skjold tilside. Da hug Egil til Ljot, traf ham ovenfor Knæet, og hug Foden af, saa Ljot faldt, og var strax død. Derpaa gik han hen til Fridgeir, og alle takkede ham for dette Værk. Egil kvad:

Ond var hans Færd,
Døden vel værd;
Fridgeir betrygge,
det er mig Lykke.
Kampen var skjøn,
det er min Løn;
han[3] bærer Skammen,
mig var det Gammen.

Ljots Død blev lidet beklaget, thi han var en stor Udaadsmand. Han var svensk af Æt, og havde ingen Frænder der i Landet, men var kommen did, og havde skaffet sig

[1]) Kampens Træ, Omskrivning paa en Mand.
[2]) den Skaldede, Egil selv. [3]) Ljot.

Gods ved Holmgange; han havde fældet mange brave Bønder, efter først at have æsket dem til Holmgang for deres Jorders og Odels Skyld, og var derved bleven en meget rig Mand baade paa Land og Løsøre. Egil tog hjem med Fridgeir, og blev nogen Tid hos ham. De skiltes med megen Kjærlighed, og Egil bad ham, paa hans Vegne at indkræve Ljots efterladte Ejendomme. Thi den Gang var det Holmgangslov, at naar nogen æskede en anden til Tvekamp, formedelst Fordring paa en vis Ting, saa skulde han, hvis han sejrede, have Sejermaalet eller den Ting, for hvis Skyld han havde æsket, blev han overvunden, skulde han løse sig med en vis bestemt Sum; men faldt han paa Holmen, da havde han forbrudt alt sit Gods, og den, der fældte ham, skulde tage Arv efter ham. Det var ogsaa Lov, at hvis udenlandsk Mand døde, og ikke efterlod sig nogen Arving der i Landet, saa faldt den Arv til Kongens Gaard.

Egil drog sin Vejz fra Fjordene tog han ind i Sogn til Thord paa Ørland, hvem han meddelte sit Ærende og Kong Hagens Ordsending, og Thord lovede ham sin Hjælp. Hos Thord tilbragte han en Del af Foraaret.

58. Om Egils Rejser, og Holmgangen paa Guleting.

Paa en Rofærge sejlede Egil med tredive Mand til Hordeland, og kom til Fenring. Ti Mand lod han blive tilbage ved Skibet, og med tyve gik han til Gaarden Ask, lod Atle den Korte kalde ud, og sagde, at han havde et Ærende at afgjøre med ham. Atle tog sine Vaaben, og gik ud med alle de vaabenføre Mænd, han havde hos sig. Egil gjentog, ligesom før hos Bergønund, sin Fordring paa Bjørn Hølds efterladte Gods, og fik lignende Svar. Han stævnede da Atle til Guleting, og viste, at han havde Kon-

gens Tilladelse at søge sin Ret efter Loven. Derpaa vendte han tilbage til Sogn, og blev hos Thord paa Ørland, til Tingtiden kom.

Begge mødte paa Tinget, og begyndte at tale deres Sag for Dommerne. Da Egil havde fremsagt sit Krav, tilbød Atle Lavværn[1], Tylftered[2], at han ikke havde noget af Egils Gods i sin Værge. Men da Atle gik for Retten med sine Edshjælpere, gik Egil imod ham, og sagde, at han ikke vilde tage mod hans Eder isteden for sit Gods. „Jeg vil byde dig en anden Lov," sagde han, „den, at vi skulle gaa paa Holm[3] her paa Tinget, og den tage da Godset, som sejrer!" Det var, som Egil sagde, Lov og gammel Sædvane, at hver Mand havde Ret til at æske sin Modpart til Holmgang, hvad enten han havde Sag at værge eller søge. Atle svarede, at han vilde ikke afslaa Egil Holmgang. „Thi du byder mig det," sagde han, „som jeg selv burde kræve; Harm nok har jeg at hævne paa dig; du har fældet mine tvende Brødre, og det er langtfra, at der skeer mig min Ret, hvis jeg imod al Billighed heller skulde afstaa mine Jorder, end stride med dig, naar du selv tilbyder mig det." De gave derpaa hinanden Haanden, og haandfæstede, at de skulde gaa paa Holm, og hvo der sejrede skulde besidde de Jorder, som de trættedes om. De gjorde sig altsaa færdige. Egil gik frem med Hjelm paa Hovedet, Skjoldet for sig, et Spyd i Haanden, og Sværdet Dragvandel havde han fæstet paa sin højre Arm; thi det var ikke nødvendigt ved en saadan Lejlighed at føre draget Sværd, naar man kun havde det ved Haanden, saasnart det behøvedes. Atle

[1]) Sagens lovlige Forsvar.

[2]) Tolv Mænds Ed.

[3]) holde Tvekamp.

var udrustet paa lignende Maade; han var forsøgt i Holmgang, stærk og modig. Der blev ogsaa fremledt en stor, gammel Tyr, det saa kaldte Blotnød[1], som den Sejrende skulde slagte. Stundum blev kun eet saadant fremledt, stundum havde ogsaa hver sit. Da de nu vare færdige til Holmgangen, løb de imod hinanden, og kastede først deres Spyd, men intet af dem fæstede i den andens Skjold, og begge bleve staaende i Jorden. Derpaa grebe de til Sværdet, gik fast frem, og hug til. Atle holdt Stand. De hug tit og tungt, og Skjoldene bleve snart ubrugbare. Da Atles var meget forhugget, kastede han det bort, tog sit Sværd med begge Hænder, og gav Hug paa Hug. Egil gav ham et Slag paa Arlen, men hans Sværd bed ikke; han gjentog det anden og tredie Gang, og han havde let ved at faa Ram paa Atle, der ingen Beskjermelse havde. Nu svang han Sværdet af alle Kræfter, men hvor han end hug, det bed ikke[2]. Nu saae han nok, at der vilde intet komme ud af det paa den Maade, thi ogsaa hans Skjold var blevet ubrugbart. Han kastede da Sværd og Skjold, løb imod Atle, og greb ham i sine Arme; og da viste sig Forskjellen paa deres Styrke, thi Atle faldt bagover; Egil kastede sig over ham, og bed hans Strube over. Saaledes lod Atle sit Liv. Men Egil sprang op, løb hen til Blotnødet, greb det med den ene Haand i Kjæben, med den anden i Hornet, og kastede det omkuld, saa at Fødderne vendte i Vejret og Halsbenet brødes. Derefter gik han hen til sit Følge. Han kvad:

[1]) Offerkvæg.

[2]) Man maa antage, hvilket ogsaa det følgende Vers viser, at Atle enten havde vidst at gjøre sig haard, saa at Sværd ej kunde bide paa ham, eller havde fortryllet sin Modstanders Vaaben. Kun derved undskyldes Egils følgende Fremgangsmaade.

Min blaa Dragvandels skarpe Egg,
som hidtil var min Fiendes Skræk,
og mangen Stordaad øved,
hin korte Atle døved.
Derfor jeg maatte stole paa
den Kraft, som i min Højre laa,
paa Tænders stærke Gjærde,
som mægted mer end Sværde.

Nu fik Egil alle de Jorder, han havde trættet om, og paa hvilke han gjorde Fordring paa sin Kones, Asgerdes, Vegne. Efter at han derpaa havde opholdt sig nogen Tid i Sogn, og føjet Anstalter med Hensyn til sine Jorder, begav han sig til Vigen til Thorsten.

59. Egil rejser til Island.

Endnu den samme eller næste Sommer sejlede Egil til Island, og landede i Borgefjord i Nærheden af sin Gaard. Han satte sit Skib op, udlossede sin Ladning, og tog Sæde paa sin Gaard. Han var nu en meget rig Mand, og havde et stort og prægtigt Bo. Han blandede sig ikke i andres Sager, og viste sig overhovedet forekommende mod alle sine Naboer; men der var heller ingen, som dristede sig til at komme ham for nær. Saaledes levede han nu adskillige Aar paa sin Gaard. Med Asgerde havde han følgende Børn: Sønnerne Bødvar, Gunnar og Thorsten, Døtrene Thorgerde og Bera, alle smukke og forstandige Børn. Det ældste var Thorgerde, dernæst Bera; Thorsten var det yngste.

60. Egil drager atter udenlands.

Da Egil fik Tidende om, at Erik Blodøre havde tilsat Livet i Viking, men Gunhilde og hendes Sønner vare tagne til Danmark, samt at Arinbjørn igjen var kommen til Norge,

havde faaet sine forrige Forleninger og Ejendomme, og stod i megen Gunst hos Kongen, saa fik han atter Lyst til at gjæste Norge. Han satte da sit Skib i Stand, og forsynede sig med Skibsfolk. Denne Gang fulgte Ønund Sjóna med ham, en Søn af Ane paa Anabrekka, der var iblandt de Mænd, Skallegrim havde givet Land. Ønund var en af de største og stærkeste Mænd der paa Egnen, ja nogle mente endog, at han var ikke fri for at være hamram; han havde tit gjort Rejser imellem Landene, og var noget ældre end Egil, men de havde længe plejet Venskab med hinanden. Rejsen løb vel af, og de stævnede ind i Fjordene, hvor Arinbjørn Herse levede paa sine Gaarde. Det var et glædeligt Møde, og Egil tog selvtolvte ind til ham, men hans Skibsfolk søgte Kvarteer deromkring. Egil havde ladet sig gjøre et prægtigt Langskibssejl; det forærede han Arinbjørn tilligemed flere passende Gaver. Om Vinteren begav Egil sig til Sogn, for at indkræve sin Landskyld, og vendte saa tilbage til Fjordene, hvor Arinbjørn holdt et stort Julegilde, og havde indbudet sine Venner og Herredets Bønder. Til Julegave gav han Egil en sid Kappe af Silke, guldsømmet, og helt ned besat med Guldknapper, hvilken han havde ladet skjære efter Egils Væxt. Desuden forærede han ham ved Julen en hel ny Klædning af engelsk Klæde med mange Farver. Mange andre Vennegaver uddelte han om Julen til sine Gjæster; thi Arinbjørn var en særdeles gavmild og ædelmodig Mand. Egil digtede da en Vise om hans Gavmildhed og Venskab.

61. Egils Sorg.

Men efter Julen viste Egil sig saa bekymret, at han ikke talte et Ord. Da Arinbjørn mærkede det, gav han sig i Tale med ham, og spurgte, hvad ham fejlede? Hvis han var syg eller manglede noget, saa vilde han see at raade

Bod derpaa. Egil svarede: „Syg er jeg ikke, men jeg gaar og grubler over, hvorledes jeg skal faa det Gods jeg vandt, da jeg fældte Ljot den Blege; jeg hører, at Kongens Fogeder have optaget det og inddraget det under Kongens Eje[1]“. Arinbjørn sagde: „Jeg tror ikke, det er mod Landsloven, at du tilegner dig det; men nu synes det mig at sidde vel fast. Kongens Gaard har en vid Indgang, men en snæver Udgang. Vi har bestaaet mangt et vanskeligt Pengekrav imod overmægtige Mænd, men da kunde vi vente større Hjælp af Kongen, end nu; thi Venskabet imellem Kong Hagen og mig er noget løst, endskjøndt jeg maa gjøre, som det hedder for et gammelt Ord: Man maa fejre[2] den Eg, hvorunder man skal bo.“ „Imidlertid,“ sagde Egil, „har jeg Mod paa, hvis Loven er os med, at gjøre et Forsøg, om Kongen ikke ogsaa heri vil lade os vederfares Ret; han skal være en retfærdig Mand, som selv overholder de Love, han giver her i Landet. Det er uden Tvivl bedst, at jeg tager hen til Kongen, og hører hvad han siger til denne Sag.“ „Det kan jeg ikke tilraade,“ sagde Arinbjørn; „din Heftighed og Djærvhed, Egil, passer ikke til Kongens Magt og Sindelag, thi han er næppe din Ven, og tror at have Grund til ikke at være det. Det bedste er, at vi lade denne Sag hvile og ikke tale derom. Men hvis du ønsker det, saa vil jeg tage hen til Kongen, og gjøre et Forsøg.“ Dette modtog Egil med megen Tak. Kong Hagen opholdt sig den Gang i Rogeland, men af og til ogsaa i Hordeland, og det var ikke

[1]) Fordi det nemlig, som ovenfor blev bemærket, var faldet efter en udenlandsk Mand, der ingen Arving havde i Landet. Dette var efter de almindelige Love, men i dette Tilfælde kom de i Strid med Holmgangsloven, at den Sejrende var den Fældtes retmæssige Arving.

[2]) hædre, dyrke, gjøre af.

vanskeligt at faa Adgang til ham. Det varede heller ikke længe efter denne Samtale, før Arinbjørn tilkjendegav sine Mænd, at han vilde til Kongen, og sejlede afsted med sine Huskarle paa et tyvesædet Skib; hvorimod Egil maatte blive hjemme. Efter at han havde været nogen Tid hos Kongen, kom han frem med sit Ærende, hvorledes Egil Skallegrimsen var kommen der til Landet, og troede at have Fordring paa Ljot den Bleges Gods. „Man har sagt os, Konge," vedblev han, „at Egil har Medhold i Loven, men Godset have eders Fogeder inddraget under eders Eje. Jeg kommer nu for at bede eder, Herre, at Egil maa nyde sin Ret efter Loven." Kongen tav en Stund, og svarede endelig: „Jeg veed ikke, Arinbjørn, hvorfor du paatager dig saadanne Sager for Egil. Han har engang været hos mig, og da sagde jeg ham, at jeg ikke vilde vide noget af hans Ophold her i Landet at sige, af Aarsager, som ere eder vel bekjendte. Nu tør Egil ikke ved at komme med Fordringer til mig, som han gjorde ved min Broder Erik. Og hvad dig angaar, Arinbjørn, da vil jeg sige dig, at du ikke skal blive her et Øjeblik længer i Landet, saasnart du agter udenlandske Mænd højere end mig og mine Ord; thi jeg veed, at din Hu er hos din Fostersøn Harald Eriksen[1], men i saa Fald er det bedst du tager til ham og hans Brødre, og bliver hos dem. Og jeg tvivler paa, at jeg vil have stor Hjælp af saadanne Mænd, hvis det kommer til noget Skifte imellem mig og Eriks Sønner." Da Kongen tog Sagen saa tvært, saa saae Arinbjørn nok, det ikke kunde nytte at drive den videre, og lavede sig derfor til Hjemrejsen. Kongen var ogsaa uvenlig imod ham, siden han havde faaet hans Ærende at vide, men Arinbjørn havde ikke Sind til at ydmyge sig for ham for denne Sag.

[1]) Erik Blodøxes Søn, senere som Konge Harald Graafeld.

Da han nu kom hjem, og fortalte Egil Udfaldet, samt sagde, at han ikke oftere vilde bringe slige Sager for Kongen, saa blev Egil meget nedslaaet; han troede at lide et stort Tab, og det med Urette. Det var kun faa Dage efter, da Arinbjørn en Morgen tidlig var i sit Herberge med faa Mænd hos sig, og lod Egil kalde did. Og da han kom, lod Arinbjørn en Kiste lukke op, og udredte til ham fyrretyve Mark Sølv. „Disse Penge," sagde han, „betaler jeg dig for Ljot den Bleges Jorder. Det er en Løn, som du fuldelig har fortjent af Fridgeir og hans Frænder, fordi du frelste hans Liv mod Ljot. Jeg veed, at du gjorde det af Venskab for mig, og derfor bør jeg sørge for, at du i denne Sag ikke bliver berøvet din lovlige Adkomst." Egil modtog Pengene, og takkede Arinbjørn, og fik igjen sin forrige Munterhed.

62. Arinbjørns Hærtog.

Denne Vinter var Arinbjørn hjemme paa sine Gaarde, men næste Vaar bekjendtgjorde han, at han vilde fare i Viking. Han havde tre store Langskibe med en Besætning af tre hundrede Mand, hvoriblandt mange Bondesønner. Egil styrede et af Skibene, og mange af dem, der vare tagne med ham fra Island, ledsagede ham; men Handelsskibet, hvorpaa han var kommen fra Island, lod han føre til Vigen, og satte Mænd til at drive Handel med hans Varer. Arinbjørn og Egil sejlede først til Sarland, og hærgede der om Sommeren, og erhvervede sig Gods. Men ved Høstens Tid hærgede de længer nordpaa, og lagde sig ved Frisland. En Nat, da det var stille Vejr, thi det er ellers vanskeligt at havne der, og der er mange lave Grunde, lagde de op i Mundingen af en Flod. Oppe i Landet vare store Sletter, og kort til Skoven; Markerne vare bløde, thi det havde regnet stærkt. Der besluttede de at gaa op, og lode Trediedelen

af Folkene blive ved Skibene. De fulgte Floden, gik imellem den og Skoven, og saae snart et Torp for sig; siden et andet og et tredie; overalt flyede Bønderne for dem. Der var jævnt Land og store Sletter. Store Diger gjennemskare Landet, og stode fulde af Vand; saaledes havde Indvaanerne lukket for deres Agre og Enge; paa nogle Steder stode store Pæle, og hvor Vejen gik vare der Broer eller Bjælker lagte over. Da Vikingerne vare komne langt ind i Bygden, samlede Friserne sig i Skovene, og da de vare blevne tre hundrede Mand stærke, stævnede de imod Vikingerne, og leverede dem et Slag. Dette endtes med Frisernes Flugt, og Vikingerne, der forfulgte dem, spredtes derved ad, saa at kun faa gik sammen. Saaledes satte ogsaa Egil med nogle faa Mand efter en hel Flok Friser. Disse kom til et Dige, satte over det, og reve Broen af. Men da Egil nu ogsaa kom med sine Folk, betænkte han sig ikke, men sprang over Diget, hvilket ikke var et Spring for andre Mænd, og heller ikke forsøgte nogen derpaa. Da Friserne saae, at der var kun een Mand efter dem, vendte de om, for at anfalde ham. Egil dækkede sig med Diget, saa de ikke kunde omringe ham; elleve anfaldt ham, men han dræbte dem alle. Derefter skjød han Broen over, og foer tilbage over Diget. De andre vare imidlertid vendte tilbage til Skibene; og for at komme derhen, fulgte han Skoven, for i Nødsfald at kunne finde Beskjermelse der. Vikingerne havdeført meget Hærfang og Strandhug[1] ned med sig; saasnart de vare komne ned til Skibene, slagtede nogle Kvæget, andre bragte deres Bytte ombord; endnu andre dannede ovenfor en Skjoldborg, thi der var paa ny kommet Friser ned, som skjøde paa dem; ja de dannede en anden Fylking. Da Egil nu kom ned, og

[1]) Bytte og røvet Kvæg.

saae, hvorledes det stod til, løb han i en Fart mod Frisernes Hob, kastede Skjoldet paa Ryggen, holdt Spydet for sig med begge Hænder, og sprængte alt hvad der var i Vejen tilside. Saaledes banede han sig en Vej igjennem Fylkingen, og kom ned til sine Stalbrødre, der tyktes at have faaet ham fra den anden Verden. Derpaa gik de ombord, og sejlede til Danmark; og da de kom til Limfjorden, og laa ved Hals, holdt Arinbjørn Husting med sine Mænd, og gav dem sin Beslutning tilkjende, at han vilde opsøge Eriks Sønner, som skulde være der i Danmark, hvor de havde Tilhold om Vinteren, naar de om Sommeren havde været i Viking; de, som ikke vilde følge med ham, maatte have frit Orlov at vende tilbage til Norge. For Egil ansaae han det bedst, at han tog til Norge, og saa snart som muligt sejlede til Island. De fordelte sig nu paa Skibene; de fleste bleve dog hos Arinbjørn. Han og Egil toge venlig og kjærlig Afsked. Arinbjørn begav sig til Eriks Sønner, og var i Følge med sin Fostersøn Harald Graafeld, som han ikke forlod saalænge de begge levede. Egil sejlede til Vigen, ind ad Oslofjord, hvor han fandt sit Handelsskib, og tilbragte Vinteren hos Thorsten Thorasen.

63. Sendefærd[1] til Værmeland.

Kong Harald Haarfager havde underlagt sig Værmeland til Søen Væner, og hævede Skatter deraf; men paa hans gamle Dage, da Arnvid Jarl forestod det, gik det her som andensteds, at Skatterne ikke bleve udredte saa nøjagtig, som i hans kraftige Alder. Imedens hans Sønner strede om Regjeringen i Norge, havde man Opmærksomheden mindre henvendt paa de fjernere Skatlande. Nu da Kong Hagen sad i Ro i Riget, søgte han at forskaffe sig samme Herre-

[1]) Gesandtskab.

dømme, som hans Fader havde haft, og sendte iblandt andet tolv Mænd til Værmeland, som rigtig nok fik Skatten af Jarlen, men paa Tilbagevejen bleve de i Eideskov overfaldne af Stimænd og dræbte. Det samme hændtes med endnu andre, som han sendte derhen, at Mændene bleve dræbte, og Pengene kom ikke; nogle mente derfor ogsaa, at Arnvid Jarl lod dem overfalde, og tog selv Skatten. Nu sendte Hagen, medens han opholdt sig i Throndhjem, tredie Gang nogle Mænd til Thorsten Thorasen i Vigen med det Budskab, at han skulde drage til Værmeland og kræve Skatten paa Kongens Vegne, og i andet Fald forlade Kongens Rige. Thi Kongen havde den Gang hørt, at hans Morbroder Arinbjørn havde begivet sig til Danmark, og var hos Eriks Sønner, samt at disse havde mange Tropper, og laa paa Hærtoge om Sommeren; han havde derfor ingen Lid til nogen af dem; thi af Eriks Sønner maatte han vente sig Ufred, saasnart de i selve Landet fandt Understøttelse til at anfalde ham. Af denne Grund forfulgte han ogsaa Arinbjørns Frænder og Venner, tog nogle af Dage, jog andre fra Landet, eller tilføjede dem andet Men. Alt dette indsaae Thorsten og Egil meget vel, da de talte sammen om Kongens Budskab, og den sidste fandt, at det for saa gjæv og anseelig Mand, som Thorsten var, aabenbar var en Sendelse, hvorved hans Liv og Velfærd skulde sættes i Vove. Han henvendte sig derfor til Kongens Sendebud, hvis Formand Koll var en landkyndig Mand, der ikke blot havde rejst vide om i Norge, men ogsaa været længe i Danmark og Sverrig, og kjendte baade Veje og Mennesker. „Jeg seer nok," sagde Egil, „Sammenhængen med eders Ærende; hvis Thorsten ikke vil rejse, saa skal I selv gjøre det, for at kræve Skatten." Deri, svarede Sendebudene, gjættede han ret. „Men

Thorsten vil ikke," vedblev Egil; „som en saa anseelig Mand er han ikke forpligtet til en saa ussel Reise; men han vil gjøre hvad der er hans Pligt, følge Kongen selv, naar denne begjerer det, inden- og udenlands; saa og hvis I vil have nogle Mænd med herfra, da skal det staa eder frit for, og al anden Befordring, som I forlanger af ham, er til eders Tjeneste." Sendebudene lagde nu over med hinanden, og bleve enige om, at de vilde tage imod dette Tilbud, hvis Egil vilde drage med dem; „Kongen," sagde de, „har intet godt Øje til ham, og vil allerede finde vor Reise god, hvis vi faa ham ryddet af Vejen; siden kan han jage Thorsten ud af Landet, om han vil." De sagde derfor, at de vare fornøjede med, at Thorsten blev hjemme, naar de kunde faa Egil med sig. Denne svarede: „Jeg skal befri Thorsten fra denne Reise; hvor mange Mand behøve I vel herfra?" „Vi ere otte i alt," sagde de; „lad os faa fire til herfra, saa ere vi tolv." Det lovede Egil dem. Ønund Sjona og nogle flere af hans Medfølgere vare just tagne ned til Havet, for at see til deres Skib og nogle Varer, som de havde givet en anden Mand i Forvaring, og de kom ikke hjem. Dette gjorde Egil meget Ondt, thi han kunde ingen af dem faa med, da Kongens Mænd skyndte paa Reisen og vilde ikke bie.

64. Værmelands-Færd.

Egil gjorde sig da færdig med tre andre Mænd, og de havde, ligesom Kongens Mænd, Heste og Slæder. Der var falden megen Sne, saa Vejene vare næsten ukjendelige; og paa deres Vej over til Eid faldt der endnu mere, saa de næppe kunde see hvor de vare. Det gik derfor sent med Reisen, thi saasnart de fore af fra Vejen, sank Hestene i. Mod Aften holdt de, for at bede. Det var strax ved en

Skovbakke. Da sagde Kongens Mænd til Egil: „Her skilles vore Veje ad; her under Bakken boer en Bonde Arnald, som er en god Ven af os, der vil vi tage ind; men saasnart I andre ere komne over Bakken, vil I see en stor Gaard for eder, der tilhører den rige Armod Skjæg; der kan I være vis paa Beværtning; i Morgen tidlig skulle vi træffes igjen, og næste Aften fare til Eideskov, hvor der bor en brav Bonde ved Navn Thorfinn.“ Egil drog da med sine Mænd op paa Bakken, men næppe vare de komne Kongens Mænd ud af Syne, førend disse toge deres Skier frem, stege paa dem, og fore tilbage alt hvad de kunde. De løb Nat og Dag, drejede om til Oplandene, og saa over Dovrefjeld, og bragte Kong Hagen Efterretning om Udfaldet af deres Rejse. Egil drog om Aftenen over Bakken, men under store Møjsommeligheder, thi saasnart de havde forladt Hovedvejen, fandt de forfærdelig dyb Sne, stejle Klever og meget Krat; Hestene sank hveranden Stund dybt i, saa de maatte drage dem op, og over Kleverne og Skrænterne var det næsten umuligt at komme. Baade Heste og Mennesker lede meget, men de kom dog over, og saae da en stor Gaard for sig, som de strax tyede til. Da de vare komne i Toften, saae de Armod og nogle af hans Svende staa der udenfor, hvilke raabte dem an, og spurgte om Tidende. Saasnart han hørte, det var Sendebud fra Kongen, bød han dem ind. Huskarlene toge mod deres Heste og Kjøretøj; og Armod anviste Egil Sæde i Højsædet paa den lavere Bænk, og nedenfor ham hans Medfølgere. De talte nu en Del om den Besværlighed de havde haft, og Hjemmemændene undrede sig højlig, at de vare komne frem der, hvor ingen kunde kjøre, selv naar der ingen Sne var. Armod spurgte dem da, om det ikke var bedst, at de nu fik nogen Nadver, og saa

begave sig til Ro; saa vilde Hvilen smage dem bedst. Egil takkede. Der blev da sat et Bord for dem med store Bøtter af Skyr, og Armod sagde, at det gjorde ham ret ondt, at han ikke havde Mundgaat at give dem. Da de vare meget tørstige af Møde, grebe de Bøtterne og drak stærkt, især Egil; andre Levnetsmidler kom der ikke. Der var mange Tyende. Husfruen sad paa Tværbænken[1] med de andre Kvinder, men Bondens Datter, ti til elleve Aar gammel, løb paa Gulvet. Husfruen kaldte paa hende, og hviskede noget til hende, hvorpaa Barnet gik hen til Egil, og kvad:

Min Moder har sendt mig,
at gjøre bekjendt dig:
dig, Egil, hun beder,
I vogte vel eder!
Hornhilde[2] mon raade,
at I holde Maade;
thi Retter end bedre
vil Gjæsterne hædre.

Armod slog til Pigen, og bad hende tie, hun gjorde aldrig andet, end forstyrre. Pigen gik bort, men Egil satte Bøtten ned; den var næsten tom. Nu bleve ogsaa Bøtterne tagne bort; Husets Folk gik til deres Sæder, Borde bleve satte frem over hele Stuen, og besatte med Levnetsmidler; der kom allehaande Retter ind, og de sattes for Egil, som for de andre. Derefter blev der baaret Øl ind, og det var stærkt Mundgaat. Man drak da Enmænding[3], hvorved hver Mand skulde drikke sit Horn ud, og der blev givet nøje Agt

¹) eller Tværpallen, en Bænk, paa hvilken Kvinderne sade afsondrede fra Mændene.

²) Hornets Hilde eller Gudinde, Omskrivning paa en Kvinde.

³) hver for sig, ikke tilhobe eller med forenede Skaaler.

paa, at Egil og hans Følgesvende ikke sparede sig. Egil drak først ufortrøden en Tidlang, og naar hans Følgesvende ikke kunde, saa drak han for dem. Saaledes gik det, til Bordene bleve tagne bort; da vare næsten alle drukne. Men ved hver Skaal, som Armod endnu drak, sagde han: „Jeg drikker dig til, Egil!“ og Huskarlene gjorde ligesaa ved hans Følgesvende, og brugte samme Formæle; ja der var en Mand sat til at skjænke for Egil og hans Folk, og han eggede dem bestandig til strax at drikke ud. Egil, som nok saae, hvad dette skulde føre til, bad sine Følgesvende at holde op, og drak endnu noget for dem, naar de ikke kunde blive fri; men da han mærkede, at han heller ikke selv kunde taale mere, sprang han op, gik hen til Armod, greb ham i Skuldrene, og satte ham op mod Stolryggen, saa Livet nær havde faret af ham. Huskarlene sprang op, og der blev en stor Tummel. Egil gik vel tilbage til sit Sæde, forlangte ogsaa et Horn endnu, og drak nogen Tid, men med Gildesglæden var det forbi. Endelig toge han og hans Følgesvende deres Vaaben ned af Væggen, hvor de havde hængt dem, gik hen til Kornladen, hvor deres Heste stode, lagde sig i Halmen, og sov der om Natten.

65. Egil forlader Armod, og kommer til Thorfinn.

Da det dagedes, stod Egil og hans Ledsagere op, og gjorde sig reisefærdige. Derpaa gik de hen til Armods Sovekammer, hvor han sov med Kone og Datter; Egil stødte Døren op, gik hen til hans Seng, trak sit Sværd med den ene Haand, greb med den anden Armod i Skjægget, og trak ham frem over Sengefjællen. Men Armods Kone og Datter sprang op, og bade for hans Liv. Skjøndt Egil nu havde Grund til at dræbe ham, skaanede han dog for deres Skyld

hans Liv, men skar hans Skjæg af ved Hagen, og stak hans ene Øje ud med sin Finger, saa det hang ned paa Kinden.

De droge nu deres Vej, og kom ved Dagverdstid til Thorfinn, som boede ved Eideskov; her bedede de, og spiste Dagverd, og spurgte efter Kongens Mænd, som skulde møde dem der. Thorfinn svarede, at der noget før Dag havde været sex stærkvæbnede Mænd, og en af hans Huskarle, som havde kjørt efter Ved om Natten, sagde, at han paa Vejen, længe før Dag, havde mødt sex Mænd, men det var Armods Huskarle, og kunde ikke være dem, Egil spurgte efter. Medens de nu sade og spiste, saae Egil, at der laa en syg Kvinde paa Tværbænken, og spurgte, hvem det var, og hvad hun fejlede. Thorfinn sagde, at det var hans Datter Helga; hun havde længe liidt af en svær Sygdom, ikke kunnet sove nogen Nat, og var ligesom forheret. „Har I brugt noget for hendes Men?" sagde Egil. Thorfinn svarede, at der havde været ristet Runer; det var en Bondesøn i deres Nabolag, som gjorde det, og siden den Tid var det blevet meget værre. „Skulde du vide nogen Raad for slige Men?" „Maaskee," sagde Egil. Og da han havde spist, gik han hen til Kvinden, og talte med hende, bad dem løfte hende op af Lejet, og at lægge rene Klæder under hende. Det skete. Derpaa ransagede han Lejet, og fandt et Stykke Fiskeben, hvorpaa der var Runer. Han læste dem, skar dem ud, kastede det Afskrabede i Ilden, brændte alt Fiskebenet, og lod hendes forrige Klæder bringe ud at luftes. Da kvad han:

Ingen skulde Runer riste,
før han dem ret at raade vidste;
mangen Mand fik ej den Gave,

at finde Rede i mørke Stave[1].
Ti Lønstave[2], falsk udkaarne,
fandt jeg paa Fiskebenet skaarne;
det har Løgenes Lind[3] i Hjertet
meget og langvarig smertet.

Derpaa ristede han andre Runer, og lagde dem under hendes Hovedpude. Da vaagnede hun ligesom op af Søvne, og sagde, at nu havde hun det godt, endskjøndt hun endnu var kraftesløs. Men hendes Forældre bleve overmaade glade, og Thorfinn lovede Egil al den Befordring derfra, som han ønskede.

Da Egil nu ikke vilde bie længer, tog Thorfinn sin Søn og endnu to andre Mænd med sig, for at følge ham paa Vej, thi han troede for vist, at Armod Skjæg havde ladet Baghold lægge sig i Skoven, og kom de end lykkelig forbi det første, da vilde der rimeligvis være flere. Derpaa svarede Egil i en Vise, at han selv ottende ikke var bange for tolv. Da de vare komne ind i Skoven, laa der ogsaa sex Mand, for at lure paa dem, men da de saae dem saa mandstærke, torde de ikke anfalde dem, og skjulte sig i Skoven. Derpaa vilde Egil ikke have Thorfinns Følgeskab længere, men sagde de skulde vende hjem, og drog ene videre med sine Folk. Mod Aften stødte de paa endnu et Baghold af sex Mand, som foer imod dem, men Egil dræbte de to, og de andre flygtede. Endelig kom de ud af Skoven, og toge ind hos en Bonde Alf den Rige, en gammel Mand, der var saa ilde at komme tilrette med, at kun nogle faa Folk kunde holde det ud hos ham. Egil blev imidlertid godt modtaget, og spurgte ham en Del ud om Jarlen og de Sen-

[1]) dunkle Runer. [2]) hemmelige Runer.
[3]) Omskrivning paa en Kvinde.

demænd, som Kongen af Norge forhen havde sendt derhen efter Skat, og hvad Alf sagde om Jarlen var just ikke til det bedste.

66. Egil kræver Skatten.

Tidlig om Morgenen drog Egil afsted, og gav Alf ved Afskeden en Skindkappe, som den anden takkede for, og sagde, at deraf kunde han faa sig en laaden Overkjole. Om Aftenen kom Egil til Arnvid Jarls Hird, blev vel modtaget, og der anvistes ham og hans Ledsagere Sæde næst ved Højsædet. Efter at have været der Natten over, kom de frem med deres Ærende og Kongen af Norges Ordsending, hvortil Jarlen svarede, at Skatten havde han udredt og leveret til Kongens Sendemænd, men hvor de havde gjort af den, vidste han ikke, om de havde bragt Kongen den eller var løbet bort af Landet med den. „Men siden I," vedblev han, „have paalidelige Jærtegn, at Kongen har sendt eder, saa vil jeg udrede al den Skat, der tilkommer ham med Rette og levere eder den, men jeg vil ikke svare for, hvorledes det siden gaar eder med den." Egil blev der i nogen Tid, hvorpaa Jarlen udredte af Skatten, noget i Sølv, andet i Graavarer. Da de nu vare færdige, sagde han ved Afskeden til Jarlen: „Vi ville nu bringe Kongen hvad vi har modtaget, men du maa vide, Jarl, at dette er langt mindre, end Kongen tror at have Ret til, foruden den Mandebod, som han kunde vente sig for hans Sendebud, som det hedder I har ladet dræbe." Jarlen svarede, at det ikke var sandt, og dermed skiltes de ad. Saasnart Egil var borte, kaldte Jarlen paa sine to Brødre, der begge hed Ulf, og sagde til dem: „Den store Mand, som har været her noget, bør ikke komme til Kongen; det er let at skjønne, hvad Underretning han vil give om os, da han i vore aabne Øjne tordelsige os sligt, at

vi have dræbt Sendebudene." Derpaa befalede han dem, at lægge sig i Baghold, hvilket han mente bedst kunde skee i Eideskov, og at tage saa mange Mænd med sig, at ingen af de andre kunde undkomme. Brødrene begave sig derfor med tredive Mand ind i Skoven, hvor de kjendte enhver Sti. Der var i Skoven to Veje, den ene gik over en Bjergaas med en brat Klev og en eneste Sti, og det var den korteste; den anden gik uden om Aasen, der var store Moser, som der var lagt fældede Træstammer over, og heller ikke der var der uden een Vej. De lagde sig femten Mand paa hvert Sted.

67. Egil og hans Medfølgere fælde over fem og tyve Mand.

Egil tog ind til Bonden Alf, og var der om Natten. Om Morgenen ved Dagverden varede Alf ham ad, at der uden Tvivl var Baghold i Skoven, og han havde ingen Mænd at give ham med, som han kunde være tjent med; han skulde derfor bie, til Veien var sikker. Han fortalte, at han med sine Huskarle havde været i Skoven, hvor de fandt en betraadt Vej, og der maatte have været mange samlede, men der var ingen anden rejst igjennem Skoven, siden Egil tog der igjennem. Vilde Egil ikke tro ham, saa maatte han selv see efter, og kunde da igjen vende tilbage. Egil mente, at han og hans Følge kunde nok staa sig, om de end havde med Overmagt at gjøre, og tog afsted; men da de kom til Vejen, som førte ind i Skoven, saae de Spor baade af Mennesker og Heste. Da sagde de andre, at det var bedst at vende om, men Egil svarede, at de skulde fortsætte deres Rejse; det var ikke saa underligt, om Mænd vare tagne igjennen Eideskov, det var jo en Alfarvej. De fulgte da Vejen, og fandt en Mængde Spor; men da de kom til det

Sted, hvor Vejene skiltes ad, skiltes ogsaa Sporene, saa der var omtrent lige mange paa begge Steder. Da sagde Egil: „Nu tror jeg, at Alf Bonde havde Ret; lad os nu berede os paa hvad der kan følge.“ Derpaa kastede de Kapper og alle løse Klæder af, og lagde dem i Slæden. Egil havde en meget stor Bastline med sig i sin Slæde, thi langvejsfarende Mænd pleje gjerne at føre nogle Reb med sig, hvis noget skulde gaa i Stykker paa Kjøretøjet. Han tog en stor flad Sten, lagde den foran sit Bryst, og befæstede den med Linen, som han svøbte rundt omkring sig og bandt op over Hærderne. De vare alle forsynede med Skjolde, Hjelme, Hugvaaben og Stikvaaben. Skoven strakte sig paa begge Sider hen til Bygden, men i Midten af den er der hist og her Smaaskov og Krat, paa nogle Steder ganske bart. Egil tog den korteste Vej over Bjergaasen, som nedentil var begroet med Skov, men bar ovenpaa Toppen. Da de vare komne derop, løb syv Mand frem af Skoven, op ad Kleven efter dem, og skjøde paa dem. Egil og hans Folk vendte sig, og stillede sig tværs over Vejen imod dem; men i det samme kom der andre Mænd ned imod dem fra Spidsen af Klippen, og kastede Sten paa dem, hvilket var langt farligere. Da sagde Egil til de andre, at de skulde fare ned i Kleven, og dække sig det bedste de kunde, men han vilde gaa op ad Bjerget. Og da han var kommen op, fandt han otte Mand for sig, der alle anfaldt ham. Han havde et haardt Skifte med dem, men dræbte dem alle. Derpaa gik han hen paa Kanten af Bjerget, og kastede store Stene ned, som ingen kunde modstaa, saa at tre af Værmelænderne bleve der paa Stedet, og de fire, som undkom i Skoven, vare saarede og forslaaede. Nu tog Egil og hans Folk deres Heste, og kjørte til de kom over Bakken. Men hine Værmelændere, der vare

undkomne, bragte Efterretning til dem, der vare ved Mosen, hvilke nu stævnede frem ad den nedre Vej, for at møde Egil. Vejen gik langsmed Bakken, paa den ene Side blev den begrændset af Mosen, paa den anden længer henne af en Klippe, og imellem begge var Vejen ikke bredere end en god Sti. Her fordelte Ulf sine Mænd saaledes, at han med ti Mand vilde tage mod Egil ovenfor Klippen, de andre skulde skjule sig i Skoven, og falde ham i Ryggen. Egil, der ikke vidste noget af alt dette, kom frem paa den smalle Vej, og blev strax anfaldet i Ryggen; og imedens han værgede sig mod denne Flok, kom Ulf frem fra den anden Side af Klippen. Nu vendte han sig imod dem, havde en haard Kamp, men fældede endelig Ulf og de andre ti; hvorpaa han ilede til sine Ledsagere, der imidlertid havde værget sig imod den anden Hob. Han fandt dem begge saarede, men da han kom til, bleve tre af Værmelænderne dræbte, de andre toge Flugten, og tyede ind i Skoven. Egil havde mange Saar, dog ingen store; han forbandt sine Ledsageres, der heller ikke vare dødelige. De satte sig da i Slæden, og rejste til Dagens Ende. Værmelænderne fik deres Saar forbundne i den næste Bygd, og bragte Jarlen Efterretning, at begge Brødrene Ulf og fem og tyve af det øvrige Mandskab vare faldne, kun fem komne derfra med Livet. Og Jarlen kunde nu nok indsee, hvad han havde at vente af Kongen.

68. Egil kommer til Thorfinn; og Kong Hagens Hærtog.

Egil rejste nu til han kom ud af Skoven, og kom om Aftenen til Thorfinn, hvor han fik sine Saar forbundne. Han blev der nogle Dage. Bondens Datter Helga var kommen paa Benene, og baade hun og hendes Forældre takkede Egil. Den Mand, der havde ristet hende Runer,

boede kort derfra; og det kom da op, at han havde bejlet til Pigen, men faaet Afslag; saa vilde han forføre hende, men hun vilde ikke; da fandt han paa at riste Elskovsruner, men forstod det ikke tilgavns, og paaførte hende derved hin Sygdom. Da Egil vilde drage videre, fulgte Thorfinn ham paa Vej den hele Dag med en ti til tolv Mand, til Sikkerhed imod Armod; men denne, der havde spurgt Egils Kamp og Sejer i Skoven, fandt det bedst at blive hjemme. Endelig kom Egil til Thorsten, hvor hans Saar bleve lægte, og der blev han til Foraaret.

Thorsten lod nogle Mænd drage til Kong Hagen, for at bringe ham den Skat, Egil havde hentet af Værmeland, og forkynde ham, hvorledes det var løbet af; og Kongen, som fandt sin Mistanke mod Arnvid Jarl bekræftet, lod ham svare, at han frit maatte blive i Landet, og der skulde herske Fred og Forlig imellem dem. Om Sommeren drog Kongen til Vigen, og gjorde derfra et Tog ind i Værmeland, hvor han inddrev store Bøder hos de Bønder, han ansaae for skyldige, forjog Jarlen, indsatte en anden, og tog Gisler af ham og Bønderne. Samme Gang underlagde han sig Vestergøtland; gjorde ogsaa et Tog til Danmark, hærgede der vide, og ryddede med to Skibe tolv danske. Da gav han ogsaa sin Brodersøn Tryggve Olaffen Kongenavn og Bestyrelsen over Vigen.

Om Sommeren gjorde Egil sit Handelsskib færdigt, for at sejle til Island; men Langskibet, som han om Høsten havde ført med fra Danmark, gav han Thorsten ved Afskeden. Til sin Maag Thord paa Ørland sendte han Bud angaaende de Jorder, han ejede i Sogn og Hordeland, og bad ham sælge dem, hvis der fandtes Lysthavere. Da han saaledes havde besørget alt, og fik Bør, sejlede han ud langsmed

Vigen, saa nordpaa under Norge, og styrede saa ud paa Havet. Han landede i Nærheden af sin Gaard i Borgefjord.

69. Egils Døtres Giftermaal og Bødvars Død.

Paa denne Tid var Herredet i Borgefjord og flere Egne paa den vestlige Kant af Island blevne helt bebyggede. Alle Landnamsmændene vare døde, men deres Sønner eller Sønnesønner levede, og boede der. Grim Svertingsøn, en rig og ætstor Mand, der siden blev Lavmand, boede paa Mosfjeld søndenfor Heden. Han bejlede til Egils Broderdatter Thordis, der var en meget fager Mø, og Egil gjorde ingen Forskjel paa hende og sine egne Børn. Og som han nu vidste, at Grim var en anseelig Mand, saa det var et godt Parti, gav han sit Minde, og udbetalte hende sin Fædrenearv. En anden Mand, Olaf, en Søn af Høskuld Dalekolsen og den irske Konge Myrkjartans Datter Melkorka, den smukkeste Mand paa Island, bejlede til Egils Datter Thorgerde, der ogsaa var en fager Mø, høj, klygtig, noget heftig, men til daglig stille. Ogsaa dette var et anseeligt Parti, saa hun blev gift med Olaf, og drog hjem med ham til hans Gaard Hjardarholt i Laraadal, vester i Bredefjordsdale. Øsfur Eivindsen, en Broder til Thorod Gode i Ølfus, fik Egils Datter Bera.

Egils Søn Bødvar var da i sin Opvært, en meget haabefuld Dreng, fager, stor og ligesaa stærk, som Egil eller Thorolf havde været paa hans Alder; Egil elskede ham meget, og Drengen holdt ligeledes af ham. En Sommer var der kommen et Skib i Hvidaa, og der var stort Kjøbstævne; Egil havde kjøbt en Del Ved, som han lod sine Huskarle føre hjem paa et otteaaret Skib. Engang bad Bødvar at han maatte tage med dem, og de tillode det; men de vare kun sex paa det otteaarede Skib, og da Floden kom silde den

Dag, maatte de bie til ud paa Aftenen. Da hævede der sig en frygtelig Storm fra Sydost, som, i Forbindelse med Strømmen, satte Fjorden i Oprør, hvilket ikke er noget Usædvanligt der. I dette Uvejr forgik Skibet, saa at alle satte Livet til, og næste Dag dreve deres Lig til Land. Bødvars kom op ved Einarsnæs. Egil red strax ud for at søge efter Ligene, og fandt Bødvars. Han tog det op, satte det paa sine Knæ, og red ud med det til Digrenæs til Skallegrims Høj. Han lod Højen aabne, og lagde Bødvar der ned hos Skallegrim, hvorpaa Højen igjen blev lukket. Dermed blev man først færdig ved Solens Nedgang. Derefter red Egil hjem til Borg, gik strax hen til den Alkove, som han plejede at sove i, lagde sig, og skjød Skaaden for. Ingen vovede at tale et Ord til ham. Ja, man fortæller, at han den Dag havde snævre Hoser[1] paa, og en tætsluttende rød Fustanskjortel[2], der stod aaben oventil, men ellers var hægtet, og da de nu satte Bødvar ned i Højen, siger man, at Egil svulmede saaledes op, at baade Kjortel og Hoser rævnede paa ham. Heller ikke den følgende Dag lod han Alkoven lukke op, nød hverken Spise eller Drikke, men blev saaledes liggende den Dag og Natten efter, og intet Menneske vovede at tale til ham. Men den tredie Morgen lod Asgerde en Mand sætte sig paa en Hest, for saa hastig som muligt at ride til Hjardarholt, og sige Thorgerde alt hvad der var forefaldet, og bede hende at komme til Borg. Han ankom der om Eftermiddagen; men Thorgerde lod strax sin Hest sadle, tog to Mænd med sig, og de rede om Aftenen og Natten til de kom til Borg, hvor hun strax gik ind i Ildhuset[3]. Asgerde hilste hende, og

[1]) Her uden Tvivl i den ældste Betydning: Benklæder og Strømper, der gik ud i eet. [2]) Fustan er en Art Bomuldstøj.

[3]) eller omtrent hvad vi kalde Dagligstue.

spurgte, om hun havde spist Nadverd. Thorgerde svarede højt[1]: „Ingen Nadverd har jeg faaet, og ingen vil jeg have, forend hos Freja[2]. Jeg kjender mig ingen bedre Raad, end min Fader, og vil ikke leve, naar min Fader og Broder ere borte." Hun gik derpaa hen til Alkoven, og raabte: „Fader! Luk Døren op, og lad os begge vandre een Vej sammen!" Egil skjød Skaaden fra, hvorpaa Thorgerde gik op i Hvilekammeret, og lagde sig i en anden Seng, som stod der. Da sagde Egil: „Det er smukt af dig, min Datter, at du vil følge din Fader; megen Kjærlighed har du viist imod mig, men hvad Haab er der, at jeg kan overleve en saadan Harm?" Nu tav begge en Stund; da sagde Egil: „Hvad er det, min Datter? tygger du paa noget?" „Jeg tygger Søl[3]," sagde hun, „thi jeg tænker, at det da skal blive værre med mig; ellers vil jeg komme til at leve for længe." „Er det skadeligt?" sagde Egil. „Meget," svarede hun, „vil du have noget?" „Ja, hvorfor ikke?" sagde han. Men noget efter raabte hun, og bad om Drikke; man gav hende et Horn med Vand. Da sagde Egil: „Ja, det kommer af Tangen, man tørster kun mere derefter." „Vil du ikke drikke, Fader?" sagde hun. Han tog mod Hornet, og drak meget begjerlig. Da sagde Thorgerde: „Nu har de dog narret os; det er jo Mælk." Da bed Egil et stort Stykke ud af Hornet med sine Tænder, og kastede det bort. „Hvad skal vi nu gjøre?" vedblev Thorgerde, „nu er det dog forbi med vort Forsæt. Nu vilde jeg ønske, Fader, at vi heller levede saa længe, at du kunde digte et Arvekvæde om Bødvar, og jeg vil riste det

---

1) nemlig saaledes, at Egil kunde høre det.

2) Efter Døden, mente man, kom Kvinderne til Gudinden Freja.

3) en Art spiselig Tang.

paa Kevle[1], og derefter kunne vi dø, om os saa synes. Længe vil det vare, førend din Søn Thorsten digter et Kvæde om sin Broder, og heller ikke er det sømmeligt, at der ej drikkes Arveøl efter ham, men hvorledes skal det skee? ingen af os vil være med der[2]." Egil svarede, at det var lidet rimeligt, at han nu kunde digte, om han prøvede derpaa; „men forsøge det, vil jeg," sagde han. Hans anden Søn Gunnar var ogsaa død kort før, og hertil sigter han i Kvædet, der lyder saa:

Sønnetabet.

1.

Ve mig! ja, det langsomt gaar,
Tungen nu at røre;
frem for Lyset ej formaar
mødig Sjæl at føre
Vidrers Rov[3]; o, den er trang,
tung den Vej at træde,
naar en Sjæl skal avle Sang,
som har tabt sin Glæde.

2.

Dybt i Brystet, dump og hul,
slumrer klare Tone;
stiger langsomt fra sit Skjul
op til Luftens Zone;

---

[1]) en rund Stok eller Stav, hvorpaa man plejede at indskjære Runer.

[2]) Efter at Thorgerde ved sin elskelige Forstillelse først har faaet sin Fader til at nyde noget, minder hun ham om de hellige Pligter, at fejre den Dødes Minde og at holde Gravøl efter ham. Sønnen Thorsten var enten slet ikke Skjald, eller endnu for ung. Arveøllet, hvis et saadant engang fandt Sted, vilde dog først kunne holdes efter lang Tid, naar de begge vare døde.

[3]) Odins Rov, det er Poesi.

Klangen, som fra Jætters Hjem
i de aarle Dage
Odin drog alvældig frem[1],
vorder Klage! Klage!

3.

Ham, som var saa brødefri,
(visselig, det saarer!)
ham, som Sorgen gik forbi
smilende i Taarer,
mine Dages Haab, min Hu,
stædte jeg til Jorde,
og hans hvide Lok endnu
hvidere skal vorde.

4.

Nu min Æt tilende gaar,
Egen lig, hvis Grene
fældes af, og Stammen staar
stivet og alene.
Karsk er ej den Mand, der har
vædet med sin Taare
Frændes Lig, da han det bar
hen paa sidste Baare.

5.

Frænders Fald? Det ogsaa mig
før har voldet Sukke;
saae jeg ikke Moders Lig,
Faders Høj sig lukke?
Skjøndt jeg veed, det er kun Støv
hvad jeg ei kan glemme,

---

[1]) Dette sigter til den mythiske Fortælling om Poesiens Oprindelse.

Mindets Træ jeg giver Løv
med min svage Stemme.

6.

Men det var et voldsomt Skaar,
som den grumme Bølge
gjorde i min Frændegaard,
i min Faders Følge.
Hvilket Gab! Jeg stirrer stum
paa den brustne Række,
paa det store, øde Rum
inden Husets Vægge.

7.

Hjemsøgt har mig grumme Ran[1]
haardt min Sjæl bedrøvet;
hvad jeg vil, ej mer jeg kan,
venneløs, bedøvet.
Havet sled det stærke Baand,
som min Slægt omslynged,
mine Lænders Ættevaand,
som mig selv foryngеd.

8.

Uret har jeg hævnet før,
Vold jeg før har tvungen,
men mod Æger[2] mon jeg tør
røre Sværdetungen?
Hvis jeg turde, mon jeg kan
Ægers Mø[3] den kolde
saare med Slagvrimlens Brand[4],
tæmme mellem Skjolde?

[1]) Havgudinden. [2]) Havguden. [3]) Bølgen. [4]) Sværdet.

9.

Naar det stormer over Sø,
kan jeg Havet dæmpe?
naar det kuler under Ø,
Stormens Magt bekjæmpe?
Nej, for Folkets Øjne maa
jeg, lig Markens Stubbe,
marvløs og foragtet staa,
som en fattig Gubbe.

10.

Havet har min Lykkering
brudt itu i Kvelde;
o det er en bitter Ting,
Frænders Fald at tælle;
siden han, som helst jeg gad
her paa Jorden eje,
vandrede saa tidlig ad
evig Yndes Veje[1].

11.

O, jeg veed, at i min Søn
Æmnet til det Onde
ogsaa laa, endnu i Løn,
men udvikles kunde;
hvis som voren Mand han drog
Sværd i Vaabenvrimlen,
førend Hærgauts[2] Hænder tog
ham herfra til Himlen.

12.

Men hver Ædling, der er glad
ved sin Næstes Hæder,

[1]) En smuk Omskrivning paa det andet Liv. [2]) Hærens Gaut, Odin.

visselig vil sande hvad
jeg som Fader kvæder:
han var god og han var brav,
gjæv han vilde blevet;
mig han var en Støttestav,
kun i ham jeg leved.

13.

Ofte Thor jeg tænker paa
og de gamle Minder,
ogsaa vi maa jo bestaa
Kamp mod Jættekvinder[1];
og naar da selv Helligdom
Had og Hovmod krænker,
seer jeg mig bekymret om,
og vemodig tænker:

14.

Hvo skal nu som trofast Thegn[2]
byde Trods min Fjende?
reise om min Gjerning Hegn,
værne om mit Minde?
Hvo skal nu staa Gubben bi,
naar Uvenner sigte
ham for fejgt Forræderi,
og naar Venner svigte?

15.

Thi kun falsk og fuldt af Svig
fremmed Hjerte banker,

---

[1]) Thors bestandige Strid med Jætter og Jættekvinder er bekjendt af Mythologien; her maa man ved Jættekvinder, mod hvilke ogsaa vi kjæmpe, tænke paa Livets Gjenvordigheder, Lidenskaber, o. desl.

[2]) en udmærket Mand.

og som Vindpust ændre sig
Isefolkets[1] Tanker;
Frænde er ej Frænde huld,
hader selv Ubaarne[2],
og sin Broders Lig for Guld
sælger den Uvorne.

16.

Ingen veed hvad Søn er værd,
værd i Fryd og Smerte,
uden den, der fjern og nær
bar ham i sit Hjerte;
ingen veed, hvad Frænde snild[3]
vorde kan for Frænde,
uden den, som Broder gild
lærte det at kjende.

17.

Hobens Færd jeg hader; Fred
bære de til Skue,
men de lee, naar Nidings Sned
Nabos Velfærd true;
Biers Skib for fulde Sejl
om i Gaarde farer[4],

---

1) Islændernes. 2) Ufødte, Barnet i Moders Liv. 3) god.

4) Saaledes forstaar jeg dette vanskelige Sted, som Fortolkerne ansee for ligesaa uopløseligt som den gordiske Knude; det vil da hedde ordret oversat: Biskibets Bør eller Medvind er kommen i Gaarde; Biskibet er Rygtet, der surrende farer omkring, og, som det derpaa hedder, søger at udforske Kvindens Søns Slægtskab, om han nemlig er ægte født eller ej; eller med andre Ord: det ustadige summende Rygte trænger sig ind selv i Familiernes Allerhelligste. Det forekommer mig, at denne Forklaring, og kun denne, stemmer med hele Tankegangen, der skildrer den store Hobs foragtelige Færd.

Kvindes Brøst og Gubbes Fejl
er jo gjængse Varer.

18.

Men hvad ænser Hobens Id
nu min trætte Tanke,
siden Mjødens Drot[1] ublid
gav mig større Anke?
Tankens Vogn at styre, mig
svigter vante Styrke,
og jeg stirrer kummerlig
ud i Nattens Mørke.

19.

Siden Sygdoms hede Brand
tog fra Verdens Øde
ham, min Søn[2], som ingen Mand
sigte kan for Brøde;
som sin Tunge vogted snild,
gjæv iblandt de gjæve,
ham, som dannis, venlig, mild
vel var værd at leve.

20.

Siden han, der ofte slog,
Manden i sin Vrede[3],
op til Guders Sæde tog
al mit Jordlivs Glæde,
Ættens Ask, det bedste Skud
udaf Kveldulfs=Stammen,
Slægtens Gren, hvis Bladebrudd
var min Hustrus Gammen.

---

[1]) Poesiens Konge, Odin.
[2]) Han mener sin Søn Gunnar, der døde af Sygdom. [3]) Odin.

21.

Før paa Spydets høje Drot[1]
led jeg til det sidste,
thi med ham jeg stod mig godt,
det for vist jeg vidste;
nu han har sin Gunst fortrudt,
vendt fra mig sin Kjerre,
og vort Venskab har han brudt,
Sejrens høje Herre.

22.

Egen Fordel drev mig ej,
naar til Viles Broder[2]
naar til Guders Fyrste jeg
gudhengiven bloder[3].
Dog gav Mimers ædle Ven[4],
naar jeg tæller efter,
stedse Bod for Sorg igjen,
og i Svaghed Kræfter.

23.

Herlig Idræt gav han mig,
Ulvens Overvinder[5],
uforbunklet Ry i Krig,
Daad, der aldrig svinder,
og det Sind, at paa min Færd
kunde Folk mig kjende,
at i mig Fredn:ding[6] hver
saae sin visse Fje de.

---

[1]) Odin. [2]) Odin. [3]) ofrer. [4]) Odin.
[5]) Odin, der i Ragnarok kjæmper med Fenrisulven.
[6]) den, der troløs bryder sit Ord.

24.

Nu mig dobbelt Tab nedslaar,
Tiden ej mig trøster;
thi paa Næsset[1] hisset staar
Narves blege Søster[2].
Mig hun Ondt forkynder ej,
der er jo min Glæde.
Kom kun, Hel! din mørke Vej
vil jeg fro betræde.

Alt som Egil kom længer frem i Kvædet, tiltoge hans Kræfter, og da det var færdigt, fremsagde han det for Asgerde, Thorgerde og sine øvrige Husfolk. Derpaa stod han op, og satte sig i Højsædet. Kvædet kaldte han Sønnetabet. Siden lod han ogsaa holde Arveøl for sine Sønner efter gammel Sædvane; og da Thorgerde rejste hjem, gav han hende skjønne Foræringer.

70. Arinbjørn kommer til Norge.

Egil boede nu en lang Tid paa Borg, og opnaaede en høj Alder. Man finder ikke, at han havde Trætter med nogen Mand her i Landet, heller ikke har man hørt noget om, at han holdt Holmgange eller havde blodige Stridigheder, siden han stadfæstede sig paa Island. Han havde et prægtigt Bo, og der skortede ham ikke paa Penge, begge Dele noget, som han satte Pris paa. Han skal ikke siden have forladt Landet, mest vel fordi han ikke kunde være i Norge formedelst sine før fortalte Stridigheder med Kongerne der.

Kong Hagen Adelstensfostre regjerede endnu længe over Norge, men mod Slutningen af hans Regjering kom Eriks Sønner did, og gjorde Fordring paa Riget. Hagen holdt mange Slag med dem, og vandt altid Sejer; det sidste stod paa

[1]) Digrenæs, hvor Sønnen var højlagt. [2]) Døden.

Fitje paa Øen Stord i Hordeland, hvor Hagen ogsaa sejrede, men tillige fik sit Banesaar. Nu kom Eriks Sønner til Regjeringen; og Arinbjørn Herse var hos Harald Erikssen, blev hans Raadgiver, fik Befalingen over Hæren og Landværnet, samt Fjordefylke til Forlening. Han var en dygtig og sejersæl Kriger. Da Egil Skallegrimsen erfarede, at der var blevet Kongeskifte i Norge, samt at Arinbjørn var kommen tilbage til sine Gaarde, og atter holdtes meget i Ære, digtede han et Kvæde om ham, der omtrent lød saaledes[1]:

Arinbjørns Drapa.

1.

Gjerne jeg kvæder
til Konges Roes,
kvær jeg tier
om Kjerring-Id;
aabent jeg sjunger
om Ædlings Daad,
fast jeg tier
om Folkeløgne.

2.

Gluffe jeg giver
Gjæk tilbage;
villig jeg kvæder
om Venner mine.
Seet har jeg mangen
Mildings[2] Sæde;

[1]) Kun Begyndelsen af dette Digt er fuldstændig; Slutningen bestaar af Brudstykker. I Oversættelsen, hvor slige Brudstykker kun vilde tage sig slet ud, har jeg søgt, saa vidt muligt, at give det som noget Helt.
[2]) Konges.

farløs[1] stod jeg
i Folkgrams[2] Gaarde.

3.

Fordum jeg var
hos Ynglings Søn[3],
paadrog mig mægtig
Manddrots Vrede.
Djærvhat drog jeg
paa dunkle Lok[4];
Hersernes Herres
Hus jeg søgte.

4.

Der alvældig
med Ægers Hjelm[5]
sad lovsjungen
Landets Hersker.
Stird[6] i Hu
styrer Kongen
vaade[7] Klinge
i Jorvigs Stad.

5.

Ej var det Maanskin
mildt at skue;
skyløs var ikke
Eriks Braa;

1) frygtløs, af gl. dansk Fare, d. e. Frygt. 2) Folkekonges.
3) hos en Konge af Ynglingestammen; nemlig Erik Blodøxe.
4) jeg trodsede Kongens Vrede.
5) Skrækkens Hjelm, der omtrent svarer til Pallas' Skjold med Medusahovedet, udtrykker her Kongens Majestæt og den Skræk, han indjog sine Fiender. 6) stiv, barsk, stridig. 7) nemlig af Blod.

hvas som Øglens
Edderblik
skjød fra hans Pande
Skrækkens Gisel[1].

6.

Dog jeg torde
Drotten bringe
Bolstrets Mages
bolde Værd[2],
saa Yggs Skaal[3]
skummende kom
til de lyttende
lystne Munde.

7.

Ej hamfagert[4]
Hølder[5] tyktes
Skjaldgods[6] mit
i Skates[7] Huse,
da ulvgraat
for Yggsmjøden[8]
Hattestob[9]
mig Hilmer[10] gav[11].

---

[1]) Straale, nemlig hans skarpe Øjekast.

[2]) Bolstrets Mage er Hovedet, der hviler paa Bolsteret eller Puden; ved Hovedets Værd mener han Digtet Hovedløsen; han vil altsaa sige, at han, Kongens Barskhed uagtet, turde fremsige sit Digt.

[3]) eller Odins Bæger, Odins Drik, d. e. Poesien, Digtet.

[4]) med fager Ham, smukt. [5]) Mænd.

[6]) Det Gods han fik for sit Skjaldskab, d. e. hans Hoved.

[7]) Kongens. [8]) Yggs Mjød, d. e. Poesi, Digt.

[9]) Hattens Stob, d. e. Hovedet. [10]) Hilmer, den Hjelmprydede, d. e. Kongen.

[11]) Meningen er den samme, som i Egils forhen anførte Vers, Kap. 54: at hans ulvgraa Hoved, som han indløste, var styggt.

8.

Da jeg det fik,
fulgte med Gaven
svarte Sig[1]
under sænket Bryn;
og hin Mund,
som mit Hoved[2]
bar med Bøn
for Budlungs[3] Knæ.

9.

Tænders Rad
med Tungen fik jeg,
Øreteltet[4]
med indre Gange.
Bedre end Guld
Gaven tyktes,
som mig krigerske
Konning gav.

10.

Dengang stærk
stod ved min Side,
bedre end mange
Mænd paa Tinge,
Ven fuldtro,
som fast jeg kunde
tryggelig tro
i Trængsels Stund.

---

1) Med de svarte Sig eller Vandsvælg mener han sine sorte Øjne.
2) Jeg har her fulgt den ægte Læsemaade höfð for höfuð, saa at Egil sigter til, hvorledes han faldt ned for Kong Eriks Fødder, og i et Vers bad om sit Liv (Kap. 52). 3) Kongens. 4) det ydre Øre.

11.

Arinbjørn,
ædlest Høvding,
ene mig værged
mod Ødlings[1] Had;
Kongens Ven,
som aldrig svigted
i hærføre
Hilmers Gaarde.

12.

Og om hin stærke
Ætte-Støtte
minded min Daads
djærve Forsvar:
„Om Kveldulfs Søn
kvad Halfdans Ætling:
Skade var det
for slig en Mand[2]!"

13.

Vennefalsk
vorde jeg kaldt,
og en Usling
ved Vidrers Bæger[3],

---

[1]) Kongens.

[2]) Dersom Brudstykkerne af denne Strofe ere rigtig supplerede af Fortolkerne, saa er Tankegangen denne: I forrige Strofe roser Egil Arinbjørn for den Hjælp, han ydede ham hos Kong Erik; nu tilføjer han, at det var ikke blot ham, han elskede, men hele hans Æt; den djærveste i denne, Thorolf, hædrede han ved at minde om hine Ord, som Halfdans Søn eller Ætling (Kong Harald Haarfager) sagde ved hans Fald (Kap. 17). [3]) som Digter.

Lov uværdig,
og Løfteskjænder,
hvis ej Gjengjæld
for Gavn jeg yder.

14.

Let nu sees,
hvor sætte jeg skal
Bragmaals Fødder[1],
for brat at stige
frem for Mængdens
forskende Blik
med Hersens herlige
Hæder paa Læben.

15.

Let er at bryne
Bredens Egg[2],
til for min Vens
værdige Roes
Æmner at tængsle,
adelgode;
tvende, trende
paa Tunge mig ligge.

16.

Først jeg nævner
hvad Fleste vide,
hvad for al Verdens
Øren lyder:
hvor mildsindet
Mændene tykkes

[1]) Versets Fødder, dermed mener han de i de gamle Vers almindelige Studler eller Rimbogstaver. [2]) at skjærpe Øren.

Bjørn, kaldet Bord
for Birkens Skræk[1].

17.

Det al Verden
Under tyktes,
hvor han var gavmild
mod Gjæster alle;
men Grytbjørn[2]
Gods i Mængde
og Fæmon fik
af Frej og Njord.

18.

Ja, udi Hroalds
Hovedstamme
Odel og Arv
var der i Fylde;
og Venneridt
fra alle Sider
paa Vindhallens
vide Gulv[3].

19.

Han, som en Hilding[4],
havde i Eje
lyse Brynvangs
luende Spanger[5];

---

[1]) Omskrivning paa Navnet Arinbjørn eller Arnebjørn. Birkens Skræk er Ilden; Ildens Bord er Arnen; det Hele altsaa Arnebjørn.

[2]) Atter en Omskrivning for Arnebjørn; af Gryt, Sten, Arnestene.

[3]) Vindhallens eller Himlens Gulv eller Bund er Jorden.

[4]) Konge. [5]) Der staar: Øren-Spandes-Drag-Reb eller Drag-Ild, der skal betyde Pandesmykker. For Pandens Omskrivning har jeg sat Brynenes Vang, der i det mindste giver en klarere Mening.

og med de Gode
gjæv han delte,
Ven af hver Helt,
der Hæder søgte[1].

20.

Det han besidder,
der savnes vide,
det, som er mer,
end meget Guld.
Ej er ens skæftet
alle Mænds Spyd;
men kort er der kun
mellem Kyndingers Huse[2].

21.

Aldrig blev Ædling
hos Arinbjørns,
naar han steg ud
af Vovens Langknar,
hilset med Haad[3]
og hadske Ord,
eller med Ørens
øde Tomter[4].

---

[1]) Texten er her aldeles uvis.

[2]) Ogsaa her er Textens Mening meget uvis. Meningen af det jeg har udtrykt er denne: Skjøndt alle Mænds Spyd ikke ere ens skæftede, d. e. skjøndt Folks Tænkemaade er meget forskjellig, saa er der dog kort imellem Kyndingers Huse, d. e. saa vide de beslægtede Sjæle vel at finde hinanden. Dette synes mig da at hænge vel sammen med det foregaaende og efterfølgende; Arinbjørn, siger Egil, besidder Rigdom, men han besidder mere end det, han besidder Dannisked, og viser den imod enhver Fremmed, der kommer til hans Hus.

[3]) Spot.

[4]) Hvad vil det sige? Formodentlig: vide, gabende Saar.

22.

Fæ[1] er han gram,
hin Fjordenes Mand[2],
drabelig er han
mod Drøpners Affom[3];
Sag han giver[4]
Sønner hine[5];
Ringe han haver,
og Hodd[6] han vejer[7].

23.

Hæder ham elsker,
hin Fjordenes Mand,
Roes ham forfølger
og Folkeyndest;
høj og velsignet
Alder han naaed,
skjøndt han idelig
Vaaben førte.

24.

Aarle jeg vaaged,
Ord jeg sanked
med Maalternens[8]
travle Id;

---

1) Gods. 2) Arinbjørn, der havde hjemme i Landskabet Fjordene.

3) Ringe, efter Mythen om Ringen Drøpner, at der af den hver niende Nat dryppede andre Ringe.

4) anklager, forfølger. 5) Drøpners Sønner, Ringene.

6) Hodd, det tyske Hort (f. Ex. i Nibelungenhort), Skat, Rigdom.

7) dræber. Alle disse Udtryk betegne et og det samme: at han haver Guld, det vil sige: er gavmild. Digteren viser til Slutning sin Kunst ved i denne og følgende Strofe at sammenhobe alle Udtryk for hans Hoveddyder. 8) Talens Terne, Tungen.

Lov-Stak[1] jeg laded,
som længe skal
ubrydelig staa
i Brages Tun.

71. Om Einar Skaaleglam og Egil.

Einar Helgesen, en Broder til Osvif den Spage, nedstammede fra Bjørn Østræne, der havde nedsat sig i Bredefjord. Endnu ganske ung var han stor, stærk og en god Idrætsmand, begyndte ogsaa at digte, og var meget lærebegjerlig. En Sommer paa Tinget gik Einar, der nylig var kommen hjem fra en Reise, hen til Egils Bod, og gav sig i Tale med ham. Talen faldt snart paa Skjaldskab, en Gjenstand, som morede dem begge; og efter den Tid kom Einar tit til Egil, og de indgik Venskab med hinanden. De talte ofte om deres Reiser; Egil vilde gjerne høre Tidender østenfra eller fra Norge, og spurgte til sine Venner, samt til dem, han ansaae for sine Uvenner; ligeledes spurgte han meget efter, hvorledes det stod til med Stormændene; Einar derimod spurgte Egil om, hvorledes det før var gaaet ham paa hans Reiser, og om hans Storværker, og den Samtale hugede altid Egil, thi det var noget, han gjerne vilde fortælle om. Engang spurgte Einar ham, ved hvilken Leilighed han vel havde viist det største Mod og Tapperhed? Da kvad Egil:

Een Gang otte Mænd jeg slog,
tøsser[2] elleve jeg vog;
ene gav jeg alle Døden,
Vargen[3] Brad i Morgenrøden.

---

[1]) Han sammenligner sin udødelige Lovsang med en Stak eller Vedkast, der ikke kan nedbrydes. [2]) to Gange; i Frisland og Værmeland. [3]) Ulven.

Haardt vi Skjoldets Skjælvekniv[1]
skiftede, med Liv mod Liv;
for min stærke Valhøjs Funke[2]
Asken[3] føg som Avnebunke.

Siden var Einar længe udenlands hos Konger og Jarler. Han var meget gavmild, men havde sjelden Penge, og var ellers en tapper og brav Mand. Han var Hirdmand hos Hagen Jarl Sigurdsen. Den Gang var der megen Ufred i Norge, da Hagen Jarl og Eriks Sønner holdt Slag med hinanden, og joge hinanden ud af Landet. Kong Harald Erikfen (Graafeld) faldt ved Svig i et Slag i Danmark, ved Hals i Limfjorden, hvor han stred med Harald Knudsen, kaldet Guldharald, og derpaa denne med Hagen Jarl. Med Kong Harald faldt ogsaa samme Gang Arinbjørn Herse. Da Egil spurgte denne sin gamle Vens Fald, kvad han:

Nu de falde fra, de Birtings-
Mænd[4], som fordum Mjøden yded,

---

1) Kniven, som bringer Skjoldet til at skjælve, Sværdet.

2) Valdyngens Funke eller Ild, Sværdet.

3) Asken, Asketræet kan betegne Mand, Skjold, Sværd, Skib o. s. v. Fortolkerne tale herved iblandt andet om et Søslag, men da Egil aabenbar her sigter til sine Bedrifter paa sin Værmelandsfærd (Kap. 67), saa er alt saadant grebet af Luften.

4) Birtingsmænd, de lyse, klare, berømte Mænd (af bjart, birt, bert, d. e. klar, skinnende), et Ord, der vel fortjener paa ny at optages i Sproget; thi Birting er uden Tvivl her det samme, som det der i svenske og danske Kjæmpeviser forekommer i Birtingsland, Birtingsbjerg, Birtingsskov, Birtingsborg eller, som det ogsaa noget fordrejet hedder, Bærtingsborg, Brattingsborg. Efter nogle skal Birtingsland staa for Bretagne, men dette kan i det højeste kun gjælde i en enkelt Vise; af de andre Forbindelser sees, at dette ikke er den rette Oprindelse til Ordet Birting, der i Oldnordisk bruges om al Slags Klarhed.

de, som ødte Yngves Tingdag[1];
hvor skal jeg nu slige søge?
dem, som hist bag Jordens Bælte,
hvor som Nagler Øer ligge,
dækkede med Digelsneen
djærve Kjæmper Høgens Højfjeld[2].

Einar Helgesen Skjald kaldtes ogsaa Skaaleglam[3]. Han digtede en Drapa, som kaldtes Vellekla (Guldmangel), om Hagen Jarl, men denne, som var vred paa Einar, vilde i lang Tid ikke lade den kvæde for sig. Da sang Einar:

Jeg yrkede[4] om Krigerdrot,
om ham, som styrer Landet godt;
imedens andre Helte sov,
jeg pønsede paa Jarlens Lov.

---

[1]) som ødte Guldet eller vare gavmilde; Yngve er en Søkonges Navn; Søkongens Ting eller Førsamlingssted er Havet; Havets Dag eller Ild er Guld.

[2]) dem, som hist i Norge viste højmodig Gavmildhed mod Kjæmper. Jordens Bælte er Havet; at Øerne i dette Hav sidde som Naglerne i et Bælte, er et smukt Billede, naar man tænker paa den Række af Øgrupper, som slynger sig ned langs med Norges Kyster. Digelens Sne er det smæltede Sølv eller de deraf forfærdigede Smykker; Høgens høje Fjeld er Armen eller Haanden; at dække Armen med Sølv er at beklæde den med Smykker.

[3]) Anledningen til dette hans Tilnavn fortælles i Jomsvikingesaga. Hagen Jarl forærede ham nemlig to Vægtskaaler af brændt Sølv og hel forgyldte, tilligemed tvende tilhørende Lodder, det ene af Guld, det andet af Sølv. Disse Lodder vare gjorte i Skikkelse af smaa Billeder (Gudebilleder). Naar man vilde erfare Skjæbnen, saa tænkte man sig ved Lodderne en vis Betydning, og gik det nu lykkeligt, saa at det kom op, som man ønskede, da blev Loddet ligesom uroligt i Vægtskaalen, og bevægede sig, saa at man kunde høre Glam deraf.

[4]) digtede.

Hvor længtes jeg at komme hid!
men hvad blev Lønnen for min Id?
Den frække Konge[1] finder: faa
i Skjaldskab slet mig slægte paa.
Velan, saa lad os søge til
en Jarl, der ynder Sang og Spil!
Sejl lad os hejse højt i Raa
og til Sigvalde[2] styre saa!
Han, som i Borgen sidder gild
min Drapa ej forskyde vil;
med Skjold paa Arm vi gange fri
og fejdig ud paa Endils Ski[3].

Jarlen, der ikke vilde tillade Einar at drage bort, lod ham da fremsige sit Kvæde, og forærede ham derpaa et Skjold, som var en stor Kostbarhed. Paa det var der indgravet adskillige Fornsagn[4], imellem det udhuggede Arbejde vare lagte Spanger[5] af Guld, og det Hele var besat med Stene. Einar

[1]) eller Jarl; disse Udtryk kunde bruges iflæng af Digterne.

[2]) den danske Jarl Sigvalde, Høvedsmand i Jomsborg.

[3]) Vikingens Ski, Skibet.

[4]) gamle Begivenheder.

[5]) Plader, der dannede ligesom Indfatning for eller Skillerum imellem det udhuggede Arbejde. Dette Ord, en Spang (ikke Spange), i Flert. Spange eller Spanger (sv. spång, spänger), forekommer temmelig ofte i vore Kjæmpeviser, og betegner enhver smal Plade eller Flade; derfor ogsaa en Bro eller et Brædt over en Bæk, f. Ex. naar det i Kjæmpevisen hedder:

han kastede Runer paa Spange,
som liden Kirsten over skulde gange,

hvor Hensynsformen: paa Spange er det samme som: paa Bro; ligeledes Pladerne i et Smykke, f. Ex. naar det hedder:

af da faldt mit Hovedguld,
og Spangene skiltes ad;

seilede tilbage til Island, og opholdt sig hos sin Broder; men om Høsten tog han hen til Borg, for at besøge Egil. Han traf ham ikke hjemme, thi Egil var taget nordpaa i Herrederne, men ventedes hjem. Einar biede efter ham i tre Dage; længer var det ikke Sæd[1] at blive hos sine Bekjendte, og han tog derfor atter bort. Men forend han red bort, gik han hen til Egils Plads, ophængte der hint dyrebare Skjold[2], og sagde til Husfolkene, at det var en Forræring fra ham til Egil. Samme Dag kom denne hjem, og da han kom ind til sin Plads og saae Skjoldet, spurgte han, hvor denne Kostbarhed var kommen fra? Man sagde ham, at Einar havde været der, og at det var en Forræring fra ham. Da sagde Egil: „See mig til den Usling! Tænker han, jeg skal passe paa hans Skjold, og give mig til at digte om det[3]! Tag mig min Hest, jeg vil ride efter ham og

og saaledes forekommer Ordet ofte, som i Spangebrynje, Spangemile o. s. v. paa samme Maade, som i Skjoldets Beskrivelse her ovenfor, hvor Spangerne dannede ligesom smaa Broer eller fremstaaende Flader imellem de forskjellige Partier af de Arbejder, der skulde forestille gamle Begivenheder. — Hvad selve disse Arbejder angaar, da bruger Grundskriftet om dem Ordet: skrevet, hvilket nogle forklare ved: malet, saa at der paa Skjoldet var Malerier med Farver; jeg har troet at burde foretrække den oprindelige Betydning: indgravet, saa at Meningen er den, at der var Figurer indskaarne, hvilke dog vistnok, til endnu større Tydeligheds, ogsaa ved forskjellige Farver vare udhævede fra hinanden; paa samme Maade som Runer, der hos de Gamle først bleve indskaarne, og derefter endnu mere fremhævede ved Farver.

[1]) Det var ikke Sæd, ikke Skik, Sædvane; heri ligger ogsaa: det var ikke sædeligt, ikke sømmeligt. Ordene Sæder, sædelig have nemlig deres Oprindelse af det gamle Ord Sæd, Skik.

[2]) Hjemme havde nemlig hver Mand sit Skjold hængende paa Væggen bagved sin sædvanlige Plads.

[3]) Ligesom den, der opfostrede en andens Barn, derved erklærede sig

dræbe ham." Man sagde ham, at Einar var reden tidlig om Morgenen og allerede nu maatte være kommen til Dalene[1]. Siden digtede Egil en Drapa, i hvis Begyndelse han omskrev Einar Skaaleglams hele Navn.

Einar og Egil holdt Venskab med hinanden, saalænge de levede. Men om Skjoldets endelige Skjæbne fortælles, at Egil engang havde det med sig til et Bryllup paa Videmyre, og der blev det fordærvet ved at falde i et Kar fur Mælk. Da lod han Boneden[2] tage af det, og der fandtes i Spangerne tolv Øre Guld.

72. Om Thorsten Egilsen.

Da Egils Søn Thorsten vorte til, blev han en overmaade smuk Mand, hvid af Haar, skjær i Hud, stor og stærk, dog ingenlunde som hans Fader. Han var en forstandig, mild og stille Mand, som ikke fornærmede nogen. Egil holdt ikke ret af ham, og Thorsten var heller ikke ham saa meget hengiven; men Moderen Asgerde og Thorsten elskede inderlig hinanden. Egil begyndte nu at ældes meget. En Sommer da Thorsten skulde ride til Altinget, men Egil blev hjemme, fandt Asgerde og Thorsten paa, uden Faderens Vidende at tage den Silkekappe, som Egil havde faaet af Arinbjørn, ud af hans Kiste, for at Thorsten kunde have den paa til Tings; men den var ham for lang; og da Folk gik i

---

selv for ringere end Faderen, saaledes var ogsaa Skjalden ringere end den Høvding, han besang, hvad enten det nu var for at forherlige ham selv personlig eller noget af hans. Naar da Egil modtog Skjoldet, og som Skjald ved en saadan Lejlighed maatte digte, saa stod Einar i samme Forhold til ham, som en Konge eller Jarl til den ringere Skjald; og at Einar blot kunde tænke derpaa, var mere, end Egils Stolthed kunde taale. Egils Ord kunne dog ogsaa betragtes som Ironi.

[1]) til Bredefjordsdalene, hvor hans Broder boede.

[2]) Alt det, hvormed det var belagt og besat.

Optog til Lovbjerget, slæbte den efter ham, og fik en Bræmme af Smuds forneden. Da han var kommen hjem, gjemte Asgerde Kappen paa dens sædvanlige Sted; men lang Tid efter, da Egil lukkede sin Kiste op, saae han, at Kappen var bleven smudsig, og spurgte Asgerde, hvorledes det var gaaet til? Hun fortalte ham da Sandheden. Da kvad Egil:

Arving fik jeg; jo en herlig
Arving fik jeg, tarvtig[1], kjærlig!
Egen Søn har sveget mig;
det jeg kalder kvegen[2] Svig!
Kunde ej den Ungersvend
bie, til de stærke Mænd
bar mig bort, og satte Stene
om mit Legems trætte Bene!

Thorsten havde avlet to uægte Sønner, men blev derefter gift med Jofrid, en Datterdatter af Olaf Feilan, og som før havde været gift med Tunge-Ods Søn Thorod. Kort efter døde Asgerde, og nu afstod Egil Gaarden til Thorsten, og drog selv hen til Mosfjeld til sin Maag Grim; thi af alle Mennesker, der endda vare i Live, elskede han mest sin Stifdatter Thordis. En Sommer kom der et Skib ud, og lagde til i Leiruvaag[3]; Styremanden var en norsk Mand, en af Thorsten Thorasens Huskarle, som bragte Egil til Foræring et herligt Skjold. Dette tog Egil med Tak imod, og digtede Vinteren efter en Drapa, som han kaldte Skjolddrapaen, og hvis Begyndelse var:

Hører, Mænd, paa Fossens Fald,
Folkesangens høje Gjald!

---

[1]) til min Tarv, hos Peder Syv: tartig. — [2]) levende, stærk; det er samme Ord som findes i Ordet Kvægsølv. Han vil sige: det kan man ret kalde Svig. — [3]) Et sædvanligt Landingssted i Nærheden af Mosfjeld.

Lyt, o Kongethegn[1], paa Sangen,
som skal fylde Vangen!
Over Hordelandets Fjelde
skal den hæve sig med Vælde,
fare frem med Odins Ravne[2]
trindt om Norges Havne.

73. Om Onund Sjona og hans Søn Steinar.

Onund Sjona, der boede paa Anabrekka, blev gammel og svagsynet; han afstod derfor Gaarden til sin Søn Steinar, en særdeles stærk Mand, men lidet tækkelig, trættekjær, heftig og vanskelig at komme til Rette med. Mellem ham og Thorsten Egilsen paa Borg kom det snart til Brudd. Søndenfor Havslæk, som dannede Grændsen imellem deres Ejendomme, strækker sig nemlig en Mose, kaldet Staksmyr, som om Vinteren staar under Vand, men om Foraaret er der en herlig Græsgang for Kvæget. Naar Steinars Kvæg nu blev drevet til Havslæk, saa gik det ofte ind paa Staksmyr, og derover klagede Thorstens Huskarle. Det brød Steinar sig ikke om, og saaledes gik det stille af den første Sommer. Men da Steinar lod det samme skee næste Aar, saa gav Thorsten sig i Tale med ham derom, dog altsammen i Venskab, og bad ham holde sit Kvæg paa sit eget, ligesom før; men Steinar svarede, at det maatte gaa hvor det vilde, blev hidsig, og de kom i noget Ordskifte derom. Derefter lod Thorsten det fremmede Kvæg drive bort, men da Steinar fik det at vide, satte han en af sine Trælle til at vogte det, og denne drev det hen paa alle Engene søndenfor Havslæk.

---

[1]) Kongens Mand, Thorsten Thorasen.

[2]) Odins Ravne, som han lod fare ud for at indhente Kundskab, vare Hugen, Tænkning, og Munen, Hukommelse, de samme som befordre Udbredelsen af Skjaldens Sange.

Dette mærkede Thorsten en Dag, da han gik og saae til sin Husholdning, og dræbte Trællen, hvorpaa han rev noget af et Gjerde ned, og tilhyllede Liget dermed. Det blev fundet af nogle Kvinder, som fortalte Steinar det. Om Vinteren gjorde denne en Reise ud til Snefjeldsstrand, hvor han saae en særdeles stor og stærk Træl, ved Navn Thrond, og kjøbte ham for tre Mark Sølv, hvilket var Halvdelen mere, end man ellers gav for en Middeltræl. Da han nu var kommen hjem med ham, sagde han, at han vilde give ham let Arbeide; han skulde passe hans Kvæg. „Du skal ikke," sagde han, „spørge nogen om, hvor du vil lade det græsse, men søge de bedste Græsgange, der er paa Myrerne; jeg tænker, du har baade Mod og Styrke til at staa dig imod Thorstens Huskarle; og kommer Thorsten selv, saa skjøtter du vel heller ikke stort om hans Godord." Derhos gav han ham en stor Øxe, hvis Egg næsten var Alen lang og haarhvas[1]. Thrond laa nu med sit Kvæg paa Staksmyr. Thorsten sendte en af sine Huskarle hen, for at gjøre ham opmærksom paa Grændseskjellet; men Trællen svarede, at det var ham det samme, hvem Jorden hørte til, han lod sit Kvæg gaa der, hvor der var den bedste Græsgang. Thorsten lod dette endnu gaa hen, men da Thrond blev ved at ligge her med sit Kvæg Nætter og Dage, stod han op en Morgen med Solen, og gik ud paa Myrerne. Der ved Havslæk staar en Skovklint, hvor Thrond laa og sov, og havde løst sine Sko af. Thorsten gik op paa Klinten, og havde ingen andre Vaaben, end en lille Øxe. Han stødte med Skaftet til Thrond, saa han vaagnede. Denne sprang op, greb sin Øxe med begge Hænder, svang den i Luften, og spurgte, hvad han vilde? Thorsten svarede, at han vilde sige ham, at denne Jord tilhørte

[1]) Saa skarp, at den kunde skjære et Haar over.

ham, men de andres Græsgang var paa hin Side af Bækken; det var ikke saa underligt, om Trællen som fremmed ikke kjendte Grændseskjellet saa nøje. Men Trællen svarede som før, at han skjøttede lidet om, hvis Jord det var, hans Kvæg maatte gaa, hvor det syntes bedst om det. „Da skulde jeg dog tro," sagde Thorsten, „at jeg selv maa raade for min Jord, og ikke Steinars Trælle." Thrond svarede: „Du er dog ikke saa klog en Mand, som jeg troede, siden du agter din Værdighed saa lidet[1] at du vil have Nattebol[2] under min Øxe; jeg tænker mit Vaaben er bedre end dit, og at jeg er dobbelt saa stærk. Her skal du see, hvor meget jeg bryder mig om dine Trusler!" Og i det samme satte han sig ned, og bandt sin Sko. Da løftede Thorsten sin Øxe, og hug Thrond over Halsen, saa at Hovedet faldt ned paa Brystet; hvorpaa han stablede Stene omkring Liget, tilhyllede det, og gik saa hjem til Borg. Nu red Steinar fuldvæbnet til Borg, og spurgte efter Thorsten. Man svarede ham, at han sad inde. Han bad da, at Thorsten vilde komme ud, han havde et Ærende til ham. Da Thorsten hørte dette, tog han sine Vaaben, gik ud i Døren, og spurgte Steinar, hvad hans Ærende var? „Har du dræbt min Træl Thrond? sagde Steinar. „Ja," svarede Thorsten, „ingen anden skal du give Skyld derfor." „Jeg seer da," sagde Steinar, „at du har i Sinde at værge om din Jord som en drabelig Mand, siden du har dræbt to af mine Trælle. Det er just ingen Stordaad. Nu vil jeg give dig Lejlighed til en større, thi herefter skal jeg ikke sætte nogen anden til at passe mit Kvæg, men det skal faa Lov til baade Nat og Dag at gaa paa din Eng." „Forrige Sommer," sagde Thorsten, „dræbte

[1]) At falde for en Træl, ansaaes uværdigt for fri Mænd.

[2]) Natteleje, Døden.

jeg din Træl, fordi I kom ind paa mit, men lod eder saa græsse, hvor I vilde, lige til Vinter; nu har jeg dræbt nok en Træl for dig af samme Grund, og Resten af Sommeren maa du gjøre som ifjor; men hvilken Sommer herefter du bliver saaledes ved at bemægtige dig min Græsgang, da vil jeg dræbe hver Mand, der følger med Kvæget, om det saa er dig selv." Derpaa red Steinar igjen hjem.

74. Egil paa Tinget.

Kort efter red Steinar op til Einar paa Stafaholt, som var Godordsmand, bad ham om Hjælp, og bød ham Penge. Men Einar svarede, at hans Hjælp vilde kun være ham til liden Nytte, hvis han ikke fik endnu flere anseelige Mænd paa sin Side. Steinar tog da op til Rejkedal til Tungeod, som var Hofgode for Hovet, hvortil der betaltes Hoftold af alle dem indenfor Skardshede, og Høvding i Borgefjord søndenfor Hvidaa; ogsaa ham bød Steinar Penge, Tungeod tog imod dem, og lovede ham sin Hjælp. Næste Foraar rejste Einar og Tungeod med Steinar og et talrigt Følge hen at stævne Thorsten for Trællenes Drab, og gjorde Paastand paa Fjørbaugsgard[1] for hvert Drab; thi efter Loven skulde der betales Bøder for en Træls Drab inden tredie Dag; og to Fjørbaugssager[2] regnedes lige med een Skovgangssag[3]. Thorsten gjorde derimod ingen Modstævning for den Fornærmelse, han havde liidt; derimod sendte han nogle Mænd til Grim paa Mosfjeld, for at underrette ham om det Forefaldne. Egil lod ikke til at bekymre sig meget derom; men underhaanden forhørte han sig dog om den hele Sammenhæng med Thorstens og Steinars Trætte, og hvilke Mænd

[1]) den mindre Fredløshed.

[2]) eller Sager, som paadroge den Skyldige den mindre Fredløshed.

[3]) den større Fredløshed.

den første havde faaet paa sin Side. Thorsten Egilsen red til Vaartinget med et stort Følge, og kom en Nat før de andre; han og hans Tingmænd rejste deres Boder; men da de vare færdige dermed, lod han sit Tingfølge rejse endnu en Bod, langt større end alle de andre, men den blev staaende ganske tom. Steinar kom ligeledes med Tungeod og Einar, og rejste deres Boder. Tinget var talrig besøgt, og man begyndte nu at raadslaa om sine Sager. Thorsten tilbød ikke Forlig, men svarede alle dem, som vilde mægle, at han agtede at lade Dom gaa i Sagen; han fandt ikke, at Steinars Søgsmaal for Trællenes Drab var af Betydenhed, da de havde givet Grund nok dertil. Steinar gjorde sig derimod meget til af sin retfærdige Sag, han havde Loven for sig, og Mandstyrke nok til at forfølge den. Om Aftenen skulde Retten sættes, og med dens Anordning havde Thorsten meget at gjøre; thi saaledes havde det været, medens Egil besad Godord og Høvdingskab. De vare paa begge Sider fuldvæbnede. Da saae man fra Tinget, at der kom en Flok ridende langsmed Aaen, og deres Skjolde blinkede i Solen. Da de kom til Tinget, red der en Mand i Spidsen for dem med en blaa Kappe, en gylden Hjelm paa Hovedet, et med Guld indlagt Skjold paa Armen, og med et Krogspyd i Haanden, hvis Fal[1] ligeledes var beslaaet med Guld; han var gjordet med Sværd. Det var Egil Skallegrimsen, der kom med et Følge af firsindstyve Mand, alle saa fuldvæbnede, som om det var til et Slag. Han havde sørget for at faa de bedste[2] og stridbareste Bøndersønner med sig fra Egnen ved Mosfjeld. Med denne Flok red han hen til den Bod,

---

1) den midterste Del af Spydet. See S. 173.

2) Det vil sige, de fornemste af Fødsel; saaledes betyder i Middelalderen gode Mænd overalt adelbaarne.

som Thorsten havde ladet rejse, og som hidtil havde staaet tom. De stege af Hestene, og Thorsten gik med hele sin Flok hen til sin Fader, og bød ham velkommen. Egil lod sit Rejsetøj bringe ind i Boden, og Hestene drive ud paa Græs. Og da alt dette var bragt i Stand, gik han med Thorsten og hele deres Følge hen paa Tingbakken, hvor de satte sig paa deres sædvanlige Sted. Derpaa rejste Egil sig, og sagde højt: „Er Ønund Sjona her paa Tingbakken?" Ønund svarede Ja, og vedblev: „Det glæder mig, Egil, at du er kommen hid; nu vil alting blive godt med den Trætte, de her have for." „Er det efter dit Raad," sagde Egil, „at din Søn sagsøger min, og kommer her med et stort Følge, for at gjøre ham til en Urdmand[1]?" „Nej," svarede Ønund, „jeg har ingen Skyld i deres Ufred; tværtimod har jeg bedet min Søn meget at slutte Forlig med Thorsten, som jeg stedse har søgt at skaane for enhver Ubehagelighed, og det formedelst det nøje Venskab, der har hersket imellem os to, Egil, fra vor første Ungdom af." „Det vil da snart vise sig," sagde Egil, „om dette er dit Alvor eller ej. Jeg mindes vel de Dage, da vi begge vilde have fundet det utroligt, at vi nogensinde skulde have Sag med hinanden, eller kunde saa slet holde til Raade med vore Sønner, at de ikke skulde begynde paa slig Daarskab, som det her seer ud til. Det synes mig da bedst, medens vi endnu ere i Live og staa deres Trætte saa nær, at vi tage denne Sag under os og forlige den, og ikke lade Tungeod og Einar hidse vore Sønner sammen som Stridshingste. Lad dem saa see sig om efter en bedre Indtægtskilde, end denne!" Da stod Ønund op,

[1]) Urd, eller som det i Norge udtales, Ur betyder en stenet Egn. Urdmand er da ensbetydende med Skovgangsmand eller den, der som fredløs maatte søge sit Opholdssted i Urder og Skove.

og sagde: „Du har Ret, Egil; det er os i Sandhed usømmeligt at være paa et Ting, hvor vore Sønner kives, og aldrig skal den Skam gaa os over, at vi ikke vare Mænd for at forlige dem. Det er min Villie, Steinar, at du nu overdrager mig denne Sag, og lader mig fare dermed, som jeg finder for godt." „Det veed jeg dog ikke," svarede Steinar, „om jeg saaledes vil lade min Sag falde; thi jeg har allerede søgt Understøttelse hos andre Stormænd, og vil ikke ende den uden med Ods og Einars Samtykke." Derpaa gav han sig til at tale med Od, der paa ny lovede ham sin Hjælp, og mindede ham om hvad han kunde vente sig, naar Egil skulde dømme i Sagen. Da sagde Ønund: „Jeg behøver ikke at lægge denne Sag under Ods Tungerødder; ham skylder jeg hverken Godt eller Ondt, men Egil har beviist mig meget Godt, og ham tror jeg bedre end nogen anden, og vil ogsaa heri raade. Du skal ikke trøstes ved, min Søn, at have os alle imod dig; hidtil har jeg kunnet styre for os begge, og saa vil jeg endnu." „Du er meget heftig i den Sag, Fader," sagde Steinar, „og tit, tænker jeg, ville vi komme til at fortryde det." Derpaa voldgav Steinar Sagen til Ønund, saa at denne maatte sagsøge eller forlige den efter Loven; og strax da Ønund havde overtaget den, gik han hen til Thorsten og Egil, og sagde: „Nu, Egil, maa du alene skalte og valte i denne Sag, som du vil; thi jeg tror dig bedst til at afgjøre saavel denne min Sag, som alle andre." Derpaa gave Ønund og Thorsten hinanden Haand, og skjøde til Vidne paa, at Egil Skallegrimsen skulde alene uden Betingelse afgjøre denne Sag, som han vilde, der paa Tinget. Nu gik Folk hjem til sine Boder; og Thorsten lod tre Øxne lede hen til Egils Bod, og lod dem slagte til Tinggilde. Da Steinar og Od kom hjem til deres Bod, sagde

denne, at han ansaae sig løst fra sit Løfte, hvilket Steinar tilstod, og sagde, at han havde handlet som en brav Mand, og dette skulde intet Skaar gjøre i deres Venskab.

75. Om Egil og Önund Sjona.

Dagen efter gik Egil Skallegrimsen hen paa Tingbakken med Thorsten og hele deres Flok. Der kom ogsaa Önund og Steinar, samt Tungeod og Einar. Og da Folk havde talt deres Sager, stod Egil op, og sagde: „Er Steinar og hans Fader Önund her, saa at de kunne høre mine Ord?" Önund svarede Ja. Egil vedblev: „Saa vil jeg nu afsige Forligsdommen imellem Steinar og Thorsten. Min Fader Grim kom hid til Landet, og tog alle Myrerne i Besiddelse og hele Herredet der omkring, fæstede selv Bopæl paa Borg, men gav sine Venner Land der omkring, hvor de siden boede. Han gav Ane Bopæl paa Anabrekka, der hvor hans Søn Önund siden har boet med sin Søn Steinar. Vi vide alle, Steinar, hvor Grændseskjellet gaar imellem Borgs og Anabrekkas Jorder, at det er Havslæk. Det var heller ikke af Uvidenhed, Steinar, at du lod græsse paa Thorstens Jord og tilegnede dig hans Ejendom. Troede du da, at han var saa vanartet fra sin Slægt, at han ustraffet vilde lade sig noget frarane af dig? Thi baade du, Steinar, og ligesaa du, Önund, maa vide, at det Land, Ane besad, det fik han af min Fader Grim. Thorsten dræbte to Trælle for dig; det vil være indlysende for alle, at de ere faldne paa deres Gjerninger, og ere Ubodsmænd[1], ja om de endog havde været fri Mænd, saa vilde de dog være Ubodsmænd. Men fordi, Steinar, du lod dig det falde ind at frarane min Søn Thorsten hans Landejendom, som blev ham overdraget af mig, og som jeg havde arvet efter min Fader, derfor skal

[1]) for hvilke der ingen Mandebod blev betalt.

du have forbrudt dit Land paa Anabrekka uden at faa Erstatning derfor; heller ikke skal du have Bopæl eller Hjem her i Herredet søndenfor Langaa, og forlade Anabrekka før Fardag, eller strax efter Fardag falde uhellig[1] for enhver, der vil yde Thorsten Hjelp, hvis du ikke vil fare bort og ikke i alle Dele vil efterkomme denne min Dom." Da Egil havde endt, og satte sig ned, krævede Thorsten til Vidne paa hans Afgjørelse. Da sagde Ønund Sjona: „Det ville Mænd finde, Egil, at denne din Afgjørelse er noget skak[2]. Hvad nu mig angaar, da har jeg hidtil gjort alt mit til at jævne deres Udstaaende; men herefter skal jeg tilføje Thorsten al den Skade, jeg kan." „Derom tænker jeg som saa," svarede Egil, „at jo længer Trætten med os varer, desto værre vil det blive for dig og din Søn; jeg troede, Ønund, at du vidste, at jeg har før forsvaret min Ret imod saadanne Mænd, som du og din Søn ere. Men Od og Einar, som have pustet til Ilden i denne Sag, have derved indlagt sig en herlig Ære."

76. Om Thorgeir Blund.

Thorgeir Blund var en Sønnesøn af Ketil Blund, en ætstor og rig Nordmand, der havde faaet Land af Skallegrim, og hvis Søn, Geir den Rige, ægtede Skallegrims Datter Thorun. Denne Egils Søstersøn var ogsaa med paa Tinget, og havde ydet Thorsten megen Hiælp i denne Sag. Hidtil havde han boet søndenfor Hvidaa, men nu ønskede han at faa Land paa Myrerne. Dette syntes Egil godt om, og opmuntrede sin Søn til at modtage ham. De lode derfor Thorgeir nedsætte sig paa Anabrekka; men Steinar flyttede ud over Langaa, og nedsatte sig ved Leirulæk. Egil vendte tilbage til Mosfjeld, og skiltes venlig fra sin Søn.

[1]) uden at Drabsmanden kan drages til Ansvar. [2]) skjæv, vrang.

Dermed var dog Striden med Steinar ikke tilende. Han lagde sig selvtolvte i Baghold, for at overfalde Thorsten, der dog lykkelig undgik. Hos Thorsten var der nemlig en Mand, ved Navn Ire, saa rask tilfods som nogen, og særdeles skarpsynet; han var en Udlænding og en af Thorstens Frigivne, men førte dog endnu Opsigt med hans Kvæg, og brugtes især til, om Vaaren at drive det Kvæg, der ikke gav Mælk, til Fjelds, og om Høsten at føre dem til Foldene. Efter Fardag agtede nu Thorsten atter at lade Kvæget drive til Fjelds, og han og hans Huskarle rede otte i Tallet op til Fjelds, medens Ire var i Foldene. Thorsten havde desuden endnu et andet Værk fore om Vaaren, nemlig at rejse et Gjerde over den saakaldte Grisetunge, hvormed mange af hans Værkmænd vare beskjæftigede. Da han nu havde efterseet sine Huskarles Gjerning, red han atter hjem; men i det han kom ligeover for den Plads, hvor Tingstedet var, kom Ire løbende ham imøde, og sagde, at han vilde tale med Thorsten under fire Øjne. Denne befalede derfor sine Ledsagere at ride forud, medens de talte sammen. Ire fortalte nu Thorsten, hvorledes han vilde have faret hen at see til Faarene, men i Skoven (hvorved han tillige nøjere beskrev Stedet) saae han tolv Spyd skinne, samt nogle Skjolde; og Thorsten anede nu nok, at det var et Baghold, som Steinar havde lagt der, for at overfalde ham. Hvad havde han nu at gjøre? Han sagde saa højt, at hans Ledsagere tydelig kunde høre det: „Hvor mon han kan have saa travlt med at hitte mig, at jeg ikke kan ride min Vej hjemad ligefrem, men skal gjøre den Omvej? Men,“ vedblev han, „skulde Ølvald være syg, saa vil han synes underlig om, at jeg afslaar det.“ Han lod nemlig, som om en af hans Naboer, Ølvald, havde sendt Bud efter ham. Ire løb nu alt hvad han kunde op til

Fjelds, men Thorsten sagde til sine Ledsagere: „Det bliver en lang Omvej, vi komme til at gjøre, hvis vi nu først skulle ride til Ølvaldsstad; Ølvald har sendt Bud efter mig, og hvis det er en Sag, der ligger Magt paa, saa tænker han vel, at det er det mindste jeg kan gjøre for den Oxe, han gav mig forrige Høst." De rede da ned over Myrerne, langs med en Aa, og traf endelig en af Ølvalds Huskarle. Thorsten spurgte, hvorledes det stod til hjemme? og Huskarlen svarede, det stod godt til, og at Ølvald var i Skoven for at hugge Ved. „Jeg troede han var syg," sagde Thorsten, „men saa siig til ham, at hvis han har noget Vigtigt at afgjøre med mig, saa maa han komme til mig paa Borg; jeg har nu ikke Stunder at bie, men maa ride hjem." Saa gjorde han. Siden spurgtes det rigtignok, at Steinar med elleve andre havde ligget paa hint Sted, for at lure paa ham. Men Thorsten lod som han ikke havde mærket til noget eller hørt noget derom.

Om Høsten tog Thorsten til et Gilde hos en af sine Frænder paa Alftenæs, med tre Huskarle og sin Søn Grim, der da var ti Aar gammel; og da de vare komne over Langaa ad Vejen til Ørridaaa, saae de Steinar og Ønund med deres Huskarle, som arbejdede paa Marken. Disse satte strax efter Thorsten, og naaede ham ved en lille Hol[1] ved Langeholt, hvor det snart kom til Kamp. Paa Steinars Side vare fer vorne Mænd foruden hans Søn, der ogsaa var ti Aar gammel. Thorsten og hans Søn vare stegne af Hestene, og havde søgt op paa Holen; sin Søn Grim havde han befalet, at han skulde løbe ind i Skoven. Dette Møde saae Folk fra de andre Gaarde, som ogsaa vare ved deres Arbejde

[1]) Høj; Ordet forekommer ogsaa i danske Navne, som Holebæk, nu Holbæk.

paa Marken, og da de løb hen for at skille dem ad, fandt de to af Thorstens og een af Steinars Huskarle døde og nogle saarede. Efter Striden ledte Thorsten efter sin Søn Grim, og fandt ham meget saaret, men Steinars Søn laa død ved Siden af ham. Da Thorsten sprang paa sin Hest, raabte Steinar efter ham: „Render du nu, Thorsten hin Hvide?“ hvortil Thorsten svarede: „Længer skal du rende, før Uge er omme.“ Thorsten red nu med sine Folk ud over Myren, og de havde hans Søn Grim med sig, men da de kom ud i Holtet[1], som er der, døde Drengen, og de begrove ham i Holtet, der siden blev kaldet Grimsholt; Stedet, hvor de havde stredet, hedder ogsaa endnu Kampholen. Thorsten red til Alftenæs efter sin Bestemmelse, og blev der til Gjæstebud i tre Dage. Da bøde flere sig til at følge ham hjem, men han afslog det, og red tilbage selvanden. Og den samme Dag, da Steinar kunde tænke, at Thorsten vilde tage hjem, red han ogsaa ud langs med Søen, og da han kom til den Mæl[2], som er der nedenfor Lambestad, saa lagde han sig der i Baghold. Da Thorsten kom, stod han paa Mælen med sit dragne Sværd Skrymer, og stirrede hen ad Vejen efter Thorsten. Men Manden paa Lambestad lagde Mærke til hans Færd, løb ned, greb ham fat under Armene, og tumlede saalænge om med ham, at Thorsten imidlertid kom forbi. Manden løb derpaa hjem, forfulgt af Steinar, slog Døren i efter sig, og undgik Steinar, der hug efter ham, saa at Sværdet blev siddende i Vindskeden. Dagen efter sendte Thorsten en Huskarl ud til Leirulæk, og lod Steinar sige, at vilde han vel fare, skulde han flytte paa den anden Side af Borgehraun. Da forlod Steinar endelig Egnen, og drog ud til Snefjeldsnæs. Thorgeir Blund var ogsaa

[1]) Skoven. [2]) Sandstrækning.

en saa slet Nabo, at den fredelige Thorsten, der i lang Tid bar over med ham, endelig fik ham til at flytte til Flokedal.

77. Egil Skallegrimsens Død.

Egil blev meget affældig i sin Alderdom; Syn og Hørelse slog ham fejl, og han var heller ikke sikker paa sine Fødder. En Dag gik han ude i Gaarden paa Mosfjeld, snublede og faldt. Nogle Kvinder, der saae det, gave sig til at lee, og sagde: „Nu er det ude med dig, Egil, siden du ikke kan gaa ene.“ „Mindre spottede Kvinder os,“ sagde Grim Bonde, „da vi vare unge;“ men Egil kvad:

Øjet glipper, glepsk[1] er Foden,
Gubben faldefærdig snubler;
blød er Marven nu i Benets
Bor[2], og Øret knap kan høre.

Egil tabte endelig aldeles sit Syn. En Dag om Vinteren, da Vejret var koldt, gik han hen til Ilden for at varme sig. Kokkepigen ytrede da, at det var underligt, slig en Mand, som Egil havde været, skulde ligge saadan for Fødderne af dem, at de ikke kunde komme til at forrette deres Gjerning. „Godt Ord igjen,“ sagde Egil, „lad du kun mig varme mig, og lad os see at forliges om Pladsen.“ „Staa op,“ sagde hun, „og gak hen til din egen Plads, og lad os forrette vort Arbejde!“ Egil rejste sig, gik hen til sin Plads, og kvad:

Blind jeg hen til Brande vakler,
beder Ildens Syn[3] om Skaansel;
Harmen[4] paa mit Hoveds hvide
Volde hende ikke rører.

---

1) bedragersk; om Erik Glipping bruges dette Tillægsord.

2) Benets Bor, Benpiben.

3) Syn er en Gudindes Navn; Ildens Syn eller Gudinde en Omskrivelse paa Pigen. 4) Sorgen, Bekymringen.

For mit Ord for gjæve Konger
Gammen var, og Adelstenen
hædred mig i Gildeshallen
for de høje Jarlers Aasyn.

En anden Gang gik Egil ogsaa hen at varme sig; da spurgte en Mand ham, om han frøs om Fødderne, og varede ham ad, at han ikke skulde strække dem for nær hen mod Ilden. „Ja," sagde Egil, „men det er en vanskelig Sag for mig, at styre mine Ben ret, da jeg ikke kan see; ynkeligt er det, at miste sit Syn!" Og da kvad han:

Mig lang er Tiden,
jeg ligger affældig,
fjern fra Kongers
fagre Borge.
Jeg haver to Enker[1],
som altid fryse;
de arme Kvinder!
til Ild de trænge.

Imedens Hagen den Mægtige endnu regjerede i Norge, fyldte Egil Skallegrimsen sin halvfemte Snes, og da var han endnu en rask og rørig Mand, paa det nær at han var blind. Om Sommeren da man lavede sig til at ride til Tings, bad han Grim om, at han maatte ride med ham. Dette syntes Grim ikke om, og da han kom til at tale med Thordis, fortalte han hende hvad Egil havde bedet om, og bad hende at udfritte hvad han havde under den Bøn. Thor-

[1]) En Enke kaldes med samme Ord (hæll), som en Hæl; og Hælen kan igjen staa for Foden. Saaledes kommer Egil til at bruge Ordet Enker, naar han mener sine Fødder. Hvo der ikke har faaet nogen tydelig Forestilling om det Søgte i den gammelnordiske Poesi, kan her see en Prøve derpaa.

dis gik da hen at lede Egil op; at tale med hende var Gudbens største Glæde. Og da hun traf ham, sagde hun: „Er det sandt, Frænde, at du vil ride til Tings, sig mig engang hvad du vil gjøre der?“ „Det skal jeg sige dig,“ svarede Egil, „hvad jeg har tænkt paa. Jeg har i Sinde at tage de to Kister med mig, som jeg fik af Kong Adelsten, og som ere fulde af engelske Sølvpenge, at tage dem med mig til Tinget, og saa vil jeg lade Kisterne bære til Lovbjerget, naar der er allerflest Folk samlede. Derpaa vil jeg strø Sølvet rundt omkring. Og da skulde det gaa underligt til, om de alle gave sig til at skifte det ligelig imellem sig; snarere vil der blive en Støden og en Hurlumhej, ja kanskee hele Tingmængden omsider kan komme i Haarene paa hinanden.“ Thordis sagde: „Det er et kosteligt Indfald, der ikke vil glemmes saalænge Landet er bebygget.“ Derpaa gik hun hen til Grim, og fortalte ham Egils Paafund. „Nej,“ sagde Grim, „aldrig skal han komme til at iværksætte saa fortvivlet et Indfald.“ Og da Egil igjen gav sig i Tale med Grim om Tingrejsen, modsatte denne sig, og fik ham snakket derfra, saa at Egil blev hjemme, men han var dog misfornøjet derover og temmelig vranten. Medens Tinget stod paa, skulde man paa Mosfjeld drive Kvæget til Fjelds, og Thordis, som var beskjæftiget dermed, var oppe paa Sæteren. En Aften da man vilde gaa til Sengs paa Mosfjeld, kaldte Egil paa to af Grims Trælle, og befalede dem at hente sig en Hest, han vilde tage til Bad. Og da han var færdig, gik han ud, og havde sine to Sølvkister med sig. Han steg til Hest, og foer med Trællene ned over Toften og hen under den Bakke, som er der; der saae man sidst til dem. Næste Morgen, da Folkene stode op, saae de Egil stavre omkring i Holtet østenfor Gaarden, og han ledte Hesten efter sig;

hvorpaa de gik hen til ham, og bragte ham hjem. Men hverken Trællene eller Kisterne saae man noget til mere, og har haft mange Meninger om, hvor Egil havde skjult sine Penge. Østenfor Gaarden Mosfjeld er der en Fjeldkløft, hvor der ved Bradtø samlede sig en stor Vandsamling, men efter at Vandet er løbet bort, har man der i Kløften fundet engelske Penge; saa nogle mene, at Egil har skjult sit Gods der; men andre tro, at han har kastet det i de store og overordentlig dybe Kjær, som findes nedenfor Toften. Søndenfor Aaen ere varme Bade, og kort derfra store Jordhuler; og der mene igjen andre, at han har skjult det, thi der har man ofte seet Højild[1] Egil sagde, at han havde dræbt Trællene, samt at han havde skjult Kisterne; men hvor han havde gjort af dem, det aabenbarede han ikke noget Menneske[2]. Om Høsten efter faldt han i den Sygdom, som blev hans Bane. Da han var død, lod Grim Liget iføre gode Klæder, og derpaa føre ned til Tjaldenæs. Der blev gjort en Høj, i hvilken Egil blev lagt med sine Vaaben og Klæder.

78. Slutning.

Grim paa Mosfjeld blev døbt, da Kristendommen blev lovtaget paa Island, og lod opføre en Kirke ved sin Gaard; og Thordis skal da have ladet Egils Lig føre til Kirken. En Bekræftelse derpaa er det, at da der siden blev bygget en anden Kirke paa Mosfjeld, og den, som Grim havde ladet opføre ved Risbro, blev nedbrudt, og man gravede Kirke-

[1]) Ild, som troedes at brænde paa gamle Høje, hvor Skatte vare skjulte.

[2]) Helten troede at faa det Gods, han havde vundet paa sine Toge, med sig til Valhal. Det blev derfor heller ikke betragtet som noget, der burde arves, men enten nedlagt med ham i Højen, eller, som her, skjult af ham selv, at han kunde være det vis. Der, hvor saadant Gods var nedgravet, troede man at see Ild brænde.

gaarden, saa fandt man under det Sted, hvor Alteret havde staaet, Menneskeben, der vare langt større, end andre Menneskers, og af gamle Mænds Sagn sluttede man, at det var Egils. Præsten Skapte Thorarensen tog da Egils Hjerneskal, og satte den paa Kirkegaarden; den var usædvanlig stor, men især forunderlig tung, og ganske bølget og stribet som stribede Muslingskaller. Skapte, der vilde overtyde sig om dens Tykkelse, tog da en temmelig stor Haandøre, svang den med sin ene Haand, og slog paa Hjerneskallen for at knuse den, men der hvor Slaget traf, hvidnede Hjerneskallen vel, men fik hverken Dal eller Sprække; hvoraf man da kan slutte, at den kunde staa sig mod Smaamænds Hug, imedens der var Hud og Kjød paa den. Egils Ben bleve nedlagte yderst i Kirkegaarden paa Mosfjeld.

Thorsten Egilsen lod sig ogsaa døbe, og byggede en Kirke paa Borg. Han var en gudhengiven og vel sædet Mand, blev gammel, døde af Sot, og blev begravet paa Borg ved den Kirke, han selv havde ladet bygge. Med Jofrid havde han ti Børn: Sønnerne Grim, Skule, Thorgeir, Kollsvend, Hjørleif, Halle, Egil og Thord, af hvilke Grim, som før er fortalt, døde tidlig; Døtrene Helga den Fagre og Thora. Fra ham nedstammer en stor Slægt, adskillige Stormænd og mange Skjalde, hvilken hele Slægt kaldes Myremændenes Slægt, og som alle ere komne fra Skallegrim. Det holdt sig længe i denne Æt, at Mændene vare stærke og stridbare; nogle udmærkede sig ogsaa ved Kløgt. Men for Resten var deres Dannelse forskjellig; thi nogle af Myremændene vare meget hæslige, og i Ætten have dog ogsaa været de smukkeste Mennesker, der have været fødte paa Island, f. Ex. Thorsten Egilsen, hans Søstersøn Kjartan Olafsen, og Hall Gudmundsen, samt Thorstens Datter Helga den Fagre, som

Gunlaug Ormstunge og Skjald=Rafn strede om. Thorstens Søn Thorgeir var den stærkeste af de Brødre, men Skule den største. Denne boede paa Borg efter sin Faders Død, var længe i Viking, hvor han deltog i syv Slag, og var Erik Jarls Stavnbo paa Skibet Jernbarden i Slaget ved Svolder, hvor Kong Olaf Tryggvesen faldt.

Anmærkninger.

Da der i denne Samling af Sagaer ofte berøres Ting og Omstændigheder, som have Hensyn til Oldtidens politiske Indretninger, Rettergang, Sæder og Skikke, vil det vel for en stor Del af Læserne, der ikke have Lyst eller Lejlighed til at benytte de lærde Skrifter, i hvilke Oplysninger herom maa søges, ikke være uvelkomment, efterhaanden ved Slutningen af hvert Bind at finde en noget udførligere Fremstilling heraf, end den, det var muligt at give i Anmærkninger under Texten. Disse Betragtninger ville blive korte, men dog saa fuldstændige, at hvad der væsentlig kan tjene til at oplyse Materien, deri meddeles. Vi meddele denne Gang nogle Ord om Berserker og Vikinger; om de Gamles Boliger; om Nid; samt om Tidsregningen i den her meddelte Saga.

1. Om Berserker og Berserksgang.

Ordet Berserk, der er sammensat af ber eller bar og Serk eller Panserserk, Brynje, udtrykker en Kriger, der ikke bedækkede sig med det sædvanlige Harnisk, men frembød det blotte Bryst imod Fjendens Hug. Det betegner da i Almindelighed den modigste og tapreste Kriger; og saaledes finde vi det brugt, naar der tales om, at denne eller hin Konge, f. Ex. den danske Konge Rolf Krake, havde en udvalgt Skare af Berserker i sin Tjeneste; eller naar det om en anden hedder, f. Ex. om den norske Konge Harald Haarfager ved det store Søslag i Hafursfjord, at der blev stredet tappert fra Forstavnene, thi disse vare besatte med lutter Berserker. Denne almindelige Betydning udelukker imidlertid ikke Muligheden af, at jo enhver af disse Berserker, naar

Omstændighederne førte det med sig, kunde gaa over i den Tilstand, der betegnes med Ordet Berserksgang, en saadan Gang nemlig, hvori En teede sig som en Berserk og hverken skyede Vaaben, eller, som man siger, Ild eller Vand. Thi hvo der af Naturen var modig eller tapper, hans Mod eller Tapperhed kunde vel, naar han fandt en betydelig Modstand for sig, gaa over til et vildt Raseri. Oldtiden, for hvilken Krig og alle krigerske Øvelser vare det vigtigste i Verden, dæmpede ikke slige Udbrud, men opmuntrede endog dertil. Og hvis nogen ikke af Naturen var tapper, da troede man, at han ved Kunst kunde blive dertil; uden det vilde jo hans Liv være Skjændsel, og hans Død æreløs.

Man finder derfor hist og her i de gamle Fortællinger Helte omtalte, som næsten hver Gang naar de gik i Strid, eller naar de over et eller andet bleve meget vrede, eller naar de havde noget vanskeligt Arbejde for, gik Berserksgang, eller geraadede i et saadant Raseri, at de ikke kjendte Forskjel paa Ven og Fjende, men nedhug alt hvad de fandt for sig. De gik da, hedder det, ligesom ud af deres sædvanlige menneskelige Natur; de bleve galne som Hunde, og vare stærke som Bjørne eller Tyre; de tudede eller hylede som vilde Dyr, og bede store Stykker ud af deres Skjolde; stundum gik de ned til deres Skibe, og ryddede dem eller dræbte alle, som de traf paa, fra den ene Stavn til den anden; eller reve, naar de vare paa Land, store Træer op med Rode, splittede store Stene, banede Veje igjennem vejløse Klipper o. desl.; de kunde da ogsaa, hedder det om nogle, uden Skade sluge gloende Kul, uden at forbrændes med blotte Fødder gaa igjennem Ild, og uden at saares kaste sig selv paa Sværdodden eller anfaldes af andre. Om end nogle af disse Træk ere overdrevne, saa vise de dog i det Hele, at man tænkte sig denne Berserksgang som en Slags ubevidst Tilstand, som en Art Raseri, som en Art Begejstring, om man saa tør kalde det, der ligesom hin aandige Begejstring frembringer aandige Virkninger, der uden den aldrig kunne blive til, ogsaa i den legemlige Verden frembragte Daad, som det var umuligt at udføre med koldt

Blod og roligt Overlæg. Selv den Mand, der ellers i hele sit Liv var godmodig og god at komme til Rette med, kunde komme i denne Tilstand, og var da ustyrlig. Var Kampen endt, Vreden styret eller Arbejdet fuldbragt, saa ophørte denne Tilstand eller Berserksgangen forlod dem. Det samme skete, hvis Modstanderen ved Trylleri eller paa anden Maade vidste at bedøve dem; da bleve deres Arme saa svage, at de ikke mere kunde løfte Kjøllen eller hvilket andet Vaaben de førte. De forhen saa stridbare Berserker vare da afmægtige, som om de havde gjennemgaaet en haard Sygdom; de maatte lægge sig hen for at hvile, og lade de overspændte Kræfter efterhaanden vende tilbage til deres vanlige Spænding; omtrent som naar der om hin første blandt alle Skuespillere, Engellænderen Garrik, fortælles, at naar han havde udført en af sine anstrængende Helteroller, saa lagde han sig plat ned paa Gulvet, for igjen at komme til sig selv; hans Bryst gik, alle hans Muskler arbejdede endnu, og der maatte gaa en Tid, førend Sjæl og Legeme vendte tilbage til deres sædvanlige Forhold.

Berserksgangen tillægges Gode og Onde; naar Skallegrim, i Følge den nys meddelte Saga, gik ned paa Havets Bund og hentede en Sten op, som flere Mænd næppe kunde løfte, saa maa han just have været i en saadan Tilstand, som den her beskrevne; naar han en anden Gang i den største Vrede kastede en Sten efter Trælkvinden, der vovede at give ham Erindringer, og dræbte hende paa Stedet, saa roses vel ikke denne Handling; men vi finde den dog heller ikke omtalt med den Misbilligelse som f. Ex. Berserken Ljot i samme Fortælling, der benyttede sin Berserksgang til at udæske andre, der intet havde gjort ham, blot for at berove dem deres Gods, og hvis Død derfor heller ingen beklagede. Disse Exempler vise, at Tilstanden selv betragtedes som nødvendig, hverken i sig selv ond eller god, men at den efter hver Mands Beskaffenhed og Karakter kunde blive begge Dele; og just hertil havde man Forbilleder i selve Gudelæren. Naar det nemlig om Jætterne hed, at de i deres Jotunmod eller Jætteraseri slyngede store Klipper, saa var dette

Forbillede paa den Ondes Berserksgang; naar derimod Tordenguden Thor, for at kue Jætterne eller for at ødelægge andet Ondt, iførte sig sin Asmegen eller Asastyrke, saa var det Forbillede paa den gode. Denne var en retfærdig Vrede, en billig Harme, der havde et ædelt Formaal; hin derimod en ond, indædt Forbitrelse, et stedsevarende slet Gemyt; den ene var god, som hos Guderne, den anden ond, som hos Jætterne. Om Overgangen i denne Tilstand bruges ogsaa to Udtryk, der hermed staa i Forbindelse: at trylles og at hames, af hvilke det første nødvendig forudsætter noget Ondt, det andet ikke. At trylles sigter nemlig ligefrem hen til Jætter og Trolde; det vil sige: at fortrylles, at forgjøres af Trold, eller, som det ogsaa hedder, at blive troldøget, at faa sine Kræfter forøgede ved Troldddoms Magt; Berserksgangen kaldes ogsaa selv derefter, dog mest i de senere kristelige Tider, Troldskab. At hames vil derimod blot sige: at gaa ud af sin egen Ham, sin egen Skikkelse og paatage sig en anden; og dette gjorde allerede Guderne. Om selve Odin fortælles, at han paatog sig en anden Ham, iførte sig allehaande Skikkelser, og, imedens hans Legeme laa som dødt, foer Sjælen vide om i fremmede Lande; og om Berserkerne, som i Vrede kom ud af sig selv, bruges just lignende Udtryk, at de vare ikke eenhame, d. e. havde ikke blot een Ham, een Natur, ikke blot menneskelig, men at de ogsaa kunde iføre sig en anden. Ved denne maa man da vel nærmest tænke paa en dyrisk, paa Ulvens, Bjørnens eller et andet saadant vildt Dyrs med mere end menneskelige Kræfter; thi, som bekjendt, troede man, at Mennesker kunde omskifte ikke blot deres Sind, men ogsaa deres ydre, synlige Skikkelse og paatage sig et vildt Dyrs (eller, som det hedder, blive en Varulv, d. e. Menneskeulv, baade Ulv og Menneske); og om dem, der gik Berserksgang, hed det just, at de bleve hamramme eller hamstærke, hvilket skete derved, at man gav dem et Ulvehjerte eller Kjødet af andre vilde Dyr at spise og deres Blod at drikke; som om der ved Nydelsen deraf gik en Del af det vilde Dyrs Natur over i deres egen.

Undertiden finder man dog ogsaa, at Berserksgangen betrag-

tedes som en Sygdom. Dette er f. Ex. Tilfældet, naar der fortælles om Kveldulf, at han hver Aften blev saa vranten og barsk, at faa kunde komme ham nær. I en anden Saga omtales en lignende Tilstand, en Art krampagtig Sygdom, der engang hver fjortende Dag overfaldt en Mand, saa at hele hans Legeme skjalv; han skar med Tænder, sprang op og ned; og naar denne Kulde i nogen Tid havde rystet ham, blev han saa rasende, at han gik igjennem Ild og Vand, slog alt i Stykker hvad han fandt for sig, og ænsede ikke selv hvad han gjorde. I endnu en anden Saga fortælles, hvorledes en Mand, der af Naturen var af et mildt Gemyt, beklagede sig over, at Berserksgangen kom over ham imod hans Villie, og han søgte hos andre at finde Raad derfor, som mod en anden Sygdom. Men disse Forestillinger henhøre uden Tvivl til den kristelige Tid. For de Kristne kunde den hedenske Berserksgang ikke være andet, end en Virkning af onde Aander og andet Djævelskab, eller naar den betragtedes mildest, andet end en legemlig Sygdom.

Fra disse Forestillinger gik man ogsaa ud ved Bestemmelserne i de kristne Love, ved hvilke Berserksgang efterhaanden aldeles blev hævet. Man betragtede den enten som noget, den Sandskyldige ikke selv kunde gjøre for, og bekjæmpede den med kristelige Midler; Daaben var det kraftigste af alle; eller man straffede den som andet Afguderi med Fredløshed og Landflygtighed.

2. Om Vikinger.

Man finder stundum Ordene Berserk og Viking sammenstillede; men deres Betydning er dog væsentlig forskjellig. Det hedder saaledes undertiden om Udaadsmænd: de vare Berserker, de vare Vikinger, Udløbsmænd, Ransmænd, Ildgjerningsmænd o. lign.; men slige Udtryk bleve gjerne sammenstillede efter at Kristendommen var kommen til Norden, da man ansaae dem for ensbetydende. Oprindelig tænkte man sig under Hedenskabet ligesaa lidet ved Ordet Viking, som ved Ordet Berserk, en ond Mand eller en Forbryder.

Hvor uenig man end er om Oprindelsen til Ordet Viking, saa stemme dog nok de Fleste overens deri, at det maa udledes

af Vik eller, som vi nu udtale det, en Vig. Der forstaas da ved Viking den, som lagde sig omkring i Fjorde og Viger, for at oppasse de Forbisejlende, med hvilke han gav sig i Kamp; nærmest betegner det altsaa en Søkriger, som levede af det Bytte, han kunde gjøre paa Søen. Naar vi i vore Tider temmelig let derfra springe over til Forestillingen om en Fribytter, en Sø-røver, og naturligvis derved tænke os en af de mest ryggesløse Forbrydere, hvorimod vi i Oldtiden mangen Gang finder Vikingen fremstillet som et Mønster for andre Helte, saa er dette en naturlig Følge af Forskjellen imellem Oldtidens Sæder og vore. For os maa alt Sørøveri være en Skjændsel, for vore hedenske Forfædre var det det ogsaa undertiden, men ikke altid.

Ogsaa i gamle Dage levede mangen brav Mand hjemme paa sin Borg, lod sine Tyende og Trælle dyrke Jorden, drive Fiskeri, o. s. v., medens han selv smedede sine Vaaben, havde Opsyn med Bestyrelsen af sit Gods, med sine Hjorde og Faareflokke, besøgte Tingene for at deltage i Raadslagninger om Herredets eller hele Landets almindelige Bedste, og Gilderne hos sine Venner og Frænder, for at forfriske Sindet og høre Nyheder fra andre Steder; denne Tænkemaade gik ogsaa i Arv fra Fader til Søn. Men ikke alle Sønner kunde finde deres Udkomme paa denne Maade; heller ikke havde alle Sind til at føre dette mere ensformige og stille Liv. Hvad skulde den yngre Kongesøn gjøre, eller andre unge Helte af højbyrdige Fædre, der ikke kunde give dem stort andet med sig, end et berømt Navn? Skulde de leve hjemme, foragtede og tilsidesatte ved Siden af deres ældre Brødre, naar der stod dem en Vej aaben til at erhværve maaskee endnu større Rigdom, endnu større Hæder? De forenede sig med andre unge Helte, sejlede med dem fra Sted til Sted, hvor der var Bytte at vinde, antoge Søkongenavn, og bleve saaledes Herskere over en lille svømmende Stat, hvor de næsten vare Eneherskere, i det mindste saalænge som de vare de modigste, de tapreste, de vaabendygtigste blandt alle deres Helte. Kongerne kunde med store Flaader, med en udvalgt Samling af Berserker og andre Krigere gjøre Hærtoge til andre Lande, for at hævne

en Fornærmelse eller for at gjøre Erobringer; Søkongen havde vel færre Skibe, færre Kjæmper, men han var ligesaa fri, ja endnu friere; hist paa Landet vilde Landets Mænd raade med, men Vikingen paa sit Skib var Herre, hans Villie var Lov, fordi hans Arm var den stærkeste; han spurgte heller ikke om, hvem han anfaldt; enhver, der var ham fremmed, var hans Fjende, naar han ikke vilde erkjende hans Overmagt; naar hans Modstander havde Ry for Tapperhed, saa var dette Grund nok, ja den allerherligste, til at prøve Kræfter med ham; thi overvandt han denne, hvis Ry var saa udbredt, saa var han selv jo endnu taprere, og hans Ry vilde da vorde endnu større. Erobringer kunde han ikke gjøre, brød sig heller ikke derom; men overalt hvor han kom, fik han hvad han behøvede; trængte han og hans Folk til Føde, saa lagde de til ved et Næs, og øvede Strandhug, som det kaldtes; de hug eller slagtede nemlig det Kvæg, de fandt paa Strandbredden, og førte Kjødet til deres Skib. Vidste de et Sted, hvor der var megen Rigdom samlet, saa gik de op, overfaldt det, hærgede med Ild og Sværd, og førte Rigdommen med sig. Stødte de paa Havet paa en anden Viking, der havde et godt Skib, meget Guld, mange Kostbarheder og Trælle ombord, saa lagde Skibene til hinanden, Befalingsmændene spurgte hinanden om deres Herkomst og Slægt, bleve fredelig enige om at ville kjæmpe paa Liv og Død, og begyndte derpaa Kampen; vare de lige stærke, kunde den ene ikke overvinde den anden, saa bleve de ligesaa fredelig enige om, at lade Kampen ophøre en Stund. De fornyede den atter; men kunde de, maaskee endog efter flere Dages fortsat Kamp, ikke faa Bugt med hinanden, saa bleve de Venner, indgik Fostbroderlag, svore hinanden Troskab i Liv og Død, og sejlede nu forenede videre, for at opsøge andre Fjender. Men blev den ene Viking fældet, thi overgive sig gjorde ingen, saa tilhørte alt hvad han ejede, Skib og Gods, Sejerherren. Dette var Krigens Lov, at alt tilhører den Tapre.

Visnok var dette Liv i de ældste Tider særdeles vildt og usædeligt. De ældste Vikinger spiste Kjødet raat, kjendte ingen Agtelse eller Skaansel for den Værgeløse, for Kjøbmanden og

for Kvinden; hele deres Liv tilbragte de paa Skibene, sade, som det hedder, aldrig i Arnekrogen, og sov aldrig under sodet Bjælke. Men efterhaanden antog ogsaa denne Levemaade en mildere Karakter: Flere Vikinger forbandt sig med hinanden ved Love; de lovede aldrig at spise raat Kjød, aldrig at overfalde eller mishandle værgeløs Kvinde, aldrig at anfalde eller plyndre fredelig Kjøbmand, men kun at gaa paa Jagt efter andre Vikinger, der ikke havde andet Formaal end at plyndre, lige meget hvem, og at hærge, lige meget hvor; heller ikke at fare frem med Hærskjold paa egne Landsmænds Kyster, men kun at hjemsøge fremmede Lande. De tilbragte ikke heller hele Livet paa Søen; kun om Sommeren dreve de Viking, om Høsten vendte de hjem til deres Slægt med Hæder og Bytte, og deltoge i alle det fredeligere Livs Glæder og Forlystelser; og vare de langt fra Hjemmet eller havde de intet, saa søgte de enten hos en mægtig Jarl eller en anseelig Bonde om Vinteren at erholde Fredland, som det kaldtes, eller roligt Opholdssted.

Denne mildere Karakter maatte Vikingslivet antage, saasnart mildere Sæder udviklede sig i de efterhaanden ordnede Stater; men ophøre kunde det ikke, saalænge Hedenskabets Aand havde Indflydelse, saalænge man ikke vidste noget Højere at leve for, end Gods og verdslig Ære. Havet skyllede op til Landets Kyster; der vuggede Drengene sig i Baade fra deres første Ungdom af; naar de voxte til, hørte de fortælle om lange Sejladser paa dette Hav, om store Lande paa hin Side af dette Hav, om Rejser til disse Lande, om fremmede Konger og Pragten ved deres Hof, om Fægtning og Slag til Søs, om stormede Borge, om fagre Møer; snart vaagnede derfor ogsaa Lysten hos dem til selv at erfare og friste alt dette. I deres Hjem vare ringe Levnetsmidler, hverken Guld eller Sølv; det maatte de søge hos andre. Vejen dertil var Skjaldskab eller Vaabendaad, sædvanlig begge. At være en god Skjald, var en stor Ære, og ingen dygtig Kriger forsømte Lejligheden til at erhværve sig denne Færdighed; havde Guderne givet ham denne Gave, saa kunde han ved fremmede Hoffer hos gavmilde Fyrster (thi Gavmildhed var en kon-

gelig Dyd) som Løn for sit Skjaldskab erholde mangt et herligt Guldsmykke, prægtige Vaaben, kostbare Klæder, og Yndest hos Høvdinger og Almue. Saavel Egil som saa mange andre, om hvilke de følgende Sagaer ville tale, fremstilles ogsaa ikke blot som udmærkede Krigere, men ogsaa som ypperlige Skjalde. Men den højeste Hæder bestod dog i Udførelsen af tapper Daad, den meste Rigdom maatte erhværves ved Armens Kraft; og at søge Lejlighed til begge, var Trang for enhver Yngling, der i sit Bryst følte noget andet at bevæge sig, end ganske almindelige Hverdagsfølelser. Dette er just udtrykt her foran i den unge Egils Glæde over, at hans Moder Bera sagde om ham, at han engang vilde blive en dygtig Viking. For os maa det vel tykkes underligt, at hun grundede denne sin Dom derpaa, at han nys havde begaaet et Drab, og at han havde gjort dette for at hævne sig. Men i Hedningens Øjne var dette anderledes; hvad gjaldt vel da et Menneskeliv? Hvor Guderne modtoge blodige Offere, i den ældste Tid endog af Mennesker, hvor kunde det der være noget Usædvanligt, at see Blod flyde, og at udgyde det selv? En Religion, der opmuntrede til, at sende saa mange Helte, som muligt, til Valhal, for at de der daglig kunde øve sig endnu mere i Kamp, og endelig kraftig staa Guderne bi ved hin store Strid, da alle Elementer skulde opløse sig og hele Verden forgaa, hvorledes kunde en saadan Religion bidrage til at beherske sine Lidenskaber, at stille sin Vrede og at holde inde med sin Hævn?

Begge de Arter af Vikinger, som vi nys have betragtet, baade de, der uden fast Tilholdssted sværmede idelig om paa Søen, og de, der mildere sindede gjorde sig enÆre af at forfølge de første, opfyldte næsten alle Nordens Have. Til at forsvare Kysterne imod dem, ansattes af Kongerne Landværnsmænd, der med talrige Skibe og tapre Krigere sejlede hist og her omkring ved Landet, imellem Øerne, førte næsten selv et Vikingsliv, og toge, for at virke endnu kraftigere, andre prøvede Vikinger i deres Tjeneste. De Egne, der især besøgtes af disse vilde Søkrigere, vare i Norden selv: Vigen eller hele den sydlige Kyst af Norge;

saa hele Jyllands-Side eller den vestlige Kyst af Jylland, hvorfra da Farten gik endnu længer ned mod Syden; dernæst hele den danske Kyst langs med Halland og Skaane, igjennem Øresund; og derfra atter op ad Gøtlands og Sverrigs Skjær lige til Stokholm; hvorfra man da styrede over til de østlige Lande. Alle disse Kyster hjemsogtes vistnok ofte af Vikinger, hvorpaa vi i Fortællingen om Egil ogsaa have seet Exempler; men sjelden indskrænkede en tapper Helt sig til selve Norden, og uædlere maatte det dog altid ansees, at hærge paa dem, som vare Slægtninge i Sæder og Sprog, end at anfalde aldeles Fremmede. Næsten enhver dygtig Viking gjorde sig derfor til af, at have besøgt og befaret fjerne Have og Kyster. Retningen af disse Toge gik især til tre Sider: nordpaa ved den saakaldte Bjarmelandsfærd; østerpaa ved Østerviking; og vesterpaa ved Vesterviking. Ved Bjarmelandsfærden, der er omtalt her foran ved Erik Blodøxe, sejlede man norden om Norge og Finmarken til Bjarmeland eller Landene ved det hvide Hav; det man der erhværvede, var især kosteligt Pelsværk, Sobel, Maard o. desl.; men da der allerede tidlig dannede sig en Handelsvej fra Konstantinopel nordpaa til disse Egne, hvor der endog var en anseelig Handelstad, saa hentede man der, ved Handel eller ved Plyndring, tillige adskillige andre sydlige Varer, Røgelser, Perler, o. desl. som vare Sjeldenheder i Norden. Ved Østerviking styrede man fra Gøtlands og Sverrigs Kyster over til Estland, Kurland, Samland og andre Lande ved Østersøen, hvor der tildels ogsaa dreves betydelig Handel. Fristaten Jomsborg eller Julin imod Syden dannede nemlig her et Oplagsted for Varer, som kom landvejs næsten midt igjennem Evropa fra Syden, og derfra udbredtes mod Østen op til Neva og de ved denne Flod og ved Ruslands store Indsøer liggende Riger. Fra Engelland hentede man, som vi have seet i Fortællingen om Egil, Hvede, Honning og lignende Varer; og de norden derfor liggende Lande og Øer vare idelig udsatte for dem, der fore i Vesterviking. Her besøgte de Orkenøerne, Syderøerne, Man paa den ene Side, Skotlands og Northumberlands Kyster paa den anden, styrede

saa over til Valland eller det vestlige Frankerig, og derfra tyede endelig enkelte forvovne Helte ned til Galizien. Senere drog man endnu videre, ind igjennem det middellandske Hav til Konstantinopel og det forjættede Land.

Allerede heraf vil man see, at der i de Gamles Vikingskab, skjøndt det i og for sig var langtfra at have et saa ædelt Øjemed, laa et vigtigt Middel til at frembringe og vedligeholde Forbindelsen imellem Norden og Syden. Overladt til sig selv, vilde Norden for bestandig være nedsænkt i Barbari; fra Sydens mildere Klima skulde de velgjørende Luftstrømme udgaa, som adspredte dens idelige Taage; derfra skulde komme en blidere Religion, renere Sæder, ædlere Tænkemaade, Begyndelsen til Videnskab og Kunst. Men de allerførste Erfaringer derom maatte ved Vikingens Farter allerlettest komme til Norden; allerede i England fandt han Dyrkelsen af hvide Krist; paa de sydlige Have mødte han Hærskarer, der fægtede som han, men ikke som han for at vinde et blodigt Valhal, men under en mild Kvindes, under Guds Moders Forbønner. Gik han i Land her, saa saae han mangen Gang blomstrende Stæder, smilende Egne, fintdannede Møer og Fruer, dannede Mænd; og næsten uden at tænke derpaa, antog han af sig selv den courtoisie, som vi i den næste Saga ville finde anført som en Egenskab, Helten satte Priis paa hos sig selv og krævede af andre.

Endnu maa vi med et Par Ord omtale Vikingskabets Indflydelse paa Handelen; det kan betragtes som dens Værn. Var Handelsmanden ikke selv Kriger, saa maatte han bestandig fare under Krigerens Skjold. Saasnart ridderlig Aand havde udviklet sig hos Vikingen, saa at han fandt det under sin Værdighed at anfalde Værgeløse, saa maatte denne Aand ogsaa ytre sig deri, at han beskyttede Kjøbmanden, der søgte hans Hjælp. For Landværnsmanden var det en af de første Pligter, at beskjerme de Handlende. Og drog Vikingen til fremmede Lande, saa skete dette ingenlunde blot for at hærge, men ogsaa for at handle. Saaledes fortælles der foran, baade ved Toget til Bjarmeland og til Kurland, at man lagde til Land, gav sig i fredelig Underhandling

med de Indfødte, fastsatte en vis Tid, i hvilken man skulde holde Marked eller drive Handel med hinanden; og først efter at denne Tid var udløben, efter at man ikke ved Kjøb kunde forskaffe sig flere gode Varer, sejlede man et andet Sted hen, og begyndte at hærge, for ved Vaaben at erholde hvad man ej kunde faa ved Bytte eller Tuskhandel. Altsaa førte Vikingen ogsaa Handelsvarer med sig fra sit eget Land; og hvor vild, voldsom og truende han end syntes i al sin Færd, saa var han dog ogsaa, naar det kunde lade sig gjøre, en redelig og fredsommelig Kjøbmand.

3. Om Indretningen af de Gamles Boliger.

Herom er allerede foran S. 179 meddelt nogen Oplysning, men en noget udførligere Forklaring vil tjene til at oplyse denne Materie, hvorom der forudsættes Kundskab i denne, som i næsten alle de følgende Sagaer, endnu mere, og ligesom at stille selve Boligens indre Skikkelse for Læserens Øje.

Husene vare næsten overalt i Norden opførte af Træ, af Bjælker nemlig, der lagdes ovenpaa hinanden, og hvis Aabninger bleve tilstoppede med Mos. Udvendig bleve de overstrøgne med Tjære, indvendig beklædte med Tilier eller Bræder. Taget bestod ligeledes af Bræder, og var tækket med Næver eller Bark eller med Spaaner. At en lignende Bygningsmaade ogsaa fandt Sted udenfor Norden, sees af Fortællingen her foran om Egils Fangenskab i Kurland (S. 154—156).

Skorstene kjendte man ikke, heller ikke noget egentligt Loft; i det højeste havde man et Slags Halvloft, der kunde bruges til Gjemmested eller til Natteleje for Tyendet. Værelset var saaledes i Almindelighed aabent til Taget, og her var øverst oppe anbragt en Aabning, kaldet Ljoren eller Lyren, hvorigjennem Røgen kunde trække ud. Denne Aabning kunde tillukkes med en Ramme, hvori der var udspændt en gjennemsigtig Hinde. Langsmed Siderne af Huset vare paa Væggen ligeledes Glugger eller Vinduer (et Ord, der egentlig efter sin Oprindelse betyder Vindøjne, Vindaabninger), der enten vare forsynede med en lignende Ramme eller med et bevægeligt Brædt eller en Luge.

Lige under Lyren, midt paa Gulvet, var Arnen, hvor Ilden brændte enten paa det blotte Gulv (paa Fjælle- eller Brædegulv maa man naturligvis ikke tænke) eller paa en Forhøjning af Stene. Var det i en af de større Haller, saa strakte Ilden sig mod begge Ender efter Længden af Stuen, og kaldtes derfor Langilden. Paa Arnestedet brændte hele Træstykker eller store Grene, i hvis ene Ende man, som det foran hedder, tændte Ild, hvorpaa denne udbredtes og vedligeholdtes af sig selv.

Paa Gulvet stod ogsaa Mjødkarret, hvorfra Drikken, Øl, Mundgaat eller Mjød, blev skjænket i Horn, og derpaa bragt om til Gjæsterne.

Ved alle højtidelige Lejligheder var Gulvet strøet eller belagt med Halm.

Indvendig vare Væggene, især i de større Haller, tjeldede eller betrukne med Boned, de vare nemlig bedækkede af nedhængende Tapeter eller Tæpper enten af Dyrehuder eller Vadmel, stundum vel ogsaa af kostbare borderede eller udsyede Tøjer. Disse Tæpper vare løse, saa at de kunde hænges op og tages bort; og der synes at have været saa meget Rum imellem dem og Væggen, at der kunde staa et Menneske; i det mindste forekommer det undertiden, at nogen gik ind bag disse Tæpper, for at skjule sig. Som en meget stor Sjeldenhed finder man i en af de følgende Sagaer anført, at en Mand havde ladet sig bygge et Ildhus, hvor der paa Brædevæggene vare afbildede mærkelige historiske Sagn (mythiske Forestillinger), saa vel udarbejdede, at det var endnu smukkere at see, end naar Tæpperne vare ophængte.

Huset havde Form af en aflang Firkant; de længste Sider vendte mod Syd og Nord; Enderne mod Vest og Øst. Paa Siderne vare, som nys bemærket, Vinduerne anbragte, paa Enderne Dørene, den ene for Mændene (Karldøren), den anden for Kvinderne.

Kom man nu ind i en saadan Stue eller Hal, saa saae man lige for sig Mjødkarret og Ilden, til Siderne to Rader Bænke eller de saakaldte Langbænke efter Længden af Hallen, den ene til Højre, den anden til Venstre. Den, der vifte imod

Solen eller Syden, kaldtes den højere (fornemmere), den modsatte den lavere (ringere) eller den nordre Bænk. Paa hver af disse Bænke var atter et Højsæde, en Art større, mere ophøjet Lænestol med høj Ryg og Sidestykker; og foran stod ved hver Side af Højsædet en Støtte. Disse Støtter, der kaldtes Sætstokkene (Sædepillerne) eller Højsædesstøtterne, vare smukt udskaarne eller paa anden Maade prydede, og havde gjerne øverst Billedet af en eller anden Gud. De vare derfor at betragte som en Art Helligdom, som en Slags Husguder, hvorfor ogsaa Nordmændene, da de nedsatte sig paa Island, gjerne toge Bolig der, hvor disse Piller, hvilke de forhen havde kastet overbord, kom i Land; thi det var derved ligesom Guden selv, som de overlod Bestemmelsen af deres Fremtids Bolig. Bænkene vare belagte med Tæpper og Hynder. Var Hallen stor og den skulde rumme mange, saa anbragtes endnu foran Langbænkene en Række lavere Bænke eller høje Skamler, der vare løse, saa at de kunde tages bort, naar de ikke behøvedes; de kaldtes Forsæder.

I Højsædet paa den fornemmere Bænk, altsaa paa det fornemste Sted i Stuen, var Husbondens Plads, hvad enten han var Bonde, Jarl eller Konge. Ligeover for, i Højsædet paa den ringere Bænk, anviste han den fornemste Gjæst Sæde. De, der hørte til Huset, toge Plads paa begge Sider, op og ned eller ind fra og ud fra Husbonden. Ligesaa Gjæstens Ledsagere paa begge Sider af ham paa den ringere Bænk. Jo nærmere Døren, desto ringere vare Sæderne. Bag hver Mands Rum eller Plads hang paa Væggen hans Vaaben, Skjold, Hjelm og Brynje, især Skjoldet; Sværdet forlod ham sjelden. Exempel herpaa have vi seet i Egils Møde med Kong Adelsten (S. 180). De daglige Husfolk eller Kongens Kjæmper, hvis det var en Kongehal, havde hver sin bestemte Plads; og de, der saaledes daglig sade ved Siden af hinanden, indgik gjerne et nøjere Venskab; f. Ex. Thorolf og Baard (S. 83). Da Kongen eller Husbonden sad lige over for Gjæsten, saa kunde de hver fra sit Sæde føre Samtale med hinanden; og vilde Husbonden tømme en Mindeskaal med den anden eller give ham en Gave, saa rakte

han Drikkehornet eller Foræringen til ham tværs over Langilden (S. 180). Vare ingen Fremmede tilstede, saa indtoges ogsaa den ringere Bænk af Kongens Kjæmper, saaledes at han anviste det ringere Højsæde til sin fornemste Hirdmand eller mest ansete Skjald eller hvem han ellers i Særdeleshed vilde hædre (S. 82).

Skulde der holdes Arveøl efter en Konges, Jarls eller anden højbaaren Mands Død, saa satte hans Søn og Arving sig paa Forsædet eller det lavere Sæde foran Højsædet, indtil Bragebægeret, ved hvilket der skulde aflægges Løfter, blev bragt ham; da stod han op, tog Bægeret, aflagde Løfte om en eller anden Stordaad, tømte Bægeret og drak sin Faders Minde, og indtog derpaa Højsædet, hvor hans Fader havde siddet; ved denne Ceremoni tiltraadte han da hele Arven efter ham eller, som det kaldtes, ledtes til Arv.

Vilde man spise, saa fremsattes Borde, der efter Maaltidet kunde tages bort igjen. De stilledes saaledes, at de foran vare aabne, saa at Opvarterne kunde komme til der, og sætte Retterne frem.

I de ældste Tider, førend man indrettede sig flere Huse til forskjellig Brug, var en saadan Hal ikke alene Drikkestue, men tillige Sovestue, saa at den, for at bruge det gamle Udtryk, ogsaa tjente til Herberge. Til den Ende fandtes der endnu ved Væggen bagved Langbænkene flere lukkede Senge eller en Art Alkover, der kunde lukkes indenfra, hvilke tjente til Hvilesteder for Husbonden og hans Slægt eller overhovedet, som en Saga udtrykker sig, for de villeste (fornemste) Mænd. Udenfor dem var der da igjen en Række af lavere Bænke, hvor der kunde redes Senge for de Ringere. Denne Indretning fandtes ogsaa i Almindelighed i den rigere Bondes daglige Stue eller Ildhuset; saaledes hos Egil (S. 251).

Hvad Kvindernes Plads angaar, da vare de sædvanlig afsondrede fra Mændene, saavel naar de sade paa Langbænkene, som naar de indtoge en særegen Bænk. Sade de paa Langbænkene, saa indtog, som nys er sagt, Kongen Højsædet paa den højere Bænk; og ved Siden af ham sad da Dronningen ved

Kongens venstre Haand; derpaa ved Siden af hende igjen hendes Fruer og Møer. Ligeover for derimod sade Kvinderne ved Siden af Gjæsten paa hans højre Side; saa at altsaa Mænd sade ligeover for Mænd, Kvinder ligeover for Kvinder; paa den højere Bænk Kvinderne til Venstre, Mændene til Højre, paa den ringere Bænk Kvinderne til Højre, Mændene til Venstre. Kvinder og Mænd kunde da ogsaa hver ad sin Dør komme til deres Sæder, uden at blande sig med hinanden[1]. Denne Skik synes at have været den ældste paa Nordens Fastland; og saaledes har Indretningen uden Tvivl været i Arnfinn Jarls Hal (S. 159), hvor Egil, da det var blevet besluttet, at man skulde drikke Tvemenning eller Mand og Kvinde sammen, dristig gik hen og satte sig paa Jarlsdatterens Plads, da hun var staaet op og gik omkring paa Gulvet. Her forekommer nemlig ingen Hentydning til Kvindernes mere afsondrede Sæde, som vi strax skulle beskrive. Man finder nemlig ogsaa, og det hyppig i de følgende Sagaer om Island, at Mændene indtoge begge Langbænkene, hvorimod Kvinderne sade aldeles adskilte paa den saakaldte Tværbænk eller Tværpall eller Gavlbænk. Tværs over Stuen efter hele dens Brede i den ene Gavl var nemlig bygget en Forhøjning med en særegen Opgang i Midten, der med Trin førte ned til Rummet imellem Langbænkene, og med et temmelig højt Tralværk for. Her sad den fornemste Kvinde, Husfruen, eller f. Ex. ved Bryllupper Bruden, i Midten, de andre Kvinder til begge Sider af hende. Det ringeste Sæde var altsaa henne i Krogen. Kvinderne havde da hele Hallen for sig, og kunde høre

[1]) I hele denne Beskrivelse af Langbænkenes Stilling og Sædernes Anordning har jeg fulgt Steenbloch (om de gamle Skandinavers Vaaninghuse), hvis Fremstilling igjen er bestemt efter Udtrykkene i Sagaerne. Der lader sig imidlertid ogsaa en Del sige for, at den fornemste Langbænk med Husbondens Højsæde, naar man kom ind af Karldøren, stod til Højre, den lavere Bænk til Venstre. Nogen væsentlig Forandring gjør denne Anordning just ikke; men nogle af Sagaernes Udtryk vilde da være unøjagtige. Da kunde f. Ex. Dronningen ikke sidde paa Kongens venstre Haand, men paa hans højre, da hun ellers med sine Møer maatte sidde ned ad mod Karldøren, hvilket er lidet rimeligt.

og see alt hvad der foregik; Mændene derimod kunde ikke, uden at vække Opsigt, komme til dem; og Ungersvenden, der ikke kunde skifte Ord med sin Mø, maatte lade sig nøje med, ved stjaalne Øjekast at forsikre hende om sin Kjærlighed. Dette var Kvindernes Opholdssted ved Forsamlinger i Hallen eller til daglig i Ildhuset; men desforuden havde naturligvis enhver velhavende Bondes Kone og Døtre sin egen Skemme eller Værelse, hvortil det dog ikke var forment Mandfolkene, selv de yngre, at have Adgang, naar det skete i Tugt og Sømmelighed.

I Middelalderen, i Norge under Olaf Kyrre, foretoges nogen Forandring med Sædernes Indretning i Hallen. Det vigtigste Højsæde flyttedes nemlig fra Langbænken til Enden af Stuen, saa at Kongen her, som fra en Trone, kunde see ned over alle Mændene i sin Hal; hans højtbetroede Mænd samt Gjæsterne sade da nedenfor ham, de første nærmest ved ham paa lavere Stole med Ansigterne vendte imod ham. En lignende Forandring foregik i Danmark; thi en Levning heraf findes endnu hos vore Bønder, i det nemlig Husbonden indtager Højsædet for Bordenden, og lader sine Gjæster eller Husets Folk tage Plads paa den tilstødende længere Sidebænk.

4. Om Nid.

De ældste Love vare blotte Vedtægter, noget, der var Skik og Brug hos en vis Slægt, i en vis Egn. De beroede paa Sæder, der vare nedarvede fra Fædrene, og som saadanne ansaaes for hellige og uforkrænkelige. Senere overtog Kongen eller Regjeringen Husfaderens Rettighed at befale og forbyde; hine Vedtægter bleve da nøjere bestemte, men de tabte tillige noget af den Ærværdighed, som en Stamfaders nedarvede Bud maatte have; jo mere de gik ind i allehaande Enkeltheder, desto flere Kollisioner maatte der fremstaa; og hvilken Nøjagtighed man end søgte at give dem, saa bleve der dog altid Handlinger tilbage, der laa udenfor Loven; endelig gaves der før, som nu, mangfoldige Maader, hvorpaa man kunde unddrage sig Lovens Straf. Til alle Tider, hos alle Folk har der derfor været noget Højere og Helligere end Loven, noget, som dømmer der, hvor Loven tier,

ja undertiden endog fordømmer der, hvor Loven frikjender; den almindelige Mening nemlig om en Person eller hans Handling, der ikke grunder sig paa et Citat af Loven, paa en Retserklæring, som atter kan forkastes af en anden Domstol, men er en almengyldig Ytring af Folkets sunde Menneskeforstand, af dets uhildede Følelse af Ret, og som grunder sig paa det Bekjendtskab, som ikke nogle faa, men alle, der kjende Manden, have til hans Tænkemaade. I Oldtiden maatte denne almindelige Dom ytre sig endnu stærkere, jo svagere og ufuldkomnere Lovene vare; man finder derfor næsten altid i Sagaerne som Maalestokken ved en Mands Bedømmelse anført hans Ry, hans Rygte, det han gik og gjældte for blandt alle, der kjendte ham, om han for dem var en gild Mand eller ej.

Herfra kan man vel udlede den Vægt, som de Gamle lagde paa Nid, og den Vanære, som var forbunden med Nidingsnavnet. De skjændige Handlinger, som Loven ikke kunde straffe eller ikke straffede nok, belagdes med Nid eller almindeligt Had; at nide en, var at erklære ham skyldig i saadanne Handlinger; at nides paa en, var at begaa dem imod ham; og Niding kaldtes endelig Personen, der begik dem, Nidingsværk Handlingen selv, Nidingskab eller Nidingsord, en saadan Persons Tilstand. Til saadanne Handlinger hørte især at bryde Fred eller indgaaet Forlig, at anfalde en Fiende, naar han ikke var forberedt paa Kampen, at bryde Tro og Love; hvo der gjorde dette, kaldtes Fredniding; fremdeles al anden Troløshed, Snigmord, Affald fra Fædrenes Tro, Forræderi mod Land og Konge, og endelig aabenbar Fejghed. Niding var derfor ogsaa den, som uden antagelig Grund ikke mødte til en aftalt Kamp, eller den, som ved Tvekamp flygtede ud over den bestemte Kampgrændse. Hvo der var overbeviist om Nidingsværk, blev derved udelukt fra alle hæderlige Samkvem, fra Gilder og Vennelag, hans Vidnesbyrd gjældte ikke for Retten, han var næsten endnu værre end borgerlig død. En Levning deraf finder man i Middelalderens Gilder, da den, der i Sammenkomsterne havde begaaet en Handling, hvorfor han som Niding blev udelukt af Laget, derved

tillige var berøvet Optagelse i noget andet Gilde, men hans sædvanlige borgerlige Rettigheder og Foretagender lede dog derved intet Skaar.

Den Erklæring, at En var Niding, var ingen Retshandling, men snarere en Appellation til den almindelige Dom formedelst fornægtet Ret. Den skete med en vis Højtidelighed; den mærkeligste er den, at rejse Nidstang imod ham, hvilken udførlig er beskreven her foran S. 200. Man seer heraf, at Handlingen var religiøs; andenstebs hedder det ogsaa, at Offer var forbundet dermed, at Hesten, som dræbtes, nemlig var et Offer til Guderne, hvis Bistand den Fornærmede anraabte. Fremdeles at Handlingen skete med en vis Offentlighed, at den gjordes varig; derfor fremsagdes ikke blot Forbandelsen, men den blev tillige indskaaren med Runer, at enhver Forbigaaende kunde see den, og forkynde den videre i sin Kreds. Det væsentligste Symbol i Handlingen er det gabende Hoved, der sattes paa Stangen. Man tog nemlig Hovedet af den ofrede Hest, satte en Pind deri, som holdt Gabet opspærret, og vendte dette ind imod dens Bolig, som man vilde nide eller erklære for Niding. Her vendtes det ind imod Landet, da Modstanderen var en Konge. I en anden Saga fortælles, at der gjordes en Aabning paa Brystet af den slagtede Hoppe, og Nidstangen vendtes ind imod den Paagjældendes Gaard. Hensigten dermed oplyses af den ene Ulfljotslov, at ingen maatte sejle til Landet med et Skib, paa hvis Forstavn der fandtes et gabende Hoved eller et Hoved med aaben Mund; og havde et Skib et saadant, da skulde det forinden tages bort. Dette gabende Hoved forskrækkede nemlig Landvætterne eller Landets Skytsguder; naar derfor Egil vendte Hestehovedet ind mod Landet, saa fremsagde han just Forbandelsen, at Landets Vætter skulde fare forvildede om uden at finde Hus eller Hjem, før de havde forjaget Kong Erik. Naar man vendte det gabende Hoved mod en andens Bolig, saa ønskede man just det samme, at Husets Vætter eller Skytsaander ingenstebs skulde lade ham have Ro. Det er kjendeligt af alle Fortællinger herom, at man havde en fast Tro til, at en saadan Forbandelse, hvis den Ni-

dende havde Ret, vilde gaa i Opfyldelse; i andet Fald vilde Nidet falde tilbage paa ham selv.

En mere tvetydig Anvendelse af Nid var ved særegne Galdre eller Hexesange at ønske Ondt over andre. Mere tvetydig kalder jeg den, fordi det er uvist, om den oprindelig i Hedenskabets Tid kun var en anden Form af den nysanførte Handling eller om den altid betragtedes som en Virkning af Ondskab. Saaledes finder man den sædvanlig anført. Det skete ved paa en eller anden Ting at indskjære Runer, kvæde Galdre derover, og derpaa kaste den ind i sin Fjendes Bolig, eller i Havet der i Nærheden, saa at den kunde svømme hen til hans Grund. I Middelalderen var denne Art Hexeri almindelig; i det man nemlig enten plukkede en vis Urt, eller havde andre Symboler, over hvilke man fremsagde en Hexe- eller Forbandelsesformular, kastede dem ind i Vedkommendes Gaard, og berøvede ham derved Helsen og Sundhed, eller tilføjede ham andet Ondt.

Forskjellig fra de foregaaende Maader er endelig den at nide En ved at digte Nidvise om ham. Dette var i Almindelighed en Følge af Hævn, en Ytring af Kaadhed; stundum dog ogsaa kun en Maade, hvorved man søgte at overgaa hinanden i Vittighed og Kløgt, en anden Maade at trættes paa, naar man ikke vilde gribe til Sværdet. Saaledes finder man, at Tvende, der kom i Trætte sammen, digtede Nidviser om hinanden, og bleve saaledes ved, den ene om den anden, indtil der endelig fremkom en hel Fejde paa Vers, omtrent som vore litterære Fejder i Prosa. Slige Viser bleve sungne af Flere, gjentagne i Gilderne, i Badstuerne og ved lignende Lejligheder; og deraf opstod da igjen stundum lange Familiestridigheder. Hvor megen Moro ogsaa andre havde deraf, sees af en Fortælling om tvende Modstandere, der i fleres Paahør, førend de sluttede Forlig med hinanden, efter Opfordring gjentoge de Nidviser, de gjensidig havde digtet. Gjenstandene vare naturligvis hel forskjellige; vi have allerede seet, at man ved Kristendommens Indførelse gav sig til at nide eller at digte Nidviser om Guderne, hvilket straffedes med Landflygtighed. Ogsaa for andre Nidviser maatte gives

Bøder (sædvanlig tre Mark). Blev en Elsker forskudt, saa digtede han selv eller fik en anden til at digte Nidvise om Pigen, der forskjød ham. Allehaande Lyder, ogsaa Legemsfejl, bleve sædvanlig fremtrukne i saadanne Viser, og de manglede ingenlunde det Skarpe og Skjærende, hvorved de just kunde tirre og saare. Virkningen deraf var heller ikke ringe; de Høieste og Mægtigste maatte føle den. En af de mærkeligste er den Nidvise, som Thorleif Jarleskjald digtede om Hagen Jarl den Mægtige, hvilken han, forklædt som Tigger, sang for Jarlen, under Foregivende at han vilde synge en Lovsang over ham, og hvis forunderlige Virkning paa Jarlen og alle de Tilstedeværende skildres med de stærkeste Farver (herom kan efterlæses Oldnord. Sagaer, 3 D. S. 85—88); i Anledning af denne Sang hedder det i en anden Fortælling, at Nidsange have skadet selv de mægtigste Mænd, og at denne Sang om Hagen Jarl vilde mindes saalænge Norden er bebygget.

5. Om Tidsregningen i Egilssaga.

Hvo der agter at benytte denne og de følgende Fortællinger til historiske Undersøgelser, bør dertil betjene sig af Grundskrifterne selv. Hensigten af disse Bemærkninger er derfor heller ikke at gaa ind i dybe historisk-kritiske Undersøgelser; men kun at sætte Læseren i Stand til, hvis han skulde ønske det, at kunne levendegjøre sig Fortællingens kronologiske Sammenhæng, og maaskee derved tillige at kunne slutte til dens større eller mindre historiske Paalidelighed.

For Begyndelsen af Fortællingen dannes der et fast Punkt ved Slaget i Hafursfjord. I dette Slag faldt Baard, og Thorolf Kveldulfsen ægtede hans Enke. Næste Sommer stod Gjæstebudet hos Thorolf, hvilket Kong Harald Haarfager bivaanede. Vinteren derefter drog Thorolf anden Gang til Finmarken, og følgende Sommer til Kongen. Næste Vinter toge Hilderides Sønner til Finmarken, og Sommeren derpaa blev Thorolfs Skib, som Thorgils Gjallande førte, bragt op. Om Foraaret derefter hærgede Thyrolf, og næste Aar om Sommeren blev han fældet af Kong Harald. Her kan man altsaa følge Begivenhederne Aar for Aar,

og det Hele kommer blot an paa, naar Slaget i Hafursfjord blev holdt. Nogle sætte det til 875; da faldt Thorolf om Sommeren 880. Holder man sig derimod til den Tid, som efter andre islandske Sagaer er den rimeligste (Oldnord. Sagaer, 12 B. S. 3.), saa stod Slaget 872; og Thorolf faldt da 877.

Samme Aar, som Thorolf faldt, bleve Hilderides Sønner dræbte; og næste Foraar droge Kveldulf og hans Søn Skallegrim til Island, hvor den sidste tog Land i Borgefjord. Disse Begivenheders Tid beror altsaa ganske paa de foregaaende Tidsbestemmelser.

Betragte vi Sammenhængen i Sagaen fra en anden Side, saa finde vi: at Thorolf drog tyve Aar gammel i Viking, og var ældre end Skallegrim; at Skallegrim ægtede Bera Vinteren efter at han og Thorolf sidst skiltes ad, og Skallegrim var da fem og tyve Aar gammel; det var fire Aar efter Slaget i Hafursfjord, altsaa, efter det hidtil Antagne, enten 879 eller 876. Skallegrim og Bera havde flere Børn, som døde; saa fik de Thorolf og Egil. Her angives intet bestemt Antal af Aar, men adskillige maa være forløbne før Egils Fødsel. Antage vi f. Ex. sex Aar, saa var han født 885 eller 882; men om vi endog antoge ti Aar, saa vilde dog hans Fødsel falde paa 889 eller 886, altsaa før 900.

Men anderledes bliver Forholdet, naar vi betragte det andet faste Tidspunkt i Sagaen: Slaget ved Vinaskoven. Det hedder nemlig: Thorolf Skallegrimsen drog til Norge; Erik Blodøxe gjorde sin Bjarmelandsfærd; Thorolf vendte tilbage til Island. Imidlertid fyldte Egil sit tolvte Aar, og Foraaret efter sejlede han med sin Broder til Norge, og dræbte her Baard. Om Vinteren var han hos Thorer og Arinbjørn, sejlede saa om Foraaret med sin Broder i Viking til Kurland, og vendte om Høsten tilbage til Norge. Næste Aar var Blotet paa Gule, hvorefter Eivind Skreja maatte begive sig til Kong Harald Blaatand i Danmark; og atter næste Vaar droge Thorolf og Egil i Viking til Danmark og Frisland, hvorved de stødte sammen med Eivind Skreja. Da de nu ikke fandt det raadeligt, at komme til Norge, saa

gave de sig i Tjeneste hos den engelske Konge Adelsten, der da havde tiltraadt Regjeringen, og deltoge i det store Slag ved Vinaskoven, i hvilket Thorolf faldt. Fra den Tid da Egil fyldte sit tolvte Aar indtil han med sin Broder gik i den engelske Konges Tjeneste, er altsaa forløbet fire til fem Aar. Nu tiltraadte Kong Adelsten Regjeringen 925; kort efter, man antager 926, stod Slaget ved Vinaskoven. Derved erholder man da en Bestemmelse for Egils Fødselsaar; var han nemlig, da han tog til Norge, tretten Aar gammel, saa vilde han nu være sexten til sytten Aar, og være født omtrent 909 eller 910, altsaa adskillige Aar efter 900.

Sagaen angiver endnu en Bestemmelse. Det hedder nemlig i Slutningen, at Egil var 90 Aar i Begyndelsen af Hagen Jarl den Mægtiges Regjering (i den hidtil bekjendtgjorte Udgave af den islandske Text have Udgiverne paa egen Haand forandret dette Sted til: i Slutningen af Hagen Jarls Regjering); Hagen Jarl regjerede 976—995; tager man Aaret 980 som det, i hvilket Egil blev 90 Aar gammel, saa var han født 890.

Disse tre Angivelser ville altsaa ikke stemme. Men hertil kommer endnu, at man, formedelst de engelske Efterretninger, nødes til at antage, at hvad Sagaen fortæller om hint store Slag ved Vinaskoven maa sigte til det i den engelske Historie bekjendte Slag ved Brunanborg, hvilket først stod 937. Forsøger man at lægge dette Aar til Grund, saa vil hverken det Foregaaende eller Efterfølgende lade sig forene med de andre Angivelser.

Der gives nemlig endnu følgende faste Tidspunkter: Harald Haarfager døer. En Vinter efter hans Død regjerer Erik Blodøxe, førend Hagen Adelstensfostre kom til Norge, d. e. Vinteren 933—934. Næste Sommer kom Hagen Adelstensfostre til Norge. Næste Vinter eller Vinteren 934—935 vare de begge Konger; og Sommeren efter, 935, blev Erik Blodøxe fordreven og fik Northumberland. Nu fortælles der, at Egil efter Slaget ved Vinaskoven kom tilbage til Norge, medens Erik Blodøxe endnu regjerede der; men er Slaget ved Vinaskoven det samme

som Slaget ved Brunanborg, og stod det først i Aaret 937, saa var jo Erik Blodøxe allerede den Gang forjaget fra Norge, og Egil kunde efter Slaget ikke træffe ham der. Nu ere vel næsten alle Sagaers Tidsbestemmelser før Olaf Tryggvesens Regjering temmelig usikre; men alt hvad her er anført synes dog at vise, at vor Sagas Beretninger ikke i et og alt ere ren historiske, navnlig at Fortællingen om hint store Slag er en Udsmykkelse. Sagaens Beretninger have vistnok et fuldkommen historisk Grundlag, men med enkelte Træk ere Heltens og hans Slægts Levnetsomstændigheder blevne udsmykkede. Derom tvivler vel ikke heller nogen, der har gjennemlæst Fortællingen. Overhovedet er det en Bemærkning, der lader sig gjøre ved de fleste af de Sagaer, der handle om Island, og, Sandheden kræver at tilstaa det, ved en stor Del andre Sagaer, at de i mange Enkeltheder mere ere Sagn og Skildringer af det man tænkte sig, end af det, som virkelig er skeet. Denne Digtningens Indblanding i Historien eller, hvad der omtrent er det samme, Begivenhedernes ensidige Opfatning, have de tilfælles med Middelalderens Krønniker; men i disse hersker sædvanlig en ulidelig Tørhed, medens derimod Sagaerne, hvad enten det nu skeer overensstemmende med historisk Sandhed eller med en vel overlagt Anvendelse af Fantasien, lægge Vind paa at skildre Karaktererne, at meddele alle dertil hørende stundum særdeles karakteristiske Træk, og at give et levende Maleri af hele den Tids Sæder og Skikke. Det er ogsaa derfor, at disse Sagaer ere skikkede til en mere fri Behandling, ved hvilken det udslettes eller i det mindste ikke fremhæves, som kun har Interesse for en eller anden enkelt Slægt, et eller andet enkelt Sted, men hvor derimod det, som har almindelig Interesse, fordi det skildrer det ren Menneskelige, kommer til at slutte sig tættere sammen; en Behandling, som man forgjæves, naar man ikke vil overgive sig til en ganske fri Digtning, vil forsøge ved vore Krønniker fra Middelalderen.

Naar Slaget ved Vinaskoven antages at have staaet 926, saa følge de næste Begivenheder i en temmelig velordnet Følge. Egil rejste da til Norge 927, og ægtede Asgerde; saa til Is-

land, 928, hvor han forblev nogle Aar. Derpaa sejlede han igjen over til Norge, 933, krævede sit Gods paa Tinget 934, blev fredløs, og vendte tilbage til Island, hvilket var den samme Sommer, som Erik Blodøxe dræbte sine Brødre, nemlig 934. Samme Aar døde Skallegrim. Den anden Vinter efter Skallegrims Død, hedder det fremdeles, altsaa 935—936, blev Egil uglad, og sejlede næste Sommer, 936, til England, hvor han var hos Kong Erik Blodøxe i Northumberland, og ved sit Digt frelste sit Liv. Det er let efter Sagaens Angivelse at følge Begivenhederne herfra indtil Egil om Sommeren 938 vendte tilbage til Island.

Hans næste Ophold i Norge bestemmes derved, at Kong Adelsten i England døde, og havde Edmund til Efterfølger, 940—941; Egil sejlede da til Norge 942, gjorde, naar man følger de næste Aars Begivenheder, sin Værmelandsfærd 945, og vendte igjen tilbage til Island 946.

Derefter nævnes endnu i Sagaen to Hovedtidspunkter: Hagen Adelstenfostres Død, der efter andre Sagaer sættes til 961, og Harald Graafelds Død, der efter samme indfalder 976. Og endelig allersidst i Sagaen, Slaget ved Svolder, der stod i Aaret 1000.

S. 37. L. 4. l. sejlede. S. 37. L. 9. l. Poloczk. S. 111, sidste L. l. det. S. 129. L. 6. l. Dyngie. S. 140. L. 1. l. Viking. S. 156. L. 3. l. op i Tagskjægget. S. 192. L. 10. l. bradt.

Om Skrivemaaden af Hof eller Hov har jeg været uvis, om jeg nemlig skulde følge den gamle eller Udtalen. Det er samme Ord som endnu haves i Hovgaard, Hoveri, o. desl. saa at der om den danske Udtale ikke kan være nogen Tvivl. Man skrev, som de Svenske tildels endnu, i Middelalderen alle saadanne Ord med f, ff, fv, ffu, men vilde dermed slet ikke betegne andet end Udtalen med v.

Saadanne Ord, som Brynje, Dyngje o. lign. vilde det maaskee have været rettere at skrive Brynie, Dyngie, overensstemmende med Overgangen i Villie o. desl. At hærje (thi saaledes skriver man jo sædvanlig dette Ord) har jeg derimod her, som ellers, skrevet hærge, thi dette er

den sædvanlige Overgang. At hærge kommer af en Hær, ligesom at svarge kommer af Svar, at spørge af Spor, o. s. v. I Svensk er den islandske Afledsendelse -ja beholdt, men i Dansken er den gaaet over til eller har oprindelig været -ge (Grunden dertil ligger i Angelsaxisk). Skal nogen Regelmæssighed herske heri, saa maa altsaa de, der skrive hærje, ogsaa skrive svarje, værje, dølje, vælje o. s. v. isteden for svarge værge, dølge, vælge, men dette vil vistnok ingen ansee for rigtigt.

For den norske Form af Egennavnet Hakon (Haakon) har jeg her, som ellers, brugt den tilsvarende danske: Hagen, da Formen Haagen forekom mig at henhøre vel meget til Almuesproget. Formen Hagen er ingenlunde en af mig selvgjort Form; den findes i Nyerups Udgave af Kjæmpeviserne, f. Ex. i Visen om Axel Thordsen; Overgangen fra isl. á til dansk a forekommer ogsaa i adskillige andre almindelige Ord.

De S. 160 nævnte Brennøer er en lille Øsamling ved den nordlige Kyst af Halland.

Navnet paa det S. 211 anførte Digt Hovedløsen kunde ogsaa have været udtrykt med Hovedløsning. Det er sammensat af Hoved, der her staar isteden for Liv, og Løsen eller Løsning, d. e. Indløsning, Indfrielse; det betyder altsaa et Digt, hvorved han løste, indløste sit Hoved eller frelste sit Liv.